

1500 Ft

trófea súlya: 12,26 kg
pontszáma: 267,03 CIC
elejtés helye: Zalaerdő Rt.
időpontja: 2009. szeptember 2.

2010
FALUSZÓVÁRT

VADASZÉVKÖNYV

2010

KAMARAI TAGOK
RÉSZERE
TÉRÍTÉSMENTES

A zöld ajtó mögött
biztonságot talál!

Önhöz is közel a nyugalom – az OTP Garancia és a Groupama Biztosító mostantól Groupama Garancia Biztosító néven ad zöld utat a biztonságnak az Ön közvetlen közelében is: az **ország 150 pontján és az OTP Bank 400 fiókjában.**

Zöld út a biztonsághoz

Groupama Garancia

Biztosító

☒ H-5600 Békéscsaba, Illésházi u. 18.

☎: 66/444-391, Fax: 66/546-370

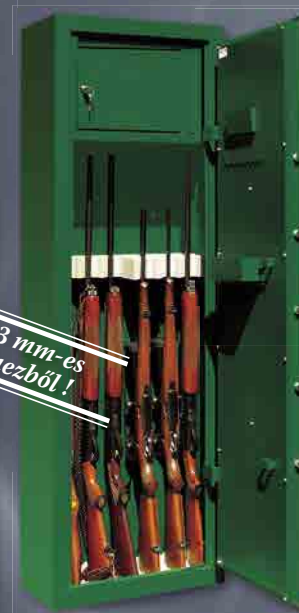
email: kozpont@trezor.hu

Hagyományos termékeink mellett ajánljuk

Diana Queen és Fire Block fegyverszekrények Rendőrségi ajánlással

Diana Queen 5

Diana Queen 7

Diana Fire Block 10

Diana Queen

Szimpla falú Lv 3 mm-es acéllemezről készül

Dupla falú

EN 1300 szabvány szerinti „A” osztályú értéktároló zár

EN 14450 alapján S1 oszt

VDMA 24992 alapján „A” oszt.

Diana Fire Block

Dupla falú Lv 3 mm-es acéllemezről

Dupla falú ajtó

EN 1300 szabvány szerinti „A” osztályú értéktároló zár

EN 14450 alapján S2 oszt

VDMA 24 992 „B” oszt.

Választható zárak:

Megnevezés	Fegyver helyek száma	Méret	Fegyvertároló magassága (mm)	Kg	Zárási pontok	Biztosítási értékhatár (Ft)	EU ellenállási fok	RAL 6005 zöld
Diana Queen 5	5	1500x382x316	1255	60,5	3	1,5 millió	S1	☒
Diana Queen 7	7	1600x580x405	1260	98	7	1,5 millió	S1	☒
Diana Fire Block 10	10	1720x870x470	1260	327	7	2,5 millió	S2	☒

„A vadászat szenvedély, a fegyvertartás felelősség!”
Márkaképviselőiteinket megtekinthetik a www.trezor.hu weblapunkon
Akcioinkról érdeklődjön a fenti elérhetőségeinken!

2010. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2010

A VADDISZNÓ

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
VADÁSZÉVKÖNYV 2010

Felelős szerkesztő:
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai:
BÍRÓ GABRIELLA, DÉNES RITA, FEISZT OTTÓ,
KOVÁCS GÁBOR, KOVÁCS ZSOLT,
MÁROK TAMÁS, TÖRÖK HENRIK

A borító fotóját
UTASSY GYÖRGY
készítette

A hónapok grafikái
SIMON FERENC
festőművész munkája

Lektorálta
GELLÉR TIBOR

ISBN 978-963-9783-13-3
ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378
e-mail: info@omvk.hu

Megjelent: 58 000 példányban

2010. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
<i>Nagyvadfajok</i> Gímszarvasbika, golyóra érett – bika selejt, tehén – üdő, borjú Dámbika, golyóra érett – bika selejt – tehén, üdő, borjú Őzbak – suta, gida Muflonkos, muflonjuh, -jerke, -bárány Vaddisznó kan, süldő, malac,* – koca Szikaszarvas bika, -tehén, -üdő, -borjú	szeptember 1.–október 31. szeptember 1.–január 31. szeptember 1.–február 28. október 1.–december 31. október 1.–január 31. október 1.–február 28. április 15.–szeptember 30. október 1.–február 28. szeptember 1.–február 28. egész évben május 1.–január 31. szeptember 1.–december 31.
<i>Apróvadfajok</i> Mezei nyúl Üregi nyúl Fácánkakas – fácántyúk* Fogoly* Vetési lúd, Nagylilik* Tökés réce, Csörgő réce, Szárcsa* Kerceréce* Erdei szalonka* Balkáni gerle Örvös galamb	szeptember 1.–december 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–február 28. vadászati idény nélkül október 1.–december 31. október 1.–január 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–január 31. vadászati idény nélkül augusztus 15.–február 28. augusztus 15.–október 31.
<i>Egyéb apróvadfajok</i> Róka, Pézsmapocok, Nyestkutya, Mosómedve Házi görény, Nyest Borz, Aranysakál Dolmányos varjú, Szarka* Szajkó*	egész évben szeptember 1.–február 28. június 1.–február 28. július 1.–február 28. augusztus 1.–február 28.

* a jogszabályban felülmertett feltételekkel

AZ IDÉNYEKBE A VHR. MÓDOSÍTÁSÁVAL VÁLTOZÁS VÁRHATÓ!

Január

PT 09

fotó: Blauermann Öcön

Napok	A Nap kelte nyugta		A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta		A Hold kelte nyugta	
1. Péntek	7.32	16.03	17.00	8.04	17. Vasárnap	7.26	16.23	8.17	18.48
2. Szombat	7.32	16.04	18.26	8.41	18. Hétfő	7.25	16.24	8.36	19.52
3. Vasárnap	7.32	16.05	19.51	9.10	19. Kedd	7.24	16.25	8.53	20.57
4. Hétfő	7.32	16.06	21.13	9.34	20. Szerda	7.24	16.27	9.09	22.02
5. Kedd	7.31	16.07	22.31	9.56	21. Csütörtök	7.23	16.28	9.27	23.08
6. Szerda	7.31	16.09	23.48	10.16	22. Péntek	7.22	16.30	9.46	---
7. Csütörtök	7.31	16.10	---	10.38	23. Szombat	7.21	16.31	10.09	0.17
8. Péntek	7.31	16.11	1.03	11.01	24. Vasárnap	7.20	16.33	10.38	1.29
9. Szombat	7.30	16.12	2.16	11.28	25. Hétfő	7.19	16.34	11.15	2.42
10. Vasárnap	7.30	16.13	3.27	12.02	26. Kedd	7.18	16.36	12.04	3.53
11. Hétfő	7.30	16.15	4.33	12.42	27. Szerda	7.17	16.37	13.08	4.57
12. Kedd	7.29	16.16	5.31	13.32	28. Csütörtök	7.15	16.39	14.25	5.51
13. Szerda	7.28	16.17	6.20	14.29	29. Péntek	7.14	16.40	15.50	6.33
14. Csütörtök	7.28	16.18	6.59	15.31	30. Szombat	7.13	16.42	17.18	7.07
15. Péntek	7.27	16.20	7.31	16.37	31. Vasárnap	7.12	16.44	18.44	7.34
16. Szombat	7.27	16.21	7.56	17.43					

Február

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Hétfő	7.11	16.45	20.07	7.58	17. Szerda	6.47	17.10	7.34	20.59
2. Kedd	7.09	16.47	21.28	8.19	18. Csütörtök	6.45	17.12	7.53	22.06
3. Szerda	7.08	16.48	22.46	8.41	19. Péntek	6.43	17.13	8.14	23.16
4. Csütörtök	7.07	16.50	---	9.04	20. Szombat	6.41	17.15	8.40	---
5. Péntek	7.05	16.51	0.03	9.31	21. Vasárnap	6.40	17.16	9.13	0.27
6. Szombat	7.04	16.53	1.16	10.03	22. Hétfő	6.38	17.18	9.56	1.37
7. Vasárnap	7.02	16.54	2.25	10.42	23. Kedd	6.36	17.19	10.51	2.42
8. Hétfő	7.01	16.56	3.26	11.28	24. Szerda	6.34	17.21	11.59	3.38
9. Kedd	6.59	16.58	4.18	12.23	25. Csütörtök	6.32	17.22	13.18	4.24
10. Szerda	6.58	16.59	5.00	13.23	26. Péntek	6.31	17.24	14.42	5.01
11. Csütörtök	6.56	17.01	5.34	14.28	27. Szombat	6.29	17.25	16.08	5.31
12. Péntek	6.55	17.02	6.01	15.33	28. Vasárnap	6.27	17.27	17.33	5.57
13. Szombat	6.53	17.04	6.23	16.39					
14. Vasárnap	6.52	17.05	6.43	17.44					
15. Hétfő	6.50	17.07	7.00	18.48					
16. Kedd	6.48	17.09	7.17	19.53					

fotó: Blaumann Öcön

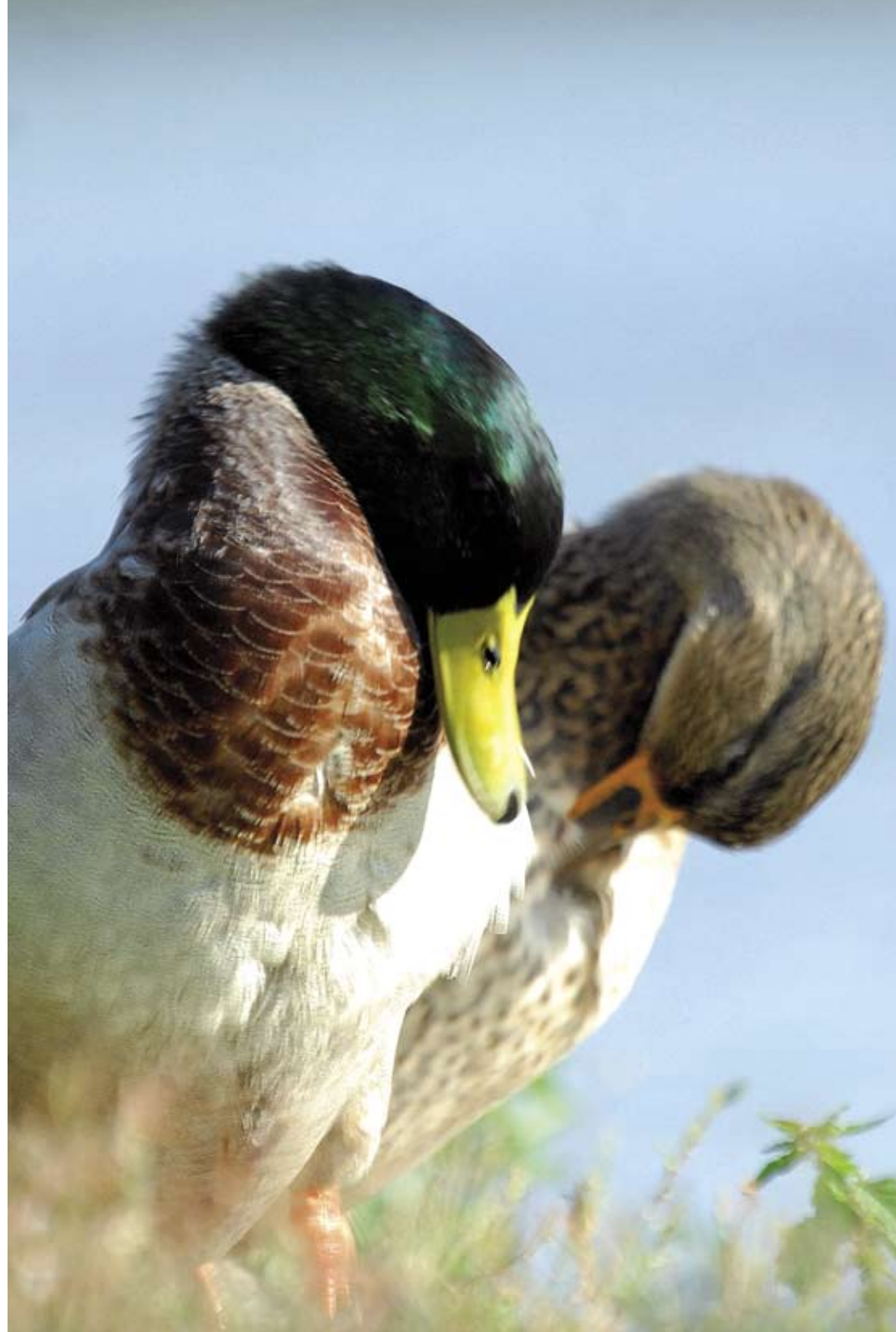

Március

Napok	A Nap kelte nyugta		A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta		A Hold kelte nyugta	
1. Hétfő	6.25	17.29	18.56	6.20	17. Szerda	5.54	17.52	6.00	19.57
2. Kedd	6.23	17.30	20.18	6.42	18. Csütörtök	5.52	17.53	6.21	21.07
3. Szerda	6.21	17.32	21.39	7.05	19. Péntek	5.50	17.55	6.45	22.17
4. Csütörtök	6.19	17.33	22.57	7.32	20. Szombat	5.48	17.56	7.16	23.27
5. Péntek	6.17	17.34	---	8.02	21. Vasárnap	5.46	17.58	7.55	---
6. Szombat	6.15	17.36	0.10	8.39	22. Hétfő	5.44	17.59	8.45	0.33
7. Vasárnap	6.13	17.37	1.16	9.24	23. Kedd	5.42	18.01	9.47	1.31
8. Hétfő	6.11	17.39	2.12	10.17	24. Szerda	5.40	18.02	10.59	2.19
9. Kedd	6.10	17.40	2.58	11.16	25. Csütörtök	5.37	18.03	12.18	2.58
10. Szerda	6.08	17.42	3.35	12.19	26. Péntek	5.35	18.05	13.40	3.30
11. Csütörtök	6.06	17.43	4.04	13.24	27. Szombat	5.33	18.06	15.03	3.56
12. Péntek	6.04	17.45	4.28	14.29	28. Vasárnap	6.31	18.08	17.25	5.20
13. Szombat	6.02	17.46	4.49	15.34	29. Hétfő	6.29	18.09	18.47	5.42
14. Vasárnap	6.00	17.48	5.07	16.39	30. Kedd	6.27	19.11	20.08	6.05
15. Hétfő	5.58	17.49	5.24	17.44	31. Szerda	6.25	19.12	21.29	6.30
16. Kedd	5.56	17.51	5.41	18.50					

fotó: Blaumann Ócson

Április

fotó: Blaumann Öcön

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	6.23	19.13	22.46	6.59	17. Szombat	5.52	19.36	6.56	23.25	
2. Péntek	6.21	19.15	23.58	7.34	18. Vasárnap	5.50	19.37	7.43	---	
3. Szombat	6.19	19.16	1.00	8.17	19. Hétfő	5.49	19.39	8.42	0.25	
4. Vasárnap	6.17	19.18	---	9.07	20. Kedd	5.47	19.40	9.50	1.16	
5. Hétfő	6.15	19.19	1.51	10.05	21. Szerda	5.45	19.42	11.06	1.58	☾
6. Kedd	6.13	19.20	2.32	11.08	22. Csütörtök	5.43	19.43	12.25	2.31	
7. Szerda	6.11	19.22	3.05	12.13	23. Péntek	5.41	19.44	13.45	2.58	
8. Csütörtök	6.09	19.23	3.31	13.18	24. Szombat	5.40	19.46	15.04	3.22	
9. Péntek	6.08	19.25	3.53	14.23	25. Vasárnap	5.38	19.47	16.23	3.44	
10. Szombat	6.06	19.26	4.12	15.28	26. Hétfő	5.36	19.49	17.43	4.06	
11. Vasárnap	6.04	19.27	4.30	16.32	27. Kedd	5.34	19.50	19.02	4.30	
12. Hétfő	6.02	19.29	4.47	17.38	28. Szerda	5.33	19.51	20.21	4.57	☽
13. Kedd	6.00	19.30	5.05	18.45	29. Csütörtök	5.31	19.53	21.35	5.29	
14. Szerda	5.58	19.32	5.26	19.55	30. Péntek	5.29	19.54	22.43	6.08	
15. Csütörtök	5.56	19.33	5.49	21.06						
16. Péntek	5.54	19.34	6.19	22.17						

Május

fotó: Utassy György

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Szombat	5.28	19.55	23.40	6.56	17. Hétfő	5.05	20.17	7.41	23.57
2. Vasárnap	5.26	19.57	---	7.52	18. Kedd	5.04	20.18	8.56	---
3. Hétfő	5.24	19.58	0.26	8.54	19. Szerda	5.03	20.19	10.15	0.33
4. Kedd	5.23	20.00	1.02	10.00	20. Csütörtök	5.02	20.20	11.34	1.02
5. Szerda	5.21	20.01	1.31	11.05	21. Péntek	5.00	20.21	12.52	1.26
6. Csütörtök	5.20	20.02	1.55	12.11	22. Szombat	4.59	20.23	14.10	1.49
7. Péntek	5.18	20.04	2.15	13.15	23. Vasárnap	4.58	20.24	15.27	2.10
8. Szombat	5.17	20.05	2.34	14.19	24. Hétfő	4.57	20.25	16.44	2.32
9. Vasárnap	5.15	20.06	2.51	15.24	25. Kedd	4.57	20.26	18.01	2.57
10. Hétfő	5.14	20.08	3.09	16.30	26. Szerda	4.56	20.27	19.16	3.27
11. Kedd	5.13	20.09	3.29	17.39	27. Csütörtök	4.55	20.28	20.26	4.02
12. Szerda	5.11	20.10	3.51	18.50	28. Péntek	4.54	20.29	21.28	4.46
13. Csütörtök	5.10	20.12	4.19	20.02	29. Szombat	4.53	20.30	22.19	5.39
14. Péntek	5.09	20.13	4.53	21.12	30. Vasárnap	4.52	20.31	22.59	6.40
15. Szombat	5.07	20.14	5.38	22.17	31. Hétfő	4.52	20.32	23.31	7.44
16. Vasárnap	5.06	20.15	6.34	23.12					

Junius

fotó: Utassy György

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Kedd	4.51	20.33	23.57	8.51	17. Csütörtök	4.46	20.44	10.41	23.54
2. Szerda	4.50	20.34	---	9.57	18. Péntek	4.46	20.44	12.00	---
3. Csütörtök	4.50	20.35	0.19	11.02	19. Szombat	4.46	20.44	13.17	0.16
4. Péntek	4.49	20.36	0.38	12.06	20. Vasárnap	4.46	20.45	14.33	0.37
5. Szombat	4.49	20.37	0.55	13.10	21. Hétfő	4.47	20.45	15.49	1.01
6. Vasárnap	4.48	20.37	1.13	14.14	22. Kedd	4.47	20.45	17.04	1.28
7. Hétfő	4.48	20.38	1.31	15.21	23. Szerda	4.47	20.45	18.14	2.01
8. Kedd	4.48	20.39	1.52	16.30	24. Csütörtök	4.47	20.45	19.18	2.41
9. Szerda	4.47	20.40	2.17	17.42	25. Péntek	4.48	20.45	20.12	3.30
10. Csütörtök	4.47	20.40	2.48	18.53	26. Szombat	4.48	20.45	20.56	4.28
11. Péntek	4.47	20.41	3.29	20.02	27. Vasárnap	4.49	20.45	21.31	5.31
12. Szombat	4.47	20.41	4.20	21.02	28. Hétfő	4.49	20.45	21.59	6.37
13. Vasárnap	4.46	20.42	5.25	21.53	29. Kedd	4.50	20.45	22.22	7.43
14. Hétfő	4.46	20.42	6.40	22.33	30. Szerda	4.50	20.45	22.42	8.49
15. Kedd	4.46	20.43	8.00	23.04					
16. Szerda	4.46	20.43	9.21	23.31					

Julius

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Csütörtök	4.51	20.45	23.00	9.53	17. Szombat	5.04	20.36	12.22	23.06
2. Péntek	4.51	20.45	23.18	10.57	18. Vasárnap	5.05	20.35	13.39	23.32
3. Szombat	4.52	20.44	23.35	12.01	19. Hétfő	5.06	20.34	14.54	---
4. Vasárnap	4.53	20.44	23.55	13.05	20. Kedd	5.07	20.33	16.06	0.03
5. Hétfő	4.53	20.44	---	14.12	21. Szerda	5.08	20.32	17.11	0.41
6. Kedd	4.54	20.43	0.17	15.21	22. Csütörtök	5.09	20.31	18.08	1.26
7. Szerda	4.55	20.43	0.45	16.32	23. Péntek	5.11	20.30	18.55	2.20
8. Csütörtök	4.56	20.42	1.20	17.42	24. Szombat	5.12	20.29	19.32	3.21
9. Péntek	4.56	20.42	2.06	18.46	25. Vasárnap	5.13	20.27	20.02	4.26
10. Szombat	4.57	20.41	3.04	19.42	26. Hétfő	5.14	20.26	20.27	5.32
11. Vasárnap	4.58	20.40	4.15	20.27	27. Kedd	5.15	20.25	20.48	6.38
12. Hétfő	4.59	20.40	5.35	21.03	28. Szerda	5.16	20.24	21.07	7.42
13. Kedd	5.00	20.39	6.58	21.32	29. Csütörtök	5.18	20.22	21.24	8.46
14. Szerda	5.01	20.38	8.22	21.58	30. Péntek	5.19	20.21	21.42	9.50
15. Csütörtök	5.02	20.37	9.44	22.20	31. Szombat	5.20	20.20	22.00	10.54
16. Péntek	5.03	20.37	11.03	22.43					

fotó: Blaumann Öcön

Augusztus

fotó: Blauermann Öcön

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Vasárnap	5.21	20.18	22.21	11.59		17. Kedd	5.42	19.53	15.04	23.25
2. Hétfő	5.23	20.17	22.46	13.06		18. Szerda	5.44	19.51	16.04	---
3. Kedd	5.24	20.16	23.16	14.14	☾	19. Csütörtök	5.45	19.49	16.54	0.16
4. Szerda	5.25	20.14	23.56	15.23		20. Péntek	5.46	19.48	17.34	1.15
5. Csütörtök	5.27	20.13	---	16.28		21. Szombat	5.48	19.46	18.06	2.18
6. Péntek	5.28	20.11	0.47	17.27		22. Vasárnap	5.49	19.44	18.32	3.23
7. Szombat	5.29	20.10	1.50	18.17		23. Hétfő	5.50	19.42	18.54	4.29
8. Vasárnap	5.30	20.08	3.05	18.57		24. Kedd	5.52	19.40	19.13	5.34
9. Hétfő	5.32	20.06	4.27	19.30		25. Szerda	5.53	19.38	19.31	6.38
10. Kedd	5.33	20.05	5.52	19.58	●	26. Csütörtök	5.54	19.36	19.49	7.41
11. Szerda	5.34	20.03	7.17	20.22		27. Péntek	5.56	19.35	20.07	8.45
12. Csütörtök	5.36	20.02	8.40	20.46		28. Szombat	5.57	19.33	20.27	9.49
13. Péntek	5.37	20.00	10.02	21.09		29. Vasárnap	5.58	19.31	20.50	10.55
14. Szombat	5.38	19.58	11.22	21.36		30. Hétfő	6.00	19.29	21.18	12.02
15. Vasárnap	5.40	19.56	12.41	22.06		31. Kedd	6.01	19.27	21.53	13.09
16. Hétfő	5.41	19.55	13.55	22.41	☾					

Szeptember

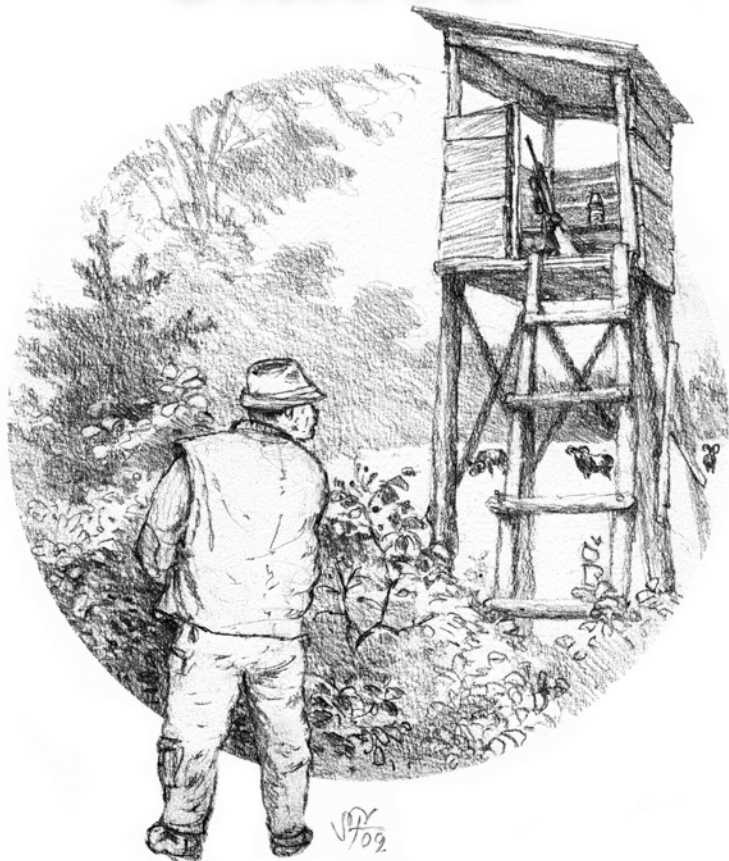

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Szerda	6.02	19.25	22.38	14.14	☾	17. Péntek	6.24	18.53	16.08	0.11
2. Csütörtök	6.04	19.23	23.34	15.14		18. Szombat	6.25	18.51	16.36	1.15
3. Péntek	6.05	19.21	---	16.06		19. Vasárnap	6.26	18.49	16.59	2.21
4. Szombat	6.06	19.19	0.41	16.50		20. Hétfő	6.28	18.46	17.19	3.25
5. Vasárnap	6.08	19.17	1.58	17.26		21. Kedd	6.29	18.44	17.38	4.29
6. Hétfő	6.09	19.15	3.20	17.55		22. Szerda	6.30	18.42	17.56	5.33
7. Kedd	6.10	19.13	4.44	18.21		23. Csütörtök	6.32	18.40	18.14	6.36
8. Szerda	6.12	19.11	6.08	18.46	●	24. Péntek	6.33	18.38	18.34	7.41
9. Csütörtök	6.13	19.09	7.32	19.10		25. Szombat	6.34	18.36	18.56	8.46
10. Péntek	6.14	19.07	8.56	19.36		26. Vasárnap	6.36	18.34	19.23	9.53
11. Szombat	6.16	19.05	10.18	20.05		27. Hétfő	6.37	18.32	19.55	11.00
12. Vasárnap	6.17	19.03	11.37	20.40		28. Kedd	6.38	18.30	20.36	12.05
13. Hétfő	6.18	19.01	12.50	21.22		29. Szerda	6.40	18.28	21.27	13.06
14. Kedd	6.20	18.59	13.55	22.11		30. Csütörtök	6.41	18.26	22.29	13.59
15. Szerda	6.21	18.57	14.49	23.08	☾					
16. Csütörtök	6.22	18.55	15.33	---						

fotó: Blaumann Öcön

Október

VJK
109

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Péntek	6.43	18.24	23.40	14.45	☾	17. Vasárnap	7.05	17.53	15.24	1.16
2. Szombat	6.44	18.22	---	15.22		18. Hétfő	7.07	17.51	15.43	2.20
3. Vasárnap	6.45	18.20	0.57	15.53		19. Kedd	7.08	17.49	16.01	3.23
4. Hétfő	6.47	18.18	2.17	16.20		20. Szerda	7.10	17.47	16.20	4.27
5. Kedd	6.48	18.16	3.38	16.45		21. Csütörtök	7.11	17.46	16.39	5.31
6. Szerda	6.50	18.14	5.01	17.09		22. Péntek	7.12	17.44	17.01	6.36
7. Csütörtök	6.51	18.12	6.24	17.34	●	23. Szombat	7.14	17.42	17.26	7.43
8. Péntek	6.52	18.10	7.47	18.02		24. Vasárnap	7.15	17.40	17.58	8.51
9. Szombat	6.54	18.08	9.09	18.35		25. Hétfő	7.17	17.39	18.37	9.57
10. Vasárnap	6.55	18.06	10.27	19.14		26. Kedd	7.18	17.37	19.25	11.00
11. Hétfő	6.57	18.04	11.38	20.02		27. Szerda	7.20	17.35	20.23	11.55
12. Kedd	6.58	18.02	12.38	20.58		28. Csütörtök	7.21	17.34	21.31	12.43
13. Szerda	6.59	18.00	13.28	22.00		29. Péntek	7.23	17.32	22.44	13.22
14. Csütörtök	7.01	17.59	14.06	23.05	☾	30. Szombat	7.24	17.30	---	13.54
15. Péntek	7.02	17.57	14.37	---		31. Vasárnap	6.26	16.29	0.01	13.21
16. Szombat	7.04	17.55	15.02	0.11						

fotó: Blaumann Öcön

November

fotó: Blaumann Öcön

Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta	Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta
1. Hétfő	6.27	16.27	0.19	13.46	17. Szerda	6.51	16.06	13.43	2.18
2. Kedd	6.29	16.26	1.38	14.09	18. Csütörtök	6.53	16.05	14.04	3.23
3. Szerda	6.30	16.24	2.57	14.33	19. Péntek	6.54	16.04	14.28	4.29
4. Csütörtök	6.32	16.23	4.18	14.59	20. Szombat	6.56	16.03	14.57	5.37
5. Péntek	6.33	16.21	5.39	15.29	21. Vasárnap	6.57	16.02	15.34	6.45
6. Szombat	6.35	16.20	6.59	16.06	22. Hétfő	6.59	16.01	16.20	7.50
7. Vasárnap	6.36	16.18	8.14	16.50	23. Kedd	7.00	16.00	17.16	8.49
8. Hétfő	6.38	16.17	9.21	17.43	24. Szerda	7.01	16.00	18.22	9.40
9. Kedd	6.39	16.16	10.17	18.44	25. Csütörtök	7.03	15.59	19.35	10.22
10. Szerda	6.41	16.14	11.01	19.50	26. Péntek	7.04	15.58	20.51	10.57
11. Csütörtök	6.43	16.13	11.36	20.57	27. Szombat	7.05	15.57	22.08	11.25
12. Péntek	6.44	16.12	12.04	22.03	28. Vasárnap	7.07	15.57	23.25	11.50
13. Szombat	6.46	16.11	12.27	23.08	29. Hétfő	7.08	15.56	---	12.13
14. Vasárnap	6.47	16.09	12.47	---	30. Kedd	7.09	15.56	0.42	12.36
15. Hétfő	6.48	16.08	13.06	0.12					
16. Kedd	6.50	16.07	13.24	1.15					

December

fotó: Blaumann Öcön

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Szerda	7.10	15.55	2.00	13.00	17. Péntek	7.26	15.54	12.55	3.19
2. Csütörtök	7.12	15.55	3.18	13.28	18. Szombat	7.27	15.54	13.28	4.27
3. Péntek	7.13	15.54	4.36	14.00	19. Vasárnap	7.28	15.54	14.10	5.34
4. Szombat	7.14	15.54	5.52	14.40	20. Hétfő	7.28	15.55	15.03	6.37
5. Vasárnap	7.15	15.54	7.03	15.29	21. Kedd	7.29	15.55	16.07	7.32
6. Hétfő	7.16	15.53	8.03	16.27	22. Szerda	7.29	15.56	17.19	8.19
7. Kedd	7.17	15.53	8.53	17.31	23. Csütörtök	7.30	15.56	18.37	8.57
8. Szerda	7.18	15.53	9.32	18.39	24. Péntek	7.30	15.57	19.56	9.28
9. Csütörtök	7.19	15.53	10.03	19.46	25. Szombat	7.31	15.58	21.14	9.55
10. Péntek	7.20	15.53	10.29	20.53	26. Vasárnap	7.31	15.58	22.32	10.19
11. Szombat	7.21	15.53	10.50	21.58	27. Hétfő	7.31	15.59	23.49	10.42
12. Vasárnap	7.22	15.53	11.09	23.01	28. Kedd	7.31	16.00	---	11.05
13. Hétfő	7.23	15.53	11.28	---	29. Szerda	7.32	16.00	1.06	11.31
14. Kedd	7.24	15.53	11.46	0.04	30. Csütörtök	7.32	16.01	2.23	12.01
15. Szerda	7.25	15.53	12.06	1.08	31. Péntek	7.32	16.02	3.38	12.37
16. Csütörtök	7.26	15.53	12.28	2.13					

A VADDISZNÓ

fotó: Blaumann Ödön

**Ökológia, életmód – Állománykezelés
a vadkárok csökkentésére**

BEVEZETÉS – EGY KIS TÖRTÉNELEM

Sokan ismerik, hogy a vaddisznó több alkalommal a magyar történelem folyásába is „beavatkozott”. Elsőként Szent István király fiának, Szent Imre hercegnek 1031-ben bekövetkezett halálát tulajdonítja a Hildesheimi Évkönyvek leírása alapján vaddisznóvadászaton bekövetkezett balesetnek több történeti forrás (DÖRY 1988, KRISTÓ 2002). Bár sokan vitatják az eset valódiságát, és 1000 év távolából nem is tudjuk eldönteni, mi történhetett valójában, de az biztos, hogy a magyar történelem máshogy alakult volna, ha István után Imre herceg kerül a magyar trónra.

Ugyancsak a vaddisznó okozta a halálát a XVII. század legnagyobb magyar hadvezérének és költőjének, Zrínyi Miklósnak 1664. november 18-án. Bár ezzel az esettel kapcsolatban is időről időre felmerült, hogy esetleg a bécsi udvar „rendelte meg” a költő és hadvezér halálát, de mai történetírásunk tényként fogadja el a vadász-balesetet. Ebben nagy szerepe van Bethlen Miklósnak, aki szemtanúként írja le a vadkan okozta halálesetet, és szavaiban nincs okunk kételkedni, mert Bethlen Zrínyi barátja és nagy tisztelője volt (DÉKÁN 1972).

A vadászattörténeti szemelvények sorában említenünk kell, hogy II. Ulászló 1504-ben kiadott V. dekrétuma 18. cikkében megtiltotta a jobbágyoknak a vadászatot hat vadfajra, köztük a **vadkanra**. Ezt a rendelkezést szigorítja III. Károly 1729-ben azzal, hogy a nevezett vadfajok vadászatának tilalmát a városi polgárookra és az összes nem nemes lakosokra is kiterjeszti (CSÖRE 1994). III.

Károly egy másik rendeletében (*Regulamentum Militare*) a közkatonáknak és altiszteknek is megtiltotta a vadászatot a tilalmazott vadfajokra, valamint február 2. és október 16. között a **vaddisznóra**, nemre és korra való tekintet nélkül.

II. József (1780–1790) 1786. évi vadászati szabályzata kimondta, hogy a ragadozókat és a „**vadasokból kitörő sörtevadat**” a termény védelme érdekében bárki elpusztíthatja. Ebből láthatjuk egyrészt, hogy a vaddisznó a vadaskertek vadfaja volt már ebben az időben is, másrészt a kártékony állatok között tartották nyilván.

Az 1883. évi XX. törvénycikk a vadászatról a vaddisznót már egyértelműen a kártékony vadfajok közé sorolja, és kimondja, hogy „saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva; ha azonban a pusztítást vadászatiilag hajtókkal vagy bárminemű vadászbekekkel akarja végbevenni, erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni. **Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak**, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői kötelesek az érintett kártékony vadakat lehetőleg pusztítani”.

ELTERJEDÉSE

Euráziában a 60. szélességi foktól délre mindenütt előfordul, de jelen van Észak-Afrikában és a hátsó-indiai szigeteken is. Eredeti elterjedési területe Spanyolországtól Japánig, Finnországtól Új-Guineáig terjed. Betelepítették Észak- és Dél-Amerikába is. Érdekes, hogy több elterjedési pontján a házi disznóval kevert populációi (USA, Uru-

guay, Dél-afrikai Köztársaság), illetve szinte teljesen a házidisznó elvadult egyedeiből kialakult populációi fordulnak elő (Ausztrália).

A Brit-szigetéről már a középkor végére kipusztult, és a visszatelepítésére tett többszöri kísérlet ellenére sem honosodott meg, egészen a legutóbbi időkig. A XX. század végén, XXI. század elején, elsősorban tenyészetből kiszökött egyedek megtelepedésével újra megjelent, főként Skóciában (**LEAPER ET AL. 1999**) és Anglia három déli megyéjében (**DEFRA 2005**).

Óriási elterjedési területén 25 alfaját írták le (ebből palearktikus 17, indomaláj 7 és óceániai 1 alfaj). Európában 7 alfaját különböztették meg, ezek az alábbiak:

- S. s. scrofa*: Nyugat- és Közép-Európa északi fele (Ausztria és Lengyelország határaitól nyugatra)
- S. s. castilianus*: Ibériai-félsziget
- S. s. barbatus*: Észak-Afrika
- S. s. majori*: Olaszország
- S. s. meridionalis*: Szardínia és Korzika
- S. s. reiseri*: Balkán-félsziget
- S. s. attila*: Szlovákia, Magyarország, Románia, Ukrajna, Fehéroroszország; keleti határa a Kaukázus, déli határa Törökország és Észak-Írán (**TRENSE 1989**).

Valójában ezek az alfajok már feltételezhetően nem tarthatók, mert az utóbbi 50 évben számos keveredés történt a különböző populációk között akár szándékosan, akár úgy, hogy a vadaskertekbe szállított egyedek kiszöktek, és keveredtek a helyi populációkkal.

A faj széles ökológiai tűrőképességét jelzi, hogy vertikális előfordulása is

nagy változatosságot mutat. Előfordul a tengerszinten, pl. a Volga deltájában, ugyanakkor a Kárpátokban 1900 m magasan is megtaláljuk. Egyes adatok szerint a Kaukázusban 2600 m, a Tien-san hegységben 3300 m, Kazahsztánban 4000 m magasságban is előfordul (**FARAGÓ 2002**).

ÉLŐHELYE

A vaddisznó eredetileg a vizes élőhelyek, mocsarak, nádasok lakója volt, ma azonban elsősorban erdőterületeken fordul elő. Mocsárlakó tulajdonságainak egy részét ma is megőrizte, gondoljunk pl. dagonyázási igényére. Magyarországon a Fertő-tó nádasában vagy a hortobágyi halastavak nádöveiben élő populációi napjainkban sem látnak erdőt, gyakorlatilag teljes életüket a nádasban élik le. Az utóbbi évtizedekben bekövetkezett terjeszkedése során megtelepedett a nagyüzemi mezőgazdaság új élettereiben is. Megfigyelhetők olyan kondák, melyek nappal a nagy területű kukoricatáblákban tartózkodnak, és éjjelente váltanak ki turkálni az erdőbe, erdősávokba, illetőleg mezőgazdasági területekre, rétekre.

Élőhelyváltása összefügg a kultúrerdők megnövekedett részarányával. A malacot vezető kocák szeretik a csendes sűrűket, zavartalan fiatalosokat. A turisták, gombagyűjtők, fakitermelők által zavart erdőrészek helyett ezérettehetik nappali tartózkodási helyüket a nagy kiterjedésű, gépekkel alig zavart mezőgazdasági területekre (kukorica, napraforgó).

Ausztriában és az egykori Német Szövetségi Köztársasághoz tartozó

német tartományok területén **ARNOLD** (2005) szoros összefüggést talált a kukorica termésterületének növekedése és a vaddisznóállomány növekedése között, ugyanakkor ezt a volt Német Demokratikus Köztársaság területén nem tudta kimutatni.

SZAPORODÁSA

Korábban szaporodási időszakául a késő ős és a tél eleje volt megadható, október–január időszakában. Ma már részben a táplálékbőség, egyes vélemények szerint pedig az intenzív és nem kellően válogató vadászat a bűgás idejét mind korábbra, mind későbbre kitolhatja. A bőséges makktermés a bűgás idejét előbbre hozhatja, mivel a jó kondícióban lévő kocák előbb bűgnak, és előbb termékenyek. A mezőgazdasági terményeket nagy arányban fogyasztó emsésülők is előbb érhetik el azt a testméretet (ez egyes vizsgálatok szerint kb. 40 kg-os élőszület jelenthet), amikor már képesek a kan felvételére. Franciaországi vizsgálatok szerint már a 30 kg-os testtömeget elérő emsésülők is bebűghatnak.

A korábban bűgó kocának előbb születnek a malacai, melyek jó táplálkozás esetén ismét korábban bebűghatnak, s ez a folyamat öngerjesztővé válhat. Ez eredményezi azt, hogy ma már szinte az év minden szakában találkozhatunk malacot vezető kocákkal. Ugyanakkor megállapítható, hogy a bűgás főideje napjainkban is november–január hónapokra tehető.

A bűgást a legidősebb, legjobb kondíciójú kocák kezdik meg, s legvégül az emsésülők megfelelő méretű egyedei

bűgnak be. A bűgási időszak a kocánál 21–23 napig tart, de a kant eredményesen csak két napon át veszi fel. Általában az idős remetekanak termékenyítenek, a kanok közötti verekedések csak az azonos korú-erejű egyedek között gyakoriak. A korán érő emsésülőket fiatalabb kanok is fedezhetik, de felnőtt kocákat nem érnek fel. Így a fajfenntartásban érvényesül a kifejlett egyedek elsőbbsége. A nagy testű remetekanak a bűgási időszak végére testtömegük 20–25%-át is elveszíthetik (**FARAGÓ 2002**).

A vaddisznó vemhességi ideje 112–120 nap (közkeletű szólas szerint, mely könnyen megjegyezhetővé teszi: 3 hónap, 3 hét és 3 nap). Az ellésre készülő koca elkülönül a kondától. Egye-

dül járóvá, még óvatosabbá válik. A malacozóvackot közvetlenül az ellés előtt, egyedül építi. Az először ellő emsésülők néha előkészületek nélkül, a csupasz földön vagy avaron ellenek. A megszülető malacok nyitott szemmel jönnek a világra, élénkek, mozgékonyak. Átlagos testtömegük 750–1200 g. Átlagos számuk 5–6, szélső értékeik (3)4–12 lehetnek egy alomban.

A születési ivararány jó közelítéssel 1:1. Vehemvizsgálatok azonban igazolták, hogy az embrionális ivararány 1:0,9–1:1,2 között oszlik meg a szabad természetben (**NÁHLIK & SÁNDOR 2004A, JÁNOSKA 2008**). Emelkedő állománylétszámú populációban több emsemalac születik, míg vadaskertek-

ben, magasabb állománysűrűség mellett a kanok javára tolódhat el a születési ivararány. Ez azt jelenti, hogy a mégoly szakszerűen eltervezett lelővések is megváltoztathatják a populáció szaporodóképességét, hiszen a valós születési arányszámnál kevesebb emsemalac és emsésülők elejtése növelheti a következő szaporodási időszak ellő kocáinak számát.

EGYEDFEJLŐDÉSE

A megszülető malacok azonnal szopni kezdenek. A kocának 5–6 pár emlője van. Amelyik csecset az elléstől számított 12 órán belül nem szívnak le, az el-

Fotó: Utassy György

apad. Jó időben csak 4-5 napig, rossz idő esetén 2-3 hétig is az ellővacokban maradhatnak a malacok. Előfordul, hogy több koca közös vacokban neveli malacait: ekkor időlegesen megszűnhet a csecshűség, a malacok több kocánál is szophatnak. Ez elsősorban úgy alakul ki, hogy a vezérkoca befogadja saját vackához korábbi, immáron malacot vezető utódait. Ez pótolhatja az elpusztult (meglótt) kocát, és jó példa a vaddisznó magas fokú szociális viselkedésformáira. A csecshűség általában a 4. hét után áll helyre. Az elválasztás (szoptatás elhagyása) általában a 4. hónap végén történik meg. A koca teje 4-5 nap alatt apad el a szoptatás befejezése után. Szilárd táplálékot már a harmadik héttől kezdődően fogyasztanak a malacok, táplálékszerző magatartásformákat tanulnak, utánozva anyjukat a turkálásban.

A kollektív nevelés nyújtotta előnyök az elválasztás után eltűnnek a malacok számára, folyamatosan el kell foglalniuk a számukra megfelelő rangsorrendet a kondán belül. A koca jó anya, védelmezi, vezeti, óvja malacait. A vacok kb. 20 m-es körzetében nem tűri meg még saját fajtársait sem (kivétel az előbb említett kollektív nevelés). A betolakodóknak nekitámad, legyen az akár nagy testű kan, kóbor kutya vagy akár az ember. Az ember elleni támadások azonban nem olyan gyakoriak, mint gondolnánk: általában a koca inkább elfekteti malacait, és kerülővel, az észlelt emberi behatolás elmúltával tér vissza malacaihoz. Ilyen esetekben nőhet meg a malacok mortalitása, mert az egyedül maradt, türelmetlen malacok anyjuk keresésére indulhatnak, elveszhetnek, felfázhatnak stb.

A szerző felvétele

A süldők kb. 10 hónapos kor körül kerülnek végleges rangsorrendi helyükre. Ivarérettségüket a fejlett emsesüldők 9-10 hónapos korban elérhetik, a kanok és a fejletlenebb emsék csak 18-20 hónapos koruk körül válnak ivaréretté. A teljes testi kifejlődés 5-6 éves korra tehető. Az intenzíven vadászott területek populációiban a 6-7 éves korú kan már igen öregnek és ritkának számít.

Közismert, hogy az ivaréretté váló kansüldőket a konda elzavarja, azok egy ideig süldőkondákba verődnek, majd egyre inkább (korosbodásukkal) egyedül járókká válnak. Szép példáját láttuk ennek rádió-telemetriai vizsgálataink során a SEFAG Zrt. aliréti vaddisznókertjében. Az egy kondából befogott és rádióadóval felszerelt 3 emse- és 2 kansüldő a kieresztést követően „meg-

kereste egymást” a vaddisznókertben, és a feltételezett ivarérettségig együtt mozogtak. Ezt követően, nagyjából 12-13 hónapos korukban azonban a két kansüldő kivált a kondából, és többet nem csatlakozott korábbi társaihoz (JÁNOSKA & VARJU 2009).

TÁPLÁLKOZÁSA

A vaddisznó általános táplálékszerző mozgásformája a túrás. Napjainkban a táplálékszerzés fő napszaka az éjszaka, de kevésbé zavart területeken, pl. vaddisznókertekben nappal is táplálkozhat. Valószínűsíthető, hogy az emberi zavarás uralkodóvá válása előtt nappali aktivitású volt. Mivel mindenevő, egész évben szüksége van állati eredetű táplálékra is. Ehhez részben turkálással a talajból (giliszta, pajorok, bábok, álcák stb.), részben dögevéssel, részben ragadozással jut hozzá. Relatív táplálékhiány mellett figyelhető meg más fajok kicsinyeinek (elsősorban özgida, de esetleg szarvasborjú is!) zsákmányolása, tojás-, fióka-, madár- és kisemlősfogyasztása. Megfigyelések szerint egyes egyedei kifejezetten ragadozó életmódra térhetnek át. E példányok rendszeresen elfogyasztják a sebzett, menekülni képtelen nagyvad egyedeit, rájárhatnak a dögre. Magas állománysűrűség, rossz tartási körülmények (pl. vaddisznókert) közepette kannibalizmusa is előtérbe kerülhet.

Az állati eredetű táplálék azonban csak kisebb részarányt képvisel, a táplálék fő tömegét a növényi eredetű források teszik ki. Állati eredetű tápláléka, úgy tűnik, függetlenül a növényi komponensektől, jó és rossz makktermésű

években is nagyjából megegyező: átlagosan 5% körüli, max. 1-11% (FARAGÓ & JÁNOSKA 2003). Legjobban kedvelt tápláléka egyértelműen a tölgyfélék makkja. Megfigyelések szerint a keverten adagolt tölgymakk és kukorica közül mindig először a makkot fogyasztotta el. Jó makktermés esetén mezőgazdasági károkozása jelentősen csökken. A takarmányok közül a kukorica magját előnyben részesíti a gabonafélék magjával szemben. Kedveli a gumós termésű takarmányokat (burgonya, csicsóka), szívesen fogyasztja az érésben lévő terményeket. Nagy károkat tud okozni a mezőgazdasági kultúrákban, mert több terményt tesz tönkre, mint amennyit elfogyaszt. Az erdőben található gyökök és gumók közül kedveli a páfránygyökeret, kitérja a fiatal facsemetéket, viszonylag kevés gombát fogyaszt.

KÁROKOZÁSA

Erdei károkozása nagymértékben függ az erdő kezelési-felújítási módjától. Mai magyarországi állománysűrűsége mellett pl. a kerítés nélküli makkvetései erdősítések általában kudarcra vannak ítélve. Ugyancsak komoly károkat tud okozni a csemetével történő erdőfelújításokban a csemeték kitérésével, a még meg nem eredt csemeték kihúzásával. Jó makktermés esetén azonban az átlagos nagyságú populáció nem képes annyit makkot elfogyasztani, hogy ezáltal lehetetlenné tegye a makkal történő természetes felújításokat.

Mezőgazdasági kártétele összetettebb. Télen és tavasszal károsíthatja a kelő gabonavetéseket, ekkor elsősorban túrási kártétele jelentős. Nem el-

A szerző felvétele

ti, és úgy fogyasztja el a kalászt. Ily módon károkozása még hatványozottabb lehet. Megfigyelhető, hogy általában a legjobb termésű részeket keresi fel, míg a gyengébb fejlődésű erdőszéli részeken kevésbé károsít. A kukorica érésének előrehaladásával jelentkezhet legnagyobb kártétele. Ilyenkor a zavartalan, több tíz vagy akár több száz hektáros kukoricatáblákban (különösen, ha azokban belvizes foltok lévén vízszükséglete is kielégíthető) nappali pihenőhelyet is talál. Az érő csöveket letépi, megrágnja, de károkozása általában a kukoricaszárak kitérésére, kidöntésére is kiterjed.

Nem elhanyagolható károkat okozhat a vadgazdálkodásban is. Az apróvad-gazdálkodás háttérbe szorulhat azokon a vadászterületeken, ahol a vaddisznó új vadfajként megjelenik. Ilyen esetekben el kell dönteni, hogy a vadász mit szeretne: sikeres apróvadhajtásokat, vagy pedig vaddisznót a vadászterületén. Egy rókáról két bőrt lenyúzni nem lehet! Mivel az apróvad elsősorban a mezőgazdasági területek és az azokat övező erdőfoltok-erdősávok haszonvadja, ilyen helyeken a vaddisznó megtelepedését elősegíteni, pártolni a néhány darabot kitevő éves terítékért komoly szakmai hiba!

Szót kell ejteni a természetvédelemnek okozott károkról is. Túrásával a vaddisznó tönkretelheti a védett gyepek növényállományát, s védett madárfajok fészekaljait dűlhatja fel. Erdős területeken a császármadár populációinak visszaszorulása és a vaddisznóállomány felszaporodása között jól látható összefüggések vannak. A Fertő nádasában ugyancsak komoly káro-

kat képes okozni a nádban költő fajok fészkeinek szétdőlése. A Hanságban érdekes károkozása ellen kellett védelmi intézkedéseket tenni: a fokozottan védett rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) élőhelyein olyan „negatív vaddisznóskert”-et építettek, amely a vaddisznót az adott területről kizárja. A napi emésztési pihenőjüket töltő vagy elvermelt viperákat a vaddisznó ugyanis kiváló szaglásával megtalálja és elfogyaszthatja.

VADKÁRELHÁRÍTÁS

A módszerek nagyon különfélék lehetnek. A legjobb megoldás az, ha az alábbiakban felsorolt eljárásokat kombinálunk, egymásra épülően alkalmazzuk.

• Biológiai védekezés

E módszerek magukban foglalnak minden olyan tennivalót, melyet egyrészt a vadgazda, másrészt a kárnak kitett növényzet, terménygazdája, kezelője tehet meg a vadkár megelőzése érdekében.

- a vaddisznóállomány nagyságának elviselhető szinten tartása;
- elvonó etetések, vadföldművelés, a vadászatok megfelelő ütemezése;
- kevéssé vadkárérzékeny erdőművelési eljárások alkalmazása (természetes felújítás, elegyes erdők kialakítása, rossz termőhelyeken vadrejtő sűrűségek óvása, fenntartása stb.);
- megfelelő mezőgazdasági technológiai fegyelem (betakarítási veszteségek csökkentése, talaj-előkészítések okszerű kivitelezése, dagonyázásra alkalmas belvizes foltok megszüntetése stb.);

– erdőszegélyeken a kevésbé vadkárveszélyes növényfajok és fajták termesztése (pl. takarmánykukorica helyett silókukorica, toklászos búza-fajták preferálása, rövid tenyészidejű fajták alkalmazása).

A biológiai módszerek önmagukban elsősorban megelőzésre szolgálnak, és sokszor nem érik el a kívánt eredményt. A legfontosabb az ágazatok (vadászat, erdészet, mezőgazdaság) együttműködése!

• Mechanikai védekezés

Eljárásai elsősorban ott vehetők igénybe, ahol más módszerek nem váltak be, mivel igen drága védekezést jelentenek.

– Kerítések:

A vaddisznó erdei kártételei általában alatta maradnak az őz és a szarvas okozta károknak. Ezért csak a vaddisznó kártételének megelőzésére ritkán építünk kerítéseket. Lehetnek állandó jellegűek, de kisebb időtartamra fennmaradó, áttelepíthető kivitelűek is. Ez utóbbiak jöhetnek szóba a vaddisznó elleni védekezésre pl. a makkvetéses erdősítések védelmében vagy évszakos védekezés esetén.

– Riasztók:

Elsőként a villanypásztort kell említeni. E berendezéssel jó eredménnyel védhetők meg a növénykultúrák a vaddisznó kártételétől. A vaddisznó „okos” állat: hamar megtanulja, hogy az a vékony drót nagy kellemetlenségeket tud

okozni, és a védett területet huzamosabb ideig elkerüli. A kis áramerősségű, nagyfeszültségű áram károsodást nem, csak kellemetlen áramütést okoz. Hátránya, hogy nagy a hibák előfordulásának gyakorisága, rendszeres ellenőrzést kíván. A vad, átrohanva rajta, eltépheti; hóban vagy esőben letestelhet; ellop-hatják, az akkumulátort időszakonként tölteni kell stb.

Főleg mezőgazdasági területeken, rövid időszakokra lehet hatásos az optikai és/vagy zajhatáson alapuló riasztás. Mivel a vaddisznó látása kevésbé jó, az optikai riasztók (színes szalagok, csillogó, mozgó fémszalagok) riasztó hatása inkább szaghatásuknak tudható be. E hatás 1 hét–10 nap alatt elmúlik, a vad megszokja az optikai riasztókat. A zajjal történő riasztás általában ennél valamelyest hatásosabb. Az egy szál dróton függő bádogdobozok, csengők, kolompok hosszabb idejű védelmet is biztosíthatnak, de csodát ezektől a módszerektől sem várhatunk.

Használhatunk egyéb riasztó hatásokat is a vadkár megelőzésére, mint pl. elektroakusztikus eszközök (magnetonfon), rakéták, puskalövések, tüzek gyújtása stb. Ezek hatása azonban valóban csupán ideig-óráig tart, és elsősorban csak a legveszélyesebb néhány nap (pl. kukoricavetés védelme) kárelhárítására alkalmazhatók.

• Vegyszeres védekezés

Az alkalmazott szerek elsősorban a vaddisznó szaglására, másodsorban ízlelésére hatnak. Céljuk, hogy a vad a kezelt növényt annak kellemetlen íze vagy/és szaga miatt ne fogyassza el, illetőleg a kezelt területet elkerülje.

A jó vadriasztó szer:
– biztos, tartós hatású;
– nem veszélyezteti a megvédendő növényt vagy növénykultúrát;
– a vad nem szokik hozzá;
– könnyen kezelhető, emberre és állatokra nem veszélyes;
– felhasználása gazdaságos.

Az erdőgazdasági gyakorlatban csávázószerként használhatjuk a riasztókat (tölgymakkvetések védelme). Általában azonban területeket igyekszünk megvédeni valamilyen bűzös anyag kijuttatásával a terület határait. Fontos, hogy a hordozóanyaggal a vad optikailag ne találkozzon, tehát a bűzös, de nem mozgó „valamit” ne szokhassa meg. Bűdösítőként használható a petróleum, a kátrány, korábbi időszakban a véralbumin. Az újabb időkben megjelenő, az emberi izzadságszag koncentrált hatását kihasználó szerek hatásosságáról még nem áll rendelkezésre elegendő hazai tapasztalat.

A szaggal történő riasztás hatása azonban nem tartós: két hétnél többre ne számítsunk, idővel a vad megszokja. Ekkor cserélhetünk „illat”-ot – ez általában hatásosabb, mint a már megszokott szag újbóli alkalmazása.

A VADDISZNÓÁLLOMÁNY DINAMIKÁJA

A magyarországi vaddisznóállomány alakulása intő példa arra, hogy a nem megfelelően szabályozott és kezelt állomány megváltozott ökológiai tényezőkre reagálva elszabadulhat kezünk közül.

A jelenség persze nem egyedülálló, és nem is kizárólag az utolsó évtizedek

„eredménye”. Nem egyedülálló, hiszen láthattuk pl. a kárókatona (*Phalacrocorax carbo*) vagy a bütykös hattyú (*Cygnus olor*) állományának az elmúlt 30 évben bekövetkezett hihetetlen expanzióját. És ez nem az utóbbi évtizedek eredménye, hanem hosszabb ideje húzódozó folyamat. Míg a XIX–XX. század fordulóján, **KÓHALMY** (2002) kimutatását alapul véve, a mai országterületen mindössze 804 pld vaddisznó volt a teríték (a teljes királyi Magyarországon is csak mintegy 4200 pld), addig manapság a legnagyobb állománnyal rendelkező megyékben az akkori országos teríték tízszeresét ejtik el évente.

Magyarországon 1970-ben mintegy 15 700 pld-t becsültek; a teríték 9300 pld volt ebben az évben. 1983 óta szinte minden évben nagyobb a teríték, mint a tavaszi állománynagyság. A vaddisznó magas szaporodási rátája miatt ebben természetesen nincs ellentmondás. Közép-európai viszonyaink közepette az állomány szinten tartásához a tavaszi állomány 120–150%-át meg kell lőni. A tervszerűnek tartott hasznosítás ellenére, az állomány becsült nagysága 1980-ban 20 400 pld, 1990-ben 38 900 pld, 2000-ben pedig mintegy 69 000 pld volt. A 90-es évek közepétől a teríték alakulása is elmaradt a tervezettől. Az erdőtelepítések következtében terjeszkedő állomány, a mezőgazdaság intenzívvé válása miatt megjelenő táplálékkínálat-bővülés, egyes vélemények szerint a klíma melegekedése azt eredményezte, hogy a fegyveres állományszabályozás nem volt képes a vaddisznót kordában tartani.

Az ezredforduló környékén már egyértelműen megállapítható volt, hogy a vaddisznóállomány túlszaporodott hazánkban (**KÓHALMY 2002**).

Ugyanakkor ki kell jelenteni, hogy a vaddisznó állományának növekedése nem magyarországi probléma: a teljes közép-európai régióban jelentős volt a populációk növekedése. Nagyjából 20–25 év alatt a vaddisznó mind állomány-nagyságában, mind elterjedésében jelentősen növekedett a régióban. Míg Németország, Lengyelország, Svájc, Szlovákia, Csehország és Magyarország területén 1980-ban összesen 254 000 pld-t ejtettek el, addig ez a szám a felsorolt országokban 2002-re 862 000 pld-ra nőtt (**REIMOSER 2004**).

Terjeszkedése során Svédország felől elérte Norvégiát, ahol elterjedését nem elsősorban a klimatikus tényezők, hanem a táplálék elérhetősége befolyásolja (**ROSVOLD & ANDERSEN 2008**).

Ugyancsak jelentősen növekedett az állomány létszáma a szomszédos Szlovéniában is, ahol a teríték nagysága az 1970-ben elejtett 472 pld-ról 2002-re 7500 pld-ra nőtt (**ADAMIC & JERINA 2009**). Még intenzívebb volt a növekedés Csehország területén, ahol az 1965-ben regisztrált 2873 pld-os teríték 2005-re 100 000 pld fölé nőtt (**KAMLER ET AL. 2009**).

Változatos vadászati módjairól Márok Tamás cikkében olvashatunk.

SZELEKTÍV VADÁSZAT

Kérdés, hogy mi a célunk a vaddisznóval.

Amennyiben haszonvadászként tekintünk rá, elsődleges célunk, hogy legyenek 5–7 éves, jó trófeát viselő öreg kanjaink, melyek a bérvadásztatás által megfelelő árbevételt biztosítanak. Ekkor állomá-

A szerző felvétele

nyunkat úgy kell(ene) szabályoznunk, mint a többi nagyvad faj esetében. Kímélnünk kell a fiatal, jó testméreteket mutató kanokat, hagyni kell megöregedni őket. Kímélnünk kell a malacokat vezető vagy vemhes kocákat, mert a megfelelő szaporulat (amely téli hajtóvadászatokon elejthető) csak így biztosítható. Ma Magyarországon a vaddisznó vadásztatásából származó árbevétel még a legjobb gímszarvasállománnyal rendelkező erdőgazdaságok esetében is megközelíti vagy meghaladja a gímszarvasból származó bevételek nagyságát (KŐHALMY 2002, BUZGÓ ET AL. 2004). Ez azt mutatja, hogy (amennyiben a vadkár elviselhető mértékű!) érdemes a vaddisznóval gazdálkodni.

Ha azonban a vaddisznóra mint dúvadra tekintünk, nem lehetünk könnyөрületesekek, és egyértelműen az állomány-apsztást kell szem előtt tartanunk. Ebben a tekintetben a közelmúlt terítékadatai nem adnak okot elbizakodottságra. Csupán a szinten tartó hasznosításhoz az éves teríték 80%-ának a fiatal (malac és süldő) korosztályból kellene

kikerülnie, és a teríték fennmaradó 20%-ának egyharmadát alkothatná a kanok terítéke (NÁHLIK & SÁNDOR 2004B). Ehelyett (számos vadászatra jogosult adatainak áttekintése után) kijelenthetjük, hogy a teríték valóságos aránya sok helyütt meg sem közelíti ezt a kívánatos összetételt.

Több szakember véleménye szerint a vaddisznóállomány felfutásában a kocaállomány túlzott kímélete is közrejátszott. Ezt természetesen írott és íratlan szabályaink megkövetelik.

Első és legfontosabb ilyen előírásunk a vemhes, valamint a még szopós malacokat vezető kocák védelme. Ezt ma Magyarországon jogszabály is előírja. Az 50 kg zsigerelet súlyt meghaladó nőivarú vaddisznó elejtése február 1. és április 30. közötti időszakban nem megengedett. De önmagában elegendő lenne az íratlan etikai szabály, azaz a valóban malacot vezető kocák kímélete. Mint láttuk korábban, nem az 50 kg zsigerelet testtömeg határozza meg azt, hogy a koca vezethet-e malacot, vagy sem. Valóban kíméljük a malacos kocát, de a malacot

A szerző felvétele

nem vezető koca elejtése nem kellene, hogy világfájdalmas érzést váltson ki belőlünk. Ugyanakkor a kocák túlzott kímélete (még a téli disznóhajtásokon is, ami a kocahasznosítás legfontosabb időszaka) hozzájárulhatott az állomány nem kívánt felfutásához.

Az állomány-apsztási célzatú vadászatoknál fontos a szelektivitás szem előtt tartása. Míg a gazdálkodási célú vadászatnál a leggyengébb süldőt, malacot löjjük ki, addig itt célunk a legerősebb emesüldők kiemelése az állományból. Hiszen ezek lehetnek azok az egyedek, melyek már 9-10 hónapos korban elérik azt a testméretet, hogy bebúghatnak. Ezáltal emelik az állomány létszámát. Ugyancsak célszerű, ha lehetőségünk van a válogatásra, nem a nagy testméretű, idős kocákat selejtezni, hanem a közepes, 2-3 éves, még több évig szaporodóképes korban lévő kocákból kivenni a vámot. Természetesen nem célszerű a már életerős, elválasztott süldők mellől a kocát ellőni, mert ezáltal (a süldők elszéledésével) csak az állomány terjeszkedéséhez járunk hozzá.

MEGOLDÁS: VADDISZNÓSKERTEK?

Ma hazánkban a vadaskerti tartás virágkorát éli. A vadaskertek közül egyértelműen a legerjedtebbek a vaddisznóskertek, illetve az olyan vadaskertek, ahol több nagyvad faj egyidejű tartása mellett a vaddisznó számít a fő vadfajnak.

A vaddisznóskertek (elsősorban a szabadterületi befogások révén) hozzájárulhatnak a vadkár csökkentéséhez, és emellett növelik a gazdálkodás tervezhetőségét és eredményességét.

Megfigyelhető tendencia a vaddisznó zárttéri tartásában az intenzívebb tartásformák terjedése. Mind a régebben üzemelő kertek átalakításával, mind az újonnan létesülő kertek esetén gyakrabban a nagyobb árbevételre eredményező kanöregebitő kertek, azaz a kanok több évig tartó tartása, mely a terítéken a kanok magasabb arányát eredményezi. Ez, akár csak a napi akár 100 pld-t meghaladó terítéknagyság, nem feltétlenül emeli a vadászat-vadgazdálkodás

társadalmi elfogadottságát, de a gazdasági kényszer tekintetében szükségszerűségnek fogható fel.

A vadaskerti vadászat-vadgazdálkodás elsősorban ma már komoly bevételeket hozó gazdálkodási folyamat. Segítségével a vadgazdálkodók magas bevételt biztosító formában tudják finanszírozni a természetközeli szabadterületi vadgazdálkodás növekvő költségeit. Eza gazdálkodási forma lehetőségét biztosít a termőhelyi adottságok miatt más módon nem, vagy csak rosszul hasznosítható erdőterületek és mezőgazdasági területek kihasználására, a vadaskerti vadászatok iránt érdeklődő vadászvendégek kulturált kiszolgálására. Ugyanakkor lehetőségeket teremt a szabadterületi vadgazdálkodás magas szintű folytatására és a „hagyományos” vadászat folytatására egyaránt.

Szólnunk kell az utóbbi időben felbukkanó, szakmai és vadászati szemmel egyaránt elítélendő jelenségekről is. A magánvállalkozásra alapozott vaddisznótenyésztés során (saját tapasztalataink, illetve meg nem erősített információk szerint egyaránt) **meg nem engedhető módon előfordul a házi disznó rideg tartásra alkalmas fajtáival történő keresztezés a jobb szaporulat vagy a nagyobb testtömeg érdekében.** Mindezek miatt szükség van a tenyésztés ellenőrzésére, a nem megfelelő és etikátlanul tevékenykedő tenyésztélek szankcionálására.

Ugyancsak jelentős problémákat jelenthetnek a közeljövőben a vadaskertekben fellépő **ökológiai károk**, illetve a jelenséggel kapcsolatos hatósági, szakhatósági vélemények. Az erdészeti és természetvédelmi hatóságok az empirikus tapasztalatok szerint

joggal feltételezik, hogy egy vadaskert területén az erdőgazdálkodás tartamos folytatásának egyes elemeit, illetőleg az ott előforduló, természetvédelmi szempontból értékesnek tekinthető objektumokat kár érheti. Ugyanakkor ezeket a feltételezéseket tervezett, tartamos vizsgálatok csupán néhány éve támasztják alá (JÁNOSKA 2006, 2008, KOLTAY 2004, KOLTAY & HEGEDŰS 2005).

Felhasznált irodalom

- ADAMIC, M. & JERINA, K. (2009): Wild boar (*Sus scrofa*) in Slovenia – Historical overview and current situation. in: NÁHLIK A. & TARI T., ed.: Proceedings of the 7th International Symposium on Wild Boar (*Sus scrofa*) and on Sub-order Suiformes. Sopron p.: 7–8.
- ARNOLD, W. (2005): Schwarzwild: Hintergründe einer Massenvermehrung. Deutsche Jagdzeitung 10/2005. p.: 20–26.
- BUZGÓ J., VARGA GY. & SIMON T. (2004): A SEFAG Rt. vaddisznó-gazdálkodásának tapasztalatai. in: Nagy E., szerk: Vaddisznó. A vadgazdálkodás időszerű kérdései 3. OMVK–Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest. p.: 21–27.
- CSÖRE P. (1994): A magyar vadászat története. Mezőgazda Kiadó, Budapest. pp: 310.
- DEFRA (2005): Feral Wild Boar in England. Department for Environment, Food and Rural Affairs. pp: 19. (www.defra.gov.uk)
- DÉKÁN I. (1972): Kalandozás a vadászat történetében. Magvető Könyvkiadó, Budapest. pp: 295.

- DÖRY F. (1988): Szent István családi története. in: Serédi J., szerk: Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján – reprint – Budapest – Szent István Társulat. p.: 554–583.
- FARAGÓ S. (2002). Vadászati állattan. Mezőgazda Kiadó, Budapest pp:
- FARAGÓ S. & JÁNOSKA F. (2003): Vadászható vadfajaink: A vaddisznó (*Sus scrofa*, LINNAEUS, 1758). A VADGAZDA 2 (1): 4–6.
- JÁNOSKA F. (2006): Környezeti hatásvizsgálatok vaddisznóskertekben. GYEPGAZDÁLKODÁSI KÖZLEMÉNYEK 4: 11–22.
- JÁNOSKA F. (2008): Kutatási eredményeink vadaskertekben. in: Nagy E. & Bíró G.: Vadaskertek. A vadgazdálkodás időszerű kérdései 8. OMVK–Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest p.:22-31.
- JÁNOSKA F. & VARJU J. (2009): Using radio telemetry for estimating wild boar home range. in: NÁHLIK A. & TARI T., ed.: Proceedings of the 7th International Symposium on Wild Boar (*Sus scrofa*) and on Sub-order Suiformes. Sopron p.: 54–55.
- KAMLER, J., DVORAK, J. & TUREK, K. (2009): Conflicts between wild boar and agriculture and their possible solutions. in: NÁHLIK A. & TARI T., ed.: Proceedings of the 7th International Symposium on Wild Boar (*Sus scrofa*) and on Sub-order Suiformes. Sopron p.: 58–59.
- KOLTAY, A. (2004): Környezetromboló-e a vaddisznóskert? Nimród, 5: 29–30.
- KOLTAY, A. & HEGEDŰS, P. (2005): Erdő vagy vaddisznóskert? Erdészeti Lapok, 1: 25–26.

- KŐHALMY, T. (2002): Túlszaporodott-e vaddisznóállományunk az ezredfordulóra? Nimród Vadászújság, 6/2002. p.: 4–7.
- KRISTÓ GY. (2002): Szent István király. Neumann Kht., Budapest.
- LEAPER, R., MASSEI, G., GORMAN, M. L. & ASPINALL, L. (1999): The feasibility of reintroducing Wild Boar (*Sus scrofa*) to Scotland. Mammal Revue, Volume 29, No. 4, p.: 239–259.
- NÁHLIK A. & SÁNDOR GY. (2004a): Egy vaddisznó populáció szaporodóképessége. Vadbiológia 11. p.: 55–64.
- NÁHLIK A. & SÁNDOR GY. (2004b): Vaddisznó-gazdálkodásunk elemzése a statisztikai számok és populációdinamikai adatok tükrében. in: Nagy E., szerk: Vaddisznó. A vadgazdálkodás időszerű kérdései 3. OMVK–Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest. p.: 14–20.
- REIMOSER, F. (2004): Schwarzwild: Bejagung und Wildschadenvermeidung. Österreichs Weidwerk 10/2004. p.: 15–18.
- ROSVOLD, J. & ANDERSEN, R. (2008): Wild boar in Norway – is climate a limiting factor? – NTNU Vitenskapsmuseet bRapp. Zool. Ser. 2008, 1: 1–23.
- TRENSE, W. (1989): The big game of the world. Paul Parey Verlag, München.

Dr. Jánoska Ferenc
egyetemi docens
Nyugat-magyarországi Egyetem,
Erdőmérnöki Kar
Vadgazdálkodási
és Gerinces Állattani Intézet

MINDENKI NAGYVADJA, A VADDISZNÓ

A vaddisznóról sohasem tudok elfogulatlanul írni. Első disznóm ugyanis egy 150 kilós, 20,5 centis agyarú kan volt. Valószínűleg soha életemben nem lövök még egy ekkora agyarast. A régi diadal azonban azt is jelenti, hogy azóta visszafogottabban, megnyugodva vadászom rá.

foto: Blaumann Ödön

A vaddisznó a Kárpát-medence egyik legelterjedtebb vadja. Ma már a Hargita csúcsaitól a Margitszigetig szinte mindenütt megtalálható. Manapság számos olyan vidéken is rendszeresen találkozhatunk vele, ahol huszonöt-harminc évvel ezelőtt fölbukkanása csodaszámba ment.

Az ezredforduló egyik legszembetűnőbb állat-viselkedéstani fejleménye a vadon élő fajok behúzódása az emberi településekre vagy azok közelébe. Például a baglyok, a nyestek vagy a gerlék régtől fogva jól érzik magukat a házak között, sőt a házakban. Hozzájuk látszik most csatlakozni többek között a róka és a vaddisznó, amelyek egyre gyakrabban bukkannak föl a városokban is. Kezdetben úgy szóltak a magyarázatok, hogy „betévedtek”, véletlenül jöttek. Ám az egyre szaporodó esetek azt bizonyítják, hogy nem valami eltévelyedésről van szó, hanem új jelenségről. Természetesen ehhez hozzátartozik az is, hogy az urbanizáció növekedése egyben azt is jelenti, hogy egyre több ember költözik ki a zöldövezetbe, vagyis olyan helyre, amely korábban természetes élőhelye volt a vadnak.

A vaddisznó kétségtelenül az egyik legjobb alkalmazkodóképességgel rendelkező vadfajunk. Vadászíró klaszszikusaink még a Kárpátokban meg a Bakonyban lötték, és Somogyban alig ismerték. Aztán a II. világháború után hamarosan elterjedt minden erdős területen. Vigyáztak is rá, etették, szőrókat csináltak neki – bár ugyanakkor lötték is. Sokáig egész évben vadászható dűvadnak minősült, csak a jobb érzésű társaságokban kímélték a vemhes és malacos kocákat. A vaddisznót azonban

nem nagyon zavarta az erős vadászati nyomás, zavartalanul szaporodott.

Csak a dámállomány növekedett ennél dinamikusabban, ám ott ez tudatos telepítés eredménye, a disznó azonban maga települt be sok helyre. Mára elmondhatjuk, hogy mindenki nagyvadja lett. A vadászterületek jelentős részén előfordul, némi korlátozással – kocát löni tavasszal nem szabad! – egész éven át lehet rá vadászni. Fontos erénye, hogy a vadásztársaságok kevéssé korlátozzák a „trófeás példányok” elejtését. Szabad területen legtöbb helyen az egyszerű tag is meglőheti a jó kant. Ugyanakkor köztudott, hogy nagyvadjaink közül a disznó a legszaporább, egy jó koca 4–6 malacot is képes fölnevelni, s manapság már csaknem egész évben van bűgás és malacozás. Ebből adódik az a szakmai irányelv, hogy egy bizonyos nagyságú disznóállomány szinten tartásához 100–120%-os hasznosítás kell. Azaz, ha területünkön mondjuk 100 disznó él, abból minden évben 100–120-at bátran kilőhetünk. Ez nagy előnyt jelent más nagyvadjainkkal szemben, amelyek esetében a becsült állomány egyharmada körüli hasznosítást szokták ajánlani.

A „trófeás vaddisznó”-val kapcsolatos engedékenységnek több oka van. Az egyik, hogy a vaddisznót, különösen az erős kant nem könnyű puszkavégre kapni. Ahhoz legtöbbször kitartság, többszöri fagyoskodás, sok kudarc kell, s ezeket nem mérik magas árfolyamon a bérvadászati piacon. Másfelől a nagy agyarú kanra sokkal nehezebb „rávinni” valakit úgy, mint egy jó bikára vagy bakra. Távcsővel legtöbbször nehéz kikémleni, mi van a disznó szájában, különösen, hogy ritkán adódik alkal-

munk jó fényviszonyok között vadászni rá. Köztudott, hogy nem mindig a nagy testű kannak van nagy agyara. Sokszor előfordul, hogy a másfél mázsás monsturnak csak 15 centis foga van. Ugyanakkor egy 80-90 kilós „nagy süldő” is növeszthet 18-19 centis, vastag fegyvert, amely akár aranyérmét is kaphat. Ezért, no meg éjszakai életmódja miatt, a vaddisznót titokzatos vadnak tartják. Pedig életmódja nem is olyan titokzatos, s némi gyakorlattal kiismerhető.

Nappal szinte kivétel nélkül a sűrűben pihen. Alkonyatkor vagy éjszaka indul útnak. Túrának három fő célja van: enni akar, inni és dagonyázni. Összes vadjaink közül a vaddisznó köztudott leginkább a vízhez, neki legfontosabb a sárfürdő. Este éhesen kel útra, tehát legjobb eséllyel a táplálkozóhelyek környékén találkozhatunk vele. Télen a szórókon, tavasszal a vetéseken, korán nyáron a gabonátlákon, nyáron gyak-

ran a gyümölcsfák alatt, a kukoricában vagy a napraforgóban, ősszel pedig a jó makktermésű tölgy- vagy bükkerdőkben bukkanhatunk rá leginkább.

Mozgásának idejét nagyban befolyásolja a terület jellege, zavartság és az ott folyó vadászati tevékenység. Nagyobb, összefüggő erdőkben, ahol sok a takarás – különösen vegetációs időszakban –, hamar elindul. Ahol kisebb sűrűben, nádfoltokban lel pihenőhelyet, ott megvárja a sötétség teljes beálltát. Ugyanez jellemző rá azokon a ligetes erdőkből, elhagyott tanyákból álló alföldi részeken, ahol kevesebb a takarás, és nagyobb az emberi mozgás.

Aktivitását nagyban befolyásolja az is, hogy miképpen vadásznak rá. A vaddisznó egyik legintelligensebb vadfajunk, amely az intenzív zavarásra egyre rejtettebb életmóddal válaszol. Ahol viszont békén hagyják, ott hamarabb megmozdul. Egyik somogyi tár-

saság évekkkel ezelőtt úgy döntött, hogy felhagynak az éjszakai vadisznóvadászattal. Csak besötétedésig engedélyezték a lest. A tagok egy része rettenetesen zúgolódott. Amíg alig telt el néhány hónap, sorra lőtték a disznókat – *világosban!* A disznók ilyen hamar észrevették, hogy éjjel nem bántják őket, és megváltoztatták szokásaikat. Bezzeg a vadászok sokkal nehezebben változtatják meg a maguk szokásait, ezért az efféle termékeny önkorlátozásokat kevés helyen lehet bevezetni.

A magyar vadisznózsákmány legnagyobb része lesvadászaton kerül terítékre. Vannak, akik esküsznek erre a vadászati módra, mások unalmasnak tartják a sokórás várakozást. Sajnos az éjszakai les az egyik legbalesetveszélyesebb vadászati forma, itt történik a legtöbb tragédia. Szórón kisebb a veszély, gabonaföldön, tarlón nagyobb. Az ilyen esetekben szinte kizárólag emberi hiba

okozza a bajt. A legfőbb szabály, miszerint csak száz százalékos biztonsággal fölismert vadra szabad löni. Legalább ilyen fontos, hogy éjszakai lesnél *különösen szigorúan tartsuk be a biztonsági körzethatárokat*. Ha több vadász ül kint, gondosan *egyeztessék, ki hol van, meddig marad, mikor, hogyan mozog, mi történik, ha valaki lö.* Erre a beírókönyvnel való találkozás is jó alkalom, jeladásra a lámpa fölvilágosító fénye vagy a kiabálás is kitűnően megfelel, de a mobiltelefonok korában nem is szabadna erről hosszan beszélni!

Ezek után pedig a felismerésről. Erősebb holdvilágnál, megfelelő látási viszonyok között a mai keresőtávcsövekkel teljes bizonyossággal föl lehet ismerni a tárgyakat és az élőlényeket. Sokan vitatkoznak, hogy a fegyverlámpa vagy az infra keresőtávcső vadászias eszköz-e. Egy dolgot leszögezhetünk: *mindkettő ezerszer jobb, mint egy bal-*

eset! S még egy fontos szabály: a jogszabálynak a másik oldala. Nevezetesen, hogy *ha az elöttünk mozgó valamit NEM tudjuk azonosítani teljes bizonyossággal, akkor NE lőjünk!*

Jómagam azok közé tartozom, akik a végtelen esti-éjjeli ücsörgést nem találják túl izgalmas vadászati módnak. Igen ám, de könnyen előfordulhat, hogy a konda tőlünk távolabb vált ki az őszi tarlóra, s akkor az erdő árnyékában megkísérelhetünk rájuk cserkelni. Ez már nyomban izgalmasabb vállalkozás! Különösen, ha a sötét háttérrel nem tudunk lőtávolsba lopakodni, s mondjuk, nyílt terepen, kúszva kell folytatnunk a megközelítést. Ez már bizony sokkal izgalmasabb, vadászpróbálóbba metódus! Ugyanilyen érdekes lehet, ha nem ücsörgünk órákig a száraz deszkán, hanem alkalmas időben megpróbálunk észrevétlenül rácsúszni a szóróra, a dagonyára, esetleg a szálasban makkot ropogtató kondát lopjuk be. Az éjsza-

kai cserkelés csak jó holdfényben, különösen télen, hóban, fehér lepellel lehet eredményes.

Már ahol a házi szabályzat az efféle „renitenskedést” megengedi. Mert sok helyen jobban szeretik, ha a vadász nem mászkál összevissza a területen. Mindenesetre ez a vadászati mód kezdőknek nem javallott – itt a sikerhez a terület alapos ismerete elengedhetetlen, a sötétben is biztosan kell tájékozódni, és a hideg fej a szokásosnál is nagyobb szerepet játszik. No meg a vad szokásait, viselkedését, reakcióit is jól kell ismernie a vadásznak, hisz sokszor apró neszezből kell kiolvasni, hol, milyen és mennyi vad került elénk, az éppen mit csinál, merre mozog, hogyan lehet esélyünk alaposabban szemügyre venni, netán puskavégre kapni...

A disznó vadászati módjai között föl szokták sorolni a reggeli cserkelést.

Ilyenkor leginkább a vad nappali beállójául szolgáló sűrűk szélét emlegetik a szerzők, ahol jó eséllyel találkozhatunk a visszaváltó kondával, netán egyes disznóval. Nos, azt hiszem, az efféle próbálkozásnak csak nyugodt területen van értelme, mert a zaklatottabb vidékeken a disznók még sötétben visszaváltak a beláthatatlan sűrűkbe. Igazi disznót keveset, friss visszaváltó csapatát annál többet láttam a hajnali erdei bolyongások alkalmával.

No és ott van természetesen a magyarországi vadászatok egyik csemegéje, a disznóhajtás! Persze ez a csemege nagyon kelendő, a legjobb hajtásokat fizető vendégeknek adják el a vadászatra jogosultak. Igazán eredményes hajtást csak nagy területen, hozzáértő hajtókkal, jó kutyákkal lehet rendezni. És jól lövő, a futó vadat golyóval is biztosan eltaláló puskások kelljenek hozzá. A bal-

esetveszély itt is jelentős, ezért különösen fontos a pontos tervezés, az alapos eligazítás, a szigorú fegyelem.

A hajtások mellett kevesebb figyelem jut a kisebb létszámú terelővadászatoknak, jó magyar szóval, a riglízésnek. Pedig kisebb létszámmal, kutyák nélkül is szép sikert lehet elérni, ha van elég vad a területen, s a szervezők jól ismerik a váltókat és a vad mozgásának várható irányait. A terelővadászatnak számos előnye van a nagy hajtással szemben. Először is, mivel kevesebben vesznek részt rajta, kisebb előkészületet igényel. A szervezés is rugalmasabb lehet, esetleg be lehet iktatni még egy kisebb kört, vagy a teríték nagyságától függően akár el is lehet hagyni az utolsó hajtást. Ha egy hosszú hajtásban kutyákkal és kiáltozó hajtókkal átfésülünk néhány nagyobb sűrűt, az nagyon megzavarja a területen élő vadállományt, s bizony

nem csak a disznókat, de a gímszarvast, továbbá – ha van – a dámot és a muflont is. Terelésen kuttyák nem vesznek részt, a hajtás kisebb létszámmal, csendesebben folyik. A cél a pihenő vad kimozdítása. Ha jól csinálják, a vad a váltókat használja, és nem fejvesztetten rohan, hanem inkább csak kocogva, néha meg-megállva halad. Jó széllel, fedezékből sokkal több idő jut az elbírálására. Ráadásul ezen a vadászaton gím és dám tarvad is lőhető, ami növeli az esélyeket, és változatosabbá teszi a vadászatot. Persze a résztvevők körét gondosan mérlegelni kell, kimerítő eligazítást kell tartani a lehetőségekről és a korlátokról, hisz nem az a cél, hogy egy-egy hevesebb vérű Nimród a mellette elvonuló szarvasrudlira kitérjen. Ugyanebben az eljárásban egyébként egy disznókonda esetében nem találhatunk kivétnevet! Több olyan vadászt is ismerek, akinek az ilyen terelésen még azt is jó szívvel megengedném, hogy – a törvény által

jelenleg tiltott módon – az eléje topanó gyöngye bikát is meglője. És bizony sok olyat is, akit soha nem invitálnék riglizésre... A terelés hátránya, hogy sok nagy társaságnak nehéz beilleszteni a tervébe. Hogyan válogassuk ki a résztvevőket, hogyan mondjuk meg másoknak, hogy ne jöjjenek? Ezért inkább ezt is fizető vendégeknak szervezük.

A vaddisznó vadászatának legizgalmasabb, legférfiasabb módját ma már alig alkalmazzuk. Ez a hóban való csapás. Ha éjjel friss hó esett, reggel jól meg lehet látni a sűrűbe beváltó nyomokat. Dél előtt ráállhatunk egy ilyenre, s az alvó disznót a vackán lephetjük meg. Legjobb eséllyel a magányos disznót követhetjük, amely legtöbbször kan – néha bizony természetes kan! Igen ám, de a disznók éjszakai csámorgásuk során nem mindig tartják be a biztonsági körzetek határait, sőt gyakran a vadászterület határát sem, ezért a nyomkövetés gyakran leküzdhetetlen

nehézségekbe ütközik. Mindenesetre, akinek efféle nyomkövetésre alkalmát adódik, azt a világot se hagyja ki, mert pompás élményben lehet része. A friss csapán nyomon követett vad föl kutatása, utolérése és elejtése az egyik legősibb vadászati mód.

A vaddisznóállományt korosztályok, ivarok és főképp trófeaméret alapján nem lehet olyan precízen szabályozni, mint a többi nagyvadfajunkat. Ebből azonban nagy hiba arra következtetésre jutni, hogy egyáltalán nem érdemes szabályozni, mérlegelni. Studinka László annak idején a Lábodon vadászati igazgatóként töltött éveiből két betartandó szempontot szűrt le, s ezek ma is érvényesek. 1. A kondából mindig a legapraját lőjük, lehetőleg az elmaradt malacot, a nyeszlett süldőt. S ha ilyen nincs, semmiképpen sem a nagy kocákat. A nagy kocák vezetik a kondákat, ők a legjobb anyák, ők vezetik a legtöbb malacot, őket kímélni kell! 2. Legalább

ilyen fontos volna a második szabály, amelyet sokkal ritkábban tartanak be: ne lőjük a fiatal, két-három éves kánokat! Ezeket a fiatal hímekeket anyjuk elkergeti a kondától. Egyedül járnak, még tapasztalatlanok, ők jönnek ki leghamarabb. Ha viszont lelőjük őket, akkor sohase lesz belőlük öreg agyaras. Mindenkinek, akinek van lelkiereje elengedni néhány ilyen fiatal kancsít, kívánom, hogy egy hatalmas, bozontos kannal ajándékozza meg őt Diana – olyan körülmények között, ahogy legjobban szeretné!

Ha belegondolok, én leginkább hóban csapázva képzelném a dolgot. S most, hogy mondandóm végére értem, lassan föléled bennem a remény, hogy egyszer talán majd valahol egy, még az elsónél is nagyobb disznó vár rám, hogy összemérjünk ügyességünket!...

Márok Tamás

A VADDISZNÓ BIOLÓGIAI ÉS ÁLLAT-EGÉSZSÉGÜGYI ISMERETEINK TÜKRÉBEN

ÉLETTANI, ÖKOLÓGIAI, ETOLÓGIAI SAJÁTÓSÁGOK

A *disznóalakúak (Suiformes)* a patások különös alrendjét alkotják. Életmódjuk meghatározó eleme a **turkálás**. Testük is ennek megfelelően alakult: túrókarima, ék alakú fej, alig elkülönülő nyak (emiatt nem is képesek más módon tisztogatni magukat a vakaródzáson, dörgölözésen kívül). Igazi **mindenevők** (ami nem „bármi”-t jelent), bár fogazatuk jelzi a *magok* iránti vonzalmat, amelyek körébe nemcsak a makk tartozik, hanem a dió, a mandula, a barackmag és hasonlóak is. Emellett igen kedvelik a rovarokat, a gilisztát, a csigákat, továbbá mindazt, ami még ízesíti az étlapot: lehet az tojás, fióka, egér, hal, „kígyó-béka”, őz-gida – sőt egy kis hullottagancs-rágás is jólesik nekik...

A gyümölcsök mellett a föld alatti és feletti növényi részeket is kedvelik. Sőt emésztésük igényli is a megfelelő rosttartalmat, persze nem oly mértékben, mint a kérődzőké. Így aztán nem is árt meg nekik a kukorica „*ad libitum*” fogyasztása. Együregű, sósavat és pepszint bőven tartalmazó gyomruk – legalábbis a választási kortól kezdve – mindezt jól emésztik. Briedermann (1967) szerint az egyes táplálékfeleségek kedveltségi sorrendje: 1. föld alatti; 2. föld feletti növényi részek; 3. gyümölcsök, bogyók, magok; 4. állati táplálék. Az utóbbi rendszerint csak 4-5%-ban, és csak ritkán 10-12%-nál nagyobb arányban.

A **kismalacok** fejlődését, egészségét azonban a tejellátás határozza meg: hat-nyolc hetes korukig a szénhidrátok közül **csak a tejcukrot** képesek hasznosítani, a *répa-*, a *malátacukrot* és a *kemé-*

nyított nem, ezért a korai elválasztás komoly gondokat okoz, gyakran végzetes kimenetelű. A **kocatej zsírtartalma** tökéletesen emészthető. A *nem tej eredetű zsírok* emészthetősége kb. 50%-os határfokú (a telítetlen zsírsavakat tartalmazó zsírok jobban hasznosulnak). Bár egy hónapos korig a gyomor sósavtermelése elhanyagolható, a kocatej fehérjetartalma közel 100%-ban megemésztődik. Ez a tejcukorból *tejsavat* termelő baktériumoknak (kb. 4 pH) és a bőven termelő *rennin* enzim hatásának köszönhető. Mindezekből következik – a házi malacnevelési kísérletekkel pedig igazolt is –, hogy legkorábban két hónapos korban szabad elválasztani a malacokat. *Legjobb természetesen a spontán választás a három és fél hónapos kor táján.*

A fentiek alapján érthető, hogy a malackori veszteségek alapvetően a táplálkozási-emésztési hiányosságokból, anomáliákból erednek. Kezdetben a „számfeletti” malacoknál a *tejhiány*, később pedig a *nem megfelelő összetételű*, „szilárd” *táplálék* váltja ki a gondokat. Az utóbbi esetben kétféle kiváltó ok lehet: a/ a korai elválasztást követő mesterséges takarmányozás; b/ az élőhely (vaddisznóskert) szegényes ökológiai adottságai – rendszerint növényi és állati táplálék tekintetében egyaránt.

A következmények változatosak lehetnek, illetve egymást követik/elősegítik:

- növekedésben, fejlődésben való lemaradás;
- emésztési problémák, hasmenés;
- feltételesen kórokozó mikroba elszaporodása: idült emésztési zavarok, ún. enzoóciás pneumónia (tüdőgyulladás) stb.;

- kondícióromlás, ellenálló képesség csökkenése, immunhiányos állapot kialakulása;
- elhullás.

A korán elválasztott (befogott) malacoknál az „*árvasági*” stressz is súlyosbítja a bajokat.

Ezek korrekt dokumentálása csak **laboratóriumi kiegészítő vizsgálatok** alapján lehetséges, ami napjainkban már igen költséges. Ennek mellőzése esetén, a helyszíni boncolás során biztosan találunk nagyszámú tüdőférget, ezenkívül akár tucatnyi jókora orsóférget is (a vékonybélben). A látvány alapján nemcsak a laikus, hanem az állatorvos is e szabad szemmel is jól látható „kórokozók”-nak tulajdonítja a malacok leromlását, elhullását. Pedig ezek az őshonos, a gazdaszervezettel össz-

hangban élő férgek nem felelősek a törtétekért. Ahogy ma már EU-előírások tiltják az antibiotikumok használatát, a parazitaellenes szerekkel is csínján kellene bánni. Egyébként akár kéthetente is lehetne kezelni az állatokat, hiszen a petékkel/lárvákkal való (újra)fertőződés mindennapos, különösen a turkáló vaddisznónál. Ugyanakkor a jól táplált, normális immunkészségű malacoknál időben kialakul a kellő egyensúlyi állapot a parazitákkal.

A disznó **szaporasága** kiemelkedő a patások viszonylatában (vetekszik az üregi nyúléval!) Ez egyúttal azt is jelzi, hogy a nagyarányú malackori veszteségeket „bekalkulálja”. Felnőtt, jól táplált kocáknál a nyolc-tízes alomszám sem ritka. Ebből azonban kedvező körülmények között sem tudnak hatnál többet felnevelni, mivel csak három pár jól fej-

lett tejmirigyük van (az első és a második pár nem termel elegendő tejet). Így a négyhetes korban kialakuló csecsfoglalással eldől, hogy mely malacok jutnak „tejbérlet”-hez (a nagyobb testűek!). A többiek majd a róka/sakál vagy a holló fogyasztja el.

A **társas magatartás** e vadfajunknál a legfejlettebb. A konda kocái pár napon belül ellenek. Az időjárástól függően egy-két hét után együtt vezetik az óvodássereget. Az egyéves testvérek is a közelben vannak, de ilyenkor még tisztes távolság tartására „kötelezik” őket a kocák. Megbízható megfigyelések (Meynhardt, 1986) szerint, négyhetes korig bármelyik kocát szophatják a kicsik. Ekkor következik be a **csecsfoglalás**: a szülőkoca egy-egy csecse, amelyet azután sosem tévesztenek/cserélnek el az egyes malacok. Szopás előtt viszont gyakran keresik anyjukat, és az elülső láb ún. *kéztőmirigyének* az egyedi szaga (feromonja) alapján találják meg. Az elválasztáskor már a nagy testvérek (emsék) is csatlakozhatnak és besegíthetnek (ún. alloparentális ivadék gondozás, a rókánál is gyakori). A szóróra, mint tudjuk, rendszerint a malacok futnak ki először, aztán a „nővér(ek)”, majd idővel – esetleg csak sötétedéskor – a kocák.

A konda egyéves és idősebb tagjai szigorú **rangsorban** élnek. *Egyidősek között a nagyobb test a meghatározó*. Különböző évjáratúak esetében azonban az *életkor* a döntő, függetlenül a testnagyságtól. A **társas testápolás** igen fontos számukra. A napközi pihenés után a kocák nagy szorgalommal – „és élvezettel” – tetvéstik, kullancsozzák malacikat és egymást. Ezután indulnak a szóró, dagonya vagy a „legelő” felé.

A vaddisznók számára tehát igen fontos az **optimális környezet**, beleértve a táplálkozási körülményeket, a búvóhelyet, a nyugalmat is. Komoly hiányszágok e tekintetben általában a **vaddisznóskertekben** alakulnak ki. Vissza kell utalni a már említett táplálkozási körülményekre. A leggyakoribb gond az évek alatt *kiélt környezet*. A másik gyakori probléma a választási kor előtt befogott malacoknál kialakuló *emésztési és egyéb anomáliák* köre – ezt technológiai hibának is tekinthetjük.

A VADDISZNÓ FERTŐZŐ BETEGSÉGEI

A vaddisznó és más vadon élő állatok jelentőségét – az ember, a haszonállatok és saját fajtársaik szempontjából – mint lehetséges kórokozó-„rezervoár”-t is számításba kell venni. Egy-egy biotópban együtt élnek sok más állati élőlénnel, miközben különféle fertőző ágensekkel találkozhatnak. Szerencsére a természetben az azonos fajú egyedekkel, csoportokkal (kondákkal) való szoros érintkezés korlátozottsága és a természetes szelekció eredményeként kialakult „edzettségük” a véletlenszerűen felvett kóroanyag eliminálódását (eltűnését) segíti. Ezzel magyarázható, hogy 1972 előtt a határszéli gócbokba nagy ritkán behurcolt vírusos betegségeken vagy a kórházi közvetítésű gümőkóron kívül számottevő fertőző betegséget nem észleltek, illetőleg nem diagnosztizáltak.

Az utóbbi húsz évben Európában, így hazánkban is, a vaddisznók létszáma jelentősen megnőtt. Ezzel összefüggésben a vadkárelhárítás céljából és/vagy

Fotó: Utassy György

Fotó: Utassy György

vadászati megfontolásból rohamosan elterjedt a **kerti vaddisznótartás**. A vadaskerteket általában a környezetből töltötték fel, ami létszámnövekedést jelentett a kerítésen belül, de a bevitt állatok fertőzöttségét általában nem vizsgáltatták. Sajnos még most sem ritka, hogy az ország távoli részéről származó állatok keverednek az adott kertek kör-

nyezetéből származókkal. Mindezek a különben hazánkban szórványosan előforduló fertőző betegségek (pl. brucellózis, szalmonella-fertőzöttség, Aujeszky-féle betegség, gümőkór stb.) gyakoribb megjelenését eredményezték.

A **brucella-fertőzöttség**aránya a 2000-ben véletlenszerűen megvizsgált vaddisznóvérmintákban 10-12%-os volt.

A **gümőkór (tbc)** korábban csak egy szűk környezetben fordult elő, újabban azonban a Dunántúl déli részén is jelentkezett. Így 2000-ben 223 minta vizsgálata során 6-ban (2,7%) állapították meg. Az a kérdés, hogy az elmúlt években mind a kertekben, mind a szabadon élő populációban észlelt számottevő emelkedés mennyiben írható az

új baktériumfaj (*M. caprae*) számlájára vagy egyéb technológiai hiányosságokra, hibákra, hamarosan eldőlt. Ettől függetlenül **A ZSIGERELÉSNEK ÉS A ZSIGEREK KEZELÉSÉNEK EDDIGI MÓDSZEREIN VÁLTOZTATNI KELL!** EU-tagságunk óta Magyarországon is érvényes az állati hulladékok ártalmatlanításának szabályozása.

A klasszikus sertéspestis 2007-ben hazánk északi határa mentén két megyében jelent meg. Szerencsére a hazai házisertés-állomány mentes a betegségtől, és – ellentétben a szlovákiai gyakorlattal – nálunk vakcinázás nem történik. **Magyarországon a rendszeres kiterjedt sertéspestis-vakcinázás 1972 óta tilos!** Ennek köszönhető, hogy sertés- és vaddisznóhúst egyaránt exportálhatunk, szemben Németországgal és Szlovákiával, ahol vaddisznó-vakcinázást folytatnak vagy folytattak korábban. **Hazánkban az Állat-egészségügyi Hatóság a vakcinázás elrendelése nélkül, igazgatási intézkedésekkel próbálja a Szlovákiából átterjedt járványt felszámolni!**

A kórokozó iránt az ember nem fogékony. A betegség általános ismertetésétől eltekintünk. Azok megtalálhatóak számos, a vadászok által forgatott könyvben és a vadászvizsga tananyagában is. Ami itt kiemelésre érdemes, az a betegség felszámolásának szakmai alapja és indoka:

1. a kórokozó **vírus igen ellenálló, pácolt és füstölt kolbászban, fagyasztott húsban 6–12 hónapig fertőzőképes állapotban megmarad (a hús áztatóvizével is terjedhet!);**
2. a fertőzés gyorsan terjed, mert a vírussal fertőzött állat 24 óra múlva már üríti a vírust a vizeletében, az orrváladékában, a nyálában, de a betegség tünetei csak 3–6 nap múlva (lappangási idő) figyelhetők meg.

EZÉRT: a fertőzött környezetben, életében egészségesnek látszó és elejtett vaddisznó húsa csak negatív intézeti vizsgálati eredmény után értékesíthető vagy vihető haza. A vírus a vizeletben és a bélsárban hét nap alatt, rotha-

dó tetemben egy-két nap alatt veszi el fertőzőképességét.

A pestis átvészélése után élethosszig tartó szilárd immunitás alakul ki mind a házisertésben, mind a vaddisznóban.

A kifejlett vaddisznók nagyobb hányada éli túl a betegséget, mint a házisertéseké. Életre szóló immunvédelmet szereznek. A vírus a gyógyult állatból bizonyos ideig még ürül (sertésnél egy hónapig, a vaddisznónál esetleg még hosszabb ideig is), de ha a környezetben nincs fogékony, egy évnél fiatalabb süldő vagy malac, a betegség nem terjed tovább.

Emiatt a fertőzött környezetben lehetőleg minden süldőt és malacot (ezek vagy fogékonyak, és fertőződve fellobbantják a járványt, vagy olyan, ún. immuntoleráns egyedek, amelyek több hónapi vírusürítés után pusztulnak el) ajánlatos lelőni, majd a hatósági állatorvos utasítása alapján kell eljárni. A fertőzött területen tilos állatot befogni és onnan elszállítani. A házisertés és a vaddisznó közvetett és közvetlen érintkezését meg kell akadályozni, nehogy a járvány átterjedjen a házisertés-állományra!

Az átvészelt immunis törzsellomány reprodukciós képessége egyébként egy-két éven belül kárpótolja a veszteségeket.

A PARAZITÁK JELENTŐSÉGE

A vadon élő állatok parazitái alighanem több gondot okoznak az embernek, mint a vadnak. Itt nem csak a hólyagférgességre (echinokokkózisra), kullancsokra stb. gondolok, hanem a vad egészségi állapotára gyakorolt hatásra is. Az aggodalom oka az, hogy a közismert para-

zíták többsége szabad szemmel látható: mit keres az ott, tönkreteszi, pusztítja a vadat? A valóság azonban az, hogy az „öshonos” paraziták hozzátartoznak „öshonos” gazdáikhoz, még a dámszarvas esetében is. A normális környezeti tényezők közé tartoznak. A szopós állatok már az első napok-hetek folyamán fertőződnek. Ha jó körülmények között élnek, pár hét után megfelelő immunitásra tesznek szert. Egyes paraziták ezáltal elhalnak vagy kilöködnek, mások még tovább élnek, de az újrafertőződés már korlátozott, esetleg kizárt. *Egy vagy többféle parazitának egy állatban vagy állatcsoportban való nagymérvű feldúsulása azt jelzi, hogy valami baj van: táplálékhiány, hiánybetegség, stressz stb.* Az a lényeges kérdés, hogy rájövünk-e a tényleges problémára, a kiváltó okra, és azt meg tudjuk-e szüntetni. A paraziták elleni gyógyszeres kezelés így az esetek többségében még csak nem is „tűzoltás”, hanem eltereli a figyelmet az igazi problémáról.

Ez nem jelenti azt, hogy értelmetlen a **gyógyszerek használata**. Intenzív viszonyok között, fiatal állatoknál javíthat a helyzeten, de nem végleges megoldás. Az egyedi kezeléshez megfelelő technológiai körülmények kellenek. A csoportos kezelés szinte kizárólag a kiegészítő takarmánnyal oldható meg, rendszerint télen. Márpedig a legtöbb parazitát (tüdőférgesek, gyomorférgesek) tavasszal–nyáron kapja az állat, akár nap mint nap, a táplálkozás során. Ha gyenge az ellenálló képessége és az immunitása, akkor a legtöbb felvett parazita meg is telepszik, kifejlődik benne. Így a téli kezelés már „eső után köpönyeg”! Valamivel több értelme van a vemhes állatok ellés előtti kezelésének.

A VADDISZNÓ TÜDŐFÉRGESSÉGE

A vaddisznóban 3-4 tüdőféreg- (*Metastrongylus*-) faj is előfordulhat. A féreg fajtától és nemétől függően változó, 1,5–4,5 cm hosszú szürkésfehér fonálférges. A hörgők kisebb ágaiban tartózkodnak. Klinikai tüneteket, megbetegedést csak több ezer féreg jelenléte okozhat az egyébként is más okból legyengült malacokban. A 3-400 férget hordozó malacok teljesen normálisan fejlődnek (ellentétben egyes szakemberek véleményével), és egyéves korukra jelentősen lecsökken a féregszám. Tüdőféregtől mentes állatok csak a kocák között fordulnak elő. A lárvák földigilisztákban fejlődnek. A giliszta igen fontos fehérjeforrás a disznók számára, mindennapos táplálékuk, így az újrafertőződés elkerülhetetlen.

ECHINOKOKKÓZIS

A kutya háromtagú galandférges (*Echinococcus granulosus*) világszerte előfordul, hazánkban nem túl gyakori. Lárva rendszerint a májban (ritkábban a tüdőben vagy más szervben) fejlődik, és diónyi-almányi hólyaggá alakul. A hólyag belsejében sarjadzás (ivartalan szaporodás) révén sok millió lárva található: a folyadék alján, az ún. hydátida-homokban csak mikroszkóppal láthatóak.

Nálunk főként házisertésben és vaddisznóban találhatunk lárvahólyag(ka)t, változó gyakorisággal. A bélsárral ürülő peték az emberre is veszélyt jelentenek! Kutyaürülék szétesése után a peték hónapokig fertőzőképesek az udvarban, kertben, közterületen, ill. a kutya simogatása, fekhelye is veszélyes!

Embernél a hólyag(ok) eltávolítása sebészi úton történik, a műtét után gyógyszeres utókezelést is alkalmaznak.

A KUTYÁK BETEGSÉGÁTVIVŐ SZEREPE

Egyes paraziták esetén gondolni kell a vadászkutyák (disznóskutyák, vérebek) terjesztő szerepére. A borsókás, hólyagférges belsőség fogyasztása után 2-3 hónappal, a galandféregpeték ürítésével fertőzhetik a vaddisznót, egyéb nagyvadat, sőt az embert is veszélyeztetik (*echinokokkózis*). Nyers belsőséghez rendszeresen hozzájutó ebeknél nem elég az évi egyszeri féregtelenítés!

VADDISZNÓSKERTEK

VESZÉLYEK

A kerti tartási körülményekből eredő veszélyek meghatározó tényezője a nagy állománysűrűség, ami a többékevésbé természetellenes tartási-táplálkozási körülményekkel társul.

Ez további hajlamosító tényezőket generál:

- időszakos vagy állandó táplálékhiányt;
- sok esetben vízhiányt is;
- az elegendő nyugalom hiányát;
- a fertőző betegségek és paraziták gyors terjedését, feldúsulását.

Mindez lényegében halmozott stresszként is jelentkezik, vagy esetleg állandósul.

ELŐNYÖK

Az izoláltság bizonyos tekintetben előnyös lehet.

A felügyelet/ellenőrzés (megfigyelés) sokkal hatékonyabb, mint odakint – de ne járjon felesleges zaklatással.

A szükséges beavatkozások (takarmányoptálás és kiegészítés, gyógykezelés stb.) gyorsabban, egyszerűbben megvalósíthatók.

JÁRVÁNYVÉDELEM, „MENTESSÉG”

Állatbeszerzésnél igen fontos a származási állomány és a körülmények előzetes alapos értékelése és dokumentálása. Ehhez állatorvos közreműködésére van szükség (pl. szűrővizsgálatok, igazolások stb.).

Nagyon meg kell gondolni az újabb állatbeszerzés(ek) szükségességét. Még a fontosabb fertőző betegségektől mentes állományból is óhatatlanul behurcolhatunk állomány- („istálló”-) specifikus, a meglévő állomány számára „idegen” kórokozókat: vírus-, baktérium- vagy parazitatorzseket (változatokat).

A más területről, kertből vagy tenyészetből hozott állatokat **karanténozni** kell!

Reményeink szerint a fenti áttekintés sokak számára nyújt hasznos információt, fogószót.

Dr. Sugár László – Dr. Sztojkov Vladov

DISZNÓSKUTYÁK

A vaddisznó az egyetlen nagyvadfajunk, amely egész éven át vadászati lehetőséget biztosít (nem említem a lassan ugyancsak egész évben vadászható gímszarvast és a közellenségnek kikiáltott muflont), változatos vadászatában valamennyi vadász megtalálja a maga számára legnagyobb élményt, kihívást jelentő vadászati lehetőséget. Persze a vaddisznó megítélése a vadászatra jogosultak szemszögéből kettős: a nyári időszakban az érő gabonátáblákban, később a kukoricában szinte dúvadként úzik, ugyanakkor télen a különösen nagy árbevételt ígérő hajtásokra nagy létszámban óhajtott vad.

A vaddisznóhajtás mind a hazai, mind pedig a külföldi vendégvadászok számára az egyik legáhíttabb téli vadászati program. Érthető, hiszen az egész napos feszült várakozás, a megröppanó gallyak hangja, a felbukkanó különféle vad látványa folyamatosan fűti a vadászlázat. A feszült várakozás talán egyik legkedvesebb pillanata, amikor felcsendül a hajtókutyák élénk uga-

tása, majd folyamatosan közelít az elálló puskásokhoz...

Sok más vadászati móddal ellentétben, szerencsére a vaddisznóhajtás elképzelhetetlen az eredményességet jelentősen befolyásoló vadászkutyák részvétele nélkül – nélkülük nem is hajtásról, csak terelésről beszélünk.

Vaddisznóskutyának lenni nem könnyű szakma, és bizony nem is veszélytelen. Azonban a jellemzően apróbb termetű disznóskutyákra nem is jellemző, hogy egykönnyen megijednének, és kétségbe ejtené őket holmi mázsás vadkan látványa. Persze, ha van is ilyen közöttük, akkor az hamarosan „házörzövé”, „gyerekjátékká” válik valamely szomszéd, ismerős házánál, mert nem igazi segítőtárs.

Jelen írásban vegyük számba, hogy melyek ezek a vaddisznó kergetésére, állítására specializálódott kutyafajták.

Hazai vadászatainkon talán a hajtás az a program, ahol a legtöbb keverék kutyát láthatjuk. A vadászati törvény is itt a legmegengedőbb, hiszen így fogalmaz:

„...A vadászaton – a vaddisznó hajtó-vadászata kivételével – az alkalmazott vadászati módnak megfelelő, vadászati alkalmassági vizsgát igazoltan teljesített vadászkutya használható.” Tehát a vaddisznó vadászatát kivételnek tekinti, és gyakorlatilag bármilyen kutya használatát engedi. A feladat természetesen ezt a bármilyenséget jelentősen korlátozza, illetve leszűkíti egy többé-kevésbé meghatározható és megfogalmazható keretbe. Mint ahogy azt már a fentiekben jeleztem, jellemzően kisebb termetű,

temperamentumos, rámenős és gyors kutyák dolgoznak leginkább a hajtásokon. Az egyes vadászati módokhoz, így a vaddisznó vadászatához is, céltudatos tenyésztéssel alakították ki a legmegfelelőbb fajtákat.

Ha egy kicsit visszatekintünk a múltba – amikor még hatalmas területeket hajtottak le és kutattak át a vad után, valamint a vad létszáma is lényegesen kevesebb volt –, azt láthatjuk, hogy a hajtás jellemző kutyája az **erdélyi kopó** volt. Az erdélyi kopó kiváló tulajdon-

Erdélyi kopó

Foto: Wöhner Noémi

ságokkal rendelkezett és rendelkezik az ilyen típusú vadászatokhoz. Hatalmas területet keres le, rendkívül jól és megbízhatóan tartja a vadat, a vad csapáját, valamint messzire hangzó, csilingelő ugatással jelzi a disznó jelenlétét. Bátor, kitartó és a vaddal szemben megfelelően kemény kutya fajta, jó tulajdonságait azonban nagyobb területen mutatja igazán.

A vaddisznó létszámának jelentős emelkedésével elegendővé vált a kisebb területek meghajtása, hiszen így is remélhető lett a siker és a szép teríték. Egyre inkább előtérbe kerültek azok a rámenős, kis termetű kutyák, amelyeket már említettem.

Ezek a kutyák sokkal inkább alkalmasak a vaddisznó által előnyben részesített fedett, sűrű fiatalosok, szederindás területeken való munkára, mint a nagyobb termetű fajták. Kis termetük, fürgeségük révén hamar átkutatják a sűrű foltokat, és addig piszkálják a vacokban megbúvó vaddisznót, amíg az meg nem unja azt, s útnak nem indul, hogy lerázza a kellemetlenkedőket. Gyorsaságuk-

nak, reflexeiknek, rugalmasságuknak, kis testsúlyuknak köszönhetik, hogy könnyedén kitérnek a sebzett vad támadása elől. Persze így is előfordul, hogy a kan megvágja őket, vagy a koca harapása komoly, olykor halálos sérülést okoz még ezeknek a kutyáknak is.

Az ilyen vadászatokon jellemző kutyák lettek tehát a különböző terrier-fajták.

Ezek között is közkedvelt a német **Jagdterrier**, mely fajtát önállóként mindössze az 1930-as években ismerték el. E rendkívül „pörgős”, 33–40 cm marmagasságú, 7–10 kg testsúlyú terrierfajta szálkásszőrű és durva simaszőrű változatát ismerik a vadászok. E fekete, fekete-cserszínű kutya tenyésztésénél a munkára szelektálás volt az elsődleges cél, és valóban, mint a neve is mutatja, a „jagd” igazi vadászkutya. A jó Jagdterrier, rámenőssége, bátorsága és keménysége ellenére, következetes neveléssel igenis jól kezelhető és egyáltalán nem agresszív fajta.

Szintén igen kedvelt és népszerű fajta a Jagdterrierhez hasonló testméretű és testsúlyú **foxterrier**.

A „foxi” simaszőrű és drótszőrű változata ismert. Színében a fajtastandard előírása szerint a fehérnek kell dominálnia, melyet barna és fekete foltok törnek meg. A simaszőrű foxteriernél ismert a teljesen fehér megjelenés. A fajtánál nem kívánatos küllemi bélyeg a csíkoság, illetve az úgynevezett májfoltosság.

Az angolok által az 1800-as években kitenyészített fajta eredeti „szakmája” – mint ahogy azt a nevében található „fox” szó is mutatja – a róka-, illetve borzvadászat volt. Temperamentuma, bátorsága, gyorsasága és rámenőssége,

Welsh terrier

Jack russel terrier

valamint élénk ugatási hajlama alkalmassá tette a foxterriert a disznóskutyaként való elterjedésre.

Ismert és szívesen használt ősi terrierfajta a szintén angol származású, sokoldalú **welsh terrier**. A welsh, mind föld alatti munkában – azaz a koterékozásban –, mind pedig a föld feletti vadászati feladatokban eredményesen használható. Megfélemlíthetetlen, okos vadászkutya, amely a két előbbi fajtához hasonlóan az úgynevezett hosszú lábú terrierek csoportjába tartozik.

Az előzőekben felsorolt három terrierfajta és azok keverékei a mai napig a legjellemzőbb disznóskutyák. Könnyen mozognak a vadrejtő sűrűben. Általában csapatban dolgoztatják őket. Hangos ugatással jelzik a fellelt vaddisznót. Csipkedéssel, ugatással ügyesen terelik a vadat a stand elé.

Napjainkban új fajtaként jelent meg a hajtásokon a szintén angol származású **jack russel terrier**. Ez a fajta az előző három terriernél kisebb termetű, magassága 20–22 cm, testsúlya 8–10 kg. Színe jellemzően fehér, pofáján és testén vöröses foltokkal. A hajtásokon való megjelenése ellenére inkább koterébként való használata ajánlatosabb. Sima- és szálkásszőrű változata ismert.

Hazai vadászatokon szintén új fajtaként tarthatjuk számon a kifejezetten disznóskutyaként ismert **szlovák kopót** és a **tacskókopót**.

A szlovák kopó elegáns megjelenésű, színében az erdélyi kopóra emlékeztető fajta. Ez az ősi szlovák kutya csupán a második világháború után kapott önálló elismertséget. Kivételesen jó képességekkel rendelkezik a vad felkutatása terén, valamint a tájékozódásban.

Tacskókopó

Rendkívül eredményesen használható a vaddisznó hajtóvadászata során. Megfontolt, okos vadászkutyafajta. Könnyen képezhető kutyaként tartják számon, amely a vadászat során nagyfokú önállóságot mutat.

Testmérete a felsorolt terrierekhez képest nagyobb, 40–50 cm körül alakul, testsúlya 15–20 kg körül mozog.

Az **alpesi tacskókopó** különleges és Magyarországon még meglehetősen ritka vadászkutyafajta. Ausztriában 1975-ben ismerték el harmadik véreb-fajtának a hannoveri és a bajor hegyi véreb mellett. Ekkor kapta az alpesi tacskókopó megnevezést (*Alpenländische Dachshbracke*), az FCI a véredek csoportjába osztotta be, standardadó

országként pedig Ausztriát fogadta el. A vad fellelésén kívül biztosan tartja annak csapáját. Különleges képességekkel rendelkezik a sebzett vad felkutatásában, nem véletlen a már említett FCI-besorolás, mármint hogy vérebként tartják számon. Megfontoltan forgatja és állítja a sebzett disznót, ügyelve saját testi épségére, azonban a vadat mindvégig igyekszik sakkban tartani. Az alpesi tacskókopó szőrszíne a sötét szarvasbarna fekete tűzéssel vagy anélkül, illetve fekete, vörösbarna tűzés a fejen és a lábakon. A lábakon, a mancsokon és a farok alsó részén fehér folt megengedett. Nem kifejezetten tetszetős megjelenésű, azonban rendkívül hasznos vadásztárs. Testmérete 35–40 cm.

Lajka

Gyakran találkozunk disznóhajtásokon **tacskókkal**, illetve tacskókeverék fajtákkal. A tacskófajták közül leginkább a szálkásszőrű, illetve jellemzően szálkásszőrű egyedek használatosak, azonban testméretük, rövid lábuk miatt a szederindák szövevénye, valamint a magas hó komoly akadályt jelenthet számukra. Túlzottan fedett terepen ezért nem kifejezetten alkalmasak a „bevetésre”, továbbá a többnapos vadászat szintén erősen megviseli őket.

Mindezek ellenére, alkalmas körülmények között csodálatos disznós munka várható tőlük, valamint a sebzett vad utánkeresésében is kivételes képességeket mutatnak.

A fentiekben felsorolt fajták mellett, mifelénk is egyre többször jelennek meg olyan különlegességek, mint az orosz eredetű **lajka** vagy a **rhodesiai ridgeback**.

És hogy mit várunk el a jó vaddisznóskutyától?

A kutya lendületesen, céltudatosan szakadjon el a vezetőjétől, és a területet szisztematikusan keresse át, kajtassa mindaddig, amíg a vaddisznót (vaddisznókat) meg nem találja. A keresés üteme legyen gyors, akadályt nem ismerő, célratörő.

A területen bizonyára sok frissebbnél frissebb disznónyom van, de a kutyának ezek közül a legmelegebbet kell követnie. Ha a vad elszalad a kutyától, azt a friss nyomon a kutyának azonnal tudnia kell üldözni! A meleg vackot meg kell különböztetnie az élő disznótól. Amelyik kutya a meleg vackot tartósan csaholja, nem segíti a vadászatot. Sőt! Az ilyen kutya félelmében „meggyőzően” ugat, és „munkatársait” is elcsalja az érdemi feladattól. Így a sűrűben megbúvó valódi vad meglapulva vagy csöndben visszatörve elkerüli az elálló puskásokat.

A kutya a vaddisznóval szemben féltelmet nem tanúsíthat, megtalálása után azt csipkedve, forgatva igyekezzen vackából kimozdítani. Ha a vaddisznó a sűrűben megáll, azt a kutya állandóan támadja. A kutya a megtalált vaddisznót kellő rámenősség mellett állandó csaholással, ugatással jelezze! Ha sebzett vadat talál, amely menekülésre már nem képes, azt kitartóan ugassa, amíg a hajtást vezető vagy a kijelölt vadász a megváltó kegyelemlövést meg nem ejti.

Sokan talán meggondolatlanul kritizálják a disznókutya-kiképzést és vizsgáztatást. Mint ahogy az elején már szó volt arról, hogy a disznós „szakma” veszélyes és kemény munka, sajnos számos esetben fordul elő – különösen a fiatal, tapasztalatlan kutyák esetében – végzetes sérülés. A túlzottan rámenős és meggondolatlan kutyák könnyen esnek

áldozatul a kan vágásának vagy a koca harapásának. A kutyák többsége az igazi jó munkát a megúszott sérülések után produkálja. De ehhez persze túl kell élniük az első találkozást. Erre az első találkozásra találták ki a zártkerti kiképzést. A fiatal és még túl vehemens kutya itt olyan disznóval találkozhat, mely nincs igazán „kihegyezve” az őt inzultáló kutyára, mégis oda-odamutatja igazi erejét. Ennek eredményeként a kutya megtanulja tisztelni ellenfelét, és az őt érő néhány figyelmeztető pofon után pontosan megtanulja, mit is engedhet meg magának. Gyakran egy-egy tapasztaltabb, rutinos disznóhajtó kutya társaságában tanulja meg a disznókutyák „illetmát”.

Óva intenék minden vadászt, vadászatra jogosultat attól, hogy egyéb – nem vadászkutya – fajta vagy fajtakeverék kutyákat foglalkoztasson disznóhajtásokon. Egyes agresszívabb, a fájdalmat szinte nem érző (szándékosan ilyen céllal tenyésztett) kutyákat eredendően nem a vad felkutatására, nem vadászatra, hanem kifejezetten küzdelemre, harcra tenyésztettek. Nincs keresnivalójuk a hazai vadászati kultúrában! A velük való disznóhajtás sok esetben igen erősen súrolja az állatkínzás fogalmát!

Bár a fent hivatkozott jogszabály nem teszi kötelezővé, ennek ellenére erősen javasolt a vaddisznókutyák részére is a vadászati alkalmassági vizsga teljesítése, hiszen ennek során azon idegrendszeri és egyéb gyengeségeik is kiderülhetnek, amelyek felismerésével a vadászon bekövetkező balesetek elkerülhetők, vagy legalábbis bekövetkezésük valószínűsége csökkenthető.

Fotó és szöveg: Babiczky Attila
A Vadászkutya magazin

by Erätukku

Bajnok minden időben – JahtiJakt PRO

A vadászok igényeinek megfelelően módosított PRO öltöny most olcsóbban

Visontagságos körülmények között is megfelelő ruha, melyet a vadászok kívánásaira és elképzeléseire támaszkodva terveztünk meg. Az első osztályú AIR-TEX2 membrán és más műszaki jellemzők teszik alkalmassá a PRO ruhát arra, hogy bármilyen körülmények között jól használható legyen.

AIR-TEX2

Azon felül, hogy könnyű és tartós, az új AIR-TEX2 membrán elképesztően vízálló és légáteresztő.

Első osztályú anyag

A Finn Tampere Kutatólaboratóriummal közösen kifejlesztett külső anyag egyszerre csendes és tartós. A felület kosz- és vízlepergető DuPont Teflon-nal kezel.

Ésszerű tárolás

A megújult PRO ruha vízálló zsebekkel rendelkezik, melyek alkalmasak adó-vevő, mobiltelefon, GPS készülék és térkép tárolására is.

Ár:

59990,-

+ szállítási költség

A csomag tartalma:

1. Jahtilakt PRO membránruha
2. Gyapjúdzseki
3. Kifordítható sapka
4. Biztonsági mellény
5. MicroDry Aljárúha
6. Membránkapucni
7. Szünyögkapucni

Dzseki és nadrág

Jahtilakt PRO membránruha

Gyapjúdzseki
Egyszerű, jól látható, gyorskötésű és melegítő szünyögkapucni.

Kifordítható sapka
Kifordítható AIR-TEX2 membrán sapka

Biztonsági mellény
Fényvisszaverő élű és hátul, ill. felülül is.

MicroDry Aljárúha
A szövet elvezeti a nedvességet a külső rétegre.

Membránkapucni
Levegőt és vizet átengedő membránkapucni

Rovarkapucni
A kapucni megvédi a csapadékot és a rovaroktól. Alján nyitva tartható.

VADDISZNÓK VILÁGSZERTE

A szervezőirodák alig-alig csábítják a vadászokat a külhoni vaddisznófajok vadászatára. Ez alól talán csak a varacskos disznó kivétel. A többi fajnak netán „malaca” van, azért nem vadászik rájuk senki? Korántsem. A távoli tájak vaddisznói az emberiség számának rohamos növekedésével (és nem a vadászok miatt) sorra ritkulnak meg és tűnnek el. Ráadásul ott is, ahol még érdemes volna vadászni

*rájuk, gyakran politikai viszályok, polgárháborúk, rossz közbiztonság, gyalázatos infrastruktúra nehezíti az elejtésüket. Másfelől a disznó „okos”, nehéz lépre csalni. Míg egy antilopot, vadjuhot többnyire nyílt területen viszonylag könnyű elejteni, addig az erdő-, jobbra őserdőlakó vaddisznók vadászata nehézkes, és sok időt vesz igénybe. Ráadásul sokuk nem is visel olyan szép agyarat, mint az európai **Sus scrofa**.*

A hazánkban élő vaddisznóval jelen kötetben külön rész foglalkozik, így most inkább az atyafiságáról ejtenék néhány szót. Először is nézzük a *Sus scrofa* rendszerét! A derék zoológusok nem voltak restek, s bizony világszerte 16 alfaját írták le, a hazai alfajt a *Sus scrofa attilához* sorolják.

Az *Attila sertéseként* is emlegetett alfajon eddig elég sokat vitatkoztak a szakemberek.

Egészen a legutóbbi évtizedekig, leginkább abban nem értettek egyet, hogy ez az alfaj él-e nálunk, vagy a törzsalak. Aki ez utóbbi mellett tette le a voksát, az gyakran úgy írt *Attila sertéséről*, mint valami keleti egzotikus lényről. *Anghi Csaba* például egészen Tbilisziig utazott, hogy lefotózza *Attila sertését* (ma csak a Budakeszi Vadasparkig kellene mennie), míg a múlt század első felének kiváló zoológusa, Hankó Béla külön tanulmányt írt *Attila disznaja és a magyar vaddisznók* címmel.

Ám honnan kapta nevét ez a sokat vitatott, ide-oda helyezett alfaj? *Anghi* így fogalmaz e kérdésről: „*Minket, magyarokat több szempontból is érdekelhet ez a sertésalfaj. Az egyik szempont az, hogy Thomas 1912-ben egy kolozsvári koponya alapján írta le, mint új sertésfajt. A másik, hogy éppen Attiláról nevezte el, akihez történelmileg közünk van. (...) Thomas a székelyek népét Attila népének tartotta, s minthogy a típusos koponya e nép fővárosából jutott hozzá, illőnek találta az Attila elnevezést.*”

Európában a fent említett *Attila sertése* mellett még a törzsalak, illetve a Pireneusi-félszigeten a *S. c. meridionalis* fordul elő.

A szerző felvétele

Attila sertése

A vaddisznó a Skandináv-félszigetnek csak a legdélebbi területein van jelen, egyébként szinte az egész kontinensen előfordul. A Brit-szigetektől valamikor a XVIII. században már kirtották. Ázsia északi területeiről, illetve az igazán magas hegységekből hiányzik, ám másutt, még a környező szigetvilágban is él. Afrikában Algériában fordul elő, a többi országból kipusztították.

Az egyes alfajok mind külsőre, mind pedig testsúlyban jelentősen különböznek egymástól, tömegük nagyjából 50–200 kilogrammig terjed.

Ma a világon a sertésfélék családjához (Suidae) „szakirodalomtól függően”

13–17 fajt sorolnak (időnként alfajokat fajjára „alakítanak”, vagy fordítva). Még a zoológusok sem értenek egyet abban, hogy a vaddisznónak voltaképpen hány alfaja is van. Ezért fordulhat elő, hogy a szakkönyvekben más-más adatok szerepelnek. Valamennyi faj természetes élőhelye Eurázsia és Afrika.

ÁZSIAI DISZNÓSÁGOK

Bár a legtöbb vaddisznófaj Ázsiában és a környező szigeteken honos, az európai vagy amerikai vadászok mégis jóval kevesebbet vadásznak rájuk, mint teszem azt az afrikai vagy az európai vaddisznókra.

Sőt még a gyűjtésekből is kimaradnak – a legnagyobb természettudományi múzeumok kollekció is gyakran hiányosak, ha az ázsiai sertésfélékről van szó. Továbbmegyek: némelyikükről még használható fénykép sem készült! Többségüket állatkertekben sem tartják (kivétel talán csak a babirusza képez), hovatovább pontos elterjedési területük sem mindig ismert, a térképek egy részén is gyakran csak kérdőjelként szerepel.

Mivel a magyar vadászok többsége Afrikába vagy az Eurázsiai hegyekbe járt, illetve jár, nem igazán tudni azokról, akik ázsiai vaddisznófajokat ejtettek volna el.

Jó példa erre, hogy *dr. Krizsán László* remek könyvében (*Magyar vadászutazók a nagyvilágban*) is csak elvétve szerepel Ázsia-vadász.

Ázsia legnagyobb részén a nálunk is őshonos vaddisznó különböző, kisebb-nagyobb alfajai élnek. Annyit tudunk, hogy az egyik itteni rasszra, az indiai vaddisznóra (*Sus scrofa cristata*) Széche-

nyi Zsigmond vadászott. „*Ahol a terep engedi, kergetik és lándzsával szúrják le. Csak erre alkalmatlan, lóval járhatatlan helyen lövik puskával. A »pigsticking« – disznószúrás – rendkívül elterjedt, régi és előkelő sportja Indiának. Veszélyes, férfias mulatság. A sokféle akadályt rejtegető dzsungelbozót ugyancsak próbára tesz lovat, lovast egyaránt. A sebesen nyargaló lándzsások – »hog-huntek« – társasága mélyen lenézi a puskás disznóvadászt.*”

A mi vaddisznónknál valamivel kisebb termete, hosszúkás feje, feltűnő kis füle s a hátán végigvonuló, rendkívül hosszú sörtetaréja különbözteti meg, és – amint szakértő »disznószúróktól« hallom – sokkal mérgeesebb, ingerlékenyebb a természete. A lándzsával megvázertt disznó bátran nekimegy a lovasnak, akárhányszor kárt is tesz benne.”

Széchenyi 1938. I. 22-én ejtett el egy példányt (persze puskával), melynek alsó agyara 17 cm volt.

A világ egyik legkisebb disznója a Himalája előhegyeiben, Asszámban honos **törpe disznó** (*Sus salvianus*). A törpe disznó néhány évtizeddel ezelőtt még előfordult Bhutánban és Nepálban is, ám ezekben az országokban már kiirtották. A fajt méltán nevezik törpének, hiszen a fej–test hossza 55–66 cm, farkhossza 3 cm, marmagassága 21–30 cm, míg testtömege 6,6–9,7 kilogramm. A törpe disznó életéről sokáig szinte semmit sem lehetett tudni, mígnem a *Gerald Durrell* nevével fémjelzett *The Jersey Wildlife Preservation Trust* megkezdte a faj viselkedésének kutatását és védelme tervének kidolgozását. A törpe disznó nem csak azért kerül ritkán szem elé, mert ritka, hanem azért is, mert éjszakai életmódot folytat. A magas fűvű

szavannát kedveli. Növényi anyagokból vackot épít. A törpe disznót leginkább a vadászat (húsvadászat), illetve élőhelyének elvesztése veszélyezteti.

Az **indokínai disznóról** (*Sus bucculentus*) szinte semmit sem tudni, nemrég fedezték fel újra Dél-Vietnamban.

A **szemölcsös disznó** (*Sus verrucosus*) Jáva és Bawean lakója. A legváltozatosabb élőhelyeket népesíti be, erdőkben, füves pusztákon és mocsarakban egyaránt előfordul. Viszonylag nagy termé- tű faj, testtömege a 185 kilogrammot is elérheti.

A **szakállas disznó** (*Sus barbatus*) az egyik legismertebb ázsiai disznófaj. Malajzia, Borneó és Szumátra lakója. Nappal és éjszaka egyaránt aktív. Főleg növényevő (elsősorban gyümölcsöket fogyaszt), de olykor kisebb állatokat is eszik. A kocák vackot építenek, és

abban hozzák világra 3–11 malacukat. A szakállas disznónak három alfaja ismert, melyek méretben is jelentősen különböznek egymástól (Testtömegük 50–200 kilogramm lehet.) A trópusi, a másodlagos és a mangroveerdőkben egyaránt előfordul. Kisebb-nagyobb kondákban él, Szumátrán akár 300 példány is összeverődhet, sőt Borneó északi részén a szakállas disznó időnként tömegesen vándorolt. Erre leginkább akkor került sor, amikor a bő termés miatt a szakállas disznók száma jelentősen felszaporodott. 1983–84-ben például mintegy egymillió állat tett meg egy 200 kilométeres utat. Ám ekkora vándorlás a gyorsuló ütemű fakitermelés és élőhelyvesztés miatt ma már alig ha elképzelhető.

A **timori vaddisznó** (*Sus timoriensis*) igen ritka, a Kis-Szunda-szigeteki

Timort lakja, egy másik faj, a *Sus heu- reni* pedig a Flores-sziget lakója. Róluk szinte semmit sem tudunk.

A **Fülöp-szigeteki disznó** (*Sus philip- pensis*) súlyosan veszélyeztetett faj.

Élőhelyét, a Fülöp-szigeteket a *Sus cebifrons*-szal (szintén súlyosan veszélyeztetett faj), a szakállas disznó két alfajával (az egyiket betelepítették) osztja meg. Emellett még egy disznóféle él a szigeteken, ám ennek rendszertani besorolása a mai napig sem tisztázott.

Sulawesi (régőbbi nevén Celebesz) is igazi disznóparadicsom volt hajdan. Itt él a **celebeszi disznó** (*Sus celebensis*), amely néhány környező szigeten is honos. Közepes méretű disznófaj, testtömege 40–70 kilogramm.

Malacai egész évben szülehetnek, de leginkább április–május hónapban jönnek világra. A koca a fialáshoz fűből, levelekből és egyéb növényi anyagokból kétméteres vackot épít.

Tudomásom szerint az ismert magyar vadászok közül csupán Vojnich Oszkár vadászott rá, melyről így számol be *A kelet-indiai szigetcsoporton* (1913) című könyvében: „Csak két alkalommal hajtottunk jó vaddisznólakta sűrűséget; az egyik hajtás különösen szép volt.

Nagy fa árnyékában ültem, körülöttem jó kilövés, de csak kis távolságra löhettem, mert 12-es sörétes fegyvert hoztam magammal, Ideal-golyóval töltött hüvelyekkel. Megindult a hajtás. Őrült ordítás, csaholás. A foxterrier nagyságú kutyák csakhamar hajtották a disznót, a szimat persze nem sokáig tartott a nagy melegben, és inkább csak úgy szemre ugatták meg a nagy sörényű fekete vadat. Egyszerre zörej hallók, amott kocog lőtávolban egy nagyobb állat, kondát is látok közeledni, nincs köztük érmes kan,

de íme, jön az agyaras vad, féloldalt tart felém. Ő is csak kocog, nem sejt veszedelmet. Amint 20-25 méterre érkezett, az oldalára fogom a flintát: helyben marad. Egy pár celebeszi agyarra tehát már tetünk volna szert!

A hajtás tovább folyt, egyéves malac futott el előttem, nyomán csaholt a legjobb »Kong-Kong«, amint a makasszeriek a kutyát nevezik. Majd ismét balról zörög a levél, egyenesen felém törekszik egy szörnyen komor képű agyaras. Csak gyere, gondoltam, te már az enyém vagy!

A celebeszi vadkannak a szeme alatt két kúpforma kinövése van, a makasszeriek azt hiszik, hogy éjjel ezzel lát, nem nagy szemlélő se éjjel, se nappal – de az én kanom alighanem szimatot fogott, és elkanyarodott. Lőnöm kellett, bokrok között találta a golyóm, kissé a lap alatt, s odébb futott. A hajtás végén nyomon követtem, pár száz lépésre rátaláltak a kutyák.

A hajtók magatartásából láttam, hogy a sebzett vadkan közelsége nem lehet egészen veszély nélküli, hosszú lándzsájukkal csak kerülgették a bokrot. A sűrűsben csak öt lépésről tudtam meglátni a sebzett kan fejét, és homloklövéllel végeztem vele.”

Az egyik legkülönösebb disznófaj a **babirusza** (*Babyroussa babyroussa*), amelynek három alfaja is Sulawesi honos. Anatómiailag olyannyira eltér a többi disznótól, hogy önálló alcsaládba sorolták (Babirousinae). A felső agyrai (melyek szemfogak) szarvszerűen nőnek ki az orrából, áttörve az orr bőrét. Az alsó agyarak is hosszúak, hegyesek. Csak a kanoknak van agyara. S hogy miért e különös fog? Talán vizuális jel a koca számára? Az biztos, hogy nem

Szakállas disznó

A szarvas felvétele

Babirusza

ezzel harcolnak, hanem hátsó lábukra emelkedve, szabályosan bokszolnak.

A babirusza kanok magányosan járnak, míg a kocák utódaikkal kondákban élnek.

Főképp gyümölcsökkel táplálkoznak, de esznek levelet, füvet és állati takarmányt is. A többi disznófélétől eltérően a kocák csak egy-két malacot hoznak világra.

Sajnos ma a babirusza is közel került a kipszutuláshoz.

AFRIKA-SZAFARI

A vaddisznó mellett a legismertebb faj kétségtelenül a szinte minden Afrika-könyvben szereplő varacskos disznó. Két faja ismert. A **közönséges varacskos disznó** (*Phacochoerus africanus*) a Szaharától délre eső területek gyakori vadja. A **sivatagi varacskos disznót** (*Phacochoerus aethiopicus*) eredetileg Dél-Afrikából, közelebről Fokföld tartományából

írták le, innen azonban kiirtották. Jelenleg Szomália és Északkelet-Kenya száraz, füves pusztáit lakja. A két faj közül ez utóbbi a kisebb. Széchenyi Zsigmond is őt mutatja be, rendkívül bájosan, *Tróféáim bemutatkoznak* című könyvében: „Hogy annak idején, a világ teremtésekor, nem mindig a szépség volt az irányadó, ezt legjobban a varacskos disznó bizonyítja. Aki először találkozik vele, nemcsak rút-ságán ütközik meg, hanem méltán meg is ijed tőle. Mert lidércálmot fejt nemcsak undok varacskok éktelenítik, hanem félelmetes, görbe agyarak is fegyverzik.

Pedig teljesen ártalmatlan, sőt mondhatnám, komikus állat. Ha megriasztják, buzogányforma, bojtos végű farkát égnek tartva, szapora poroszkálással menekül, s közben mérgesen vissza-visszatekint. Mihelyt pedig föld alatti menedékét eléri, hirtelen hátraarcot perdít, úgy farol be a lyuk száján. Az ilyen hazacurukoló »giri« – főképp, ha kissé szűk a bejárás – rendkívül neveltséges látvány.”

A közönséges varacskos disznó élőhelyét tekintve nem válogatós. Szavannán, erdőben, bozótban, mocsarakban, sőt 2500 méter magasságig még a hegyekben is otthon van. Testhossza mintegy másfél méter, testtömege általában 50–100 (egyes, túlzónak tűnő irodalmi adatok szerint akár 150) kilogramm.

Kisebb kondákban él, melyek időnként nagyobb, akár negyvenfős csoportokba verődnek.

A kanok többnyire magányosan élnek, csak párzási időszakban csapódnak a kocákhoz. Ilyenkor a kanok vetélkednek egymással. Kiderítették, hogy e harcok miatt „varacskos” a varacskos disznó. Ugyanis az óriásira nőtt szemölcsöknek az a szerepe, hogy az összeütközéskor elszennvedett ütések erejét tompítsák.

Mindkét varacskosdisznó-faj kocái föld alatti üregekben hozzák világra malacaikat. A koca vemhességi ideje 175 napig tart, az alomszám jobbára 2–4, nagy ritkán 8 is lehet. A kicsik nagyjából tíznapos korukig maradnak a fészekben, ekkor kezdik el követni anyjukat. A koca három hónapos koruk körül választja el őket, ám a családi kötelék teljesen csak a következő ellés előtt bomlik fel. Az ismert legidősebb varacskos disznó 18 évet élt.

E disznófaj növényevő, gyökerekkel, rizómákkal, gyümölcsökkel, bogyóval, fűvel táplálkozik. Persze, amúgy disznó módra, a dögöt sem veti meg.

Ám ez a vegyes étrend a legújabb kutatások tükrében kicsit csalóka. Ugyanis a varacskos disznók leginkább fűfogyasztásra rendezkedtek be. A hajtáscsúcsokat metszőfogaikkal harapják vagy éppen ajkukkal tépik le. A gyöktörzseket

Ecsetfülű és varacskos disznó

Vörös folyamidisznó

pedig ormányuk felső élével túrják ki. Az egyik vizsgált területen, Zimbabwe-ban, aszályos időszakban a gyöktörzsek a varacskos disznók táplálékának 85%-át is kitehetik. Persze, ha kisarjad a fű, az arány derekasan megfordul.

A varacskos disznók nem igazán védik területüket; igaz, szem alatti mirigyek váladékával jelölik kis (1–4 négyzetkilométer) territóriumuk határait.

Viszonylag könnyen elejthető, ezért szívesen vadásznak rá.

Némiképp a varacskos disznóra emlékeztet, ám annál jóval nagyobb az **óriásdisznó** (*Hylochoerus meinertzhageni*). Ez a faj azért is különösen érdekes, mert annak ellenére, hogy viszonylag nagy területen honos – Kongó-medence, Nyugat- és Kelet-Afrika egyes részei – csupán bő egy évszázada fedezték fel.

Igaz, már 1668-ban említést tettek egy Libériából származó hatalmas, fekete disznóról, ám a könyv híradását senki sem vette komolyan. Két évszázaddal később azonban, 1888–1990 kö-

zött az igencsak szavahihető felfedező, Sir Henry Morton Stanley már adatokat gyűjtött az Ituri erdőben élő hatalmas disznóról. Sőt, ahogy a felfedezők mind nagyobb területeket jártak be, egyre többször hallottak a titokzatos óriásdisznóról. Végül is, 1903-ban a Kenyában állomásozó Richard Meinertzhagen hadnagy (később százados) úgy döntött, pontot tesz az ügy végére, és megkeresi a titokzatos csülköst. A bennszülötteknél talált maradványokat gondosan becsomagolta, és elküldte a British Museum-ba. 1904-ben végre kiderült, hogy egy új, a tudomány számára addig teljesen ismeretlen disznófajt fedezett fel.

Az első hazai vadász, aki óriásdisznóra vadászott, valószínűleg Kittenberger Kálmán volt.

Először – 1911-ben – csak megpillantania sikerült: „Egyszerre megtorpantok. Lehajolok, hogy jobban szemügyre vegyem a tőlem alig huszonöt lépésnyire álló fekete tömeget, melyet én bivalyborjúnak gondoltam, s azért természetesen nem is lőttem. De a második pillanatban az én fekete tömegem morgó röffnéssel elugrott, és eltűnt. Odamenve, láttam a nyomaiból, hogy disznó volt, és pedig a sokat keresett óriásdisznó.”

Végül is 1914. június 14-én sikerült az első példányokat elejtenie. „Végre feltűnt egy fekete folt, melyben a cenke (óriásdisznó, a szerk.) fejét ismertem fel, és amelyet azonnal célba vettem. A lövés eldörrenése után a fültön lőtt kan már csak a végsőket rúgta. A mellette legelő párjára nem lőttem, hanem hagytam elrohanni, mi meg siettünk megszemlélni az én első cenkémet. (...) egy kis idő múlva felénk rohant az előbb elriasztott cenkekoca. (...) Embereim unszolására rálöttem.”

Kittenberger biztosan az elsők között tanulmányozta a faj életét is. Leírta, hogy az óriásdisznó nagyon szeret az őserdei patakok szakadékeinak odúiban tanyázni. Az ilyen helyeken a bennszülöttek gyakran csapdát állítottak.

Az óriásdisznókkal kora reggel és késő este találkozott. A disznók leginkább az elefántfű friss sarjával és egy articsóka-szerű növényvel táplálkoztak.

Emellett Kittenberger még azt is megállapította, hogy az óriásdisznó húsa sokkal finomabb, mint a varacskos disznóé. Az újabb kutatások is azt bizonyítják, hogy az óriásdisznó leginkább növényevő, inkább legel, leveleket csipked, és csak ritkán turkál.

Nem véletlenül nevezik e fajt óriásdisznónak. Fej-éstörzshossza együtt 130–210 cm, farokhossza 30–45 cm, testtömege pedig 130–275 kilogramm, marmagassága pedig egy méter körüli. Szerencsére maga a faj még nem veszélyeztetett, bár állománya néhol megritkult, és az egyik alfaját (*H. m. ivoriensis*) a közvetlen kikapcsolás veszélye fenyegeti.

A folyami disznóknak két faja él, mindkettő Afrikában. A vörös folyamidisznó (*Potamochoerus porcus*) Nyugat-Afrika és a Kongó-medence erdeiben, valamint a nedves, ligetes szavannákon él, míg a borzas folyamidisznó (*Potamochoerus larvatus*) Kelet- és Dél-Afrika hasonló területeit lakja. Szemölcsök csak a kánokon vannak. A borzas folyamidisznó régebbi neve bozóti disznó volt, míg a vörös folyamidisznót hívták, hívják ecsetfűlű disznónak is.

A vörös folyamidisznó 100–145 cm hosszú, farka 30–45 cm, testtömege 45–115 kilogramm.

Ivarérettségét kétévesen éri el, fogságban legtovább egy példány húsz évig élt.

Afrika jelentős részén előfordul. Mint magyar nevéből is kitűnik, szereti az esőerdők folyóparti részeit és a mocsári erdők peremét. Leginkább kis (legfeljebb 15 fős) csoportokban él, de ezek a kondák néha akár 60 fős csoportokká is egyesülnek. A mezőgazdasági területek méretének növekedésével, illetve a ragadozók számának csökkenésével számuk emelkedőben van.

A borzas folyamidisznó némiképp nagyobb, egyes kánok elérhetik a 150 kilogrammos testtömeget is. Élőhelye változatosabb, mint a másik fajé, a hegyvidékeken is előfordul, a Kilimandzsárón egészen 4000 méterig felhatol. Néhány nagyobb szigeten is honos – például Madagaszkáron –, de nem zárható ki, hogy ezekre hajdan emberi közvetítéssel jutott el. Otthonterülete 10 négyzetkilométerig terjed, és éjszakánként, amikor aktív, legfeljebb 6 kilométeres sétával veszi fel táplálékát. A borzas folyamidisznó sem veszélyeztetett.

HÁZIDISZNÓBÓL „VADDISZNÓ”

A vaddisznókanokról jól tudjuk, hogy olykor-olykor nem tudnak ellenállni a házisertés kocáknak – bizonyíték erre a megannyi „babos” disznó és vaddisznó színű, ám külsőre némi házisertésjelleggel hordozó erdei rőfögő.

Sőt a házisertésből is lehet „vad disznó”, mégpedig meglepően gyorsan! Igaz, külsőre nem válik olyaná, mint erdeink vadja, de életmódjában igen. Gondoljunk csak a ridegen tartott mangalicákra vagy a már teljesen kipusztult ősi magyar fajtákra, melyeket félvadon vagy éppen vadon tartott el a nádas,

TIPP

Kevés olyan érdekes állatcsoport ismert, mint a disznófélék; különleges az alkatuk és a viselkedésük is. Ezért jó velük szemtől szemben állni még akkor is, ha fogságban élő példányokról van szó.

Magyarország állatkertjei közül a Fővárosi Állat- és Növénykert három ritka fajt mutat be: babiruszát, vörös folyami disznót és sivatagi varacskos disznót. Győrben szintén sivatagi varacskos disznót tartanak, míg nyíregyházán közönséges varacskos disznókat tartanak.

AMERIKA „VADDISZNÓI”

A pekarik nem disznók, bár kétségkívül hasonlítanak rájuk. Életmódjuk is nagyon hasonló: kondákban élnek, és mindenevők – egyaránt fogyasztanak növényi és állati táplálékot. Az avarban, földben is éppúgy turkálnak, mint az európai vad-disznó, elfogyasztják a kisebb állatokat, sőt a dögöt is. Egyes útleírások szerint a nagy kondák az emberre is veszélyt jelenthetnek.

A pekarik lassabban szaporodnak, mint a vaddisznók, a koca öt hónapig tartó vemhesség után, általában két (1–4) malacot hoz világra.

A pekarik legfőbb ellensége a már felettebb megritkult macskaféle, a jaguár. Ám hajdan bármennyire is elterjedt ragadozó volt, nem tudta nagymértékben apasztani a számukat. Nem úgy, mint az ember! A pekarik, illetve azok húsa ma már jelentős tételben van jelen a vadhús-kereskedelemben, s emellett legfőbb élőhelyük, az esőerdő is mindinkább zsugorodik. Emellett az a néhány vadász, aki a kanok nagy agyaira áhítozik, nem jelent veszélyt e fajok állományára.

Ma a világon három pekarifaj ismert; a leggyakoribb az örvös pekari (*Tayassu tayacu*), amely az USA déli államaitól Észak-Argentínáig sok helyütt előfordul. Viszonylag kis testű faj, testtömege átlagosan 16–35 kilogramm. Szerencsére még nem veszélyeztetett.

A pézsmapekari (*Tayassu pecari*) Mexikó délkeleti részétől szintén Észak-Argentínáig él, s élőhelyét tekintve ő sem válogatós. Fogságban akár 21 évig is élélhet.

A harmadik faj a Chacopekari (*Catagonus wagneri*), amely a legnagyobb a három közül, testtömege 30–43 kilogramm. Sokáig csak fosszilis leletei alapján ismerték, s azt hitték, már réges-régen kipusztult – ám a zoológusok legnagyobb meglepetésére, 1972-ben előkerültek eleven példányai is. Ma már tudjuk, hogy e faj viszonylag kis területen (Észak-Argentína, Délkelet-Bolívia, Nyugat-Paraguay) fordul elő, kis számban, ezért veszélyeztetett.

Nem volna teljes a kép, ha nem szólnék az USA-ban szabadon engedett, illetve inkább elkóborolt valódi rőfögőkről. Egyes területeken nagy számban fordulnak elő, olykor hatalmasra nőnek, s agyaruk sokak számára kívánatos trófea. Vadásznak rájuk pisztollyal, íjjal is.

Örvös pekari

A szerző felvétele

tölgyes, rét és erdő, s bizony „hasznosításuk” sem volt egyszerű. Leölésüket nem lehetett a falusi disznóvágáshoz hasonlítani. Egyik legnagyobb etnográfusunk, dr. Győrffy István így ír róluk. „A rétnak megvolt a maga külön disznófaja, melyet ősapáink nagyon szerettek. Nem volt ugyan olyan zsírtömeg, mint a mangalica, de azért finom szalonna hasadt róla; húsa, sonkája meg olyan volt, hogy csuda!

Mondják, hogy eleink talán vaddisznóból szelídítették. A »szelíd« jelzőt azonban csak bizonyos fenntartással lehetett rájuk alkalmazni, mert még a hidasban (disznóhizlalóban – a szerk.) is vaddisznó módra viselkedtek. Megfogni csak az e célra kiesztelt disznófogóval tudták, leölni meg csak golyós fegyverrel lehetett őket.

A rétből tökéletesen úgy viselkedtek, mint a vaddisznók. Egyébként a koca gyakran vadkannal búgott, így nem is csoda, ha a réti disznó meg a vaddisznó nagyon húzott egymáshoz.”

Másutt azt is olvasni, hogy az elvadult házidisznók veszélyesebbek voltak a vaddisznónál, mert az embertől való természetes félelmük kiveszett.

Nos, ezek után ne csodálkozzunk azon, hogy az elvadult házisertéseket a világon szinte mindenütt vadállatként, vadászszákmányként kezelik. Nem beszélve arról, hogy a kanoknak gyakran tekintélyes agyara is van.

Bár a zoológusok még vitatkoznak a kérdésen, de úgy tűnik, az ausztrál „vaddisznó” voltaképpen hibrid, mely a házisertés számos fajtája és a vélhetően félig-meddig már megszelídített timori disznó (*Sus timoriensis*) kereszteződéséből jött létre. A timori disznót makasszár hajósok még a fehér ember betelepítése előtt hurcolták be oda, míg

a házisertést az első telepeselek hozták magukkal Angliából.

Az elmúlt időszakban számos sertés megszökött, elvadult és tovább szaporodott. Ám a számára idegen környezetben néhány tekintetben megváltozott az életmódja is. A számára mostoha időjárás körülményei közepette, a gyakran csapadékszegény környezetben új „vaddisznó” jött létre. Igen szívós, kevés vízzel és sovány táplálékkal is beéri, ha kell, rákap a dögre, sőt igazi ragadozó válhat belőle. Ezt mi sem példázza jobban, mint az alábbi, dr. Hangay György által leírt eset:

„Vendéglátó gazdám szinte naponta csapdázta őket, mégpedig igen egyszerű módszerekkel. Rácsokból egy karámszerű udvarfélélet készített, melynek rácsos ajtaja csak befelé nyílt. A csalétek frissen lőtt kenguru volt, csak úgy, szőröstül-bőröstül. Az éjszaka folyamán a környék csatangoló disznói, megérezvén a friss dög szagát, szépen bemasírozta a csapdába. (...) Másnap reggel aztán a farmer kis .22-es csettegethet, mert nemegyszer akár nyolc-tíz disznó is tolongott a csapdában! Gondolom, mondanom sem kell, hogy a kenguruból legfeljebb csak a lábfejek maradtak meg.”

Az elvadult házisertés újszülött bárányokat, sőt még anyajuhokat is zsákmányol. Elképzelhető, mennyire haragszának rá ezért! Emellett persze, ha teheti, gabonát és egyéb haszonnövényeket is eszik, és persze összetiporja a kultúr-növényeket, ám talán a legnagyobb kártételét abban látják, hogy szétszedi a farmerek egyik legföltettebb kincsét, a vége nincs kerítést...

S ugyancsak ezek a majdnem vaddisznók időzített bombák is, hiszen ha va-

laha lesz Ausztráliában száj- és körömfájás, e sertések feltétlen garantálják a halálos kór továbbterjedését.

Így nem csoda, hogy nem csupán a fent említett csapdázással, hanem szinte minden módon próbálják csökkenteni az állományukat. Remek, bár gyakran kicsit bizarr kinézetű disznós kutyák is segítik ezt a munkát. (Ezek az ebek nem vadászkutya, hanem általában más munkaterületen dolgoznak, ám a vadászatokon is megállják a helyüket.)

A nyíltabb területeken pedig még helikopterről is megpróbálják apasztani a számukat. Mivel hamar újratermelődő fajról van szó, nem igazán nagy sikerrel.

Igen ám, de mi lesz a disznóhússal? Nos, az ausztrálok nem eszik meg. Exportálják Európába, jobbra Németországba.

Az elmúlt évszázadok vagy talán még inkább évezredek alatt, a házisertést nagyon sok kisebb-nagyobb szigetre telepítették, ahol a turkálók vállvetve az elvadult házimacskákkal és patkányokkal megtizedelték, sőt gyakran ki is pusztították a szigetek élővilágát.

Kovács Zsolt

Irodalom:

Jonathan Kingdom: *The Kingdom field guide to African Mammals*, A&C Black, 2007

Adrew Duff – Ann Lawson: *Mammals of the World*, A Checklist, Yale University Press, 2004

William L. R. Oliver (ed.): *Pigs, Peccaries and Hippos*, IUCN, 1993

Burton–Pearson: *Állatkerti emlősök 2.*, Gondolat, 1991

Kittenberger Kálmán: *Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában*, DNM, 2008

Macdonald, David (szerk.): *Emlősök II.*, Novum, 2007

Anghi Csaba: *Attila sertése*, BÜVÁR, 1968/3., 150–151.p.

Győrffy István: *A szilajpásztorok*, Debrecen, 1928

Széchenyi Zsigmond: *Tróféáim bemutatkoznak*, Mezőgazdasági Kiadó Kft., 1990

Hangay György: *100 jó kérdés Ausztrália állatvilágáról*, Arión, 2005

Hangay György: *Az eukaliptuszok árnyékában*, Magasles, 2005/8., 28–31.old.

Oliver, William L. R.: *The Pigmy Hog*, J.W.T.P, é.n.

fotó: Blaumann ördön

Ne vadásszon rá!

Házhoz viszünk minden számot.

Pannon
Vadászvilág

Az új vadászmagazin, nemcsak vadászoknak!

Előfizetés egy évre 7800 Ft

Az előfizetés belföldi postautalványon az alábbi címre küldhető:
1149. Budapest, Mogyoródi út 49.
Faxon a +36 1 220 1129-es számra vagy
átutalással a 11600006-00000000-36362170
(Erste Bank Nyrt.) számlaszámra.

Az erdeiszalonka-monitoring 2009. évi tavaszi időszakának értékelése

Most, amikor a 2010. évi *Vadászévkönyvet* megkapják a vadászok, már lezárult a szalonkamonitoring őszi szakasza is, de az adatok összesítésére, értékelésére, az eredmények publikálására még jó darabig várni kell. Konkrét eredményeket leghamarabb valószínűleg a tavaszi lapokban olvashatunk.

Bár a 2009. évi tavaszi vonulás monitorozásáról a vadászújságok és a megyei hírlevelek már jórészt beszámoltak, mégis valójában csak a *Vadászévkönyv* az egyetlen olyan fórum, amely valamennyi magyar vadászhoz eljut, és szerencsés esetben mindannyian át is lapozzák. Így azok is értesülhetnek a szalonkamonitoringról, akik mástól, máshonnan nem hallottak róla.

Noha néhány ezernél nem több a lelkes szalonkavadászok taborának lélekszáma, a tavaszi szalonkázás mégis nemzeti ügy – minden vadász szívügye! Legalábbis ezt mutatják a számok: erre utal a várakozáson felüli, eddig még nem tapasztalt mértékű összefogás.

ELŐZMÉNYEK

Az Európai Unióban a Madárvédelmi Irányelv meghatározza azt a minimális jogi védelmi rendszert, melyet valamennyi tagállamnak elő kell írnia a vadon élő madarak fennmaradása érdekében. Ezért – többek között – általános szabályként kimondja, hogy a **vonuló fajok nem vadászhatóak a szaporodásuk időszakában vagy a fiókanevelési területükre történő visszatérésük során** (7. cikk., 4. bek.).

Az irányelv nagyon szigorú a tekintetben, hogy mikor térhet el egy tagállam az általános tilalmaktól. **Erre csak akkor kerülhet sor, ha nincs más kielégítő megoldás, és szigorúan szabályozott feltételek mellett, szelektív alapon, egyes madarak kisszámú, észszerűen megindokolható hasznosítását engedélyezik** (9. cikk., 1. bek.).

Az eltérési lehetőségeket a jogalkotók 2007-ben részben beépítették a hazai szabályozásba, ami ezáltal szigorúbb lett. Eszerint a miniszter vadgazdál-

kodási körzetenként határozta meg az erdei szalonkák évenként hasznosítható mennyiségét, és a vadászati hatóság engedélyezési eljárását is bevezették.

Az Európai Bizottság ezt azonban nem találta az irányelv végrehajtása szempontjából elégségesnek, ezért a 2006-ban Magyarország ellen indított kötelezettségzegési eljárás következő lépéseként, 2008. április 4-én indoklással ellátott véleményt küldött, hogy Magyarország az erdei szalonka tavaszi vadászata kapcsán is ültesse át a vonatkozó közösségi előírásokat. Ellenkező esetben hazánkat az Európai Bíróság elé idézheti, aminek következménye az országra nézve súlyos pénzügyi szankció lehet.

A 85/2008. (VII. 5.) FVM-rendelet értelmében az erdei szalonka tavaszi vadászati idejénét 2008. július 8-i hatállyal törölték a vadászati idejének közül.

ELTÉRÉS (DEROGÁCIÓ) A MADÁRVÉDELMI IRÁNYELV SZABÁLYOZÁSÁTÓL

A Madárvédelmi Irányelvvvel összhangban folytatott vadászathoz készült Brüsszelben egy útmutató dokumentum, mely az Európai Bíróság ítéleteire hivatkozva, eseteket bemutatva foglalkozik az irányelv vadászatot érintő rendelkezéseinek értelmezésével, illetve az általános szabályoktól való esetleges eltérések lehetőségével.

Az útmutató egyértelműen kimondja, hogy csak abban az esetben lehet élni

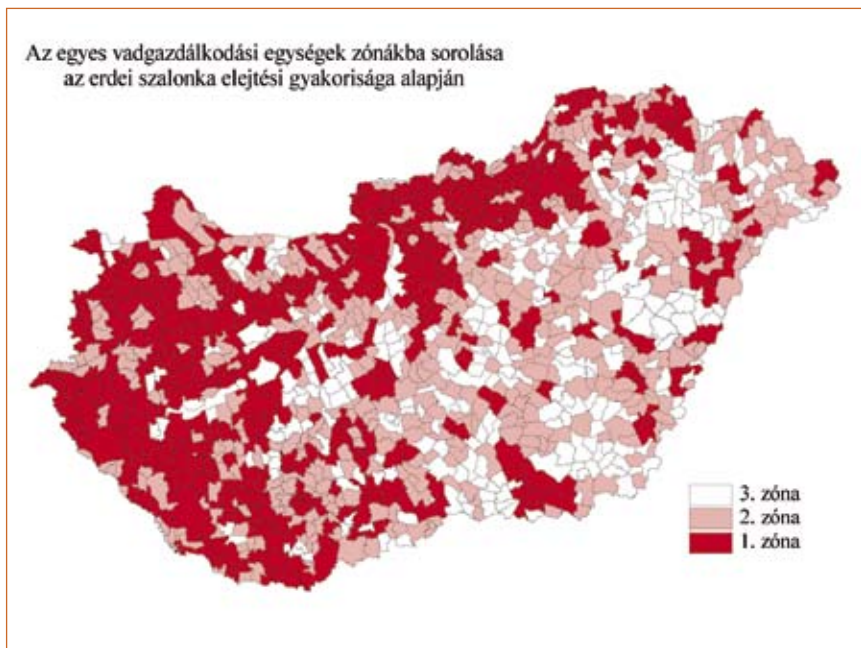
az eltéréssel, az ún. derogációval, ha a már említett valamennyi jogi feltétel teljesül, és az **érintett állomány megbízható monitoringja alátámasztja azt, hogy az elejtett madarak száma nem haladja meg az érintett állomány éves mortalitásának 1%-át, és nincs negatív hatással az állomány „védeltségi helyzetére”, azaz fennmaradására.**

A magyarországi vadászati érdekvédelmi szervezetek és a vadászati hatóság, értékelve a kialakult helyzetet, úgy döntött, hogy élni kíván a Madárvédelmi Irányelvtől való eltérés lehetőségével, melynek egyik alapfeltétele egy országos szalonkamonitoring-hálózat létrehozása és működtetése annak érdekében, hogy becslést adjunk a hazánkon átvonuló állomány nagyságára, illetve a természetes mortalitás mértékére vonatkozóan.

Az FVM Természeti Erőforrások Főosztályának közreműködésével az Országos Magyar Vadászakamara és az Országos Magyar Vadászati Védegyelet felkérésére a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézete kidolgozott egy, a hazánk területén átvonuló szalonkaállomány becslésére alkalmas módszert, illetve vállalta az országos monitoring során gyűjtött adatok feldolgozását és értékelését.

TERVEZÉS

A monitoringhálózat célja, hogy az országon átvonuló állomány által használt területet lefedje. Ezért az Országos Vadgazdálkodási Adattár nyilvántartását használva, az elmúlt tíz év szalonkaterítkei alapján, a vadgazdálkodási egységeket zónákba sorolták.

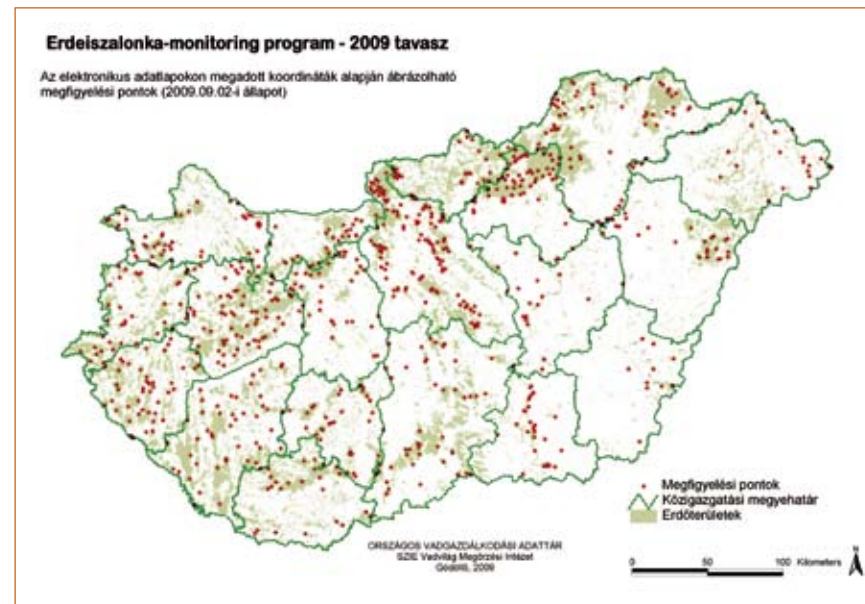
A szalonkaterítéssel nem rendelkező területek alkotják a **3. zónát** (306 ilyen terület). A többi területet további két csoportra különítettük el: *rendszeres terítékű VGE-ek* (**1. zóna**, n=444 db VGE): az évek 80–100%-ában volt elejtés; *ritka terítékű VGE-ek* (**2. zóna**, n=454 db VGE): az évek 10–70%-ában volt elejtés.

A megfigyelési pontok meghatározó többsége érthetően az 1. és a 2. zónából került ki; az érintett vadászatra jogosultak előzetes szándéknyilatkozat alapján vállalták a monitoringban való részvételt, annak feltételeit. Egy vadgazdálkodási egység akár több monitoringpontot is üzemeltethet azzal a megkötéssel, hogy a megfigyelési pontok egymástól mért távolsága nem lehet kevesebb 1500 méternél. A jelentkezés, a részvétel meglepően magas, várakozáson felüli volt.

Összesen 467 vadgazdálkodási egység 901 megfigyelési ponttal vett részt a programban.

A MEGFIGYELÉSI PONTOK TÉRBELI ELOSZLÁSA

A térkép alapján megállapítható, hogy megfigyelési pontok az ország szinte minden területén találhatóak, térbeli eloszlásuk azonban nem egyenletes. Számos területen jóval magasabb a megfigyelési pontok sűrűsége, mint másutt; ez feltételezhetően az eltérő földrajzi és természeti adottságoknak (pl. erdősültség) köszönhető, aminek következtében a korábban kialakult szalonkázóterületek eloszlása sem egyenletes. Ugyanakkor két, a vándorlás szempontjából fontos, magas erdősültségű megyében, Nógrádban és

Borsod-Abaúj-Zemplénben nagy fehér foltok találhatóak, vagyis fontosságukhoz képest ezek alulreprezentáltak. Lefedésük a program folytatása során igen fontos lenne.

A 2009. évben kiépített és a tavaszi vonulás alkalmával működtetett monitoringrendszer felépítése háromszintű.

A **monitorozók**, a **vadgazdálkodási egység (VGE) képviselői** és a **megyei koordinátorok** a program során egymásra épülő feladatokat láttak el. A megfigyelésekre vonatkozó adatokat a megfigyelők egységes adatlapokon rögzítették és továbbították a vadgazdálkodási egységek képviselőinek. Az adott heti megfigyelésekre vonatkozó adatlapokat a megyei koordinátorok a vadgazdálkodási egységek képviselőitől összegyűjtötték, és az adatokat a VMI által létrehozott és felügyelt internetes adatfeltöltő rendszeren keresztül egy webes adatbázisban rögzítették.

Az adatgyűjtés 2009. február 28-án kezdődött, és 10 héten keresztül tartott. Hetente egy alkalommal, szombatonként az esti húzás észleléseit rögzítették.

EREDMÉNYEK, TAPASZTALATOK

Az **1. táblázat** a látott szalonkák számát mutatja, heti bontásban (minden megfigyelési hétre vonatkozóan), megyénként összegezve. Ez az adat hasonlóan a vadászati eredményekhez, ezért összevethető a terítékadatokkal.

A tavaszi megfigyelések értékelése alapján a következőket mondhatjuk el.

Néhány megyében már az első időpontban, több megfigyelési ponton is észleltek madarat, aminek alapján megállapítható, hogy a program adatgyűjtési szakasza valamelyes késéssel

Megye	2009. 02. 28.	2009. 03. 07.	2009. 03. 14.	2009. 03. 21.	2009. 03. 28.	2009. 04. 04.	2009. 04. 11.	2009. 04. 18.	2009. 04. 25.	2009. 05. 02.
Baranya	14	44	76	57	65	31	7	4	3	0
Bács-Kiskun	1	13	145	173	194	100	30	3	3	1
Békés	0	6	23	22	30	20	8	1	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén	0	19	145	298	307	214	35	4	4	0
Csongrád	1	5	33	38	58	25	7	2	0	0
Fejér	7	12	84	104	110	92	41	28	1	0
Győr-Moson-Sopron	1	25	125	134	155	74	17	10	2	0
Hajdú-Bihar	0	10	38	64	82	52	25	11	1	0
Heves	0	15	132	221	285	216	107	40	9	0
Jász-Nagykun-Szolnok	0	7	31	49	63	7	12	2	0	0
Komárom-Esztergom	0	12	56	104	125	52	6	2	1	0
Nógrád	1	6	65	146	157	98	1	0	0	0
Pest	5	40	195	351	381	210	68	18	1	1
Somogy	6	43	138	145	132	66	18	9	0	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	0	7	37	73	130	97	29	11	3	4
Tolna	0	11	80	121	96	60	10	7	1	0
Vas	11	26	108	149	128	90	31	8	1	0
Veszprém	4	36	185	250	232	148	29	6	0	0
Zala	7	63	135	159	203	123	37	4	0	0
Összesen	5843	400	1831	2658	2933	1775	518	170	30	6

1. táblázat: Kimutatás az észlelési adatokról

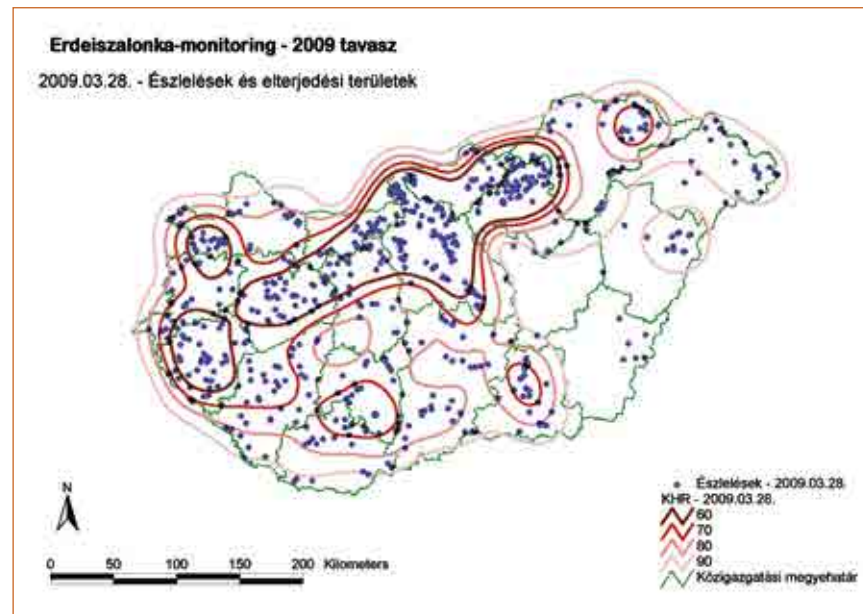
indult. A vonulás kezdeti állapotáról viszont csak akkor kapható még pontosabb kép, ha az első észleléseket megelőzően elkezdődik a megfigyelés.

A vonulás megyei dinamikájának bemutatásához minden megfigyelési időpontra kiszámítottuk az egyes megyékben az átlagos állománysűrűséget, mely az egy óra alatt észlelt madarak 1 hektárra vetített átlagos sűrűségét mutatja. Ezek időbeli ábrázolása rajzolta ki a vonulás dinamikáját, ill. intenzitását. Az eredmények jól kirajolták a vonulás dinamikáját megyénként. Jól érzékelhető az egyes területek közötti

időbeli eltérés. Ugyanakkor néhány alföldi megye kiugróan magas értékei elgondolkodtatóak. Kérdés, hogy itt valóban erős vonulásról, avagy a vonuló állomány kisebb helyen való koncentrációjáról van-e szó.

Emellett a megfigyelési hiba sem zárható. A nagyobb elemszám, a többszöri ismétlés és a legérdekesebb standok terepi ellenőrzése segíthet a kérdés megválaszolásában.

A térképen ábrázolható standok megfigyelési adatait feldolgozva, vonulási területeket becsültünk minden megfigyelési időpontra (2. térkép).

A vonulási térképek alapján három vonulási irány feltételezhető. Az első a Nyugat- és Dél-Dunántúlon lép be, s az Északi-középhegység térségében lép ki az országból. A második a Dél-Alföldről észak felé tartva, a Pilis és a Börzsöny területén lép ki az országból. A harmadikba a keleti határunk mentén vonuló állomány benyúló ágai tartoznak.

Mindezek alapján tehát valószínűsíthető, hogy a Kárpát-medence a több telelőhelyről érkező erdei szalonkák vonulási útvonalainak kereszteződésében van.

MÓDSZERTANI TAPASZTALATOK

Az erdeiszalónka-monitoring programjának első szakaszában fő célunk a megvalósíthatóság vizsgálata, a módszertani tapasztalatok gyűjtése, ennek

alapján a módszer fejlesztése volt. E tekintetben legfontosabb megállapítanunk, hogy az erdeiszalónka-monitoring programja elindult, a terepi adatgyűjtés a szükségesnél mintegy kétszer több standon megkezdődött. A megfigyelők lelkesedése a teljes időszak alatt kitartott. A mintagyűjtés és az adattovábbítás rendszere működőképes, csupán kisebb finomításaira van szükség. A programban részt vevők között kialakult a megfelelő szintű együttműködés.

A további és a későbbiekben legfontosabb cél a vonuló állomány nagyságának és mortalitásának becslése a vadászható mennyiség meghatározásához. Ehhez új, térinformatikai alapokon nyugvó vonulás- és állománybecslési módszereket kell kidolgoznunk. A becslési, feldolgozási módszereken tehát még finomítani kell: cél a tudományos alapokon nyugvó, publikálható minőségű eredmények előállítása.

A vadászható mennyiség megállapításához szükséges a monitoring folytatása ősszel is, ami szeptember 15-én már elkezdődött. Az őszi monitoring napja a nagyvadadászatok miatt nem hétvégként, hanem keddenként történik a tavasszal már megismert módon.

A monitoring első tavaszának értékelése során számos olyan (szervezési és módszertani természetű) kérdés merült fel, amelyeket a jövőre nézve finomítani kell azért, hogy a program minél inkább alkalmas legyen a kitűzött célok, illetve kérdések megválaszolására.

Mindenesetre a számos kétkedő hang és pesszimista, szkeptikus vélemény ellenére úgy tűnik, hogy mégis meg lehet mozgatni a vadászokat, van olyan réteg a vadászok táborában, amely hadra fogható valamely konkrét vadászati ügyért. Bebizonyosodott, hogy a vadásztársadalom bizony képes az összefogásra és egy ilyen nagyságrendű feladat elvégzésére!

Ha Magyarországon ismét tudunk majd tavasszal szalonkára vadászni, akkor az annak a néhány ezer embernek lesz köszönhető, akik nem csak beszélnek, számon kérnek, hanem feladatot is vállalva, azt becsülettel végrehajtva tettek is valamit a szalonkázásért.

Köszönet illet minden egyes megfigyelőt a rendszeres adatgyűjtésért, a programban részt vevő vadászatra jogosultaknak a monitoringnak a területen való megszervezéséért, nemkülönbben valamennyi megyei koordinátornak az összefogó munkáért!

Köszönjük mindenkinek, aki tevékenyen vagy akár csak eszmei támogatóként is a szalonkamonitoring-program mellé állt!

*Dr. Szemethy László, Schally Gergely,
Bleier Norbert, Lehoczki Róbert,
Kovács Gábor (SZIE VMI, OMVK)*

Nagyvad a nappaliban!

A vadászidény újra megkezdődött! Méghozzá a F&H csatornán, amely felér egy különleges trófeával a vadászok és horgászok körében. Közép-Európában egyedülálló módon, napi 24 órában cserkészheti be a vadászattal, horgászattal, természetvédelemmel és utazással kapcsolatos műsorokat.

Keresse kábelszolgáltatójánál a F&H csatornát, szabad a préda!

F&H
NEMCSAK RAGADOZÓKNAK

Önnek már van vadásznaplója?

**Vaddisznóhajtástól,
Vaddisznóhajtásig
DVD-je?**

**Megrendelhető:
06-20-462-3867**

GROUPAMA GARANCIA BIZTOSÍTÓ

a magyar vadászok hivatalos biztosítója

A Groupama Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Baleset-biztosítása fedezetet nyújt:

- a fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károkra, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;
- a vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékony sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

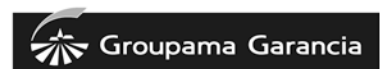
A Groupama Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Baleset-biztosításának szolgáltatásai

- A felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége szerződőnként 10 millió forint/kár és 10 millió forint/év/fő.
- A balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászbaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:
 - baleseti halál esetén 600 000 forint egy összegben történő kifizetése,
 - 100%-os rokkantság esetén 500 000 forint kifizetése,
 - mulékony sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 30 000 forint gyógyulási támogatás kifizetése,
 - baleseti kórházi napi térítés 2000 Ft/nap (maximum 15 napig).

Kárbejelentés:

Groupama Garancia Biztosító Alkuzi és Központi Üzleti Igazgatósága
Cím: 1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/c.
Telefon: +36 1 462 3664 • Fax: +36 1 462 3680

A Groupama Garancia Biztosító élet-, vagyon-, gépjármű-, lakás- és utasbiztosításokkal is várja ügyfeleit!

Groupama Garancia

Biztosító

Az OTP Csoport partnere

GÉPJÁRMŰ–VAD

ÜTKÖZÉSE OKOZTA VADELHULLÁSOK MAGYARORSZÁGON 1997–2007

1997-ben vetődött fel egy országos vad-elhullási monitoring létrehozásának igénye, hiszen a vadelhullás a szubjektív megítélések szerint is egyre növekvő tendenciát mutatott Magyarországon. Tudjuk, hogy a halandóság minden vadpopuláció velejárója, mi több, a sűrűséget befolyásoló főfaktor-pár egyike. Az elhullásoknak a vadgazdálkodók által érzékelt növekvő tendenciája azonban elsősorban nem a természetes ökológiai folyamatokra vezethető vissza, hanem az emberi tevékenység károsításaira. E károsításoknak a vadállományra ható formái az alábbiak:

- **a vadban okozott kár**, azaz az egyednek mint genetikai információhordozónak az elvesztése;

- **a populációban okozott kár**, azaz a populációk sűrűségének, ivari és korviszonyainak a megváltoztatása;
- **a vadgazdálkodónak okozott kár**, azaz a vadállomány egy része hasznosításának elmaradásából származó kár.

Az már a vizsgálatok megindításakor is kézenfekvő volt, hogy a vadpusztulások döntő hányada a vad–gépjármű ütközésekből származhat, de jelentős veszteségeket okozhatnak a mezőgazdasági munkák, mint a vegyszerezés, a kaszálás vagy az égetés, továbbá az árvizek és a belvizek, illetve a szélsőséges időjárás. A veszteséget növelik a törvényes vadászat során bekövetkező sebzések, valamint a törvényen kívüli vadászat, azaz a vadorzás.

Jelen feldolgozásunkban a tízéves vizsgálataink alapján egyértelműen igazolt legfontosabb pusztulási tényezővel, a vad–gépjármű ütközések okozta veszteségekkel kívánunk foglalkozni.

- **a gépjárműben okozott kár**, amely a biztosítási rendszereken keresztül részlegesen kiegyenlíthető, azaz megtérül;
- ritkán az **emberi egészség károsítása**, illetve **halálokozás**;
- a vad és a vadgazdálkodás megítélését rontó **eszmei kár**, amely a kellemtelenségeken keresztül akaratlanul is negatívan hat a vadászat társadalmi megítélésére.

A vázolt kérdések súlya akár egyenként is szükségessé tenné egy adatgyűjtési és feldolgozási rendszer tartamos működtetését, együttesen tekintve pedig szinte követelte annak megszervezését.

1998-ban ezért – az FVM akkori VADGAZDÁLKODÁSI ÉS HALÁSZATI FŐOSZTÁLYA támogatásával – a NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM VADGAZDÁLKODÁSI INTÉZETÉBEN megszerveztük a MAGYAR VADELHULLÁS-MONITORINGOT, amelynek során – kizárólag a vad–gépjármű ütközésekre vonatkozóan – az 1997/1998-as vadászati évre érvényes adatokat visszamenőlegesen is bekértük. Az immár több mint egy évtizede folyó monitoringhoz valamennyi, területtel rendelkező magyar vadgazdálkodó szolgáltató minden évben adatokat vadfajonként és elhullási okonként.

A felmérőlapokat az éves vadgazdálkodási, illetve vadállomány-bebecslési jelentésekkel együtt küldik ki az érintetteknek; azokat korábban a megyei FM-hivatalok vadgazdálkodási és halászati osztályai, újabban pedig az MGSzH megyei szervezetei gyűjtik össze és juttatják el intézetünknek.

Az egyre bővülő közúti hálózat és az azon rohamosan növekvő közúti személy-, valamint teherforgalom a vad-elütések számát a korábbi évtizedekhez képest jelentősen megnövelte. A vad–gépjármű ütközésnek – a már elmondottakon túl – sajátos negatív hatásai vannak, úgymint:

Reményeink szerint, éves jelentéseinket a vadászati hatósági-felügyeleti gyakorlat, a mezőgazdálkodók és hatóságai, a közutakat felügyelő szervek, a vízügyi szervek, a biztosítók és a vadgazdák egyaránt haszonnal forgathatják, és munkájukban alkalmazhatják a jövőben.

VADELÜTÉSEK VADFAJONKÉNT

Jelen feldolgozás kizárólag a vad-gépjármű ütközések okozta vadelhullásokat tárgyalja – tíz idényre (1997/1998–2006/2007) vonatkoztatva – hiszen az ismert elhullások döntő részét ez a károkozás teszi ki. Diagramjaink e 10 idény alapján mutatják be a vadelütések változását, térképeink pedig (a legnagyobb számokkal jellemezhető) 2005/2006-os vadászati év vadfajonkénti (különböző korú és ivarú) összesített adatainak vadgazdálkodási egységek szerinti térmentázatát jelenítik meg.

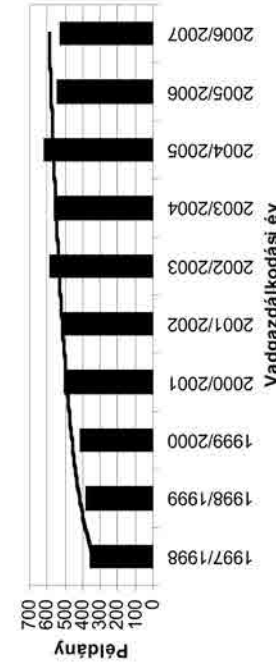
A **gímszarvas** esetében éves szinten 361–621 pld – a becsült létszámnak 0,50–0,79%-a – vált a közlekedés áldozatává. Az elhullás mértéke erőteljes (70%-os) növekedést mutatott a vizsgált évtizedben (**1. ábra**). Jelentős különbség volt a bikák és a tehenek között az utóbbiak rovására. A borjak a bikákhoz hasonló mértékben estek áldozatul a járműveknek. Területi eloszlásában a veszteség elsősorban a Dunántúlra és csak kisebb mértékben az Észak-középhegységre összpontosult (**1. térkép**). Főként a nyugat-dunántúli (Vas és Zala megyei) állományokban volt nagy az elhullás, amely a magas gímszarvas-sűrűség mellett, az É–D-i irányú – kerít-

téssel nem védett – fő közlekedési utak (és csatlakozó útjaik) óriási forgalmával magyarázható.

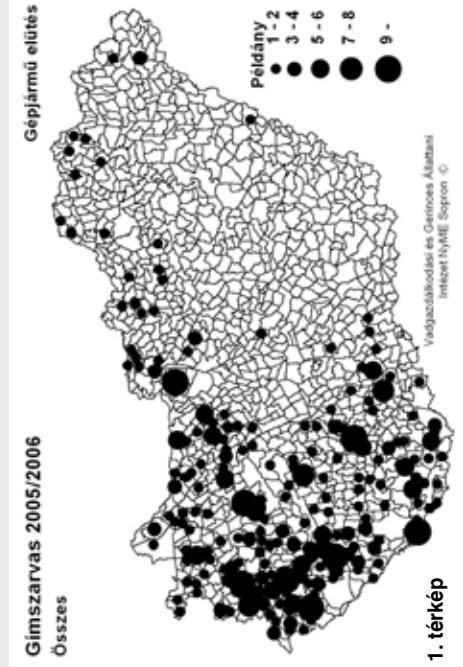
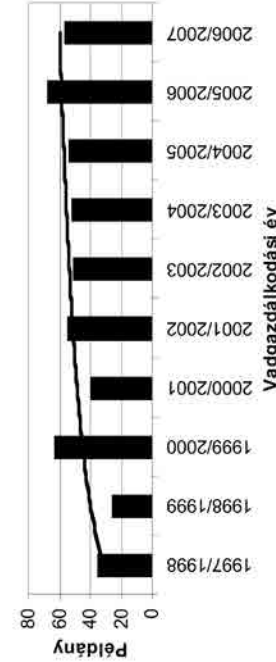
A **dámszarvasnál** szerény volt a közlekedés okozta veszteség. Az évi 26–68 pld az ugyanakkor becsült létszámnak 0,13–0,31%-a. A kisebb mértékű elhullás okát nagy valószínűséggel részben a dám zárttéri tartásában, illetve a faj kifokú helyváltoztató készségében kereshetjük. A veszteség a 10 év során 2–2,5-szeresére nőtt (**2. ábra**). Különösen a dámtehén és borjú esetében volt számottevő a változás. Az Alföldön határozottabb volt a növekedés, míg a Dunántúlon stagnálást, ill. némi csökkenést lehetett érzékelni (**2. térkép**).

Az **őz**nek – valamennyi nagyvadfaj közül – messze a legnagyobbak a gépjárművel való ütközés okozta veszteségei. A vizsgált évtizedben évi 2222–3756 pld őz pusztult el a közutakon (**3. ábra**). A becsült állománylétszámhoz viszonyítva is e fajnál volt a legmagasabb az elhullás aránya: 0,83–1,19% között változott. A magas közúti elhullás az elmúlt évek során növekvő mértékben (+70%) jellemezte az őzállományt. A bakok és a gidák azonos mértékben voltak veszélyeztetve, míg a suták estében kétszeres volt az ütközésből származó halandóság. A jelentős elhullás okát a magas állománysűrűségben és az élőhely jellemzően mezőgazdasági területeket előnyben részesítő megválasztásában kereshetjük. E vidékek úthálózata jóval sűrűbb, mint az erdőterületeké, így itt az elütések valószínűsége is nagyobb. Területi szempontból az elütési térkép (**3. térkép**) általában egyenletes eloszlást mutatott az ország tájai között, de a Nyugat-Dunántúlon tapasztalható magas teherforgalom (84-es, 85-ös, 86-

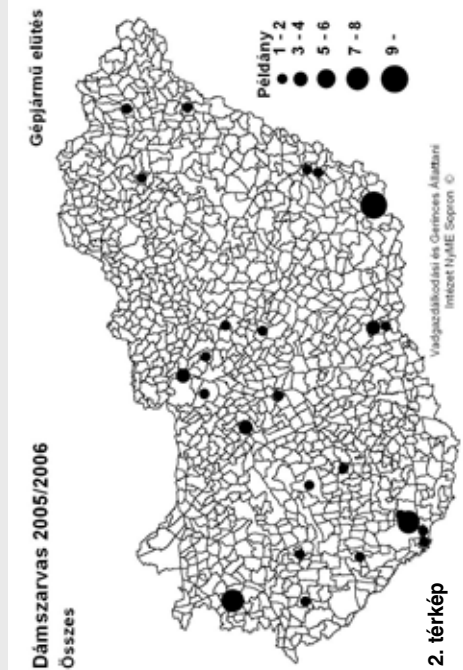
1. ábra Gímszarvas elütések becsült nagysága Magyarországon

2. ábra Dámszarvas elütések becsült nagysága Magyarországon

1. térkép

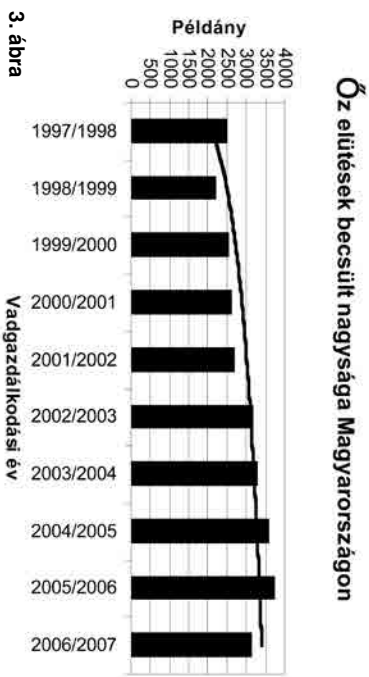

2. térkép

3. térkép

3. ábra

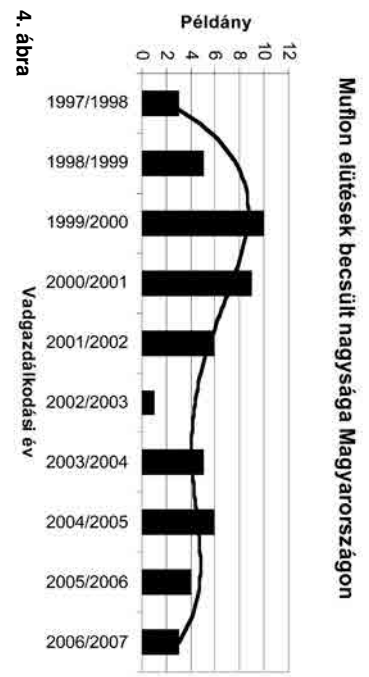

Őz elütések becsült nagysága Magyarországon

4. térkép

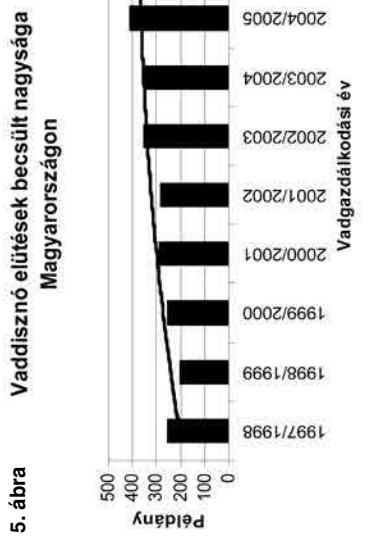

4. ábra

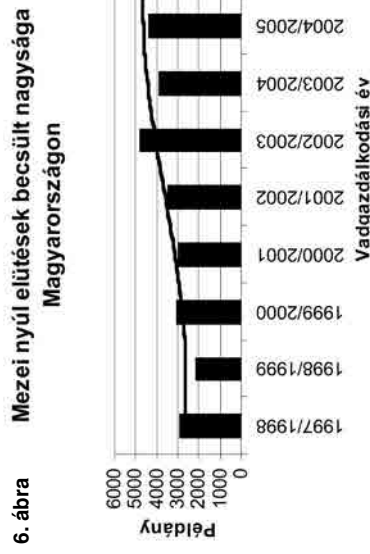

Muflon elütések becsült nagysága Magyarországon

5. ábra

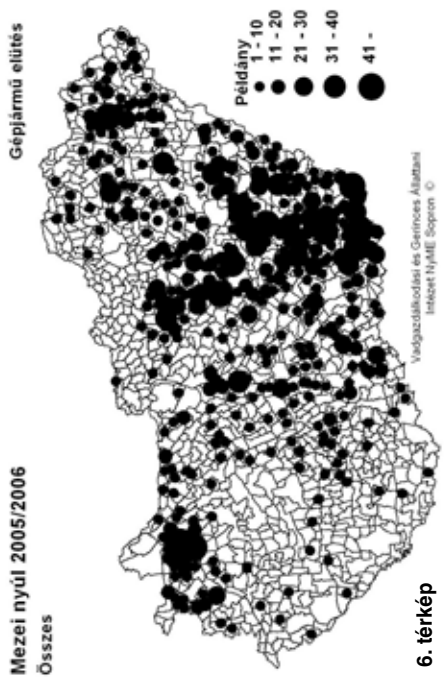
6. ábra

5. térkép

6. térkép

os főutak) nagyobb veszélyforrást mutatnak.

A **muflon** az a vadfajunk, amely csak elvétve esik áldozatul a gépkocsiforgalomnak. Éves szinten ez az érték 1–10 pld, ráadásul csökkenő tendenciát mutatva (4. ábra). Becsült állományának csak töredéke – 0,01–0,10%-a – pusztult el a vizsgált időszakban gépjárművek által, aminek az okai alapvetően a faj elterjedésében és életmódjában keresendők. A jellemzően hegyvidéki állatot a gyér forgalmú erdei utakon csak kivételesen üti el gépjármű. A megtörtént esetek (a 10 év során 53 pld) döntően az Északi-középhegységre koncentráálódtak (4. térkép), de a Bakonyban és a Vértesben is jegyeztek fel gépjármű okozta muflonelhullást.

A **vaddisznónál** az elütött egyedszám – 201–413 pld – erőteljes, kétszeres növekedést mutatott a vizsgált periódusban (5. ábra). Az elütések következtében a becsült állomáynak évente mintegy 0,31–0,53%-a pusztult el. Belső szerkezetét tekintve, a süldeők elütésének aránya kétszerese volt a kanokénak, a kocákénak és a malacokénak, vagyis az utóbbiak esetében hasonló mértékű veszteségeket könyvelhettünk el. Az országrészek közötti megoszlást figyelembe véve elmondható, hogy az elhullás a Dunántúlra és az Északi-középhegységre – azaz a vaddisznóval erősen benépesült régiókra – összpontosult, s benne határozottan kirajzolódik egy Budapest körüli gyűrű – híven a nagy közúti forgalomhoz (5. térkép). A vaddisznó alföldi terjedését mutatja a Duna–Tisza közti és a tiszántúli elütések ténye, ami önmagában is állománysűrűségtől függő jelenség.

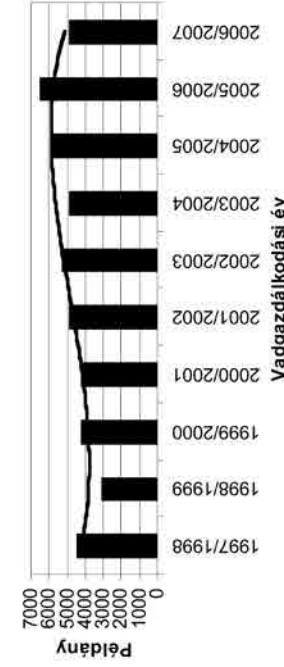
A **mezei nyúl** esetében ugyancsak viszonylag magas – 2140–4798 pld – volt az elütött egyedek száma. Az elütések a becsült állomány mintegy 0,42–0,91%-át érintették. A közutakon elpusztult mezei nyulak mennyisége a vizsgált évtizedben megduplázódott (6. ábra), s az utolsó években 4–4,5 ezer pld körül állandósulni látszik. A mezeinyúl-elhullások a Kisalföldre (főként a Rábaközre) és az Alföldre (Heves, Békés, Csongrád megyék) koncentráálódtak (6. térkép). Az elütési térkép egyúttal jól megrajzolja hazánk legjobb nyulas területeit is.

A **fácán** 3111–6510 pld közötti feljegyzett közúti veszteségei határozott – kétszeresére történő – növekedést mutattak a 10 év során (7. ábra). Ez a viszonylag magas törzsállományhoz képest csak 0,41–0,88%-os halandósági arányt jelentett. Különösen érzékenyen érintik a gazdálkodókat a kibocsátott madarakat ért veszteségek; igaz azonban az is, hogy sok helyütt az utónevelő/kibocsátó helyek szakszerűbb megválasztásával, azok élőhelyszerkezetének javításával megelőzhető lenne a gépjárművek által okozott nagymérvű elhullás. Tapasztalataink szerint ugyanis az elütött mennyiség nagyobb hányadát az utónevelés idején elszenvedett veszteségek teszik ki. Az elütések országos mintázata az Alföld bizonyos régióinak és a Kisalföldnek a veszélyeztetettségét jelzi, ugyanakkor – a mezei nyúlhoz hasonlóan – meghatározza legjobb fácános területeink elhelyezkedését is (7. térkép).

A **fogolynál** – amely faj csak 1999-ben került a monitorozott fajok közé –, a becsült állomáynak megfelelően, mindössze évi 54–236 pld elütése ismert (8. ábra), néhány kiugró (2004/2005 és 2005/2006) vadászati évvel. Szerencsé-

7. ábra

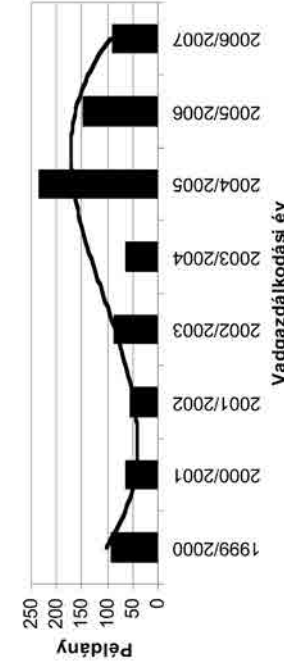
Fácán elütések becsült nagysága Magyarországon

Fácán 2005/2006 Összes

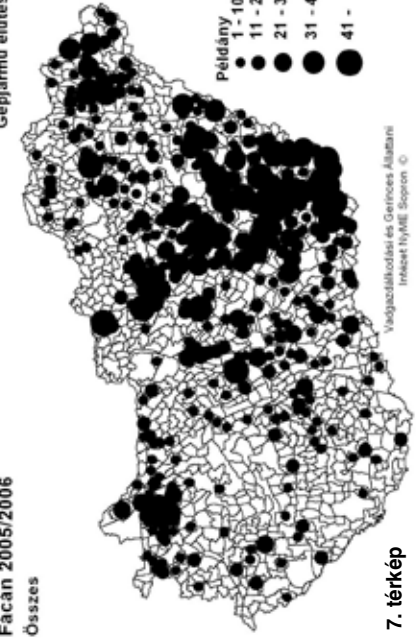
8. ábra

Fogoly elütések becsült nagysága Magyarországon

Fogoly 2005/2006 Összes

Gépjármű elütés

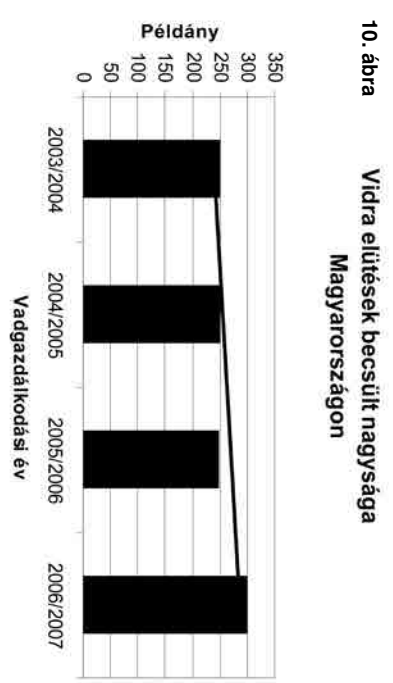
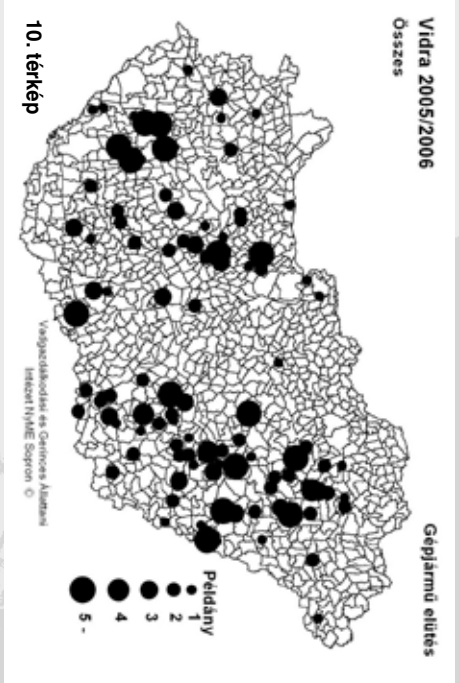
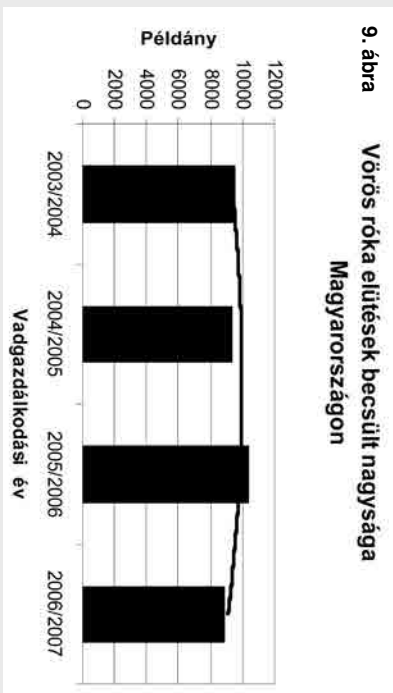

7. térkép

Gépjármű elütés

8. térkép

re ezek az értékek az egyébként is kis létszámú faj állományának mindössze 0,10–0,59%-át jelentették. Az elütéseket a Kisalföldről és az Alföld több pontjáról mutattuk ki (8. térkép).

A **vörösróka** esetében csak a 2003/2004-es vadászati évtől kezdődően gyűjtöttük az elhullási, köztük az elütési adatokat (e faj állományának becslése csak 2004-től kezdődött). A vizsgált 4 évben az elütött és feljegyzett rókaák száma 8912–10 362 pld között változott (9. ábra). Bár a legalacsonyabb értéket éppen az utolsó (2006/2007) idényben érte el, mégis inkább állandónak tekinthető a becsült állományhoz képest kimutatott 13,73–16,70%-os elhullás, ami – más fajok hasonló értékeit tekintve – igen magas érték. Érdekes az elütések területi megoszlása is, mert azt várnánk, hogy a jó apróvadász területeken a legnagyobb az állományuk, tehát a veszteségük is. Ezzel szemben inkább a Dunántúlon ütnek el több rókaát (9. térkép), ami több okkal is indokolható. Itt magas a rókaállomány, mert itt kezdődött az immunizáció, ami megnövelte a populáció sűrűségét. Ugyanakkor a nagyvadász területeken – fájdalom – kevesebbet törődnek a rókapopuláció szabályozásával, ezért ott nagyobb a létszámuk és az elütésük esélye is. Végül persze a Dunántúlon talán sűrűbb az úthálózat, és nagyobb a relatív forgalom.

A **vidra** az egyedüli faj a MAGYAR VADELHULLÁS-MONITORINGBAN, amely védett, így a rá vonatkozó elhullási adatok jelentősége fokozott. Ugyancsak a 2003/2004-es vadászati évtől kezdődően kérjük jelentését. A 4 év során 249–301 pld elütését jegyezhetjük fel, az első 3 évben szinte állandó, legutóbb jelentősebben megnőtt példányszám-

mal (10. ábra). Az elütések mindenütt az ismert vizes élőhelyek – azaz a vidra előfordulási helyei – közelében vannak. A dél-dunántúli, mezőföldi és alföldi halastórendszerek (kiseb arányban természetes vizek) elhelyezkedése és az elhullások jól nyomon követhetők a térképen (10. térkép).

MENNYI LEHET A VADGAZDÁLKODÓK VADELÜTÉSEK OKOZTA VESZTESÉGE?

A bevezetőben ismertetett veszteségek közül egyedül a **vadgazdálkodónak okozott kár** az, ami kimutatható, s ami pénzben is kifejezhető. Végezzünk két vázlatos számítást: **egy évre** (legyen ez az év az utolsó, a területek újraosztása előtti vadászév, azaz a 2006/2007-es idény) és a **10 évre** vonatkozóan!

Az értékek meghatározásához hívjuk segítségül a vadfajoknak a legutóbbi, 2004. évi rendeletben is kifejezett ún. **vadgazdálkodási értékét**. Annyiban leszünk pontatlanok, hogy a trófeás vad esetében csak a legkisebb értékekkel tudunk számolni, hiszen nem tudjuk, hogy az elütött vadnak mekkora volt az agancsa, szarva vagy agyara. Ez tehát azt eredményezi, hogy a veszteségek a kapott értékeknél minden bizonnyal nagyobbak.

Gímszarvas – bika 600 ezer Ft, tehén, üdő 200 ezer Ft., borjú 100 ezer Ft.

Dámszarvas – bika 400 ezer Ft., tehén, üdő 150 ezer Ft, borjú, 100 ezer Ft.

Őz – bak 200 ezer Ft, suta 100 ezer Ft, gida 50 ezer Ft.

Muflon – kos 350 ezer Ft, jerke és juh 10 ezer Ft, bárány 50 ezer Ft.

Vaddisznó – kan 250 ezer Ft, koca 250 ezer Ft, süldő 100 ezer Ft, malac 50 ezer Ft.

Mezei nyúl – 20 ezer Ft.

Fácán – kakas 10 ezer Ft, tyúk 20 ezer Ft (ivari meghatározás nélküli átlagot véve 15 ezer Ft).

Fogoly – 20 ezer Ft.

Vörös róka – 5 ezer Ft.

Vidra – természetvédelmi értéke 250 ezer Ft.

Az elhullott mennyiségek alapján a pénzben kifejezett veszteség az **2006/2007-es vadászidényben a következő volt (1. táblázat) – gímszarvas:**

1. táblázat: A vadlütések vadban okozott kára pénzben kifejezve a 2006/2007-es vadászati évben

Faj	Ivar, kor	egységérték	példány	érték
Gímszarvas	Bika	600 000 Ft ×	110	66 000 000
	Tehén, ünő	200 000 Ft ×	264	52 800 000
	Borjú	100 000 Ft ×	158	15 800 000
	Összesen		532	134 600 000
Dámszarvas	Bika	400 000 Ft ×	19	7 600 000
	Tehén, ünő	150 000 Ft ×	18	2 700 000
	Borjú	100 000 Ft ×	20	2 000 000
	Összesen		57	12 300 000
Őz	Bak	200 000 Ft ×	730	146 000 000
	Suta	100 000 Ft ×	1614	161 400 000
	Gida	50 000 Ft ×	813	40 650 000
	Összesen		3157	348 050 000
Muflon	Kos	350 000 Ft ×	0	0
	Juh	100 000 Ft ×	1	100 000
	Jerke	100 000 Ft ×	2	200 000
	Bárány	50 000 Ft ×	0	0
	Összesen		3	300 000
Vaddisznó	Kan	250 000 Ft ×	60	15 000 000
	Koca	250 000 Ft ×	78	19 500 000
	Süldő	100 000 Ft ×	117	11 700 000
	Malac	50 000 Ft ×	52	2 600 000
	Összesen		307	48 800 000
Mezei nyúl		20 000 Ft ×	4148	82 960 000
Fácán	Kakas	10 000 Ft ×	1892	18 920 000
	Tyúk	20 000 Ft ×	2422	48 440 000
	Ismeretlen	15 000 Ft ×	534	8 010 000
	Összesen		4848	75 370 000
Fogoly		20 000 Ft ×	91	1 820 000
Haszonvad mindösszesen				704 200 000

Vörös róka	5 000 Ft ×	8912	44 560 000
Vidra	250 000 Ft ×	301	75 250 000

134,6 millió Ft, dámszarvas: 12,3 millió Ft, őz: 348,1 millió Ft, muflon: 0,3 millió Ft, vaddisznó: 48,8 millió Ft, mezei nyúl: 83,0 millió Ft, fácán: 75,4 millió Ft, fogoly: 1,8 millió Ft.

A gépjármű–vad ütközés tehát a 2006/2007-es vadászidényben – igen visszafogott becsléssel is! – 704 millió Ft veszteséget jelentett a vadgazdálko-

dóknak. A valóságban özből és apróvadból ennél a mennyiségnél lényegesen többet ütnek el az autósok, de az ilyen esetek – mivel a gépjárműben kár nem keletkezik – nem jutnak a vadgazdálkodók tudomására, rendszerint az autósok magukkal viszik az elütött példányokat. Nem tévedünk nagyot, ha ezt, illetve a vadászattal nem realizálha-

2. táblázat: A vadlütések vadban okozott kára pénzben kifejezve a vizsgált 10 vadászati évben*/**

Faj	Ivar, kor	egységérték	példány	érték
Gímszarvas	Bika	600 000 Ft ×	1413	847 800 000
	Tehén, ünő	200 000 Ft ×	2328	465 600 000
	Borjú	100 000 Ft ×	1292	129 200 000
	Összesen		5033	1 442 600 000
Dámszarvas	Bika	400 000 Ft ×	173	69 200 000
	Tehén, ünő	150 000 Ft ×	191	28 650 000
	Borjú	100 000 Ft ×	137	13 700 000
	Összesen		501	111 550 000
Őz	Bak	200 000 Ft ×	7756	1 551 200 000
	Suta	100 000 Ft ×	14 660	1 466 000 000
	Gida	50 000 Ft ×	7099	354 950 000
	Összesen		29 545	3 376 150 000
Muflon	Kos	350 000 Ft ×	8	2 800 000
	Juh	100 000 Ft ×	1	100 000
	Jerke	100 000 Ft ×	20	2 000 000
	Bárány	50 000 Ft ×	23	1 150 000
	Összesen		52	6 050 000
Vaddisznó	Kan	250 000 Ft ×	565	141 250 000
	Koca	250 000 Ft ×	655	163 750 000
	Süldő	100 000 Ft ×	1356	135 600 000
	Malac	50 000 Ft ×	548	27 400 000
	Összesen		3134	468 000 000
Mezei nyúl		20 000 Ft ×	36 741	734 820 000
Fácán	Kakas	10 000 Ft ×	18 821	188 210 000
	Tyúk	20 000 Ft ×	23 743	474 860 000
	Ismeretlen	15 000 Ft ×	5739	86 085 000
	Összesen		48 303	749 155 000
Fogoly**		20 000 Ft ×	837	16 740 000
Haszonvad mindösszesen				6 905 065 000

Vörös róka*	5 000 Ft ×	38 240	191 210 000
Vidra*	250 000 Ft ×	1052	263 000 000

* róka és vidra esetében a számítások 4 évre vonatkoznak

** a fogoly esetében a számítások 8 évre vonatkoznak

tó – kieső – trófeaértéket is számítva, **a vadgazdálkodók vadeliütésből eredő éves veszteségei elérhetik az 1 milliárd forintot.**

Ugyanebben az évben a róka elütéseiből származó veszteségek vadgazdálkodási értékben 44,5 millió forintot tettek ki, a vidrapusztulások pedig 75,3 millió Ft-ra rúgtak.

Ha mindezt a számítást elvégezzük a vizsgált 10 évre is (2. táblázat), akkor még megdöbbentőbb számokhoz jutunk – gímszarvas: 1,443 milliárd Ft, dámszarvas: 111,6 millió Ft, őz: 3,376 milliárd Ft, muflon: 6,1 millió Ft, vad-disznó: 468 millió Ft, mezei nyúl: 734,8 millió Ft, fácán: 749,2 millió Ft, fogoly: 16,7 millió Ft.

A 10 év elütési veszteségei összességében 6,905 milliárd forintra rúgtak, amit soha senki nem kompenzál a vadgazdálkodónak, így veszteségként jelentkezik a mérlegben és a nemzeti vagyonban egyaránt.

A vizsgált 4 év során a rókaállomány vadgazdálkodási értékben kifejezett vesztesége 191 millió forint volt, a vidrapusztulások természetvédelmi értéke pedig 263 millió forint.

Az egyéb negatív hatások természetesen pénzben nem fejezhetők ki, de jelentős mértékben befolyásolhatják a vadállomány jövőjét.

Mit várhatunk a jövőtől? A jövő a közlekedés vonatkozásában nem rózsás! A közúthálózat fejlesztésével, az elmaradottabb térségek felzárkózásával feltétlenül nőni fog a vadeliütések száma, az elhullás aránya. A vadgazda riasztással, élőhelyfejlesztésekkel, az állomány-sűrűség megfelelő szinten tartásával, a kibocsátóhelyek előnyös megválasztásával, az autópályák lekerítésével és még számtalan más módszerrel csökkentheti a veszteségeket, de beavatkozásainak határfokszabadságon korlátos. **Cselekvő módon együtt kell élnünk azzal a körülménnyel, hogy a vadállományra leselkedő sok-sok civilizációs ártalom közül a legveszélyesebb továbbra is a gépjármű okozta vadelhullás lesz.**

Felhasznált irodalom:

- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2002): Gépjármű–vad ütközés okozta vadelhullások a magyar vadállományban. *Nimród Vadászújság* 90 (2): 20–22.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2002): Magyar Vadelhullás-monitoring

- 1998/1999. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 122 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2002): Magyar Vadelhullás-monitoring 1999/2000. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 124 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2003): Magyar Vadelhullás-monitoring 2000/2001. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 120 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2004): Magyar Vadelhullás-monitoring 2001/2002. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 123 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2005): Magyar Vadelhullás-monitoring 2002/2003. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 126 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2006): Magyar Vadelhullás-monitoring 2003/2004. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 128 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2007): Magyar Vadelhullás-monitoring 2004/2005. NYME–EMK Vadgazdálkodási Intézet, Sopron, 127 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2008): Magyar Vadelhullás-monitoring 2005/2006. NYME–EMK Vadgazdálkodási és Gerincesállattani Intézet, Sopron, 124 pp.
- FARAGÓ, S. & LÁSZLÓ, R. (2009): Magyar Vadelhullás-monitoring 2006/2007. NYME Egyetemi Kiadó, Sopron (in Press).

*Prof. Dr. Faragó Sándor
és Dr. László Richárd
Vadgazdálkodási
és Gerinces Állattani Intézet
Nyugat-magyarországi Egyetem,
Sopron*

VÁLASZTÁSOK 2009

Az Országos Magyar Vadászkamara Alapszabályában foglaltaknak megfelelően négyévente kerül sor a két kamarai osztály küldötteinek, majd általuk a területi vezetőségek megválasztására.

A kamara országos küldöttközgyűlésének határozata értelmében, a területi szervezeteknél a választásokat 2009. október 20-áig be kell fejezni annak érdekében, hogy a választások eredményeit a kamara évkönyvében közre lehessen adni. Tizennyolc megyében a választásokat befejezték; sajnálatos módon Vas megyének több mint fél év sem volt elegendő arra, hogy a választásokat időben előkészítsék és határidőre végrehajtsák, ezért Vas megye újonnan megválasztott tisztségviselői az évkönyvben nem szerepelnek.

Elismerés és köszönet illeti mindazokat, akik a demokrácia jegyében az Alapszabály előírásainak megfelelően bonyolították a választásokat, és készültek fel a következő négy esztendőre.

A választások az előzetes várakozásoknak megfelelően zajlottak. Azokban a megyékben, ahol az előző ciklusban a vadgazdálkodás és vadászat megyei vezetésében rend, béke és fegyelem uralkodott, ott problémamentesen választottak, és továbbra is bizalmat szavaztak a korábbi vezetésnek. Néhány

megyében azonban, ahol a változtatás igénye jelentkezett, komoly megméretések voltak már a küldöttválasztások során is. A választások tisztasága érdekében több megyéből igényelték a törvényességi felügyelet jelenlétét, melyet az OMVK központjának kérésére az FVM Jogi Főosztálya minden esetben biztosított.

A választásoknál a legtöbb megyében két irányelv érvényesülését lehetett tapasztalni. Egyik a fiatalítás annak érdekében, hogy a tapasztalt, rutinos vezetők mellett felnőjenek azok a fiatalok, akik a következő választásokon már átvehetik a stafétabotot. A másik, hogy a kamara és a szövetség szoros együttműködése érdekében a két szervezet megközelítőleg azonos vezetéssel működjenek. A megyékben tehát lezajlottak a választások; megválasztották az országos küldötteket is, akiknek feladata lesz majd a jövő év tavaszán megválasztani az Országos Magyar Vadászkamara tisztségviselőit.

A továbbiakban bemutatjuk a kamara tizenkilenc területi szervezetét, illetve azok megválasztott vezetését, akiknek az elkövetkezendő négy év tevékenységéhez ezúton is sok sikert kívánunk!

*Pechtol János
főtitkár*

Bemutatkozik

BARANYA MEGYE

OMVK Baranya megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Bodnár József
Hivatásos vadász alelnök:	Ács István
Sportvadász alelnök:	Békés Sándor
Titkár:	Gondos Gyula
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Keresztes Tamás
Felügyelő Bizottság elnöke:	Deutsch Péter
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Páldy Géza
Vezetőségi tagok:	Dr. Bodnár István Dr. Czéh-Tóth Imre

Balról jobbra: Dr. Bodnár István, Dr. Keresztes Tamás, Dr. Czéh-Tóth Imre, Békés Sándor, Dr. Bodnár József, Gondos Gyula, Ács István, Páldy Géza, Deutsch Péter

Az ország legdélibb, aprófalvas megyéje. Vadászatra jogosultjainak száma 67. Ezen belül 3 üzemi terület, 6 földtulajdonosi közösség és 58 egyesület működik. A sportvadászok száma 2560 fő, ebből hivatásos vadász 225 fő, női sportvadász 64 fő, alanyi jogon vadászik 240 fő. A hivatásos és sportvadászok szervezetsége kimagaslóan jó, valamennyien kamarai tagok. Tipikusan nagyvadas megye, melynek fővadja a gímszarvas. Legértékesebb állománya a Duna mentén és a Dráva mente ormánsági részén található. Nem jelentős mennyiségével, inkább kiemelkedő minőségével szerzett hírnevet a szabad területen élő kisherendi dámállomány. A vaddisznó a megye területén mindenütt megtalálható: létszáma jelentős mértékben megnövekedett, károkozása miatt állományának csökkentése, a mezőgazdasági területekről való visszazoritása első számú feladat. Az őzállomány minősége közepesnél alig jobb, létszáma bizonyos területeken növelhető lenne, azonban a lelövési térszámok tükrében vizsgálva, az állomány alulhasznosított. Az apróvad vonatkozásában a fogoly mintegy tíz éve eltűnt a területeinkről, bár vannak kezdeményezések a visszatelepítésére. Fácánállományunk stagnál, csak kisebb terítéket tud produkálni. A mezei nyúl állománya évek óta feljövőben van, ami öröndetes; a vízivad vadászatának eredményei fokozatos csökkenést mutatnak.

A kamara vezetősége összetartó, évi munkáját az évente összeállított tevékenységi és feladatterv szerint végzi. A bizottsági és szakbizottsági feladatok következetesen teljesülnek. A területi vadászkamara pénzgazdálkodása takarékos, de nem hivalkodó – ezt mutatja

év végi jelentős pénzmaradványa. A vadászatra jogosultak bizonyos részéről sajnos napjainkban is előfordul a közöny és a közömbösség; ennek ellenére a küldöttülések határozatképesek. A megyei köztestület számos, országosan is elismert, példaértékű kezdeményezése, határidőre történő ügyintézése, ötlete érdemelt ki magas szintű elismerést.

TÉNYEK, ADATOK A TERÜLETI SZERVEZETRŐL

Hírlevél

Az országban elsőként a baranyai kamara indította útjára a *Hírlevelét*. Ez 1998-ban történt. A kezdeményezés célja: eljuttatni az információkat minden kamarai taghoz. A *Hírlevél* „személyessé” teszi a tájékoztatást. Minden kamarai tag térítésmentesen kapja kézhez a lapot, a vadászjeggyel együtt. Eddig tíz szám jelent meg. A kamarai működéssel kapcsolatos tájékoztatás mellett rendszeresen megjelennek a *Hírlevél*-ben szakmai cikkek is (megyei szintű éves vadgazdálkodási összefoglalók, vadkárügyek kezelése, vadegészségügyi kérdések, kynológiai cikkek stb.).

Millenniumi Almanach

Ez is baranyai kezdeményezés volt, amelynek nyomán országos mozgalom indult. 2000-ben a megye vadásztársaságai, a MEFA Rt., a Pécsi Dohánygyár, a BÓLY Rt. és magánvállalkozások támogatásával jelent meg.

Most, kilenc évvel később napirenden van az újabb almanach megjelenítése. Az új haszonbérleti szerződések

megkötését követően rögzíteni kívánjuk a kialakult helyzetet (minden vadászatra jogosult térképes bemutatkozási lehetőséget kap), ugyanakkor a megye természetvédelmi, vadgazdálkodási helyzetét és a vadászati kultúra állapotát is értékelni és rögzíteni szeretnénk. A kötet előreláthatólag 2010-ben lát napvilágot.

Alkotó Vadászok Köre

Tizenegy évvel ezelőtt, 1998 júniusában alakult. Írók, festők, fotósok, vadászklubtársak voltak az alapítók. Később iparművészek, színművészek is csatlakoztak. A kör célja: segíteni az alkotómunkát, ugyanakkor megjelenési, szereplési lehetőséget is nyújtani. A megalakulás óta minden évben sor került képzőművészeti kiállításra, irodalmi estre, szakmai megbeszélésre. A kamara anyagilag is támogatja könyvek megjelentetését (dr. Mess Béla, Békés Sándor, Videcz Ferenc többször is kapott támogatást).

A 2008. évi megyei vadásznapi keretében emlékeztünk meg (kiállítás és irodalmi est rendezésével) az Alkotó Vadászok Körének tízéves munkájáról.

Vadászkürtegyüttes

A Baranya megyei kamara anyagi és erkölcsi támogatásával indult látványos fejlődésnek a vadászkürtös mozgalom. Minden évben támogatják a kövestetői kürtöstanfolyamot, és a Baranya Kürtegyüttes más programjainak a megvalósításához is segítséget nyújtanak.

Vigyázz, vadászat!

A nagy sajtónyilvánosságot kapó vadászbalesetek arra készítették a Baranya

Megyei Vadászkamarát, hogy kiemelt kérdésként kezelje a balesetek megelőzését. Ennek érdekében 2006-ban *Vigyázz, vadászat!* címmel felvilágosító füzetet adtak ki, melyet minden kamarai tag térítésmentesen kézhez kapott. A füzet a baleset-megelőzés jogi és etikai előfeltételeit szedte csokorba. A kiadvány nagy visszhangot váltott ki, több megye is kérte az utánnnyomás engedélyezését.

Kapcsolatok

A vadászat aktuális kérdései, feladatai tekintetében folyamatos az egyeztetés a dél-dunántúli megyék között (Baranya, Somogy, Tolna, Zala). Több tematikus konferencia megszervezésére is sor került. Kezdeményezésünkre ilyen volt a vadásztársasági formáról szóló megbeszélés.

Ennek nyomán készült egy tervezet, mely több variációt dolgozott ki a lehetséges vadásztársasági formákat illetően.

Fejlődnek a megyei kamara külkapcsolatai is.

Tartalmas együttműködés valósult meg a Horvát Vadászszövetség Eszék–Baranya megyei szervezetével, valamint a Bajor Vadászszövetséggel, és együttműködési megállapodás előkészítése zajlik Boszniával.

Az eszkéikkel rendszeresen részt vesznek egymás rendezvényein. **Jelenleg folyik egy horvát–magyar vadászati zsebszótár kiadásának előkészítése.** A megyei kapcsolatok mellett támogatják a vadásztársasági szintű kapcsolatok létrejöttét már csak azért is, mert a határ mindkét oldalán élnek magyar, illetve horvát nemzetiségű emberek.

A bajor kapcsolat hasznos és látványos

eseménye volt, amikor a Bajor Vadászszövetség vezetői az Európai Unió vadászattal kapcsolatos rendeleteiről, illetve törekvéseiről tartottak előadást (2004).

Megállapodás szintű együttműködés valósult meg a megyei rendőr-főkapitánysággal, a határőr-igazgatósággal (mely 2008-ban beolvadt a rendőrségbe) és a Duna-Dráva Nemzeti Park igazgatóságával.

Európa Kulturális Fővárosa

Pécs 2010-ben Európa kulturális fővárosa lesz. Ehhez kapcsolódva kezdeményeztük, hogy 2010-ben Pécs legyen a helyszíne az országos vadásznapi. A vadászati kultúra az egyetemes kultúra szerves és elidegeníthetetlen része – ezt kívánjuk kifejezésre juttatni az EKF-programhoz való csatlakozással. Ugyancsak támogatjuk azt a kezdeményezést, hogy 2010-ben Pécsen rendezék meg a vadászkiértésők nemzetközi versenyét.

Erkölcsei elismerés

A kamarai tagság két csoportjára különös gondot fordítunk. Az egyik: az idősek, a másik: a hivatásos vadászok csoportja. Az idős vadászok számára kétévenként találkozót szervezünk, amelynek keretében tájékoztatjuk őket az aktuális helyzetről, illetve meghallgatjuk tanácsait, észrevételeiket. Nagyon kedvező a visszhangja ezeknek a rendezvényeknek. Kitüntetési gyakorlatunkban is kiemelt figyelemben részesülnek az idősek!

A hivatásos vadászok számára szolgálati érdemérmeket alapítottak, melyet 20 évi szolgálat után kaphatnak meg

az arra érdemesek. Először 2006-ban adtak át ilyen kitüntetések.

2008-ra megszerveztük azoknak a vadászoknak a találkozóját, akik a vadásztársaságok átrendeződése következtében terület nélkül maradtak. Érezniük kell, hogy a kamara osztozik a gondjaikban!

Felelősség a holnapért

Egyre több az új vadász. A kamara évente négy, az állami vadászvizsgára felkészítő tanfolyamot szervez.

Azok lesznek a holnap vadászaik, akik ma vizsgáznak. A vadászat jövője tehát tőlük függ.

Éppen ezért, a tananyagban kiemelt fontosságú tárgyként szerepel a vadászati kultúra és etika, a vadászati jog és a vadászatszervezés, valamint a rendészeti ismeretek.

2007-ben alakult meg a jelenleg érvényben lévő rendeletek átalakítását-megreformálását előkészítő szakbizottság, amely – elvégezve a feladatát – a 2008. év márciusában juttatta el javaslatait az OMVK-nak.

Hubertus-ünnep

A 17 éve folyamatosan megtartott megyei vadásznapi (mely rendezvényt rendszeresen 6-7000 fő látogatja) mellett, immár két alkalommal rendeztük meg a Hubertus-ünnepet (november első hetében). A vadásznapi szakmai jellegű rendezvény, illetve a tömegkapcsolatok fejlesztésének alkalma; a Hubertus-ünnep a vadászati kultúrának és etikának, valamint a vadászok egymás közötti kapcsolatainak fejlesztésének a főruma.

Bemutakozik

BÁCS-KISKUN MEGYE

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Mészáros Attila
Hivatásos vadász alelnök:	Dudás Pál
Sportvadász alelnök:	Dr. Szigethy Béla
Titkár:	Miklós Károly
Etikai Bizottság elnöke:	Nagy Béla
Felügyelő Bizottság elnöke:	Farkas Tibor
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Paor József Kolozsvári János
Vezetőségi tagok:	

Balról jobbra: Dr. Mészáros Attila, Dudás Pál, Dr. Szigethy Béla, Miklós Károly, Nagy Béla, Farkas Tibor, Paor József, Kolozsvári János

Bács-Kiskun az ország legnagyobb alapterületű megyéje, a két nagy folyó ölelésében helyezkedik el. Változatos szépségű alföldi táj, mintegy 20%-os erdősültséggel. A karapancsai ártéri őserdőtől a gazdag adottságú bácskai fekete földeken át a kedves-jellegzetes homokhátsági erdőkön keresztül a kiskunsági szikes tavak világáig, a homokbuckás borókásig és a Tisza árterének dzsungelszerű sűrűjéig minden megtalálható itt.

Vegyes vadás megye vagyunk: a mufont kivéve, valamennyi hazai vadfajunk otthonra talált Bács-Kiskunban.

A legutóbbi magyar – karapancsai – világrekord agancsú szarvasbikánkra vagyunk a legbüszkébbek. A legrégebbi hetényegyházi–nyíri erdei dámtelepítésen kívül két kiváló új dámos terület alakult ki Balotaszálláson és Bugacon. A legkiválóbb őzbakok a Duna és a Tisza árterének közelében, Bácskában és Kecskemét–Kiskunfélegyháza körzetében élnek. Legnagyobb regisztrált agyará vadkanunk a Duna mentén, Szalkszentmártonban került terítékre. Apróvad tekintetében közepes megye vagyunk, de „mindenünk van”. Megyénkben 103 vadászterületen folytatnak vadgazdálkodást. Területünkön két nemzeti park is érdekelt: a Duna–Dráva és a Kiskunsági Nemzeti Park. A homokhátsági erdőtelepítéseket két nagyvad faj, a gímszarvas és a vaddisznó terjeszkedése követi.

Vadfajonkénti legjobb trófeáink:

Szarvasbika

1. Gemenci Erdő- és Vadgazdaság, Karapancsa, 1986 – 15,65 kg, 271,00 CIC

2. Gemenc Zrt., Zöldhegy, 2007 – 14,30 kg, 261,21 CIC

Dámbika

1. Kefag Zrt., Tinójárás, 2007 – 4,90 kg, 208,58 CIC
2. Kefag Zrt., Kelebia, 1999 – 4,34 kg, 207,23 CIC

Őzbak

1. Rodostó Vt., Mélykút, 2002 – 702 g, 192,06 CIC
2. Kossuth Vt., Tiszakécske, 1980 – 602 g, 178,90 CIC

Vadkan

1. Petőfi Vt., Szalkszentmárton, 1991 – 25,25 cm, 131,15 CIC
2. Aranyhomok Vt., Lajosmizse, 1993 – 19,65 cm, 129,90 CIC

Az Országos Magyar Vadászkamara Bács-Kiskun megyei területi szervezetének 2009 júliusában 3410 tagja van, ebből 278 fő hivatásos vadász. Bács-Kiskun megyében a vadászok 100%-a tagja a kamarának.

1998 óta mintegy 1630 fő, tett eredményes állami vadászvizsgát megyénkben. A 70 év feletti vadásztársak létszáma 230 fő. Több mint 100 vadászhölgygel büszkélkedhetünk. Kynológusaink a kamarai VAV-vizsgák bevezetése óta 461 vadászkutyát láttak el az eredményes vizsgát követően VAV-igazolvánnyal.

Megalakulásunk óta szolgáltató jelleggel igyekszünk működni. Nagy megye lévén, a távolságok is nagyok Bács-Kiskunban: így kezdettől fogva 3 helyszínen adjuk ki a vadászjegyeket február hónapban, hogy vadászainknak ne kelljen a megyeszékhelyre utazni.

Irodánkban a gazdasági és adminisztrációs tevékenységet két alkalmazott végzi.

Minden évben két nagy rendezvényünk van: januárban a Horgász-Vadász Napok Kecskeméten, az Erdei Ferenc Kulturális és Konferencia-központban. Ezen a tíz napig tartó rendezvénysorozaton vadászati-természetismereti kiállításokat rendezünk, távoli földrészek élővilágát is bemutatva. Ilyenkor rendhagyó biológiaórákat szervezünk iskolai osztályok számára. Az 1995 óta rendezett kiállításokat eddig mintegy 150 000 látogató tisztelte meg. Ismert és új vadászfestőink munkáival is megismertetjük a nagyközönséget. Utóbbi években a Safari Club Közép-magyarországi Egyesületével közösen szervezzük ezt a kiállítást.

A szeptemberi megyei vadásznapon rendezőként aktívan részt veszünk a Vadászszövetséggel, a helyszínt adó vadásztársaságokkal és a horgászokkal együtt. A vadásznapi löversenyt aktívan segítjük, a megyén belül váltott lőtereken.

Anyagilag rendszeresen támogatjuk az új vadászkönyvek, oktatófilmek kiadását, a megyei Diana Vadászhölgy Klub versenyeit, a szakiskolák tanulmányi versenyeit, és meghatározott cél esetében a Vadászati Kulturális Egyesületet. Rendszeresen indítunk versenyzőt a hivatásos vadászok országos versenyén. Az elmúlt évi hivatásos vadász-továbbképzésen minden vadászatra jogosult jelenlévő hivatásos vadászának rugópárt adtunk át a Larsen-csapdák népszerűsítésére.

A 2001-es kiadású Bács-Kiskun megyei Millenniumi Vadászati Almanach elkészítésében és finanszírozásában aktívan részt vettünk.

Legnagyobb rendezvényünk 2004-ben volt, amikor a Kecskeméti Négyesfogathajtó Világbajnokság kísérő rendezvényeként országos trófeakiállítást rendeztünk a kecskeméti sportcsarnokban, 18 megyei területi szervezet, az OMVK és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum segítségével: 282 db aranyérmes trófeát mutattunk be 1150 négyzetméteren, köztük hét világrekordot. Minőségét tekintve, az 1971-es budapesti vadászati viláckiállítás óta rendezett legnagyobb magyar trófeabemutató volt. Bizonyoságot nyert, hogy összefogással, kölcsönös bizalommal újra létre lehet hozni ilyen kiállításokat. Erről a kiállításról a következő évben (2005) szép színes trófeakatalógust készítettünk, ezzel is megköszönve szerte az országban minden kedves vadásztársunk segítségét, akik aranyérmes trófeájukat bizalommal e kiállítás rendelkezésére bocsátották.

Együttműködési megállapodást kötöttünk a Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitánysággal, évente 3-4 fő erejéig jutalmazzuk az orvvadászat visszaszorításában élenjáró rendőröket. A főkapitányság vállalta, hogy a fegyvertartási engedélyek valamely időpontjának lejártáról még időben értesíti vadászaikat – mi vállaljuk a kiértékelés anyagi költségeit. Közösen vizsgáztatunk; a vizsgák lebonyolításához használhatjuk a rendőrségi lőtérrel. Évente a megyei családi rendőrnapi trófeabemutatót szervezünk a program színesítése érdekében. A 2004-es trófeakiállításnál óriási segítséget jelentett a trófeák begyűjtésénél és tárolásánál a biztonságosan őrzött rendőrségi objektum.

Évente kétszer, júliusban és decemberben adjuk ki és juttatjuk el a kamarai hírlevelünket minden vadásztársunk-

nak, amelyben igyekszünk minden aktuális kérdéstről tájékoztatni a vadászokat. Helyet kapnak benne a velünk együttműködő rendőr-főkapitánysággal, valamint a nemzeti parkokkal kapcsolatos információk, hírek is.

A kamarai választások 2009-ben változást hoztak a kamarai vezetésben is, szinte valamennyi tisztségre új kama-

rai tag került megválasztásra. A területi szervezet új elnöke 2009. október 15-től dr. Mészáros Attila, a sportvadász alelnök dr. Szigethy Béla, a hivatásos vadász alelnök Dudás Pál lett. Ezek a változások egyúttal a kamara működését új feladatokkal és célokkal fogják bővíteni.

Bemutakozik

BÉKÉS MEGYE

OMVK Békés megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Csoma Antal
Hivatásos vadász alelnök:	Dian János
Sportvadász alelnök:	Spigel Endre
Titkár:	Zuberecz Tibor
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Fördesi Szabolcs
Felügyelő Bizottság elnöke:	Kertes Imre
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Dr. Hagymási László
Vezetőségi tagok:	Hrabovszki János Vaszkó Imre

Balról jobbra: Zuberecz Tibor, Vaszkó Imre, Kertes Imre, Dr. Csoma Antal, Dr. Hagymási László, Dian János, Hrabovszki János, Dr. Fördesi Szabolcs, külön képen: Spigel Endre

A területi szervezet létszáma: 2702 fő
Ebből sportvadász: 2544 fő
Hivatásos vadász: 158 fő

A szervezetség mértéke: 100%-os, mindenki tagja a kamarának.

Békés megye ama megyék közé tartozik, ahol a vadászkamara szoros egységben tevékenykedik a megyei vadászszövetséggel.

A szövetség vezetői „bábáskodtak” 1997-ben a kamara létrejötténél, s a két szervezet azóta is egy székházban, együtt működik. A közös működésnek sokkal több az előnye (infrastruktúra, ügyintézés, alkalmazotti kör stb.), mint a hátránya.

Minden megyének, így Békésnek is megvannak a maga sajátosságai. Döntően apróvadász megyéről lévén szó, elsődleges feladatnak tekintjük az apróvadász szempontjából elsőrendű élőhelyi feltételeknek, a ragadozógazdálkodásnak, az apróvadászteremtés új eredményeinek a megismertetését és széles körben való elterjesztését.

Jó eszköze ennek a *Békés Megyei Vadászíró* című kiadványunk, melyben a kamarai hírek mellett kiemelt hangsúlyt fektetünk a szakmai cikkek megjelentetésére is.

A hagyományörzés terén jeles eseménynek számít a nemzetközi selymáztalálkozó, amelynek minden

évben Békés megye ad otthont. Köszönhetően a vadászatra jogosultak hozzáállásának és a viszonylag nagy vadbőségnek, az idelátogató vendégeinknek nincs okuk a panaszra.

Apróvadász megyékhez méltóan rendkívül erős és színvonalas koronglövő bajnokságokat és versenyeket szervez a Sportlövő Bizottság. A nagy múltú egyesületek és társaságok (Füzesgyarmat, Köröstarcsa, Nagyszénás, Oroszáza stb.) sok országos, sőt nemzetközi szinten jegyzett versenyzőt „kineveltek” már, reménység szerint még sok jó eredménnyel fogják öregbíteni a megye hírnevét.

Nagyon fontosnak érezzük a jövő nemzedékeinek megnyerését. Minden lehetőség alkalmat (megyei vadásznapi, környezettisztítási akció, táborok, iskolai tanórák stb.) megragadva, próbáljuk a gyerekekkel megértetni és megszerettetni nemes szenvedélyünket. Ennek pozitív hozadéka a jövőre nézve, úgy gondoljuk, nem lehet kétséges.

Tagságunk dicséretére legyen mondván, sok országos szintű kezdeményezés indult útjára megyénkből. A közelmúlt sikeres akciójaként értékeljük a sportvadászok kötelező pszichológiai vizsgálata elleni aláírásgyűjtést, valamint a szalonka tavaszi vadászatának betiltása elleni petíciót, mert hisszük és valljuk, hogy csak az ilyen, egységes fellépés viheti előbbre közös ügyeinket.

Bemutkozik

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Székely László
Hivatásos vadász alelnök:	Kadlicsek János
Sportvadász alelnök:	Lezák Zoltán
Titkár:	Tóth Á. Dénes
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Mecser Tamás
Felügyelő Bizottság elnöke:	Varga Barna
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Galambos Kálmán
Vezetőségi tagok:	Bótáné Batta Olga Orosz Zoltán

Első sorban balról jobbra: Lezák Zoltán, Dr. Székely László és Kadlicsek János, második sorban balról jobbra: Galambos Kálmán, Tóth Á. Dénes, Bótáné Batta Olga és Varga Barna

Az elmúlt években a „**folyamatosság és megújulás**” gondolatsorának következetes érvényesítésével és a **vadászszövetséggel történő szoros együttműködés** kihasználásával számos új, dinamikus elemet próbált a Borsod megyei területi szervezet vezetése beépíteni a kamara munkájába. Úgy véltük, hogy a vadászati közélet és kultúra, vadgazdálkodásunk szakmaisága, érdekvédelmi tevékenységünk és maga a vadászkamara is annyit ér, amennyi tartalommal megtöltjük! A társadalomban elfoglalt helyünk és megítélésünk azon múlik, hogy milyen tenni akarással és jó értelemben vett szakmai alázattal képviseljük érdekeinket.

A kamara megyei szervezetének – a területmegújítások miatt kialakult feszült, zaklatott és mind érzelmileg, mind pedig az érdekviszonyok tekintetében is túlhajtott időszak mellett – nagyon sokrétű, a tagság által is támasztott elvárásoknak kellett megfelelni az elmúlt években. Ez a közfeladatok megszervezését, a szervezeti élet megfelelő kialakítását és a működés személyi feltételeinek biztosítását is jelentette.

Magyarországi kamarai szervezetünk taglétszáma 3529 fő, melyből 3250 fő a sportvadász, 279 fő pedig a hivatásos vadász osztály tagja. Évente átlagosan 200 új vadász vizsgáztatását szervezzük meg.

Felismerve a társasvadászatokon részt vevő **vadászatvezetők képzésének** szükségességét, több alkalommal – a csongrádi Diana Vadász Szakképző Iskolával együttesen – vadászatvezető-képzést bonyolítottunk le.

Minden év során, neves, országos szakelőadók bevonásával, **hivatásos vadászaink** részére **továbbképzéseket** valósítunk meg. A továbbképzések mel-

lett folytattuk a hivatásos vadászok már hagyományosnak számító „zöld betűs” vadásznapiját, amikor is a szakmai programok mellett versenyt is szervezünk, valamint meghívjuk a feleségeket, gyermekeket is, hogy a különböző programok kapcsán az egész család ki tudjon kapcsolódni.

Az éppen aktuális témákban rendszeresen **vadgazdálkodói konferenciákat** szerveztünk, mely szakmai találkozókra a hivatásos vadászokon kívül minden sportvadászt és érdeklődőt is szeretettel vártunk. Nagy érdeklődésre tartott számot a területmegújítások kapcsán szervezett értekezletünk, valamint a vadkár és megelőzése témájában meghirdetett szakmai konferencia éppúgy, mint a vaddisznóhajtást bemutató gyakorlati és elméleti megyei tanácskozás.

Több alkalommal „**Tudnivalók a vadászbalesetek megelőzéséhez**” című információs kiadványt készítettünk megyénk vadászai számára, amelyet a vadászejegy érvényesítésekor minden vadász díjmentesen megkapott.

Együttműködési megállapodást írtunk alá a **Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitánysággal**. Ez a megállapodás az elmúlt éveket követően tényleges, érdemi együttműködés feltételeit teremti meg. Rögzítettük azt, hogy 45 nappal a fegyvertartási engedély lejárta előtt, a rendőrhatalóság telefonon vagy írásban felhívja a vadász figyelmét, hogy a határidő elmulasztása esetén milyen következményekkel kell számolnia. Hasonlóképpen tartalmazza a megállapodás, hogy vad és gépjármű ütközése esetén értesíteni kell a vadászatra jogosult képviselőjét.

Folyamatosan figyelemmel kísértük és kísérik a **vaddisznóállományok-**

ban a sertéspestis megelőzése céljából kijelölt megfigyelési zónában folyó tevékenységet, és minden erőnkkel azon vagyunk, hogy megkönnyítsük az illető térségben gazdálkodó vadászatra jogosultak és vadászok munkáját. Több országos, regionális és megyei értekezleten vettünk részt, amelyek közül többet mi kezdeményeztünk. Több beadványt is készítettünk, mind az FVM, mind az állat-egészségügyi szervek, mind az országos kamara felé.

A közfeladatok zavartalan ellátása és a törvényes szervezeti működtetési rendszer mellett, az elmúlt években igen sokszínű és sokrétű, egyben sokakat érintő és megérintő vadászati közéleti aktivitás alakult ki, ami igen nagy eredmény. Tudtuk, hogy sok egyéb mellett igény és érdeklődés van nagyon sok olyan, új elemre, mely a korábbi ciklusban nem valósult meg. Ez vezérelt minket a különféle rendezvények megvalósítása kapcsán, továbbá az, hogy a megye összes vadásza részére nyújtsunk valamit.

Magyarországi vadásznapiunkat minden évben a megye más-más helyszínén rendeztük meg a vadászó és nem vadászó társadalom számára. 2006-ban Miskolc–Lillafüreden, 2007-ben Mezőkövesden, 2008-ban Putnokon, 2009-ben pedig Szerencsen tartottuk a rendezvényeket. Az ünnepélyes megnyitót követő zászlószalagozás, az új vadászok avatása, valamint a délutáni szabad programok nagyban elősegítik a jó hangulatot.

A vadásznapiokon zajló állandó és kísérő programok mellett, immár hagyományosan, minden évben (2007-ben és 2009-ben két helyszínen is) több napig nyitva tartó **vadászati és trófeakiállít-**

tást is rendeztünk, amelyet erdei-mezei életképpel egészítettünk ki. A kiállításon több száz agancsot, agyart és szarvat láthatott a közönség, mely bemutató mindig a legnagyobb népszerűségnek örvend.

Magyarországi vadásznapiaink mellett, 2009-ben, Putnokon **nemzetközi vadásznapot** is rendeztünk. A szlovákiai vadászati szervezetekkel ápoltt jó kapcsolat elmélyítését szolgálva, a **Sajó-Rima Eurorégió**n belül létrehoztunk **egy vadásztagozatot**, amelynek fő célja a vadászat, a vadgazdálkodás és a természetvédelem nemzetközi tapasztalatainak kölcsönös hazai elterjesztése, mindezek szerepének társadalmi elismertetése, valamint a két régió vadászszervezetei közötti baráti kapcsolat elmélyítése.

A hivatásos vadászok napja melletti gyermekprogramokon túl, 2008-ban, a Vadászati Kulturális Egyesülettel közösen, az ifjúsági szakbizottságunk koordinálásával, Telkibányán **szarvasbögő ifjúsági tábort** szerveztünk, 30 gyermek részvételével. 2009 júliusában egyhetes **nyári vadásztábort** is lebonyolítottunk, továbbá szeptember folyamán újra megszerveztük a szarvasbögőtábor is.

Újraélesztettük és azóta minden év februárjában megrendezzük nagy sikerű **magyarországi vadászbálunkat**, amelyet 2007-ben országos rendezvényként, közösen valósítottunk meg a Diana Vadász hölgy Klubbal.

Több esetben szerveztünk **vadászkürtös-tanfolyamot**, egyhetes bentlakásos formában. A résztvevők napi 6–8 órában ismerhették meg, illetve sajátíthatták el a vadászkürtölés alapjait.

A 25 évvel ezelőtt, 1983. december 14-én, a MAVOSZ megyei intézőbizott-

ságának kezdeményezésére megalakult **Miskolci Vadászklub** működését továbbra is fenntartjuk. Havi rendszerességgel követik egymást a rendezvények. Változatos és magas színvonalú szakmai, társadalmi, művészeti programok sokasága formálja, fejleszti s irányítja a hallgatóság igényeit, izlésvilágát. A vadászati kultúra, a vadászetika, a vadász-erkölcs ápolása, bemutatása, elemzése az elsődleges téma. A negyedszázados működésről ünnepi külsőségek között és egy kiadvány megjelentetésével is megemlékeztünk.

A vadászat bemutatása, ismertetése, a balesetvédelmi előírások fokozott betartására való figyelemfelhívás volt a témája azoknak a **bemutató apróvadadászatoknak**, melyet már két alkalommal is megtartottunk a rádió, a tévé és az írott sajtó képviselői számára. Ugyanígy, újságírók részére, szarvasbőgés idején **tanulmányutat, bemutatót** szerveztünk. Bízunk benne, hogy elsődleges célkitűzésünk eredményes volt, és a vadászokon túl, a számos híradáson keresztül, a nem vadászó embereknek is sikerült bemutatnunk a vadászat szépségét, szükségességét, olykor nehézségeit, és legfőképpen megpróbáltunk változtatni a társadalom egyes rétegeinek a vadászokra vonatkozó negatív megítélésén.

Az elmúlt évben, a Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával, a vadászszövetséggel közösen kétnapos **szakmai tanulmányutat** szerveztünk 28 megyei vadászati vezető részére, amikor is a delegáció Sopronba utazott a Soproni Tájégségi Szövetséghez, valamint ellátogatott a Nyugat-magyarországi Egyetemre és a Fertő–Hanság Nemzeti Parkba.

Minden év júniusában, szervezetünk védnöksége alatt rendeztük meg a sátoraljaújhelyi **vadéltelző-versenyt**. E rendezvény fő célja az is, hogy a minden korosztály számára színvonalas kapcsolódást nyújtó kulturális programok mellett népszerűsítse a vadászatot, a vadászati turizmust bel- és külföldön egyaránt.

Két alkalommal hirdettünk **fotó- és irodalmi pályázatot** a *Vadász Hírmondó*ban a vadon élő állatok, a természet, továbbá a vadászat témakörében. Sajnálatos módon, a második alkalommal szervezett pályázatot, kellő érdeklődés hiányában, nem sikerült lebonyolítani.

„Élet a Tisza mentén” címmel, szervezetünk támogatásával valósult meg az a **fotókiállítás**, melynek a Taktaharkányi Takta Vadásztársaság adott otthont. A kiállítás bemutatta a Tisza élővilágát. A látogatók a kiállítás megtekintését követően érdekes előadásokat hallhattak a Bükk Nemzeti Park munkatársaitól.

Már hagyományosan részt veszünk az észak-magyarországi régió településein élő és tevékenykedő **erdészek és vadászok bor-, pálinka- és vadéltelző-versenyén**.

Többfordulós és többhelyszínes **koronglövő-bajnokságot** bonyolítottunk le egyéni és csapatversenyben. A díjakat a megyei vadásznapi alkalmával adtuk át.

A korábbi években sokszor és jogosan említett vadászati kommunikációs hiányosságaink helyrehozatalát is fő feladatainknak tekintettük. A megye vadásztársadalmának tájékoztatására a megújult, kibővített lapterjedelmű *Vadász Hírmondó* újságunk szolgál, amelyet évente három alkalommal, színes hírekkel, a vadásztársadalmat érintő aktualitá-

sokkal jelentetünk meg, április, szeptember és december hónapban, eljuttatva a megye valamennyi vadászához.

A 85 ezer példányszámú, *Minap* című magazinban – mely Miskolcon és vonzáskörzetében ingyenesen jelenik meg –, két-három hetente, *Vadászkürt* címmel vadászati témájú rövid hírekkel, aktualitásokkal, figyelemfelhívással jelentkezünk.

Sajtóreferensünk kapcsolatot tart a helyi sajtóorgánumokkal, szervezi a sajtótájékoztatókat, lehetőségeket keres a helyi médiában a közérdeklődésre számot tartó hírek, információk megjelentetésére.

A tájékoztatási tevékenység még tovább elterbe helyezéséért szerződést kötöttünk a **Magyar Rádió Zrt.**-vel is, rádióműsor közös gyártása és sugárzása tárgyában. A „**Vadászkürt – Dianák és Hubertusok**” című műsorsorozatban beszélgetéseket, riportokat tartalmazó,

aktuális információk összegyűjtésével és közzétételével megvalósuló, hiteles, sokoldalú tájékoztatást kívánunk nyújtani a vadászok, vadgazdálkodók és természetesen a civil lakosság számára. Adásunk Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyében fogható a Kossuth rádió hullámsávjain. A műsor a sugárzást követően meghallgatható a www.radio.hu honlapon, az MR6 „A régió rádiója” menüpont alatt.

Az elmúlt négy év során az vezérelte és vezérli mind a vezetőség, mind a bizottságok munkáját, hogy a ciklus elején felvállalt „folyamatosság és megújulás” jegyében, a vadásztársadalom egységét védve, a kollektív bölcsességre támaszkodva és a személyes ambíciókat félre téve, a megye vadászai érdekében hozzák meg döntéseiket és végezzék tevékenységüket, hogy maradéktalanul megfeleljenek a ciklus elején számukra megszavazott bizalomnak.

Bemutatkozik

CSONGRÁD MEGYE

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Hegyes Zoltán
Hivatásos vadász alelnök:	Gálfi István
Sportvadász alelnök:	Dr. Bozó Jánosné
Titkár:	Komoly Tamás
Etikai Bizottság elnöke:	Szabó Mihály
Felügyelő Bizottság elnöke:	Dr. Fekete Zoltán
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Juhász Pál
Vezetőségi tagok :	Márok Tamás Pongó Gyula

Felső sor balról jobbra: Bús János, Pongó Gyula, Márok Tamás, Juhász Pál, Hegyes Zoltán, Szabó Mihály, alsó sor balról jobbra: Komoly Tamás, Gálfi István, Dr. Bozó Jánosné, Fackelmann István, Bajusz István

A Csongrád Megyei Vadászkamara összesen mintegy 2200 vadászt képviselő szervezet, amely létszámból mintegy 110 a hivatásos vadászok száma. A 2008–2009. évi adatok alapján a megye valamennyi vadásza tagja a megyei Vadászkamarának.

A Csongrád Megyei Vadászkamara a 2007. évtől kezdődően egy bérelt ingatlanrészben alakította ki az irodáját, ahol a megyei titkár és az adminisztrációban közreműködő asszisztens dolgozik. A bérelt ingatlanrész megfelelő méretű a feladat elvégzéséhez, valamint több helyiségből áll, ami lehetővé teszi, hogy kisebb megbeszélések esetén is legyen lehetőség arra, hogy a napi feladatok elvégzése is zavartalanul folyjék. Az ingatlanon belül lehetőség van a küldötttervezet lebonyolítására is alkalmas terem igénybevételére, valamint a bérelt helyiségek lehetővé teszik a Vadászszövetség önálló elhelyezését is.

Tevékenységének elmúlt évei során, de talán különösen a 2005–2009 közötti időszakban a Csongrád Megyei Vadászkamara számos olyan programmal állt elő, amelyek egyrészt újdonságnak számítottak, másrészt mindegyik program valamilyen módon azt támasztotta alá, hogy a megyeiek szeretnének nem kizárólag „megyei fejjel” gondolkodni. A megkezdett programok közül, a teljesség igénye nélkül, megemlítenénk a vadgazdálkodást segítő **Spektív-díj** elnevezésű kezdeményezést, mely a hibás lelövésért járó szankciók eltörlése okán született, és azt hivatott ösztönözni, hogy a vadásztársaságok vezetői és a hivatásos vadászok az özbakvadászat lebonyolításakor – mind a tervezés, mind a vadásztatás során – egyaránt a tervnek és az élőhelyi adottságoknak leginkább

megfelelő egyedek elejtésére törekedjenek. Miután az értékelés a megyei vadászati hatóság közreműködésével történik, ezért ez a közvetlen együttműködésen túl – a SWAROWSKY spektívvel együtt – valóban hatékonyan közrejátszik a megye őzállományának minőségi javulásában.

A hivatásos vadászok részére évente több alkalommal szervezünk elméleti és gyakorlati oktatást, ahol az előadók közvetlenül bocsátják a hallgatók rendelkezésére a gyakorlatban használható ismereteket. Évi rendszerességgel löversenyt szervezünk a hivatásos vadászok részére, és az említett időszakban megrendeztük a hivatásos vadászok országos szakmai versenyét is olyan versenyszámokkal, melyek a lehető legéletszerűbbé tették a versenyt – és amelyeket azóta más megye is átvett.

A köztisztviselői feladatok ellátásában is talán újdonságnak számít, hogy a vadászjegyek kiadása nem kizárólag az irodában történik, hanem előre meghatározott program szerint, a megye több körzetében úgy mond „kihelyezett” vadászjegy-érvényesítést végzünk, ami esetenként jelentős idő- és költségmegtakarítást jelenthet az ezzel a lehetőséggel élő vadászok, illetve vadászatra jogosultak részére.

A megyei szervezet rendkívül aktív közösségiprogram-szervező munkája során nem csak a „szokásos” események évi rendszerességgel történő megrendezésére törekszünk, hanem olyan eseményeket is elindítottunk, amelyek – más rendezvényhez kapcsolódva – szélesebb rétegeknek nyújthatnak élményt, illetve kapcsolatok építésére is lehetőséget adnak. Ezen események közé tartozik a hódmezővásárhelyi *Állattenyésztési*

Napok rendezvény, amely ebben a műfajban talán országosan a legnagyobb. Ehhez a rendezvényhez csatlakozunk mindazzal, amit a mezőgazdasággal szorosban együttműködni kívánó vadászok szeretnének megmutatni a szakmai közönségnek.

A rendezvény során igen nagy sikert szokott aratni a vadászkutya fajta-bemutató, a már-már dioráma jellegű vadászati kiállítás, továbbá a megye vadászati oktatási intézményeinek és vadászattal-vadgazdálkodással foglalkozó vállalkozásainak megjelenése mellett az *Őznyitány* elnevezésű ünnep, amely az ebben az időszakban kezdődő őzbakvadászati idény küszöbén évente megrendezett kulturális találkozónál nőtte ki magát, és ahol rendszeresen megszólalnak azok az emberek, akik a mai magyar vadászat hiteles és emblematikus képviselői.

Az elmúlt évek során jól működő kapcsolatokat sikerült kialakítani a természetvédelmi szervezetekkel, és biztató a környező országok vadászaival és vadászati szervezeteivel kezdeményezett együttműködés eredménye is.

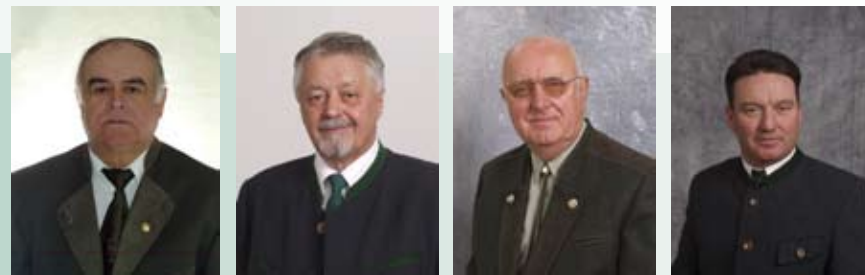
A megyei vadászkamara egyik legfontosabb célja a köztisztviselési feladatok maradéktalan ellátása mellett az őz- és az apróvad vadászat fellendítésének elősegítése, a megye vadászati értékeinek megőrzése és fejlesztése, továbbá hogy a megye vadászai számára a lehető legtöbb lehetőséget nyújtsa a vadászatok és a vadászati kultúra gyakorlására. Azonfelül a fenntartható vadászat jövőképe egyik legfontosabb pillérének megerősítését célzó munkájában kiemelten fontos az ifjúság céltudatos bevonása és vadászati ismereteinek hiteles bővítése.

Bemutatkozik

FEJÉR MEGYE

OMVK Fejér megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Fürész Attila
Hivatásos vadász alelnök:	Právetz Antal
Sportvadász alelnök:	Németh Sándor
Titkár:	Pechtol Lajos
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Tarjányi Antal
Felügyelő Bizottság elnöke:	Dr. Magyar Béla
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Haas Béla
Vezetőségi tagok :	Tóth Károly Dávid Lajos

Balról jobbra: Fürész Attila, Právetz Antal, Németh Sándor, Pechtol Lajos, Dr. Tarjányi Antal, Dr. Magyar Béla, Haas Béla, Tóth Károly, Dávid Lajos

Comitatus Albensis, azaz Fejér megye 2009 augusztusában ünnepelte 1000 éves fennállását.

A valamikori Fejér vármegye határai közel azonosak voltak a jelenlegi megyehatárral, több mint 400 ezer hektáron.

Földrajzi adottsága változatos: északon a vízben szegény Vértes hegység, a Gerecse nyugati lankái és a Bakony keleti vonulata veszi körül, a megye összes területének mintegy harmadán.

A hegyvidéktől délre a Fertő- és a Velencei-tó vizes részeit a nagy kiterjedésű Mezőföld követi, egészen a Tolnai-dombságig.

Az éghajlathoz és domborzati viszonyokhoz alkalmazkodott növény- és állatvilágra szintén a sokféleség jellemző. A megye északi részén nagy kiterjedésű természetserű állapotú területeket lehet találni, de a mezőgazdasággal terhelt Mezőföld területén is rendkívül értékes természetes élőhelyek maradtak fenn. Jelenleg 14 országos jelentőségű természetvédelmi terület és 30 helyi jelentőségű védetté nyilvánított terület található 30 ezer hektáron.

Az állatvilág sokféleségét a gerincesek közül a madárfajok jellemzik dominánsan. Az itt élő és vonuló madárfajok követik a terület változásait, ahol szaporodásuk, táplálkozásuk biztosított. A vizes élőhelyek szinte mindenütt védettséget élveznek.

A történelemből ismeretes, hogy Fejér megye székhelye, *Alba Regia* koronázóváros volt, és területei nagy részben királyi és egyházi birtokok, valamint az előkelő nemesség birtokai voltak. Az akkori természeti állapotok szinte tálcán kínálták a bőséges vadászati lehetőséget.

Napjainkig említik az ősi Csák nemzetség birtokait, akik hosszú ideig 12 ágon telepedtek meg a megyében, a Sárvíz mentén. A későbbiekben jöttek létre a Cziráky, Károlyi, Esterházy, Nádasdy, Hadik, Zichy, Széchenyi család birtokai, amelyeknek emléke még ma is elevenen él. Fejér megyében több nevezetes emlékhely őrzi a híres történelmi családok dicsőségét.

Az ezer évvel ezelőtti Fejér vármegye – jó értelemben – valóságos melegágya volt a vadászatnak, és a nemesség hosszú évszázadokon át élvezte a megye adottságainak gyümölcsét.

A megyének kétharmad részét képező Mezőföld az apróvad-fajok számára nyújtott élőhelyet, míg az északi részen fekvő hegység a szarvas, a vaddisznó és a később telepített muflon számára volt kedvező. A mezőgazdaság szerkezeti változásai segítették a nagyvad elterjedését és megtelepedését az egész megyében.

A vadgazdálkodás és vadászat klasszikus időszaka az 1960-as évektől számítható, s az 1990-es évek elejéig tartott.

A megváltozott társadalmi-gazdasági viszonyok, a jelentősen megváltozott nemzeti – majd később uniós – jogszabályok szűkebb folyosóba szorították a vadgazdálkodást és vele együtt a vadászatot.

Fejér megye időben rendezte a természeti értékek megőrzését a vadászat időbeli és térbeli korlátozásával. Ez is a múlt nagy nyeresége, hiszen a vadászok és vadgazdálkodók érdekeinek védelmét az Országos Magyar Vadászati Védegylet alapítója, gróf Nádasdy Ferenc 1881-ben már tettekkel bizonyította, ami szellemében egészen napjainkig megtartotta értékeit.

Fejér megye vadászainak szervezett-

sége a Védegylet megalakításával datálható. A vadászat ügyének kezelése mindig ehhez a szervezethez kötődött – igaz, a társadalmi változások miatt néha nevet kellett cserélnie.

A vadászokat és vadgazdálkodókat két szervezet, az Országos Magyar Vadász-kamara Fejér megyei területi szervezete és a Fejér Megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége tömöríti.

Fejér megyében jelenleg 76 vadgazdálkodási egység működik. A vadászati jog gyakorlóinak 67%-a haszonbérllő, 33%-a földtulajdonosi közösség.

A kamarának 2350 tagja van, köztük 150 fő hivatásos vadász. A megyében vadászjegyet váltók kivétel nélkül kamarai tagok.

A megye nagy nyeresége, hogy a szövetség minden tagja egyben az aktívan működő kamara pártoló tagja is.

A kamara és a szövetség vezetése a kötelező feladatok ellátása mellett nagy hangsúlyt fektet a vadgazdálkodók rendszeres szakmai képzésére. Missziót lát el olyan kiemelt vadgazdálkodási feladatok végrehajtásában, mint például az élőhelyfejlesztés, a vadkár mérséklése vagy – az apróvad-gazdálkodás esetében – a kártékony vad gyérítésénél a csapdázás.

A kamara vezetése idejekorán felismerte, hogy a vadásznap nem csak a vadászok ünnepe, így más civil rendezvényekkel, fesztiválokkal társulva látogatottabb, eredményesebb kulturális rendezvénnyel szolgált.

A jövő nagy feladata, hogy a gazdasági válság idején is áldozni kell a területekre, hogy a folyamatosságot fenn lehessen tartani. Ehhez több forrást kell

találni, amiből a kamarának is részt kell vállalnia.

Fejér megyére, de – néhány megye kivételével – általánosan az egész országra vonatkoztatva is ki lehet jelteni, hogy a nagyvadgazdálkodásra jellemző a mennyiségi és minőségi visszaesés, amit a bevételszerzés évről évre fokozódó kényszere idézett elő. Az apróvad-gazdálkodás az alacsony létszámú törzsállomány miatt az élőhelyfejlesztés ellenére sem képes a ragadozóval terhelt területeken látványos eredményt elérni.

A megye 2008. évi terítékadatai:

Gímszarvas	1241	ebből bika	424
Dámszarvas	328	ebből bika	79
Őz	3278	ebből bak	1244
Muflon	96	ebből kos	42
Vaddisznó	4096	ebből kan	789

Mezei nyúl	1376
Fácán	24 532

A vadgazdálkodásnak és a vadászatnak a folyamatos változásokkal és az idővel kell megküzdenie.

A hosszú távú gazdálkodás megteremtésének előfeltétele a kor követelményeihez igazodó jogszabályi környezet, valamint a kellő tőke, amellyel meg lehet őrizni a megye értékeit, és céltudatos gazdálkodással szavatolni a vadászati lehetőségeket.

Fejér megye – a vadászkamara fennállásának 12 éve alatt – a törvény segítségével, a megye vezetésével, a rendezett kapcsolatokkal érdemes és felkészült arra, hogy 2350 vadász és 76 vadászterület érdekeit szolgálja.

Bemutatkozik

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Jámbor László
Hivatásos vadász alelnök:	Giczi Ferenc
Sportvadász alelnök:	Németh Gergely
Titkár:	Orbán Henrik
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Szammer Károly
Felügyelő Bizottság elnöke:	Takács László
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Orbán Tibor
Vezetőségi tagok:	Dr. Rózsa Gábor Horváth Zoltán

Balról jobbra: Takács László, Orbán Tibor, Dr. Szammer Károly, Orbán Henrik, Dr. Rózsa Gábor, Dr. Jámbor László, Giczi Ferenc, Horváth Zoltán, Németh Gergely

Év elején, mint minden szervezetnél, a vadászejegyek zökkenőmentes hosszabítása a fő feladat. Győr mellett, a megye nagyobb városaiiban, Sopronban, Mosonmagyaróváron, Csornán is adunk ki vadászejegyeket, sőt a vadászatra jogosultak kérése esetén más egyéb helyszíneken is. Igyekezünk ezzel a szolgáltatással időt és költséget megtakarítani a vadászoknak. Február végéig megyénkben közel 2500 vadászejegyet meghosszabbítottunk, illetve cseréje történik meg.

Évente átlagosan két számot tudunk megjelentetni megyei hírlevelünkben, igyekezünk minél több hasznos információval ellátni a vadászainkat.

Megyénkben minden évben gyermekrajzpályázatot írunk ki, amelyre 4-500 pályamunka érkezik. A téli időszakban, a nagyobb városokban madaraknak való etetőanyag osztását szervezzük. Igyekezünk a legkülönbözőbb korosztályokat megszólítani tevékenységünkkel. Rendszeresen publikálunk a megyei médiumokban. 2009-ben támogattuk a vadhúsfogyasztást, illetve a vadételek népszerűsítését szolgáló megyei szakácskönyv kiadását.

Immár hagyományosnak tekinthető állandó rendezvényünk a megyei vadászbal, a vadászati szervezetek részére kiírt csapatverseny, a „Sólyom Kupa” Megyei Lövészbajnokság, valamint a legnagyobb megyei vadászmelegbuzdulás, a szanyi vadásznap rendezvény.

Idei megyei újdonság a vadgazdálkodási bizottságunk által felkarolt rókaegyéritési akció: itt felhívásunknak köszönhetően 74 róka került a közös területekre.

Talán országos viszonylatban is egyedülálló a megyei szakemberek részvétele az országos szervezet munkájában: a természetvédelmi, oktatási és kynológiai

bizottság élén is megyei szakember áll, ezenkívül részt veszünk a pénzügyi, a felügyelő- és a vadgazdálkodási bizottság munkájában is.

Több javaslatot is kidolgoztunk az országos tagdíjelosztásra, valamint megyénk szakemberei (Nyugat-magyarországi Egyetem) meghatározó szerepet vállaltak az új kamarai kiadású, a sportvadászok képzését elősegítő vadászati tananyagok, tankönyvek elkészítésében.

A hivatásos vadászok megyei versenyét hagyományosan Komárom-Esztergom megyével közösen szervezzük, ami a megyei szervezetek közötti összefogás egyik példája.

Évente hat-hét alkalommal szervezzük állami vadászvizsgát; jelenleg a rendőrségi vizsgák ezzel párhuzamosan zajlanak, a két bizottság összevonását nem tudtuk megoldani. Minden évben megszervezzük a hivatásos vadászok továbbképzését, időszakosan szervezzük vadhúsvizsgáló-képzést, és szükség szerint a megyei vadgazdálkodók részére is tartunk tájékoztatókat. Kynológiai bizottságunk nagyon sok vadászkutyát vizsgáztatott le. Az érdeklődők részére egyszerre három helyszínen indítottunk foglalkozásokat a vadászkürt használatának sikeresebb elsajátítása érdekében.

2008-ban megyei szervezetünk adott otthont társrendezőként az Országos Hivatásosvadász-versenynek augusztus 13-14-én, majd Sopronban részt vettünk az Országos Ifjúsági Vadászvetélkedő szakmai zsűrijében is.

A vadászejegyet egész évben elhúzódo kiadása révén megyei vadászkamaránk decemberre már minden eddiginél több, mintegy 2900 tagot mondhatott magáénak.

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Forgács Barna
Hivatásos vadász alelnök:	Varga Ferenc
Sportvadász alelnök:	Daróczi Imre
Titkár:	Papp Zoltán
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Nédics István
Felügyelő Bizottság elnöke:	Papp István
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Dr. Palotás Gábor
Vezetőségi tagok :	Tóth Béla Török István

Balról jobbra: Dr. Nédics István, Török István, Dr. Palotás Gábor, Dr. Forgács Barna, Papp Zoltán, Papp István, Tóth Béla, Daróczi Imre, külön képen: Varga Ferenc

Hajdú-Bihar megye természeti adottsága változatos, hiszen megtalálható a nyírségre jellemző homokbucka – Fülöp határában, 170 méter a tengerszint feletti magasság, ez a megye legmagasabb pontja –, a Tisza öntésterülete pedig kiváló mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. A bihari szikes területek az esős évszakokban tocsogóikkal tökéletes élőhelyet nyújtanak a vízivadnak. Külön kell említeni a hortobágyi pusztát, amely hazánk első – 1973-tól – nemzeti parkja, a világörökség része.

A megyét nem lehet vízben gazdagnak nevezni annak ellenére, hogy a Tisza, a Berettyó és a Sebes-Körös is érinti. A XIX. században elvégzett folyószabályozási munkák jelentős változást hoztak az élővilágban, különösen a Hortobágyon, mivel a Tisza, amely kialakította a síkságot, már nem „látogathatja”. Az ember viszont megalkotta a Keleti- és a Nyugati-főcsatornát, valamint a Hamvas- és a Sárrét-csatorna is javítja a vízellátást.

A fent leírtak ellenére nagyon sok a mesterséges tó, tározó, illetve a természetes hóforrás, ami jelentősen hozzájárul a vad élőhelyének kedvező kialakulásához.

A megye területéből 544 ezer hektár művelt terület, ebből a szántó 344 ezer hektár. Ezek a tények meghatározzák a nemzeti park, a vadásztársaságok, a földtulajdonosi közösségek, valamint az erdőgazdaságok vadgazdálkodását.

Hajdú-Bihar megyében mind a 2742 sportvadász tagja a Magyar Országos Vadászklubok megyei szervezetének. A sikeres vadászatokat, a vadgazdálkodást, az élőhelyek megőrzését és kialakítását általában 180 hivatásos vadász irányítja. A megyében összesen 74 va-

dászati joggal rendelkező jogi személy tevékenykedik.

A megyét egyaránt lehet nevezni apró- és nagyvadas területtel rendelkezőnek, a kérdés csak az, hogy a megye vadászainak szórakozását tekintjük elsődlegesnek, vagy a vadásztársaságok megélhetését. Ha az előbbit említem, akkor a mezei nyúl, a fácán, majd a réce és a lúd jelenti a kikapcsolódást. Csak ízelítőül néhány számomat: a nyúlteríték évente 5000 darab, a fácán 25 000 darab, a réce 6000 darab, míg lúdból 200-300 darab esik egy szezonban.

A vadászatra jogosultak fontos feladata a pénzügyi gazdálkodás is, ebben a nagyvad vadászata és annak bevétele a meghatározó. Az Alföld nagyvadja, az őz itt a legfontosabb bevételi forrás. Egy vadászati évadban 3500 kerül terítékre, vaddisznóból 800, dámszarvasból 300, míg gímszarvasból nem több, mint harminc. 2009-ben nem volt kiemelkedő őztrófea, 2008-ban viszont Polgáron, a Tisza árterében országosan is jegyzett – 707 grammos agancsú – őzbakot ejtett egy spanyol vadász.

Nem szabad szó nélkül hagyni a megye területén vadgazdálkodást folytató guthi erdészetet sem, amely világviszonylatban is szenzációs eredményeket ért el dämvdajaival. A világranglista első és második helyét az itt elejtett bikák trófeája foglalja el. A megye vadászai számára ez nagyon fontos momentum, hiszen a vad nem ismeri a területhatárokat, s az említett erdészettel több vadásztársaságunk is határos, vagy éppen az erdészet területén is vadásznak ebben a ciklusban. Így e nemes vad vadászatára is lehetőség nyílik, mint azt az adatok is igazolják.

A megyei vadászklubok szakmai

munkájának és emberi hozzáállásának tulajdonítható, hogy a Hortobágyi Nemzeti Park szerves része lett a megye vadásztársadalmának, akárcsak a Debreceni Egyetem. Mindkét kiváló elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező tudományos műhely jelentősen segíti a vadgazda mérnökök képzését, az ökológiai szemlélet magasabb szintű művelését, amely a vadászat szempontjából a jövőt is megalapozza.

A megyei vadászkamara a korábbi évek szomorú vadászbalesetei után úgy gondolta, nemcsak beszél a vadászok szakszerűbb felkészítéséről, a vadászbalesetek megelőzéséről, hanem tesz is érte.

Hazánkban – az országos szervezet felkérésére – elsőként teremtettük meg a sík vidéki vadászképzést és a hegyvidéken nélkülözhetetlen ismeretek ötvözését bentlakásos gyakorlati képzéssel. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a gömői hegyvidéken, 4000 hektáros területen erre a célra alakítottunk ki 800 hektárt, kimondottan oktatási rendeltetéssel, amelyet a Gömői Vad Tanulmányi Vadásztársaság működtet. Ezen a tanpályán, amely nyolc kilométer hosszú, minden lehetséges – hegyvidéken előforduló – helyzetet igyekszünk bemutatni, imitálni, amit az apróvadász területről érkező vadásznak is kötelező tudni, ismerni.

Más, alföldi megyei vadászkamarának is felkínáltuk a lehetőséget – bízom benne, hogy előbb-utóbb érdeklődést tanúsítanak a módszer és a gyakorlat iránt. A vadászjelöltek eddig csak pozitívan beszéltek a látottakról és a tanultakról. Évente közel száz vadászjelölt kezd meg az ismeretek megszerzését; a vizsgázottak száma általában 50-60 vadász.

Igyekszünk a vadász hagyományokat megtartani, a fiatalabb generációnak átadni. Ezért – 2009-ben tizedik alkalommal – az ország egyik legismertebb vadászterületén, a Hortobágyon tartjuk a megyei vadásznapot. Az eseményre több ezer nem vadász is ellátogat. A látványosságon kívül, a nem vadászok és a vadászok találkozása sokat segít kedvező megítélésünkben, hobbink elfogadásában.

Többéves tervünket váltottuk valóra: emlékfát állítottunk a megyében elhunyt vadásztársaink tiszteletére. Sokok vadászat nevezetes kiindulóján, a csárda kertjében kap végleges helyet az emlékfá, ahol bárki megállhat egy pillanatra, és emlékezhet valamikori vadászbarátjára.

A megye vadászaival való kapcsolattartás a folyamatos, de rendszeresen készített hírlevelet, amelyben a legfontosabb, aktuális információkat, illetve az új ismereteket tárjuk a vadásztársaságok és a sportvadászok elé.

Bemutakozik

HEVES MEGYE

OMVK Heves megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Farkas László Márton
Hivatásos vadász alelnök:	Magosi József
Sportvadász alelnök:	Mádi János
Titkár:	Prezenszky János
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Nyerges József
Felügyelő Bizottság elnöke:	Varga Jenő
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Nagy Károly
Vezetőségi tagok:	Tóth Lajos Valaczkai Erzsébet

Balról jobbra: Dr. Tír Dezső, Nagy Károly, Varga Jenő, Balázs Tivadar, Dr. Nyerges József, Prezenszky János, Farkas László Márton, Mádi János, Magosi József, Valaczkai Erzsébet, Tóth Lajos

Heves megye az ország harmadik legkisebb megyéje. A vadászterület 385 000 hektár, amelyen 61 vadászatra jogosult folytat vadgazdálkodást két vadgazdálkodási körzetben. Változatos a táj, az ország két legmagasabb pontja, a Kékes és Galyatető is megyénket ékesíti.

Változatosságát jellemzi, hogy a megyében a Mátra hegység, a Hevesi-dombvidék, a Bükk egy része és az Alföld is megtalálható.

Az Északi-középhegység közepén és a hozzá csatlakozó Alföld peremén fekszik, területe 3600 négyzetkilométer. Értékes állat- és növényvilág található a megye területén. Megyénkben van a Bükki Nemzeti Park is, amely hatalmas értékeket képvisel, továbbá a Mátra Tájvédelmi Körzet. Megyénk híres a kiváló gyógyvizeiről, mint Eger, Egerszalók és Bükkszék. Heves megye a legjobban erdőszült megyék közé tartozik. Erdőállományában a bükk és a tölgy a meghatározó. Az Egererdő Zrt. hazánk legnagyobb összefüggő erdővel borított tája, mintegy 72 000 hektár területén gazdálkodik, s ezáltal közjóléti szerepe is jelentős.

Kiváló elődeink a vadászati kultúrában is sokat tettek megyénkért: így a gróf Károlyi család, amelynek tagjai Parád, Parásdsavár, Recsk, Kékestető területén intenzív, minőségi vadgazdálkodást folytattak, és gyönyörű vadászkastélyokat hagytak hátra az utókor számára. Büszkék vagyunk megyénk szülöttére, dr. Studinka Lászlóra, a kiváló ornitológusra és vadászati szakemberre, aki Kompolton született. Folytatva a sort: dr. Nagy Gyula, aki több évtizeden keresztül tanította a fiatal generációkat a vadászat és vadgazdálkodás tudományára, megalapította a megyei vadászati

múzeumot. Vagy Zádor Oszkár, aki a Pallavicini-birtokon sajátította el a szakmai ismereteket, és rendkívüli képességű szakember volt.

Nagyon sok kiváló alkotóművész – festő, grafikus, fafaragó művész, író, szobrász – él itt. Néhányan a legismertebbek közül: *Valaczkai Erzsébet, Jakkel Mihály, Király Róbert, Fridél Lajos*. Egyre többen örökölték meg vadászélményeiket versben, novellában. Az országos vadászlapok mellett írásaik a Heves megyei *Vadászban* is megjelennek, amelyet 1998-ban indítottunk újra.

Megyénk vadállománya változatos: minden nagyvad faj megtalálható itt, és rendkívül változatos a vízivadállomány is. Apróvadállományunk a korábbi évtizedekhez képes jelentősen csökkent. Gondunk van sajnos a nagyvadállomány minőségével is. Korábban büszkék voltunk a Hevesi-dombvidék kiváló gímállományára, a Mátra muflonjaira és az Alföld őzbakjaira.

2008. április 15-étől 2009. március 17-éig a megyei trófeabíró bizottság 380 gím bika, 1 dámbika, 990 őzbak, 226 muflonkos és 186 vadkan trófeájának bírálatát végezte el.

Heves megye vadgazdálkodóit szervezetteren a Heves Megyei Vadászok, Vadgazdálkodók és Természetvédők Szövetsége fogja össze. A vadászokat az OMVK Heves megyei területi szervezete képviseli, és rendezi ügyeit.

A kamarának 2728 tagja van megyénkben, 128 hivatásos vadász látja el a feladatát, és a hölgyvadászok száma mára már elérte a 82 főt.

A kamara vezetése idejekorán felmérte, hogy a megyei vadászszövetséggel és más megyei szervezetekkel, hatóságokkal és intézményekkel együtt

kell szolgálni a megye vadászainak és vadgazdálkodóinak ügyét. 1997, azaz a vadászkamara megalakulása óta, intenzíven együttműködünk és szervezzük szakmai programjainkat a Károly Róbert Főiskola Vadgazdálkodási Tanszékével. Változatos szakmai programokat tartunk: ilyen volt például a *Muflonkonferencia*, amelyet két alkalommal is megrendeztünk, továbbá *A vaddisznó-gazdálkodás aktuális kérdései*, *A szarvasfélék zárttéri tartásának jelene és jövője*, *Az apróvad- és ragadozómadár-gazdálkodás összefüggései* című konferencia, valamint a *Vadgazdálkodás, vidékfejlesztés, vadászturizmus* kérdésében is összeültünk, s megrendeztük a hivatásos vadászok és vadászmesterek továbbképzését.

Minden évben, a vadásznapi keretében Valaczkai Erzsébet festő- és grafikusművész kiállítását, valamint trófea-

kiállítást is szerveztünk a megyénkben lőtt trófeás vadból.

A kamara vezetése minden évben megszervezte a megyei vadásznapi rendezvényt, amely egyre nagyobb érdeklődésre tartott számot, és örömmel vettük, hogy nem csak a vadászok ünnepevé vált.

Az elmúlt években a vadgazdálkodásnak és a vadászatnak is folyamatos nehézségekkel kellett megküzdenie: a törvénynek és a végrehajtási rendeleteknek a változásai, a gazdálkodásban történő jelentős módosulások egyre nehezebbé tették a gazdálkodók helyzetét, amelyet a jövőben is jelentős változások érintenek majd. A megyei vadászkamara vezetése 1997 (a szervezet megalakulása) óta törvényes módon segíti és szolgálja a megye vadásztársadalmát, évente meg-megújuló feladatokkal és programokkal.

Bemutakozik

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Kovács Sándor
Hivatásos vadász alelnök:	György Imre
Sportvadász alelnök:	Fehér József
Titkár:	Kasuba András
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Kolláth Zoltán
Felügyelő Bizottság elnöke:	Kiss Béla
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Szabó Pál
Vezetőségi tagok:	Vincze Kálmán Molnár András

Kelet-Magyarország középső részén fekszik, a Tisza által kettéosztva. A megye területe két vadgazdálkodási körzetre oszlik: Jász-Nagykun-Szolnok (I/1) és Dél-Heves (I/3) körzetére.

A régió Jász-Nagykun-Szolnok területeit és a Heves megye déli, alföldi részén található, kifejezetten apróvadász területeket fogja össze. Fő jellemzőiben homogén apróvadász területnek tekinthető. A vadgazdálkodási körzet országosan kiemelkedő mezei nyulás, fácános és özes területeket foglal magában. Őz tekintetében főleg a szolnoki részeket kell kiemelni, de az egész megyében a jó minőség a jellemző. A fácán esetében Jász-Nagykun-Szolnok és Békés határterülete a legkiemelkedőbb, ebben

azonban nagy szerepe lehet az igen magas fácánkibocsátásnak is. A mezei nyúl állományai igen jók, gazdálkodási szempontból hagyományosan különösen a mezei nyúl befogása volt meghatározó. A körzet területén több területen maradt fenn jelentős fogoly populáció. A vízivad szempontjából a Tisza-tó térsége fontos. A vaddisznó megjelenése folyamatos.

A megye területe: 558 171 ha; ebből vadgazdálkodásra alkalmas 473 880 ha

Történelme:

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye 1876-ban alakult meg a Hármas kerület két alkotórészének, a Jászságnak és a Nagy-

kunságnak, illetve az addig Heves és Külső-Szolnok vármegye déli felét alkotó egykori Külső-Szolnok vármegyének az összevonásával. A trianoni békeszerződés nem érintette a vármegye területét. Az 1950-es megyerendezés során a megye területe kismértékben módosult: a Tisza bal partján fekvő, addig Heveshez tartozó Tiszafüred és környéke Jász-Nagykun-Szolnok megye része lett, és néhány község kölcsönös átcsatolásával kiigazították Békés megyével közös határát.

Domborzat:

A megye az Alföldön fekszik, teljes területe síkság. Tengerszint feletti magassága 85–95 méter.

Éghajlat:

A csapadék kevés; különösen a Kunságot sújtja a gyakori szárazság. A napsütéses órák száma magas.

Vízrajz:

A megye nagyobb folyóvizei a Tisza, a Zagyva és a Tápió. A megyéhez tartozik a Tisza-tó délkeleti része.

Élővilág, természetvédelem:

A Hortobágyi Nemzeti Park nyugati fele a megye területén található.

Délen a Körös-Maros, a Jászságban a Duna-Ipoly Nemzeti Park érinti a vadászterületeket. A Tisza ártere mintegy 150 km hosszán a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzetbe tartozik.

Vadgazdálkodás

Őz:

A megye legfontosabb nagyvadja. Az állomány minősége kiemelkedőnek

mondható. 2009-ben a becsült törzsállomány: bak: 8752, suta: 9895, gida: 6939, összesen: 25 586 egyed.

Hasznosított mennyiség, illetve a teríték a 2008/09 vadászati évben: bak 1894 db (országos mennyiség 5,8%-a), suta 1717 db (6,7%), gida 2073 db (7,5%), összesen: 5684 db (az országos mennyiség 6,6%-a).

Jelentősége nagy, mivel a jogosultak árbevételének jelentős hányadát adják. Megyei viszonylatban 5–15 db 600 g feletti agancsú bak, valamint 1–2 db 700 g-ot meghaladó trófeájú egyed kerül terítékre.

Vaddisznó:

Állománya az erdősítéseknek köszönhetően folyamatos növekedést mutat. A 2008/09 vadászati évben 489 példányt hoztak terítékre. Jász-Nagykun-Szolnok megyében nem kívánatos vadfaj, mivel mind az apróvadászban, mind a mezőgazdaságban nagy károkat okoz.

Mezei nyúl:

Az apróvad fajok között az egyik legjelentősebb helyet foglalja el megyénkben. Állományának nagysága csökkenést, stagnálást mutat. Törzsellőállománya 2009-ben 71 934 egyed. A 2008/09 évben 25 643 példányt hasznosítottak (7892 db-ot élve, 17 751 db-ot lőtt vadként). A teríték mennyisége az országoshoz képest (132 100 db) 19,4%. Ezekből az adatokból is kitűnik, hogy nem csak a megyében, hanem országos viszonylatban is jelentős szerepet tölt be.

Fácán:

A mezei nyúl mellett a megye legfontosabb apróvadfaja. Állománya évtizedes viszonylatban folyamatos csökkenést mutat.

Becsült törzsállománya 2009-ben 78 468 egyed (az országos mennyiség 15%-a). A 2008/09 évben 89 377 példányt bocsátottak ki nevelten, és 57 400 madarat hasznosítottak (az országos mennyiség 13,6%-a). A megnövekedett vadászati igény miatt, a fácán folyamatos mesterséges nevelést és kibocsátást igényel, mivel a vadon élő állomány nagysága nem képes kielégíteni a vadászok megnövekedett igényét.

Róka:

A 2008/2009 vadászati évben, az országban a mi megyénkben hozták terítékre a legtöbb rókát: 6503 példányt (az országos mennyiség 9,7%-a). Gyéritésének fontossága abban rejlik, hogy e faj a mezei nyúl, fácán és fogoly első számú, potenciális ragadozója, és az apróvadgazdálkodás alapja a kártevők létszámának alacsony szinten tartása.

A vadászatra jogosultak száma megyénkben: 68.

A jogosultak közül 48 vadásztársasági, 10 földtulajdonosi közösségi, 10 pedig szövetkezeti haszonbérleti formában működik.

A megye sportvadászainak létszáma 2413 fő; mindösszesen 1 fő nem kamarai tag. A hivatásos vadászok létszáma a megyében 164 fő. Összesen: 2577 fő. Évente átlagosan 80–130 új **vadász vizsgáztatását** szervezzük meg.

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei vadászkamara és szövetség teljes egyetértésben végzi munkáját, programjai szervezését.

Megyei lövészversenyek: minden évben megtartjuk a Jász-Nagykun-Szolnok megyei koronglövőverseny-sorozatot csapat, szenior, valamint veterán

kategóriában, amelyet 7 helyszínen rendezünk meg, és e versenyeket egyre nagyobb érdeklődés kíséri. Évente összesen mintegy 350 fő vesz rajtuk részt. Ezenfelül még 7 koronglövőversenyt is szervezünk, s ezeket a megyei versenynaptárban és a honlapunkon is megjelentetjük.

Szakmai napok, szakmai konferenciák, hivatásos vadászok szakmai napjai: évente két alkalommal szervezünk **hivatásos vadász-vadászmesteri szakmai napot**, a melyre a vadgazdálkodást érintő különféle témákban szakmai előadókat kérünk fel, hogy minél szélesebb körben tájékoztassuk a vadgazdálkodókat. Íme néhány a témák közül, a teljesség igénye nélkül: tájékoztató a hivatásos vadászok szolgálat közben való, törvényes intézkedési lehetőségeiről, a mezőgazdasági és erdei vadkár becslésének jogi gyakorlata, az előzetes vadkárbecslés jelentősége, a ragadozó madarak és a vadgazdálkodás kapcsolata, az apróvadtenyésztés lehetőségei, a napos-, ill. előnevelt fácán forgalmazása, az élőnyúl-értékesítés várható kilátásai, idények, ragadozógazdálkodás, az élve fogó csapdák használata, vadföldgazdálkodás apróvadász területeken, nedvességmegőrző talajművelés stb.

A hivatásos vadászoknak minden évben „nyílt nap”-ot szervezünk, amelyen megrendezzük a megye legjobb vizslavezető hivatásos vadászainak és legjobb koronglövő hivatásos vadászainak versenyét.

A VKE megyei szervezetével közösen, évente 4 előadásból álló **vadászati szabadegyetemet** indítottunk minden érdeklődő vadász és nem vadász számára.

Vadászkürtös-tanfolyamot szerveztünk a megyei vadászok és hivatásos

vadászok részére, amelyen 16 fő vett részt.

Vadásztábor: 22 éve, minden esztendőben megszervezzük az **ifjúsági vadász-, halász-, természetvédelmi tábor**t, amelynek munkájában évente 50 gyermek vesz részt. A programok között szerepel batorságróba, számháború, állathangot utánzó sípok használata, hajnali vadles, az erdei, mezei, vízi élővilág megismerése, állattani ismeretek, énekesmadár-ismeret, befogás-gyűrés, vízi túra, lőtéri programok, strandolás és egyebek.

Együttműködési megállapodást kötöttünk a Jász-Nagykun-Szolnok **Megyei Rendőr-főkapitánysággal**. A megállapodásban rögzítettük azt, hogy 45 nappal a fegyvertartási engedély és orvosi alkalmassági igazolás lejártá előtt megkapjuk az érintettek nevét tartalmazó listát, amely alapján a kamara írásban felhívja a vadászainak figyelmét, hogy ne felejtsek el megújítani papírjaik érvényességét, továbbá a határidő elmulasztása esetén milyen konzekvenciák-

kal kell számolniuk. A megállapodás hasonlóképpen tartalmazza azt is, hogy vad-gépjármű ütközése esetén értesíteni kell a vadászatra jogosult képviselőjét. Ezenkívül a megyei kapitányság szervezésében részt veszünk a megyei kapitányságok igazgatásrendészeti osztályainak éves gyűlésén, ahol az esetlegesen felmerülő problémákat beszéljük meg mindkét oldalról.

Megyei vadásznapi: az elmúlt években Szolnokon és Karcagon rendeztük meg gazdag program kínálattal.

2009 februárjában megrendeztük a **megyei vadászbálunkat**, amelyet 2010-ben már az idén megalakult megyei Diana Vadászholgy Klubbal közösen szervezünk meg.

Honlap: az országban a területi szervezetek közül másodikként indítottuk el a megyei honlapunkat, amelyet egyre nagyobb érdeklődés övez – ezt a már több ezer látogató is alátámasztja.

Elérhetősége:

www.omvk-szolnok.extra.hu

Bemutatkozik

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Lukáts Péter
Hivatásos vadász alelnök:	Ruppert József
Sportvadász alelnök:	Drobny László
Titkár:	Nagypál Zoltán
Etikai Bizottság elnöke:	Flaskár Antal
Felügyelő Bizottság elnöke:	Dr. Szabó Réka
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Murányi Zsolt
Vezetőségi tagok:	Károly Gábor Tóth Zoltán Tamás

Balról jobbra: Nagypál Zoltán, Flaskár Antal, Károly Gábor, Murányi Zsolt, Lukáts Péter, Dr. Szabó Réka, Tóth Zoltán Tamás, Drobny László

Komárom-Esztergom megye az ország északnyugati részén található. Északról a Duna és Szlovákia, keletről Pest megye, délről Fejér és Veszprém, nyugatról Győr-Moson-Sopron megye határolja. Székhelye Tatabánya.

Az ország legkisebb területű (2265,08 km²) és a második legsűrűbben (139 fő/km²) lakott megyéje, amely a közép-dunántúli régióban helyezkedik el. A megye tájai két nagytájhoz, a Dunántúli-középhegységhez és a Kisalföldhöz tartoznak. A megyében vannak a Bakony, a Vértes, a Pilis egyes részei, valamint a Gerecse majdnem teljes területe.

Három vadgazdálkodási körzet fedi le a megyét: az V/1 Bakony–Vértes körzet, V/2 a Duna-zug nagyvadász körzet, valamint a VI/3 Bakonyalja–Komárom körzet. Komárom-Esztergom megyében 40 vadászterületet alakítottak ki, ebből 17 vadásztársaság, 1 vadászati egyesület, 3 zrt. és 19 földtulajdonosi vadászati közösség kezelésében van. A megye erdő-sűrűsége 29%. A Komárom-Esztergom Megyei Vadászkamara irodái Tatabányán, a Vértesi Erdő Zrt. központi épületének földszintjén találhatóak.

A megyei vadászkamarának 1610 tagja van, amelyből 560 fő rendelkezik területes tagsággal. 70 év feletti tagjainak száma 66 fő. A női tagok száma 42 fő.

A vadászkamara a kötelező feladatain túl (pl. vadászjegyek érvényesítése, állami vadászvizsga lebonyolítása, hivatásosvadász-továbbképzés, képesített vadhúsvizsgálók képzése, VAV-vizsgáz-

tatás, hivatásos vadászok versenye stb.) az oktatást helyezte előtérbe. A szomszédos városban, Tatán működő mezőgazdasági szakközépiskolával közösen, közel 10 éve szervezi a vadgazdálkodási technikusok képzését, mely által az első években a hivatásos vadászok szereztek képesítést, majd később azok a megyei sportvadászok, akik a vadászat-vadgazdálkodás témájában szerettek volna mélyebb ismereteket szerezni.

A vadászkürt használatának népszerűsítését és oktatásának szervezését is felvállalta a kamara. Jelenleg 15 fővel működik a megyei vadászkamara kürt-együttese, amely terítékeknél, vadászmetéseknél, valamint vadász- és erdészrendezvényeken működik közre.

Új kezdeményezésként, a középfokú vadgazdálkodási végzettséggel rendelkezők részére, erdőszelvény-képzést sikerült beindítani a tatai Jávorka Sándor Mezőgazdasági Szakközépiskolában. Sikerességét jelzi, hogy a megye hivatásos vadászaik közül 20 fő hallgatója van a képzésnek.

Kedvcsinálóként a vadászlövészet gyakorlásához, a megyei kamara több alkalommal rendez lövészversenyeket (Harmónia Kupa, Megyei Vadásznapi Kupa, Jenő-napi lövészverseny, KEM Vadászkamara Kupa, Mikulás-napi lövészverseny).

Rendezvényeiről évente két alkalommal megjelenő hírlevélben ad tájékoztatást, azon megyei tagok részére, akik ezt igénylik, az értesítéseket és a hírlevelet elektronikus formában juttatja el.

Bemutatkozik

NÓGRÁD MEGYE

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Szabó László
Hivatásos vadász alelnök:	Máté Zoltán
Sportvadász alelnök:	Győrosi István
Titkár:	Hajas Péter Pál
Etikai Bizottság elnöke:	Andrási Mihály
Felügyelő Bizottság elnöke:	Hajas István
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Bajnai Csaba
Vezetőségi tagok:	Annus Dezső Fekete Zoltán

Balról jobbra: Andrási Mihály, Fekete Zoltán, Annus Dezső, Bajnai Csaba, Hajas Péter Pál, Máté Zoltán, Szabó László, Petrás László, Győrosi István

Nógrád megye hazánk második legkisebb megyéje, ennek megfelelően taglétszáma alapján is a kis megyék között foglal helyet. Területi szervezetünk 1720 vadászt tart nyilván tagjai között, amelyből a sportvadászok létszáma 1626, a hivatásos vadászoké 94; a vadászjegyet váltók körében a kamarai tagság 100%-os. Szintén Nógrád megyében vadászik területes tagként vagy állandó vendégként további 400-500 fő elsősorban a fővárosból és annak agglomerációs körzetéből – ennek megfelelően szoros kapcsolatot tartunk fenn kamaránk fővárosi és Pest megyei területi szervezetével.

Az alapfeladatok ellátása során a vadászjegyek kiállítása és érvényesítése az országos általános gyakorlattól eltérően nem csak szervezetünk irodahelyiségében, hanem – a megyei hírlevélben előre közzétett ütemezés szerint – a megye további négy pontján történik, jelentősen lerövidítve az ügyfelek számára az utazás távolságát és az ügyintézés idejét.

Évente négy-öt alkalommal szervezetünk állami vadászvizsgát, a jelentkezők létszámának megfelelően. A vizsgákkal kapcsolatban elmondható, hogy a szervezett tanfolyamokon és konzultációkon részt vevő vadászjelöltek felkészültsége magasabb az egyéni felkészülőkétől. A vadászvizsga jövőbeni követelményeiről szóló szakmai egyeztetések során ezért mindig a vadászvizsgát megelőző kötelező tanfolyami részvétel előírása mellett érveltünk.

A 2005-ben történő tisztújítást követlenül követő, megyénkben előforduló tragikus vadászbalesetek miatt kamaránk első és legfontosabb feladatának tartotta a vadászok és vadászatra jogosultak számára szervezett, a vadász

szat biztonságát növelő továbbképzések megtartását, a további balesetek megelőzése érdekében. Megyénkben ezt a feladatot helyi összefogásra alapozottan, külső segítség nélkül oldottuk meg, amelynek keretében elsősorban a társas nagyvadadászatok előkészítésének és levezetésének kérdéseire helyeztük a hangsúlyt. A képzéseken részt vevő, elsősorban hivatásos vadászokat megtanítottuk a lőállásoknak a helyzetelemzést lehetővé tevő, helyes térképi megjelenítését segítő eszközök, a GPS-ek és tájolók használatára. Későbbi munkájukhoz ezeket az eszközöket a kamara megvásárolta, és kérés esetén díjmentesen a hivatásos vadászok rendelkezésére bocsátotta. Az így gyűjtött adatok alapján a hajtástérképeket térinformatikai program segítségével, szintén térítésmentesen készítettük el: ez utóbbi szolgáltatást több mint 120 hajtás esetén vették igénybe az elmúlt négy év során.

A szlovákiai vaddisznóállományban előforduló klasszikus sertéspestisjárvány 2006-os, határ közeli kitorése miatt, Magyarországon az elsők között ismerkedhettünk meg a járványügyi korlátozásokkal. 2007-től, az első hazai esetek megjelenését követően, rendszeresen közreműködtünk a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis Járványügyi Szakértői Csoport ülésein, ahol a vadászatra és vadgazdálkodásra nézve kedvezőtlen, egyben indokolatlan vagy túlzó hatósági korlátozások enyhítése érdekében érveltünk. Javasatainknak köszönhetően sikerült elérnünk a társas nagyvadadászatok rendezésére vonatkozó teljes körű tiltás feloldását, amivel egészen biztosan több vadászatra jogosult működésképtelenné

válását előztük meg, ezáltal megőrizve egyúttal az ott dolgozó hivatásos vadászok munkahelyeit. Sikerült egyezsége jutni a klasszikus sertéspestis felderítésére irányuló szerológiai és virológiai vizsgálatok állami költségviselése tekintetében. Napjainkra elértük, hogy a vizsgálati eredmény vagy a túltárolás miatt elkobzott egyedek esetén a kártalanítás a forgalmi értéken túlmenően azok hűtési költségére is kiterjed, valamint azt, hogy a rizikó csoportba tartozó, forgalmi értéket nem képviselő egy év alatti egyedek elejtéséért és a belőlük származó minták leadásáért 20 000 Ft-os hatósági árat kapjanak a vadászatra jogosultak. Legutóbbi tárgyalásunk eredménye, hogy a kiemelt őszi-téli vadászati időszakban a hatóság további mintaszállítási napot iktat be a korábbi két nap mellé. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központtal, a Nógrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állat-egészségügyi Igazgatóságával, illetve Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati és Halászati Osztályával, valamint a Nógrád Megyei Vadászszövetséggel együttműködve, a vadászatra jogosultak, a vadászok és a felsorolt szervezetek munkáját segítő közös, interneten, különböző hozzáférési jogosultság mellett elérhető sertéspestis-adatbázis létrehozásán dolgozunk. Az adatbázis a nyomon követés és elemzés mellett segíti majd a vizsgálati eredmények gyors megismerését is.

Területi szervezetünk vezetésével Nógrád megye is csatlakozott az országos szalonkamonitoring-programhoz: a tavaszi megfigyelésekben 33 vadászatra jogosult 44 monitoringponttal vett részt.

A Nógrád Megyei Rendőr-főkapitánysággal kötött együttműködési megállapodásunkat felülvizsgáltuk és felújítottuk. Tagjaink számára ennek legkézzelfoghatóbb eredménye, hogy a hatóság értesítést küld számukra a fegyvertartási engedélyekben szereplő érvényességi idők lejártáról, megelőzve a mulasztással járó kellemetlen következményeket.

Kynológiai bizottságunk évente 3-4 VAV-vizsgát szervez vizslák és vérebek részére, valamint közreműködik a vadisznóskutyák számára rendezett Nógrád Kupa verseny lebonyolításában.

A hivatásos vadászok számára, az évi kötelező továbbképzéseken túlmenően, fakultatív szakmai továbbképzéseket tartunk, ahol az adott téma iránt érdeklődők kisebb csoportokban találkozhatnak és cserélhetnek tapasztalatot.

Megkeresés esetén minden esetben felkaroltuk és szakmai útmutatással, valamint tanácsadással támogattuk a megyénkből származó, vadgazdálkodási tanulmányokat folytató hallgatók felkészülését.

A helyi önkormányzatokkal és vadászatra jogosultakkal együttműködve, tartalmas programkínálattal rendeztük meg a megyei vadásznapokat; a szervezés során, a helyszínek megválasztása által igyekeztünk a megye nyugati és keleti felén élők számára is kedvezni. A bárnai vadaskertben felavattuk a Nógrád megyei elhunyt vadásztársak emlékét őrző kopjafát, ahol azóta minden évben misével emlékezünk rájuk.

Az észak-magyarországi régióban élő, ott tevékenykedő erdészek és vadászok Mátrafüreden és Gyöngyösön megrendezett bor- és pálinkaversenyén megyénk is minden évben képviseltet-

te magát, s induló csapataink megyénk méretéhez képest minden esetben ki-magaslóan szerepeltek.

Rendszeresen megjelentettük a megyei eseményekről, aktualitásokról beszámoló hírlevelünket, amelyet a pontos kézbesítés érdekében postai úton juttatunk el tagjainkhoz. Beindítottunk egy, a kapcsolattartást tovább segítő megyei kamarai honlapot, www.omvk-nograd.hu címen. A honlapot látogató tagjaink értesülhetnek az aktuális megyei hírekről, eseményekről és újdonságokról. A vadászattal és fegyvertartással kapcsolatos nyomtatványok és jogszabályok többsége honlapunkon megtalálható és onnan letölthető.

Tiszttségviselőink részt vettek nemzetközi, országos és megyei szakmai rendezvényeken, nemritkán meghívott

előadóként is. Együttműködésünk javult a szomszédos megyékkel; Pest megyével közösen rendezzük a hivatásosvadász-versenyeinket, közösen fejlesztjük a már említett „Klasszikus Sertéspestis-Adatbázis”-t.

Nemzetközi kapcsolataink az elmúlt négy évben jelentősen kibővültek, baráti és munkakapcsolatot tartunk fenn a szlovén és a szlovák, valamint az osztrák tartományi vadászszövetségekkel, illetve részt veszünk a FACE, az Európai Vadászszövetségek Szövetségének munkájában is.

Hisszük, hogy a hazai és nemzetközi együttműködés során szerzett ismeretek és információk hozzájárulhatnak tevékenységünk további fejlesztéséhez, valamint ezáltal a megye vadgazdálkodásának minőségi fejlesztéséhez.

PEST MEGYE

OMVK Fővárosi és Pest megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Rácz Gábor
Hivatásos vadász alelnök:	Guzsik Alfréd
Sportvadász alelnök:	Kemenes Miklós
Titkár:	Nagy István
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Kerényi Mihály
Felügyelő Bizottság elnöke:	Szilágyi Lajos
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Dr. Sztójkov Vladov
Vezetőségi tagok:	Dr. Székely István Kósa Ferenc

Balról jobbra: Dr. Sztójkov Vladov, Dr. Kerényi Mihály, Kemenes Miklós, Kósa Ferenc, Rácz Gábor, Nagy István, Guzsik Alfréd, Dr. Székely István, Füzesi Tamás, Szilágyi Lajos

Mintegy tíz és félezer vadász tagja a „Fővárosi és Pest Megyei Kamará”-nak. Évente ötszáz új vadász tesz sikeres vadászvizsgát – ez, érdekes módon, szám szerint alig gyarapítja a létszámot: feltehetően ennyien költöznek el, hagyják abba a vadászatot, továbbá elhaláloznak.

	Eredményes vizsgázók száma		
	Állami vadászvizsga	Solymászvizsga	Íjászvizsga
	fő	fő	fő
2005.	365	13	57
2006.	364	9	67
2007.	381	7	81
2008.	338	5	111

A vadászíjászok számának gyarapodását főként az okozza, hogy a fegyverjogszabályok miatt sok vadásznak a vadászfegyver tartására jogosító engedélyt valamely ok miatt nem újítja meg a rendőrség, és a vadászjegyüket, illetve a vadászati lehetőségüket így kívánják fenntartani.

Tagságunk sajátossága, hogy e jelentős taglétszámból csupán mintegy 2300 fő tagja valamely megyei vadásztársaságnak, tulajdonosi jogon vadászó közösségnek. Közel hasonló számú vadász más megyében tag, és több mint 50% tagsági viszony nélküli, alanyi jogú vadász.

Vadgazdálkodás, vadászatra jogosultak

Megyénkben 105 vadászatra jogosult vadgazdálkodik. A két legjelentősebb a Pílisi Parkerdő Zrt., valamint az Ipoly Erdő Zrt. A megye déli részén a NEFAG Zrt. rendelkezik vadászterülettel. A HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.-nek Dabas mellett van önálló vadászterüle-

te. Pest megyében valamennyi, hazánkban vadászható vadfaj megtalálható.

Gímszarvasból közel 1400 db az éves teríték, és az elejtett bikák száma a 400 példányt közelíti. A jellemzően közephegységi állomány kiemelkedő trófeát nem képes felrakni.

A dám főként a Gödöllői-dombság körzetében, valamint Pusztavacs környékén található. Az 500 db alatti éves terítékből 150 példány alatt van a bikák száma; a trófeák minősége közepes.

Az őzterítékünk nagyjából azonos szinten van a Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyei vadászati eredményekkel (mintegy 5200 példány), ugyanakkor a közel 1800 db elejtett bak minősége közepes. Elvértve kerülnek terítékre 500 g-os trófeasúlyt meghaladó bakok.

A muflon jellemzően az „erdőgazdasági” vadászterületeken található, az éves teríték 3500 körüli.

A vaddisznó jóformán már valamennyi vadászterületen terítékre kerül. A közel 7000 db-os teríték bő vadászati lehetőséget biztosít.

Mezeinyúl-állományunk gyenge. A megye jelentős nagyságú apróvadás vadászterületein összesen csupán 7500 db körüli az éves teríték.

A megye fácánterítéke 23 000 madár körül van, alig haladja meg a 22 000 db-os zárttéri kibocsátást.

A természetes fogolyállomány – akár csak az ország más apróvadás területein – jóformán összeroppant.

A vizes élőhelyek csökkenésének következtében vadliba alig kerül terítékre, vadrécéből is csupán 4000 db körüli a zsákmány.

Három madárfaj esetében viszont az elsőik vagyunk. Szalonkából (amíg vadászható volt) 900 db körüli, balkáni gerléből mintegy 18 000 db, örvös galambból 1600 db-ot meghaladó a területük.

Hivatásos vadászok

A hivatásos vadászok továbbképzését rendszeresen megtartottuk. Szakembereink az alábbi előadásokat hallgatták meg:

- társas nagyvadadások szervezése;
- vadegészségügy, vadhúsvizsgálat, vadhúsvizsgálók képzése;
- a hivatásos vadászok munkaügyi kérdései;
- vadkárbecslés;
- ragadozógazdálkodás (elméleti előadás és gyakorlati bemutató);
- a vadtakarmányozás aktuális problémái.

A hivatásos vadászok megyei versenyét rendszeresen megtartottuk, 2008-ban Nógrád megyével közösen. Az országos hivatásosvadász-versenyeken megyénk versenyzői minden alkalommal derekasan helytálltak.

Továbbra is szorgalmazzuk, hogy készüljön el a hivatásos vadászok szolgálati szabályzata, amely tartalmazza a kollégák jogait (pl. orvvadász elfogása) és kötelezettségeit.

Kapcsolattartás

A megyei vadászati felügyelőséggel hagyományosan példás az együttműködés.

A Budapesti Rendőr-főkapitánysággal, valamint a Pest Megyei Rendőr-főkapitánysággal együttműködési meg-

állapodásunk van, az együttműködés hatékony.

A Vám- és Pénzügyőrség Közép-magyarországi Regionális Parancsnokságával az együttműködésünk jó, de szerencsére a megyénkben „madárügyek” továbbra sem fordulnak elő.

A megyei állat-egészségügyi hatósággal szoros munkakapcsolatot tartunk. Ez egyrészt a vadhúsvizsgáló-képzésnek, másrészt a sertéspestishelyzetnek köszönhető. Az állat-egészségügyi hatóság kiváló hozzáállását igazolja, hogy az elkobzott vaddisznók utáni kártalanítás jól működik.

A Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal együttműködési szerződésünk van. Nem csupán az aláírt szerződésnek, hanem inkább a természetvédő kollégák hozzáállásának köszönhető, hogy az általunk kezdeményezett csapdázási programot teljes egészében támogatják.

Tájékoztatás, propaganda

A kellő tájékozottság érdekében évente két alkalommal küldjük ki minden vadásznak a *Jó Vadászatot* című hírlevelünket, amelyben igyekszünk szakmai tartalommal és ismertetőanyagokkal szolgálni. Fontosnak tartanánk a „Vadászati Szabályzat” megalkotását, és ennek híján adjuk minden vadásztársunknak az *Ez elment vadászni* című füzetünket, mely a vadászokra vonatkozó legfontosabb szabályokat, előírásokat tartalmazza.

Egyrészt a rádióban (Petőfi rádió, Budapest rádió), másrészt a televízióban (m2) adunk rendszeres tájékoztatást a nem vadászó többségnek a vadgazdálkodás-vadászat aktuális helyzetéről. *Bors Richárd* vadásztársunknak kö-

szönhetően a *Magyar Nemzet* is rendszeresen foglalkozik a vadászattal.

Megyei vadásznapot nem rendezünk, viszont a vadásznap rendezvényeket költségvetésünk lehetőségeinek megfelelően, anyagilag és ezen túl más eszközökkel is (kapcsolatrendszer, tájékoztatás) támogatjuk.

Az alábbi vadásznapok megrendezése vált hagyománnyá:

- Kopjafa-ünnepség, Bugyi, Kóhalma Vt.;
- Vadásznap, Tápiószentmárton, Herman Ottó Vt.;
- Vadásznap, Fóti Vadászklub;
- Kittenberger-napok, Nagymaros;
- Magyar-Szlovák Vadásznap, Nagyborzsöny, polgármesteri hivatal, Börzsönyi Zrínyi Vt.;
- Cegléd, Hubertus-nap, Ceglédi Vadászklub;
- Szt. Hubertus-nap és szarvasbőgőverseny, Göd, Nemeskéri-Kiss-kúria;
- Vadásznap, Gödöllő, Grassalkovich-kastély;
- Vadász- és falunap, Nagytarcsa;
- Gerje-menti vadásznap.

Támogattuk továbbá a Vadászati Kulturális Egyesület vadásznap rendezvényeit, valamint Pest megyei gyermekvadásztáborának programját is.

Az elmúlt évben fontos javaslatok, kezdeményezések születtek a Pest megyei kamaránál. Ezek közül a fontosabbak:

- A vadászjegyek kiadásának megkönnyítése érdekében javasoltuk, hogy az OMVK Elnöksége 2008-tól vezesse be a csipkártyás vadászjegyet, teremtse meg ennek törvényi és technikai feltételeit.

- Az OMVK Elnöksége a következő ciklustól kezdeményezze, hogy a fegyvertartási engedélyek tíz évre legyenek érvényesek.
- Az OMVK Elnöksége korábbi javaslatának megfelelően szorgalmazza az egészségügyi alkalmassági vizsgával kapcsolatos elképzelések mielőbbi megvalósulását – mindemellett mérje fel, hogy az Európai Unióban az egyes országok e téren milyen gyakorlatot követnek.
- A Közgyűlés szorgalmazza, hogy az általa két esztendeje javasolt Nemzeti Vadgazdálkodási Program mihamarabb készüljön el és kerüljön az Országgyűlés elé.
- Az orvvadászat elleni eljárás törvényi szigorítására minél előbb kerüljön sor. Javasoltuk a kanadai rendszer átvételét: tettenérés esetén a jármű, a fegyverek elkobzását is a kiszabott büntetés mellett.
- A Közgyűlés országos vitára hív fel a vadászterületeket díjtalanul használó motoros, lovas és gyalogos honfitársainkkal kapcsolatos kérdések megoldására.
- Az OMVK kezdeményezze, hogy a Polgári Kézilőfegyver- és Lőszervizsgáló Kft. legalább még két telephelyet létesítsen Magyarországon.
- Az OMVK szerezze be valamennyi EU-tagország vadászati gyakorlatának anyagait (fegyvertartás, egészségügy, területbérlet stb.), tegye ezt nyilvánossá a vadászok számára, valamint az anyagból következő tapasztalatokat összegezve járjon el a magyar gyakorlat legalább részbeni, netán számunkra követendő módoszatainak hazai bevezetésére.
- Kezdeményeztük a „Vadászok az éne-

kesmadarakért és a fogolyért” program beindítását.

A kamara és a szövetség teljes összhangban indította – a Duna–Ipoly Nemzeti Park egyetértésével – Pest megyében a csapdázási akciót. A kamara költségvetésének terhére 2008-ban minden apróvadás vadásztársaság térítésmentesen vehetett át 2-2 db, Larsen-csapdához való rugót a szerelési rajzzal együtt. A vadászok igen jó hozzáállásá-

nak köszönhetően, már az első évben több mint 250 db csapda működött, és több mint 5000 szarkát és 25 dolmányos varjút fogtak be. A csapdázásban élenjáró hivatásos vadászokat a „Pest megye csapdázómestere” címmel és „Aranyszarka” jelvénnel ismerjük el. Az idei évben legeredményesebb hivatásos vadászok „munkaadói” 1-1 db kotorekcsapdához is hozzájutnak a kamarától-szövetségtől, térítésmentesen.

Bemutakozik

SOMOGY MEGYE

OMVK Somogy megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Boda Pál
Hivatásos vadász alelnök:	Dr. Varga Gyula
Sportvadász alelnök:	Pongrácz István
Titkár:	Kemenczky Péter
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Jordanics József
Felügyelő Bizottság elnöke:	Széles József
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Dr. Berényi Sándor
Vezetőségi tagok:	Berend Ferenc Meiszterics János

Balról jobbra: Dr. Berényi Sándor, Meiszterics János, Dr. Varga Gyula, Dr. Boda Pál, Pongrácz István, Kemenczky Péter, Dr. Jordanics József, Berend Ferenc, Széles József

Az OMVK Somogy megyei területi szervezete 1998-óta a megyeszékhelyen, Kaposvár belvárosában működeti irodáját.

Vadászaink létszáma 3096 fő, ebből kamarai tag 3083 fő (99,58%), 2860 fő (92%) sport- és 223 fő (8%) a hivatásos vadász. Tagjaink közt 84 hölgy van; a 70 év felettiek száma 145.

Évente átlagosan mintegy 120 új vadászjelölt keresi fel irodánkat, hogy legyen az állami vadászvizsgát, amelyből 69-en (57,5%) szereznek bizonyítványt, és váltanak vadászjegyet. A vizsgára jelentkezők közül a Somogy Megyei Vadászok Szövetségével közösen szervezett évi két vadászvizsga-előkészítő tanfolyamon átlagosan 50 fő vesz részt – az ő vizsgasikerük 95%-os.

Somogy megye vadászatra jogosultjainak száma 86 vadászterületen 80 gazdálkodó. Ebből 45 egyesületi formában (zömében vadásztársasági), 27 földtulajdonosi közösségként, 8 pedig egyéb (kft., oktatási intézmény, zrt., nemzeti park) formájában gyakorolja a vadászati jogot.

Maga a megye mintegy 6000 négyzetkilométer területű, ennek közel 30%-a erdő. Mozaikossága mellett – aminek kivételes vadászati adottságait köszönheti – említésre méltó, hogy itt található Magyarország kukoricaültetvényeinek közel 40%-a, és hogy Somogyban szinte minden völgyben csörgedezik egy „Rinya-patak”, vagy van egy tó.

A képlet egyszerű, a számok magukért beszélnek: az ideális körülmények rendkívüli adottságú nagyvadászterületeket predesztinálnak, és mára a megyei nagyvadteríték meghaladja az évi 30 000 darabot. A magas vadlétszámnak azonban ára is van: az országos

mezőgazdasági vadkárkifizetések közel egyharmada is itt realizálódik, nem kis terhet róva a vadgazdálkodókra.

A megye vadászati eredményeihez talán a gímszarvas itteni, kivételes minőségű állománya járult és járul hozzá legnagyobb mértékben, amely szarvas közel hasonló minőségben a Dél-Dunántúl többi megyéjében (Zala, Tolna, Baranya) is jelen van.

Mindenképp kiemelendő azonban, hogy a jelenleg is érvényes trófea-világranglista első 10 helyezett gímgancsa között három is szerepel Somogy megyéből (6. helyen az 1981-ben elejtett Pusztakovácsi bika 269,89 IP-vel, 7. helyen a lábodi bika 265,67 IP-vel, továbbá 8. helyen a vörösalmi bika 263,88 IP-vel), ami a világon eddig egyedülálló, hogy az 1968-as – akkori – gamási világrekordot vagy az 1971-es vadászati világhiállítás emblematikus „Auloch-bika”-ját már ne is említsem...

A megye ezenfelül a jól szervezett, nagy terítékű vaddisznóhajtásairól is híres, s az országos dámelejtések mintegy 50%-a is ide koncentrálódik.

A változatosság három jól elkülöníthető tájegységben teljesedik ki, amelyek az alábbiak:

A Balaton déli partja

A 20 000 évvel ezelőtt kialakult tó Közép-Európa legnagyobb természetes tava. Hozzá szervesen kapcsolódik a megye ÉNY-i sarkában a Kis-Balaton, amelynek szerepe a Zala folyó szabályozása előtt a tó víztisztító szerepe volt. A védetté nyilvánított Kis-Balaton rendkívül gazdag természeti értékekben, sok ritka és veszélyeztetett növény- és állatfaj élőhelye. Maga a

déli part mára szinte teljes hosszában üdülőövezet, ráadásul párhuzamosan a part mentén futó M7-es autópálya is zavarttá, már-már vadgazdálkodásra alkalmatlanná teszi e tájegység egyes részeit.

Külső-Somogy

A táj maga rendkívül változatos, arculatát a Pannon-tengerből lerakódó vasos löszréteg alakította. Mára szinte teljes egészében mezőgazdasági kultúrtáj. Nagyobb összefüggő erdők Zamárditól délre, Szőlőgyörök és Igal környékén találhatóak. Kiváló minőségű gímállományáról híres Szántód és Gamás térsége.

Belső-Somogy

A Balaton déli partjától a Drávaig húzódó, futóhomokbuckákkal tagolt hordaléksíkság. A zömében savanyú homoktalajokon elegyes cseres, kocsánytalan tölgyes, erdei fenyves, a mély fekvésű területeken égerligetes fűzlápok az uralkodó erdőfajták is. A már említett kedvező hidrológiai adottság azt jelenti, hogy Magyarország e tájegységén található a legtöbb halastó, víztározó, természetes kisvízfolyás.

A nagyvad élőhelyi feltételei kiváló minőségben valósulnak meg, ennek eredményeképpen itt él a világ genetikailag egyik legértékesebb gímszarvasállománya, és itt találhatóak a kaszói, lábodi vadászmezők is.

Az ilyen adottságokkal megáldott megyében a vadászati érdekvéköpiselek szerepe is kiemelkedő. A kamara ugyan nem közvetlenül a vadgazdálko-

dással foglalkozik, de közvetetten nagy szerepet vállal abban, hogy egyes, a gazdálkodást vagy a szakmát érintő kérdésekben (ilyen volt az elmúlt években a mezőgazdasági vadkár, az apróvad megmentése érdekében tartott ragadozó-gazdálkodási-csapdázási fórum, vagy a gímszarvas helyzetének rendszeres megyei értékelése) a feleket összehozza, az érdekeket egyeztesse, valamint a technikai feltételeket megteremtse az előadók, a rendezvények számára.

Nagy kihívás volt a 2009 tavaszán induló szalonkamonitoring-program, amelyhez a vadászatra jogosultak fele egy emberként, önként – és az első eredményeket leszűrve lelkiismeretesen – csatlakozott. A kamara a szövetséggel közösen vállalta a koordinátor szerepét, s azt a jövőben is vállalni fogja vadászati hagyományaink és a tavaszi szalonkázások megmentése érdekében.

Megyénkben egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk a vadászati kultúra támogatását, amely megye mindig is kiemelkedő vadászművészeket (festőket, csontfaragókat stb.) és írókat adott a vadásztársadalomnak. Rendszeresen szervezünk – a Somogy Megyei Könyvtár támogatásával – állandó és időszakos festménykiállításokat, és irodánk is lassan már kis bemutatóteremmé válik a vadászati témájú alkotásokat illetően. Hitvallásunk, hogy Somogy megyében itteni írótól nem jelenhet meg olyan vadászati témájú írás vagy könyv, amelyet ne a kamara közreműködésével mutatnánk be elsőként a nagyközönségnek. Az elmúlt évek könyvbemutatóinak, irodalmi estjeinek meghitt, ám szakmai hangulata arra sarkallja a kamara vezetését, hogy nekünk is az elődeink által megkezdett utat kell taposnunk...

2008-ban indítottuk el a kamarai kiadványunkat **Somogyi vadászok hírlevele** címmel, amelyben évente egyelőre két alkalommal tájékoztatjuk tagjainkat a megyében zajló eseményekről, a kamara által végzett feladatokról. Tagjaink a visszajelzések alapján jónak tartják a hírlevelet, amely az információáramlás jelenleg leghatékonyabb módszere. A közeljövőben mindenképpen elkészítjük a megyei területi szervezet honlapját, így interaktívvá is téve a párbeszédet.

Immáron négy éve támogatói és védnökei vagyunk olyan eseményeknek, mint az **Országos Vadászkutya CAC**-kiállítás, amelynek helyszíne hagyományosan Kaposvár. Kétévente jó hangulatú megyei válogatóversenyeket szervezünk az **Országos Hivatásosvadász-versenyre**, és ősszel hagyomány a somogyi vadászok lőversenye is.

Kapcsolatot tartunk fenn velük, és támogatjuk a különböző alapítványokat, mint pl. a beteg gyermekek összejtévével való kezelését stb.

Tizennyolcadik alkalommal rendeztük meg a **Somogy megyei vadásznapot**, amit a megyei vadászszövetséggel, valamint egyéb társadalmi és támogató szervezeteinkkel közösen rendezünk.

Ezek a vadásznapi rendezvények egyébként évről évre a megye leglátogatottabb szabadtéri eseményei közé tartoznak. Szintén a megyei vadásznaphoz kötődik a kamara által negyedik éve alapított, „**Vadászok a civilekért**” elnevezésű véradó mozgalom, amely keretein belül a vadásznapon karjukat nyújtó jágerék ilyen módon formálhatják a vadászat, a vadászok társadalmi megítélését a civil szféra felé.

Bemutatkozik

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Móra István
Hivatásos vadász alelnök:	Vinnai Attila
Sportvadász alelnök:	Láng Gyula
Titkár:	Plaveczi János
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Papp Tamás Gyula
Felügyelő Bizottság elnöke:	Rau András
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Hajzer Lajos
Vezetőségi tagok:	Buda Zoltán Kovács Gábor

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területe 600 ezer hektár. Lakóinak száma kerekítve szintén 600 ezer. A vadászok száma 3155 fő, akik valamennyien kamarai tagok is. Az ország legkeletibb megyéjének területe, mely öt csonka megyéből (Szabolcs, Szatmár, Bereg, Ung, Ugocsa) lett összegyúrva, igen változatos felszínű, sok folyóval szabdalt, sokféle talajtípusú, gazdag vegetációjú, jól erdőszült. Vadászati szempontból kedvezőtlenül hatnak a zártkertek, a bekerített gyümölcsösök és az egyéb, mezőgazdaságilag hasznosított, a vad elöl kerítéssel elzárt területek. A megye a Nyírség kivételével igen gazdag folyóvizekben. Itt folyik a Tisza, a Szamos, a Túr, a Kraszna, a Batár, a Lónyai-főcsa-

torna. Sok a folyószabályozások során levágott holtág, illetve az ázott belvízvédelmi csatorna. A megyében bőven vannak kisebb-nagyobb vízösszefolyások, tavak, sziktavak, nádasok, nedves rétek, sőt védett őslápok is.

Az időnként kiáradó folyók a nagy áradásokkor sajnos nem csak az ártér vadjait veszélyeztetik, hanem ilyenkor a környező területeken is nagy elhullás tapasztalható. Mindazonáltal ez a megye szerencsésnek mondható, hiszen a nagy és az apróvad egyaránt szép számban megtalálható itt. A vadászatra jogosultak lelkiismeretes munkája mellett ez a változatos terepviszonyoknak, az Alföldön megszokottakhoz képest kisméretű mezőgazdasági tábláknak, valamint a

mindenütt megtalálható erdőfoltoknak és nádas laposoknak köszönhető.

Gazdálkodásunk főszereplője az őz. Évente 1000–1200 bakot ejtenek el a fizetővendégek, melyek között szép számmal vannak érmesek is. Az ország legnagyobb bakjai, Szolnok, Bács és Békés megye mellett, Szabolcsban kerülnek terítékre. Jól példázzák ezt a Kálmánházi Nimród Vadásztársaságnál az idei őzbakszezonban, vendégvadászok által ejtett 616, 610 és 540 grammos bakok. Ennél a társaságnál épül a kamara szakmai irányítása mellett egy modern lőtér is, amely – Hajdú-Bihar megyéhez való közelsége folytán – remélhetőleg nem csak a szabolcsi vadászoknak jelent majd gyakorlási lehetőséget.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kamara a szokásos kamarai tevékenységeken kívül (vadászjegykiadás, biztosításkötés stb.) kiemelten foglalkozik a hivatásos vadászok helyzetével. 2006-ban a kamara a kullancs okozta *Encephalitis* és *Meningitis* elleni, háromszori vakcinázást vásárolt fokozottan veszélyeztetett tagjainak, amit valamennyi hivatásos vadász ingyen vehetett igénybe. A vadőrök zöme élt is ezzel a lehetőséggel. 2009-ben, a vadőrök magasabb átlagéletkorára való tekintettel, a kamara teljes körű szemvizsgálatot is vásárolt, amelyet így a hivatásos vadászok szintén ingyen vehettek igénybe. Tervbe vettük a vadőrök Lyme-kórra vonatkozó szűrővizsgálatának megszervezését is. Idén szerveztük meg a hivatásos vadászok által elejtett lehető szőrmés kártevők gereznájának eladását.

A megye sportéletéből is igyekszünk részt vállalni. Ennek keretében, Milo-

tay Gábor emlékére, minden évben 75 korongos skeetversenyt rendezünk, s a 2009. év IV. negyedévében hirdettünk először versenyt 0.22-es kaliberű fegyverekre.

A megye természeti adottságai kedveznek az apróvadnak, de igen alkalmasak a szőrmés és tollas kártevők számára is. Ezek gyérítésének elősegítésére tartottunk előadást a vadőröknek 2008-ban az élve fogó csapdákról. Munkájukat segítő, Ausztriából hozattunk a csapdához alkalmas rugókat, amelyekből a vadőrök először két csapdára válót kaptak, majd akinek szüksége volt rá, annak további rugókat is beszereztünk ingyen. A csapdával eredményesen és lelkiismeretesen dolgozó vadőrök díjazására, Pest megyéhez hasonlóan, mi is bevezettük az Aranyszarka-díjat.

Kamaránk vállalta az országos szalonkamonitoring megyei koordinálását. Amelyik vadásztársaságnál nem volt lehetőség bemérni a monitoringhoz szükséges GPS-koordinátákat, ott a kamara végezte ezt el a saját költségén.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye talán a legkutyásabb megye címet is kérdelemelhetné, hiszen most már több mint ezer kutya vizsgázott le, és alkalmazták is őket a vadászatokon. Nagy örömmel szolgál, hogy kutyáink több mint 60%-a magyar vizsla.

A vadászok és a vadászati vezetők nagy többsége közép- vagy felsőfokú szakirányú végzettségű. Általában a közeli Debrecenben vagy Gödöllőn szereznek vadgazda képesítést. Egyre többen érzik úgy, hogy a vadászat gyakorlása mellett az elméleti tudásukat is gyarapítani kell.

Bemutakozik

TOLNA MEGYE

OMVK Tolna megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Kocsner Antal
Hivatásos vadász alelnök:	Gálos Csaba
Sportvadász alelnök:	Kékes Gábor
Titkár:	Király István
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Tóth Mihály
Felügyelő Bizottság elnöke:	Bajor József
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Kupás Deák Zoltán
Vezetőségi tagok:	Dr. Szijártó István Ezer Csaba

Balról jobbra: Ezer Csaba, Kupás Deák Zoltán, Dr. Tóth Mihály, Bajor József, Kékes Gábor, Kocsner Antal, Gálos Csaba, Dr. Szijártó István, Király István

A megye általános bemutatása

Tolna megye a maga 370 326 hektáros kiterjedésével az ország ötödik legkisebb megyéje.

A megye jellemzően agrármegye, ennek megfelelően az erdőszültségének mértéke az országos átlag (19,9%) alatti a maga 17,4%-ával. A szántóterületek aránya a megyében 62,7% körül alakul, ami jelentősen meghaladja az országos átlagot (50,6%). Ez sajnos a vad által okozott károk terén nem túl előnyös mutató.

Tolna megyében, a vadászterületek 2007. évi ismételt kijelölését követően, 64 vadgazdálkodási egység található. Ebből 5 erdőgazdasági terület, amelyek közül négy a Gyulaj Zrt. kezelésében van, míg egy területen a Gemenc Zrt. folytat vadgazdálkodási tevékenységet. Ez utóbbi terület egyben a Duna–Dráva Nemzeti Park területe is. A 64 vadászterületből 54 egységnél vadásztársaság gyakorolja a vadászati jogot, 1 területen mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági társaság, míg a többi 9 területen a földtulajdonosok saját maguk gyakorolják vadászati jogukat.

Vadgazdálkodás

Tolna megye a III. közép-magyarországi vadgazdálkodási tájon belül három vadgazdálkodási körzetre tagolódik. A legnagyobb – és tulajdonképpen teljes egészében a megyét érintő – a III/3-as Tolnai-hegyhát körzet, mely összesen 49 vadászterületet érint. A III/4-es Duna mente–Mezőföld körzet 13, míg a III/1 dél-baranyai körzet mindössze 2 vadászterületet foglal magában megyénkből.

Nagyvadállomány

A megye gímszarvasállománya a 2009-es becslés alapján 6325 egyed volt. Ez a teljes becsült állomány 7,3%-a. A teríték a 2008/2009-es vadászati évben 2308 darab volt (az országos összeríték 6,4%-a). Tolna megyében a gímszarvasnak jó állománya található, minden évben kerül terítékre 12 kg feletti agancssúlyú bika, jobb években több is.

A dámszarvasnak országos szinten az egyik legjelentősebb állománya itt található szabad és zárt területen. 2009-es évi becsült állománya 4814 egyedből állt, amely az országosan becsült állomány 18,0%-át tette ki. A 2008/2009-es vadászati évben 1366 dámszarvas (az országos mennyiség 14,2%-a) került itt terítékre. Az állomány minőségére jellemző, hogy az utóbbi években több 5 és 6 kg közötti agancstömegű bika is terítékre került.

Az őzállomány minősége az előző két vadfajjal ellentétben nem mondható kiemelkedőnek. Az állomány nagysága 2009-ben 19 704 egyed volt (az országos állomány 5,6%-a), terítéke 3702 egyed (4,3%). Az érmes arány általában 4–7% között mozog.

A vaddisznó Tolna megyében dinamikus állománynövekedést produkált az elmúlt években. A 2009-es becsült állomány 7636 egyed volt (az országos állomány 7,7%-a), terítéke a 2008/2009-es vadászati évben 6327 példány (6,7%). A faj jelentős állományát hasznosítják befogást követően (1757 befogott egyed), illetve a megye összesen 6 vadaskertjében folytatott kerti hajtások során (2097 egyed).

Apróvadállomány

A mezei nyúl és a fácán állományát az elmúlt évek során folyamatos csökkenés jellemezte. 2009-ben mezei nyulból 16 274, míg fácánból 29 495 egyedet becsültek a megye vadgazdálkodói. Jellemző a mezeinyúl-állomány hanyatlására, hogy míg rókából az éves teríték 3–4000 példány között változik, addig a mezei nyúl pár éve vele megegyező volt, míg mára ennek a fele, csupán 1800 darab.

Az egyre nehezedő viszonyok közepette örvendetes adat, hogy megyénk a pénzügyi adatok vonatkozásában már néhány éve az élmegelőnyben van, és a 2007/2008-as, valamint a 2008/2009-es vadászati évben az első helyen szerepelt a vadászati bevételek és kiadások egyenlegében.

Érdekképviselet

Megyénkben tulajdonképpen minden vadász tagja a vadászkamarának. Összesen 2289 vadászt tartunk nyilván szervezetünkben. Ebből 158 fő a hivatásos vadász kamarai osztálynak, míg 2126 fő a sportvadász kamarai osztálynak a tagja. Köztük a vadászholgyek száma 79 fő (3,5%).

Megyénkben a vadászkamara teljes mértékben együttműködik a Tolna Megyei Vadászszövetséggel, így a vezetőség, valamint a székház is azonos, illetve közös. Ez jelentős költségmegtakarítást jelent, de legnagyobb előnye abban nyilvánul meg, hogy az érdekképviselet a személyek és az egyesületek esetében együtt tudja kifejezni tevékenységét.

Szervezetünk messzemenőig jó kapcsolatot tart fenn a vadászok hétköznapi

életét irányító hatóságokkal: így a vadászati hatósággal és a rendőrhatalósággal írásos együttműködési megállapodások vannak érvényben, amelyek értelmében minden évben egyeztetések történnek – akár a napi kapcsolat szintjén – az aktuális problémakörökben.

Tagjaink működését több szinten próbáljuk segíteni. Ezek közül az egyik a különféle pályázati lehetőségek követése, valamint a benyújtandó pályázatok elkészítésében való segítségnyújtás.

Szakmai programjaink közül kiemelni kell a Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság 2009-ben indított özgazdálkodási programját, amelyet a vadászati hatósággal közösen folytatunk. A program célja az özgazdálkodás szempontjából alapvető adatok – állománynagyság, ivararány, szaporodásbiológiai alapadatok, általános állat-egészségügyi állapot felmérése, kijuttatott takarmányok mikotoxikológiai vizsgálata – összegyűjtése a megyében, amelyeket a vadászati hatóság a tervezések időszakában hasznosítani tud.

Az ismeretterjesztést célzó szakmai programok keretében olyan tanulmányi utak szervezését végezzük, amelyek a gyakorlati vadgazdálkodást segítik.

A megye vadászati kulturális életét sok téren segítik aktív hölgytagjaink, a „Dianák”, akik évek óta különféle jellegű táborokat szerveznek a természet és vadászat iránt érdeklődő gyerekeknek, így erdei iskolai tábort, vagy legutóbb gyűrűző tábort.

Jövőbeni terveink közt szerepel egy vadászkönyvtár létrehozása, valamint vadászklub szervezése, ahol meghívott szakemberek bevonásával aktuális szakmai kérdések megvitatására kerülhet sor.

VAS MEGYE

Vadásznak lenni szerelem. Vadásznak lenni gyönyörűség. Vadásznak lenni felelősség és mindenekelőtt hivatás, tisztesség, becsület. A vasi vadászok bírnak mindazon erényekkel, amelyek a fentieket kimerítik, s amelyek e sokszínű vadászföld óvóit-gondozóit az itt élő több százezer ember megbecsült tagjaivá teszi. A vasi vadászok és a helyi lakosság kapcsolata nem véletlenül példászerű: ezért generációk sora dolgozott meg. Létrehozva a legfontosabb tőkét, a bizalom tőkéjét. Így aztán nem csoda, hogy a vasi zöld ruhások egész sor olyan újítást vezettek be, amelyek például szolgálhatnak az ország vadásztársadalma számára is.

Ami a szűk és szükséges tényeket illeti: 1691-en tagjai a Vas Megyei Vadász kamarának; a sportvadászok száma 1584 fő. 107 hivatásos vadász ügyel a gazdálkodás, a szakma alapvetéseire; a 70 év feletti tagok száma éppen 80. Külön öröm, hogy 46 hölgy is zöldbe bújít, sikerrel tette le a vizgát – ők is tagjai a nagy csapatnak, míg két vadász nem kamarai tag. Területes vadásztársasági tagsággal 978 vadász rendelkezik.

Az alábbiak szerint alakult a vadászterületek megoszlása megyénkben.

A megye területén 54 vadászterületet alakítottak ki: 9 területen erdészeti zrt. (53 165 ha), 2 területen mg.zrt. (19 259 ha), 4 területen kft. (17 020 ha), 31 területen vadásztársaság (198 696 ha), 8 területen egyéb szervezet (36 986 ha) gazdálkodik.

Erős közösség

Erős és összetartó vadászközösség a vasi. Ez leginkább a közös rendezvények kapcsán mutatkozik meg. A népszerű megyei vadásznapiak már évek óta a Herman Ottó Szakképző Iskola ad otthont. Az intézmény a vadászati képzés okán is kötődik a rendezvényhez, amely igazi közéleti eseménnyé nőtte ki magát. A nyugati régió ismert és köztiszteletnek örvendő személyiségei éppúgy felkeresik a vadásznapot, mint a város és a megye egyszerű polgárai. A Vas megyei vadásznapi nem csupán a szórakozás: ilyenkor nyilvánvalóvá válik a közösség ereje is. A vadász nem csupán attól lesz a szakma mestere, mert jól céloz, hanem attól is, hogy rendelkezik a bajtársiaság képességével. Ez annyit tesz, hogy becsüli a másikat, segíti a dolgában, és elkerüli a kisszerű, haszonelvű konfliktusokat, csapdákat. Az igazi vadász önzetlen, közösségi ember: ez a vasi vadásznapiokon mindig megmutatkozik. Talán ezért is kiugró, több ezres találkozói látogatottsága.

Hasonlóan népszerű a Vas megyei vadászbál is, amelyet helyszüke miatt a szombathelyi Pannónia Étteremből átköltöztettek a Bükfürdői Étterembe. Jó választás volt: az új környezet a vadászokhoz illő és méltó, az érdeklődés nagy. A bükfürdői bálon majdnem félzren vesznek részt.

Országos kuriózumok

A rendőrséggel együttműködési megállapodást kötöttek. Ennek értelmében a rendőrség még a fegyverviselési engedélyek lejárta előtt értesítést és csekket küld, így a vadászok elkerülik az utólagos gondokat. Ez előremutató gesztus. Mint ahogy az is: a rendőrséggel való jó kapcsolat révén számos orrvadász bukkolt le. 2008-ban két nagyobb bűncselekményre sikerült fényt deríteni. Közülük 10 milliós volt a kár, tekintve a vad trófeájának eszmei értékét és húsának árát. A kamara megjutalmazta az elfogásban részt vevő rendőröket. A zöld ruhások ezen túlmenően együtt dolgoznak a kék ruhásokkal a vaddal való ütközéses balesetek megelőzéséért. Közös járőrözést tart a rendőrség az erdészekkel, a hivatásos vadászokkal és a természetvédelmi őrökkel. A fokozottan veszélyes útvonalakon figyelmeztető táblákat helyeznek ki. Mindez indokolt, mert évente 130–150 vadgépjármű ütközik a megyében, legtöbb esetben kármegosztással zárulva.

Vadgazdálkodás, természetvédelem

A vasi vadászok kiváló kapcsolatokat ápolnak a helyi önkormányzatokkal, cégekkel, civil szervezetekkel, köztük az Őrségi Nemzeti Parkkal, amely 11 ezer hektáron működik. Ez hozzásegíti mind a vadászt, mind a környezetvédőt ahhoz, hogy 21. századi szinten foglalkozzék az esetleges problémákkal. Például azzal, hogy hol építhető magasles, vagy mely területeken alakítható ki vadretető úgy, hogy a környezet ne károsodjék. Együtt ügyelnek a védett lápokra, növényekre. Természetesen a vadász

is megfogalmazza kéréseit, s a kölcsönöség alapján működtetik az adott területet. Ez a harmonizáció egyre inkább gyümölcsöző.

Vigyázz, vadászat!

A baranyai példát követve megjelentették a *Vigyázz, vadászat!* című zöld könyvet, a legfontosabb balesetelhárítási szabályokat is felvonultatva. Minden kamarai tag ingyen hozzájuthatott, s kaptak belőle a vadászvizsgára jelentkezők is.

Élénk a szakmai élet, közte a kutyázás. Káld-Hidegkúton színvonalas országos véreb-főversenyt tartottak, a Szombathelyi Erdészeti Zrt.-vel együttműködve, közmegegyezésre. Az ebek felkészítése nemzetközi szintű, akárcsak a vizsga és a gyakorlás is. A hagyományok terén a Diana Vadászholgy Klub megalakulása újabb mérföldkövet jelentett. A 2009-ben létrejött csapatnak fő célja a hagyományörzés mellett a nívós szakmai, szórakoztató programok szervezése is. A hölgyek élenjárók a koronglövészetben, s hasonlóképpen tevékenyek a vadkäreghárításban.

Hagyomány a Hubertus-mise

A megyei vadásztársadalom egyik legjelentősebb közösségi eseménye a horvátzsidányi Hubertus-vadászmise. Ez már több mint húszszázéves hagyomány, a helyi és a környékbeli társaságok a szervezői. Új színfolt a megyei vadászok életében a Vas Megyei Vadászklub Egyesület. A négytagú társaság „A” kategóriás minősítést ért el az országos kürtösversenyen. Ezzel kiváltották az eddig más megyékből toborzott-felkért

zenészeket. Annyi bizonyos, hogy számíthatnak a vasi vadászok támogatására is.

Ha jön a muflon

Szakmai berkekben köztudott, hogy Vas vármegye a 19. században még apróvadás jellemzőkkel bírt, mára pedig a nagyvad az uralkodó. Ily módon elsődleges jelentőségű lett a gímszarvas és a vaddisznó. Szentpéterfa térségében dámszarvas lelhető fel, a Kőszegi-hegységben pedig a ritkaságszámba menő muflon. Az apróvad, így a mezei nyúl és a fácán állománysűrűsége nem éri el a hektáronkénti minimálisan fenntartandó négydarabos szintet. Ellenben szapora a rókaállomány – az egyensúly visszaállítása sürgető feladat. A közkedvelt fácán szerencsére nem vezett ki a nagymérvű mezőgazdasági kultúrák kialakítása miatt, de megóvása mindenképpen szükséges. A teríték 2001-től ugrásszerűen megnőtt, ám kis szépség-hibával. Ugyanis nem a természetes állomány gyarapodott, hanem a mesterseges tenyésztésből származó fácánoké. A vasi vadászok fontos tevékenységei közé tartozik a bérvadászat is. Az osztórák határ közelsége szerencsés adottság, de a jó bérvadászért, úgymond, meg kell dolgozni. A legtöbben rövid idő alatt

szeretnének minél jobb minőségű trófeás vadat elejteni. Egy korábbi, jól fizető kör a válság miatt sajnos lemorzsolódott, pótlásuk egyre nehezebb. A bevétel így is jelentős, de a kiadások is egyre magasabbak. Mára nyilvánvaló, hogy a környezetünkben zajló társadalmi-gazdasági átalakulás kihat a vadászokra is. Másképp kell gondolkodni, másfajta szemlélettel közelítve a vadászat alapkérdéseihez. Mindez tudatosult a vasi vadászkarában, vele a tagságban. Nem passzív szemlélői, hanem aktív alakítói a folyamatoknak.

A minőségi vadászatért

A megye vadászai 600 millió forintot termelnek a gazdaságnak: ennyi az ágazat éves árbevétele. Nem szólva a vadászati turizmus növekvő forgalmáról. A divatos sportvadászat több ezer embernek nyújt kikapcsolódást, a hivatásosoknak pedig megélhetést. Ezért elemi érdeke az ágazatnak, hogy a minőségi vadgazdálkodás a jövőben is fennmaradjon, fejlődjön. Ennek keretében ma úgy tűnik, hogy szükséges a megyében a nagyvadlétszám csökkentése. Más oldalról pedig növelendő az apróvad száma, életterének kiszélesítésével.

Bemutakozik

VESZPRÉM MEGYE

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Pap Gyula
Hivatásos vadász alelnök:	Székrenyes Tamás
Sportvadász alelnök:	Dr. Lukács Attila
Titkár:	Baracska Lajos
Etikai Bizottság elnöke:	Kelemen Ferenc
Felügyelő Bizottság elnöke:	Takács József
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Schumacher István
Vezetőségi tagok:	Szombati József Máhl Ferenc

Balról jobbra: Pap Gyula, Székrenyes Tamás, Dr. Lukács Attila, Baracska Lajos, Kelemen Ferenc, Takács József, Schumacher István, Szombati József, Máhl Ferenc

A vadászkamara megalakítása Veszprém megyében sem ment zökkenők nélkül, hiszen a nulláról, anyagi bázis nélkül, ugyanakkor sok közttestületi feladat mellett kellett megteremtünk a működés alapjait. Bérelt irodában kezdtük a tevékenységünket.

Fontosnak ítéltük, hogy a HM Verga Zrt. és a Bakonyerdő Zrt., vagyis a megye két állami erdőgazdasága is bekapcsolódjék a kamara tevékenységébe. Ezt sikerült elérnünk, hiszen az országos vadásznapi alkalmából a HM Verga Zrt. zászlót adományozott a kamaránknak. A kamara mögé felsorakozott a megye többi vadgazdálkodási egysége is, amelyek szintén támogatják tevékenységünket.

Ennek az egységes kiállásnak, valamint a kiváló gazdálkodásnak köszönhető, hogy az országban elsőként, 2000-ben felavathattuk saját székházunkat, amelyet 2007-ben felújítottunk, hogy minden téren megfeleljen a kor követelményeinek. Tudni kell, a tisztségviselőink az országos szinten meghatározott tiszteletdíjukat az elmúlt tíz évben nem vették fel! E téren talán Veszprém megye az egyedüli. Ez az összeg egyébként körülbelül akkora, mint amennyit a veszprémi székházunk jelenleg ér. Úgy gondolom, ez önmagáért beszél!

Az OMVK Veszprém megyei területi szervezete maradéktalanul eleget tesz a törvényben előírt kötelezettségeinek (továbbképzések, vadászbiztosítási kiadások, vizsgáztatás), de ezenfelül számtalan kezdeményezés indult megyénkben. Célkitűzéseink között szerepelt, hogy a működőképesség fenntartása mellett olyan vadászszakmai munkát végezzenek a megye vadgazdálkodói, amire országos szinten is példaként tekintenek.

Ugyanakkor szerettünk volna nyitni a nagyközönség felé, hogy az a fal, amely a vadgazdálkodók és a civilek között volt, mielőbb leomoljon. Elképzeléseink országos visszhangra találtak. A teljesség igénye nélkül megemlítenék néhány eseményt, eredményt, amelyre büszkék lehetünk.

Az országban elsőként jelentünk meg saját készítésű, hiánypótló katalógusunkkal, melyben 600 rendellenes trófeát mutattunk be.

2003-ban látott napvilágot a Veszprém megyei vadászújság: a *Vadászkiürt*.

Első alkalommal rendeztük meg a megyei vadgazdálkodási konferenciát, amely regionális fórummá nőtte ki magát. A rendezvényre az egész Dunántúlról érkeztek. Akkora volt az érdeklődés, hogy a résztvevők száma meghaladta az 500-at.

A hivatásos vadászok továbbképzése mellett, az országban első között megyénkben szerveztünk képzést az érettségivel nem rendelkező hivatásos vadászok számára. A pápai mezőgazdasági szakközépiskolában 27 vadászunk szerzett érettségit és technikai végzettséget. Ez azért is fontos volt, mert a hivatásos vadászok számára előírták a középfokú szakmai végzettséget.

Veszprém megyében elsőként rendeztük meg a kamara megalakulása után az országos hivatásos vadász-versenyt, ennek a rangja pedig egyre nő. Ugyancsak nagy érdeklődés mellett zajlik a Kamarai Nagydíj elnevezésű lövészversenyünk, amelyet a balatonfűzfői sportlőtérén tartunk. Két éve már a hölgyek is ott vannak a lőállásban.

A Veszprém Megyei Vadászkamaránál folyó munka színvonalára jellemző, hogy az elmúlt tizenkét évben kétszer

rendeztük meg az országos vadásznapi megnyitóünnepségét, először Veszprém megyében, majd Pápán – miközben más megyék még egyszer sem tartottak ilyen rendezvényt. Az országos vadásznapi veszprémi nyitóünnepségén hazánkban először avattunk nyilvánosan és ünnepélyes körülmények között új vadászokat. Azóta minden megyében szokássá vált ez a vadásznapi szertartás.

Ugyancsak a mi megyénkben „találták ki” a „vadászok borá”-t. Az ilyen néven palackozott nemes nedű (vörösbor) Rizapusztán (Nemesgulácson) készül.

Sokat tettünk annak érdekében, hogy országos szinten is eredmények szülessenek a kynológia területén, rendszeresen vizsgáztatunk vadászkutyákat. Két alkalommal is helyszínt biztosítottunk vérbizversenynek, amit nehezített vércsapán rendeztünk Tapolcán.

Látványos sikereket értünk el a civilekkel való kapcsolattartás terén. Olyan rendezvényeket kezdeményeztünk, amelyek a nagyközönségnek is szólnak. Hagyományteremtő módon újraélesztettük a kulturális életet, s immár tíz alkalommal rendeztük meg a megyei vadászbált, amely nagyon jó visszhangra talált, megszokott év eleji társasági eseményévé vált. A megyei vadásznapot is azért tartjuk a pápai agrárexpo keretein belül, hogy minél több emberrel találkozunk. A vadásztársasági főzőversenyünk ezeket csábít! A Szent György-napi agrárexpón a kamara 2000-ben vásári nagydíjat kapott. Régiós rendezvényeink sorából kiemelkedik a tapolcai, sümegi, várpalotai vadásznapi.

A Veszprém Megye Vadgazdálkodásáért Alapítványt azért hoztuk létre, hogy segítse a megyei vadászati tájegységek környezet- és természetvédelmét, a va-

dászati hagyományok ápolását. Az alapítvány kuratóriuma kezdeményezte a „Veszprém megye vadgazdálkodásáért” kivitüntetést, melyet évente két-három vadásztárs vehet át. Szintén az alapítvány hívta életre a „Bakonyi vadászeszték” című előadás-sorozatot.

Az országos kezdeményezést követve, 2003-ban Veszprém megyében is megalakult a Diana Vadászholgy Klub, amely élvezi a kamara támogatását.

Az Országos Magyar Vadászkamara Veszprém megyei területi szervezete együttműködési megállapodást kötött a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitánysággal. A 2004-es első szerződést 2008-ban újratárgyaltuk, aktualizáltuk.

Szintén nem szabad szó nélkül hagyni, hogy az elmúlt években két önálló állandó trófeakiállítás is sikerült tető alá hozni. A Veszprém Megyei Vadászkamara és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatósága összefogásának eredményeként állandó trófeakiállítás nyílt Bakonybélben, az Erdősmereti Oktatóbázis és Kismesterségek Házában. A gyűjteményeket dr. Scheily Imre kertai körállatorvos és Kovács Péter veszprémi erdőmérnök hagyatékából biztosítottuk. Egy évvel később, a sümegi Szent Jakab-napok keretében megnyílt a megye második állandó trófeakiállítása a Marcal forrásvidékéről származó trófeákból, amelyeket Varga Lajos sümegi erdész és Szabó József, a Kígyósmenti Vadásztársaság gazdasági vezetője hagyott ránk.

Etikai bizottságunk kezdeményezésére a *Vadászetikett* című kiadványt, a vadászat írott és íratlan szabályainak gyűjteményét minden kamarai tag a vadászbiztosítási díjával ingyen megkapta ugyanúgy, mint előző évben a baleset-megelőzési kis füzetünket.

A kamarai munkát nagyban minősíti, hogy több mint két éve eltörölték a kötelező kamarai tagságot, de a Veszprém megyében lévő 2450 vadász közül mindenki továbbra is tag maradt.

Egy évtized távlatából, a fenti eseményeket, eredményeket összegezve azt kell mondjuk, eredményes munkát vé-

geztünk. 2009-ben az országban negyedikként estünk túl a kamarai tisztújító küldöttgyűlésen. Munkánkat a tagság is értékelte, hiszen a régi vezetés kapott újra bizalmat. A vadásztársak elvárásainak a továbbiakban is eleget kívánunk tenni, mert csak így tudjuk egységben megőrizni a megye vadásztársadalmát.

Bemutakozik

ZALA MEGYE

OMVK Zala megyei Területi Szervezetének Tisztségviselői

Elnök:	Dr. Nádor László
Hivatásos vadász alelnök:	Páll Tamás
Sportvadász alelnök:	Paál Tibor
Titkár:	Néber Szilveszter
Etikai Bizottság elnöke:	Dr. Tóth Tihamér
Felügyelő Bizottság elnöke:	Dr. Tóth Péter
Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Bizottság elnöke:	Varga Ernő
Vezetőségi tagok:	Briglevics László Szakács István

1. sor: Néber Szilveszter, Páll Tamás, Paál Tibor, Dr. Nádor László,
2. sor: Dr. Tóth Péter, Varga Ernő, Dr. Tóth Tihamér, Briglevics László

Megyénkben a vadászkamara alakulásakor a vadászszövetség és az akkori vadászati hatóság közreműködésével olyan küldöttestek sikerült megválasztani, akik megfelelő súllyal, arányosan képviselhették a vadgazdálkodók és vadászok érdekeit. A vadászszövetségen keresztül a mértékadó vadásztársaságok és az erdőgazdaság nem nyugt, hanem új, erős érdekvédelmi fórumot láttak a kamarában, és eszerint is cselekedtek. Szakembereiket meghatározó létszámban választották meg a kamara testületeibe. Létrejött a jól működő egyensúly a megyénkben mind a Vadászszövetséggel, mind a vadászati hatósággal, a területes és a bérkilövő vadásztársaságokkal, gyakorlatilag az egész zalai vadásztársadalommal. El is került a megyénket minden botránynak még a szele is. Viták, „veszekedések” természetesen voltak, de házon belül megoldást nyertek.

Ilyen előzményekkel, biztos anyagi háttérrel és kipróbált tisztségviselőkkel, a küldöttek támogatásával, a 2004. évben nagy fába vágtuk a fejszénket. A zalai vadászok zalaegerszegi, Tompa utcai „székház”-át a városrekonstrukciós elképzelések és a székház tulajdonos vadásztársaságok egyet nem értése „felszámolta”. Ennek pótlását, azaz saját, kamarai tulajdonú székház vásárlását terveztük el. Kamaránk nyolc éves takarékos költségvetéssel cirka 13 000 000 Ft-ot félre tudott tenni: 2005-ben, a vadászszövetséggel közösen (4/5–1/5 tulajdoni arányban) ebből vásároltunk egy jó fekvésű, ámde rossz állapotú házat Zalaegerszegen, a Petőfi utcában.

Kölcsönökből felújítottuk, s 2006. szeptember 1-étől ez a zalai vadászok „otthona”.

Ha semmi mást nem tettünk volna, a vadászutókor akkor is elismeréssel kell szóljon erről a cselekedetről: nyolc év takarékoskodás, majd újabb nyolc év adósságtörlesztés miatti nadrágszíjhúzás árán önálló, a vadászszervezeteink tulajdonában álló székházat hagyunk az utódokra.

De tettünk mást is! Előrebocsátom, hogy minden rendezvényünk a Zalai Vadászszövetséggel közös produkció, szintre szimbiózisban élünk, tisztségviselőink jórésztben közösek, alkalmazottaink ugyanazok a személyek, egy helyen van az irodánk, az ügyintézés során fel sem merül, hogy az adott ügyben melyik szervezet nevében intézkedünk. *De facto* megvalósult a két szervezet összevonása. A *de jure* egyesülésnek nincs meg a jogi realitása.

Kamaránk a törvény által előírt közfeladatait – vadászjegyek érvényesítése, vizsgáztatás, biztosítás, továbbképzés stb. – megfelelően ellátta. A törvényességi felügyeleti vizsgálatok nem tártak fel hiányosságokat. A kamaránk tagjai sem voltak velünk elégedetlenek, hiszen a vadászjegyet váltók közt jelenleg 100%-os a szervezetségünk.

Hivatásos vadászainknak évi két alkalommal továbbképzéseket szerveztünk; ezek egyike rendszerint a hivatásos vadászok versenye volt. Tartottunk konferenciát a vadgazdálkodásról, a vadkár-ról, a szarvasról és az őzről.

Két alkalommal szerveztük meg a vadhúsvizsgálói képzést, jórészt szintén a hivatásos osztály tagjainak.

Ünnepünk, rendezvényeink

1990-ben Zalából, Sohollárból indult útjára a mára már az egész országban

elterjedt megyei évadnyitó vadász-ünnep a Hubertus-misével. A nálunk már több mint másfél évtizedes múltú rendezvény kiforrott tartalmával, nagy tömegeket vonzó műsoraival nem csak a vadászok, de a nem vadászközösség által is várt és tisztelt megyei ünneppé vált.

Két alkalommal, Keszthelyen és Lentiben országos vadásznapot is tartottunk már – az előbbi esetében, 2004-ben szarvashívó Európa-bajnokság tette nemzetközi rendezvényé a vadász-ünnepet.

Minden évben, Göcsej-kupa néven lövészversenyt rendezünk Pusztapaátiban, amely neves magyar vadászlövészversennyé nőtte ki magát.

Üdítő színfoltok a kisgyerekeknek meghirdetett rajzpályázatok. Idén *Tavaszwáró az erdőn* címmel szerveztük meg, s 16 pályaművet díjaztunk.

Rendhagyó rendezvény volt az elmúlt évben a kerekesszékesek meghívása az erdő, a természet és a vadászat megismertetésére. Mozgáskorlátozott honfitársaink részvétele – nem csak Zala megyéből –, lelkes érdeklődésük meghatározó volt! Ennél csak kísérő családtagjaik őszinte köszönete volt meghatóbb.

Külön szentelek néhány gondolatot a *Millenniumi Vadászati Almanach*unknak, amelyet 2001-ben, az úttörő baranyai példa után adtunk ki. Bízást kijelenthetem: hiánypótló, lassan könyvritkaságszámba menő alapmű lett. Ilyen, Zala megye vadászati múltját, jelenét átfogó mű még nem született – a megyénkben minden szakember gyakorlatilag lexikonként forgatja,

bármilyen vadászati témájú munkát végez.

Gondjainkról is szót kell ejteni, hiszen Zalában sem „szarvaskolbászból” van a kerítés. Gondjaink azonosak az országos problémákkal. Visszatérő probléma és gyakorlatilag megfoghatatlan az orvvadászat. Néhány térségünkben már maffia jellegűvé vált. Okai szintén nem speciálisan zalaiak. A megfelelő jogszabályi háttér és a bűnüldözés hatékonyságának a hiánya lassan kezelhetetlen helyzetet teremt.

A másik, talán még nagyobb gond – ez sem zalai jellegzetesség – a vadgazdálkodásnak mint ágazatnak az egyre rosszabb gazdasági helyzete. Ki kell mondani, hogy a vadászterület működtetését nem lehet finanszírozni az ott elejtett vad árbevételéből. Az olló egyre nagyobbra nyílik. Az egyesületi formában működő vadásztársaságok előtt állandóan ott lebeg az anyagi ellehetetlenülés veszélye. Az egész magyar vadásztársadalom érdekében sürgősen megkellenet találni akivezető utat: ehhez, a gazdasági, vadászati szakértők bevonásával, az érdekképviseleti szerveknek – nekünk – kell megoldási lehetőségeket kutatni! Pl. megfelelő-e a mai viszonyokra a sok évtizedes vadásztársasági, egyesületi forma? A nagyvadlétszám mai szintje a felelős a kilátástalannak tűnő helyzetért? Kérdések, amelyeket még tovább lehetne sorolni...

Bízva abban, hogy az érdekeltek összefogásával ennél nehezebb helyzetből is kilábalhat már a magyar vadgazdálkodás, hisszük, hogy közösen meg tudjuk találni a válaszokat és a megoldást.

Négyen

Történelmi tanulmányainkból tudjuk, hogy több ősi filozófiai rendszerben megjelentek az archetipikus alapelemek vagy másképpen őselemek, amelyek segítségével a természet jelenségeit próbálták megmagyarázni. A négy elem a nyugati asztrológia (Babilóniából a görögök és rómaiak közvetítésével Nyugat-Európába eljutó asztrológia) és általában véve az ezoterika fontos fogalma. A négy őselem a Tűz, a Víz, a Föld és a Levegő. S ha már a számmisztikánál tartunk, haladjunk is tovább ennek mentén, bemutatva négy vadász hölgyet, akik – azon túl, hogy a Diana Vadász hölgy Klub tagjai – a maguk szakterületén maradandót alkottak. Egymástól különböznek, akár a négy őselem, mégis összeköti őket a vadászat iránti elkötelezettség, a közös szenvedély és a négy őselemből felépülő természet szeretete...

Lászlófalvi-Eördögh Katalin

ötvösmester

A generációkon átívelő családi hagyományokat ápolva, 2003-ban szerezte meg ötövmesteri címét. Kézügyességének, kreativitásának köszönhetően, méltán váltak népszerűvé egyedi tervezésű és készítésű ékszerei a vadász hölgyek, valamint a vadászfeleségek körében. Munkája egyik legnagyobb elismerésének tekinti a Diana Vadász hölgy Klub által kiírt, „Természeti értékeink női szemmel” című pályázat I. díját, melyet 2009 júniusában ünnepélyes keretek között vehetett át a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban.

Édesapja hatására 1996-ban, húszesztendősen kezdett aktívan vadászni. Alig

várja, hogy a dolgozós hétköznapok világából kiszabadulva, kevéske idejét a vadászatnak szentelhesse. Vadászszívének a vadkacsa hajnali és esti húzáson történő vadászata a legkedvesebb, egyéni vadászatai során leginkább a cserkelést részesíti előnyben.

Néhány üres óráját az utóbbi időben „kutyázással” tölti, Aida nevű, egyéves drótszőrű magyar vizsláját tanítgatja a vadászat mesteriségére.

Kedves, segítőkész, mindig vidám természetével igazi színfoltja a Diana Vadász hölgy Klubnak.

Dákay Zsuzsanna

gyógyszerész

Édesapja útjait követve lett gyógyszerész, mindennapjai jelentős részét a nagymarosi családi patikában tölti.

Amint lehetősége nyílt, tizennyolc évesen tette le a vadászvizsgát, de szülei elmondása szerint már hároméves kora óta szívesen kísérte el édesapját erdei barangolásaira.

Néhány évvel ezelőtt különösen nagy fába vágta fejszóját: keményen, kitartóan kezdett dolgozni Gejzimenti József (Szöcske) nevű bajor hegyi vérebével. Mára kiváló eredményeket tudhat magáénak, hiszen kutyájával hetvenöt eredményes utánkérésessel büszkélkedhetnek, sőt idén tizenhárom sebzett gímbikából tizenkettőt sikerült közösen terítékre hozniuk. A 2009. évi Kaszó Kupáért folyó rangos versenyen, az igazán kiváló tekintélyeket felsorakoztató mezőnyben az előkelő III. helyet szerezte meg.

A harmincéves hölgy kedvenc vadászatai között a maga természetességével és nyitottságával a gímbika utánkérésését említi, számára ez jelenti a legizgalmasabb, legtöbb kihívást ígérő kalandot.

Kitartása, szívós, kemény munkája példaértékű nemcsak a vadász hölgyek, hanem a férfi vadásztársak szemében is.

Bótáné Batta Olga

vízgazdálkodó és földmérő technikus

A borsodi vadászok számára bizonyára nem ismeretlen Bótáné Batta Olga neve, hiszen régóta aktív közreműködője a megye vadászati közéletének. A miskolci hölgy – aki a megyei vadászkamarában is tisztséget vállal – megalakulása óta alelnöke a Diana Vadászklub helyi szervezetének.

Édesapjával picinykora óta rendszeresen járt vadászni, ő oltotta belé a természet szeretetét. Hosszú ideig „zsákmányszerzési vágyát” mégis a horgászattal elégítette ki, de azt nem lehetne mondani, hogy hétköznapi pecás volt: versenyszerűen űzte ezt a sportot, sőt egészen a válogatottságig vitte...

1992-ben kezdett vadászni, azóta tagja a 8700 hektáron gazdálkodó, vegyes vadász jellegű Bélusvölgye Vadásztársaságnak.

A csodálatos élményeken túl a vadászatnak köszönheti azt is, hogy megismerkedett férjével, akivel tizenöt esztendeje, a megyei vadásznapon találkoztak először. Párjával és öt éves kisfiukkal már sok közös vadászalandban volt részük.

Zenetagozatos általános iskolába járt, nyolc évig hegedült, de a szíve valahogy mindig is a fúvósokhoz húzott. Nem véletlen tehát, hogy jelentkezett az első borsodi vadászkiütős tanfolyamra, melyet sikeresen elvégzett, és tudását fokozatosan bővítgetve, mára „mestere” lett ennek a hangszernek. Korábban a Borsodi Vadászkiütőgyűttes tagja volt; az utóbbi időben főleg a VKE és a Diana Vadászklub rendezvényein láthatjuk-hallhatjuk, ahogy ventilkiütőjéből előcsalogatja a különböző szignálokat vagy éppenséggel a

vadászhimnusz dallamát. Akit pedig olyan különös szerencsében részesít a sorsa, hogy a teríték mellett élvezheti Batta Olga kiütőszavát, életre szóló élménnyel lehet gazdagabb.

A harmincöt éves hölgy mostanság az ifjúsági vadásztáborok szervezésében jelskedik, és ő volt a gyerekek számára rendezett szarvasbögő hétvégék megálmodója is.

Dr. Bozó Jánosné

pedagógus, oktatásszervező

Ahogy tanítványai, barátai, vadásztársai szólítják: Olgi. A szűkebb pátriájában, de talán nem túlzás azt állítani, hogy az egész országban népszerű. A csongrádi Diana Vadász-felnőttképző Szakiskola alapítója, majd közel egy évtizeden át igazgatója beírta magát a „vadászat aranykönyvébe”. Viszonylag fiatalon, tizennyolc esztendősen ment férjhez, s a házaspár hamarosan a Bársony István Szakközépiskolában kapott állást. Tanulmányi előadóként kezdte pályafutását, s közben folyamatosan tanult, így néhány év múlva már mind a gépészeket, mind a vadász-vadtenyésztő tanulókat oktatta. Tanárként a szakmai tárgyak mellett gyakorlatokat is vezetett, és hozzá tartozott a felnőttképzések szervezése, lebonyolítása is. Hát igen, valóban nem mindennapi dolog, hogy egy látszólag törekeny – és tegyük hozzá, igen csinos – hölgy avassa be a leendő szakembereket a vadegészségtan, a vadgazdálkodás vagy éppenséggel a vadászati állattan rejtelmeibe. Mint ahogy az sem szokványos, hogy valaki, aki történetesen a gyengébbik nem képviselője, a vadászati közéletben elismerésre méltó szerepet töltsön be. Bozó Jánosné Olgi mind a Csongrád megyei vadászkamaránál, mind az iskolában, és természetesen a Diana Vadászklubban is – amelynek alakulásától fogva tagja és alelnöke – kulcsszerepet vállalt. A közel négyszáz diákot foglalkoztató Diana Szakképző Intézet – amelyben többek közt vadász-, erdősz-, mezőgazdasági és fegyverműszerész képzés folyik – igazgatói posztját két esztendeje átadta fának, Gábornak.

1992 óta vadászik, de férjét korábban szinte minden vadászatára elkísérte, így „vadászmultja” sokkalta régebbre nyúlik vissza.

Dr. Bozó Jánosné a vadászati szakoktatás érdekében végzett munkájának, szorgalmának, megalkuvást nem ismerő kitartásának elismeréseképpen, 2007-ben megkapta a Hubertus-kereszt arany fokozatát, 2009-ben pedig Kamarai Aranyérem kitüntetésben részesült.

EMLÉKEZVE ELMÉLKEDNI

Ha még egyszer élhetném a gyermekéveimet, biztosan tagja lennék a Vadászati Kulturális Egyesület Ifjúsági Tagozatának. Szívfájdalom: az én időmben – bár túlzás volna azt állítani, hogy matuzsálemi korban járok – ilyen ugyanis még nem volt.

Akkoriban a tízóraira kapott zsebpénzünket kuporgattuk össze, hogy megvegyük a vadászújságot (bizony, a 80-as években csak egyetlenegy volt...), vagy az antikvárium polcáról vásárlási szándékkal leemeljük egy-egy porosodó vadászkönyvet (a választék szegényesebbnek tűnt, de a minőségi garanciát a szerző személye általában szavatolta...); ha pedig valakivel – szülőkkal, rokonokkal vagy vadászismerősökkel – nagy ritkán kijuthattunk az erdőremezőre, hát az maga volt a csoda. Valóságos „Ünnepnap”-nak számított...

Manapság sokkal könnyebb a helyzet, hiszen mindössze egy, az internetről (hol volt még a világháló húsz-huszon-

öt esztendővel ezelőtt!) is letölthető jelentkezési lapot kell kitölteni, és néhány gombóc fagyaltt árát befizetni a VKE számlájára. Ettől kezdve a postaládában hónapról hónapra megtalálható lesz a *Vadászlap* egy hónappal korábbi száma, ráadásul a tagkártyával rendelkező fiatalok a vadászkönyvek és DVD-k árából jelentős kedvezményt kapnak. És a programlehetőségek szinte korlátlan tárházáról még nem is beszéltünk. Vadásztáborok, őzhívó- és szarvasbögő-hétvégék, vadon élő állatok karácsonya, rajzpályázatok s megannyi más...

Mit nem adtam volna „hátagombolós koromban” azért, hogy egy vadásztáborban részt vegyek! Nekem csupán őrsvetető- meg építőtábor jutott, bizonyos ideológiától túlfűtött, vakbuzgó táborvezetőkkel... Elismerem, az ideológiai nevelés fontos egy, még kialakulatlan személyiséggel rendelkező tinédzser számára – de nem mindegy, hogy ez politikai indíttatású, avagy a dolog

egyfajta egészséges szemléletformálással párosuló ismeretbővítésről szól.

A 2009-es vadásztáborokban több mint kétszáz általános és középiskolában tanuló kamasz sajtáthatta el a vadászat tudományát, a vadfelismeréstől a trófeabírálaton keresztül egészen a vadászskürtölésig. Megannyi emlék, témérdek didergős hajnali les, tucatnyi esti cserkelés, sok-sok, tábortűz melletti anekdotázás, számtalan érdekes és – valljuk be: néha unalmas – előadás, amelyekre mindenki szívesen gondol vissza. A sólyomcsörgő hangja, a teríték melletti tűz ropogása, az íjhúrok pendülése mind mélyre raktározódott az apró fülecskében. S ez így is van rendjén. Mindenből lehetett tanulni valamit...

Valaki nemrég megkérdezte, hogy mi a célunk a vadásztáborokkal, s én hosszas okfejtésbe bocsátkoztam...

Először is szeretnénk felnyitni a gyerekek szemét, hogy ne ítéljenek elhamarkodottan, ha a vadászat szóba kerül, vetközzék le a rossz beidegződésből adódó ellenszenvet, felejtsek el a káros sztereotípiákat, s ismerjék meg ennek az ősi ösztönöktől vezérelt szenvedélynek a szükségszerűségét. Az esetek túlnyomó többségében ez a lépcsőfok egy vadásztáborban gyorsan átugorható, hiszen aki arra adta a fejét, hogy részt vegyen a programokon, nyilván valamilyen vonzalmat érez a téma iránt.

További szándékunk, hogy közelebb hozzuk a táborlakókat a természethez azáltal, hogy a bennünket körülvevő világot – állataival és növényeivel együtt – egy kicsit mélyebben megismertetjük. Játszva tanulni – ez a jelszó, de erre sokszor megint csak nincs szükség, hiszen – akár a szülői háttérből adódóan, akár az iskolából hozott tudásanyagának kö-

A szerző felvételei

szönhetően – néhányan olyan felkészültek, hogy szinte mi tanulhatnánk tőlük. Megkapó pillanatokat élhet át a programvezető, ha egy alsó tagozatos diák hibátlanul felsorolja például a hazánkban vadászható apróvad fajokat, vagy tökéletesen tisztában van az agancsciklussal, és néhány pontos differenciával lebírál egy gimtrófeát...

Szintén fontosnak tartjuk a vadászati kultúra terjesztését, a vadászetikett alapvető szabályainak átadását a jövő vadászai számára. Néhány év múlva ők lesznek a „zászlóvivőink”, és egyáltalán nem mindegy, hogy milyen etikai és erkölcsi alapokat „hoznak majd a vadásztarisznyájukban”... Túlságosan sok teendőnk ezen a téren sincs, mert a gyerekek zöme – ellentétben nagyon sok gyakorló vadással, akarom mondani: puskással – álmából felébresztve is a legnagyobb szakszerűséggel el tudná magyarázni, mondjuk, a terítékkészítés szabályait. Na jó, persze, van még mit

csiszolgatni; de ha a befogadó készség megvan valakiben, akkor pofonegszerű a dolgunk.

S a vadásztáborok céljai között legutoljára, de nem legutolsósorban említhetjük a kapcsolatteremtést. A hasonló érdeklődésű tizenévesek között itt tudniillik életre szóló barátságok köttetnek, amelyek később vadászbarátsággá szövdnek...

A vadásztáborokban „kupálódó” fiatalok a nyári szünet végeztével az iskolában elmesélik nyári élményeiket, és ezzel talán a kortársaik – s rajtuk keresztül a szülők – véleményét is pozitív irányba terelik, ami nekünk, vadászoknak óriási lehetőség szeretett szenvedélyünk társadalmi elfogadtatására.

A visszajelzések egyértelműen pozitívak: az „óstáborosok” közül jó néhányan tették már le az állami vadászvizsgát, és vannak, akik hivatásuknak is a vadászatot/vadgazdálkodást választották, ilyen irányban tanultak tovább.

Bizony, mindig meghatódom, amikor egyik-másik „vadászporonty” felhív, és örömmel újságolja legújabb kalandját, meséli el tapasztalatait, vagy teszi fel szakmai jellegű kérdését. A baráti

hangvételi beszélgetések után több alkalommal elgondolkodtam azon, vajon napjaink vadászai képesek lennének-e vadászhoz méltóan viselkedni, kellő alázattal képezni önmagukat, témába vágó szép- és szakirodalmat olvasni, ha az ő idejükben is lett volna néhány megszállott, aki vadászprogramokat szervezett volna a számukra, aki tanítgatta volna őket, aki lecsipegette volna a vadhajtásokat, és aki a helyes irányba terelgette volna a szárnyukat bontogató „jágertanoncokat”.

A kérdésre csak feltételezett választokat lehet adni, hiszen korábban nem volt egyetlen országos hatáskörű civil szervezet – jelen esetben a Vadászati Kulturális Egyesület – oltalma és felügyelete alatt álló ifjúsági tömörülés sem, amelyik a vadászat iránt elkötelezett fiatalokat istápolta volna. Ma már szerencsére van, és reméljük, még nagyon sokáig lesz is...

Wallendums Péter
Vadászati Kulturális Egyesület
1031 Budapest, Rozália u. 59/a.
06-1/242-0042
www.vadaszatiakultura.hu

MAGYAR VADÁSZLAP

TUD JOBBAT?

Öt esztendeje változatlan
– 7200 forint –
az éves előfizetés
a Magyar VADÁSZLAP-ra.

Havonta megjelenő színes vadászmagazinunkban a szakmai cikkek mellett az aktualitásokról, érdekességekről is hiteles tájékoztatást adunk. Mi vállaljuk a magunk és az önök véleményét!

Előfizethető:

- belföldi postautalványon
(1031 Budapest, Rozália u. 59/a.)
- banki átutalással
(számlasz.: 65100149-11301439)

Ha regisztrálja magát – több ezren már megtették – ingyenesen megkapja hetente kétszer kiküldött elektronikus hírlevelünket.

NEM TUD JOBBAT!

ÉVFORDULÓSOK

160 éve született herceg Festetics Tasziló (1850–1933)

1850. május 5-én született Bécsben. A kor szokásához híven külföldön, elsősorban Angliában tanul. Mária Viktória hercegnővel Budapesten kötött házassága révén igen prominens családokkal kerül rokoni kapcsolatba.

A családi birtokok, vadászterületek az akkori Magyarországon jelentős hírnévnek örvendtek.

Az ollári erdő 1876-ban nyúlban és fogolyban a régió leggazdagabb területének számított. Berzence kitűnő szalonkázóhely volt, ahol 1880-ban tizenhét vadásznapi alatt 100 szalonka esett.

A Festetics-birtokon évi 30-40 szarvasbika került terítékre, 8–12 kg közötti agancssúllyal. Ágszámot tekintve előfordult 18-20-as, sőt 22-es bika is. 1883-ban veszi át apja halála után a 162 000 katasztrális hold nagyságú családi birtok kezelését. Hozzáfog az ősi keszthelyi kastély átépítéséhez. Kitűnő eredményű állattenyésztési majorokat működtet, Fenékpusztán kiváló angol telivérekkel foglalkozik. Híres volt versenyistállója, az 1900-as évek verhetetlen versenylóvával dicsekedhetett.

Rangja gyorsan emelkedik, kamarás, belső titkos tanácsos, zászlóúr, majd főudvarmester kinevezést kap. Az arany-

gyapjas rend, valamint a Viktória-rend nagykeresztje kitüntetés birtokosává válik. 1911-ben Ferenc József hercegi címet adományoz részére.

A vadászat volt az élete, falkavadászként sok országban megfordult. Berzencén tartotta híres szarvasait. Példamutató és eredményes vadtenyésztést folytat birtokain. A csurgói éves fácánteríték elérte a 32 000 példányt. 1881-től választmányi tagja a Budapesti Galamblovész Egyletnek, alapító tagja a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegyletnek.

Híres vendéglátó volt, 1887 áprilisában Rudolf trónörökös pár nap alatt 52 öz-

bakot ejtett el nála. Megfordult itt VII. Edward angol király, Ferenc Ferdinánd trónörökös és Frigyes főherceg is. Szívesen látott vendég volt nála Lakatos Károly is.

Birtokain 1888-ban 19 875 aranyforint volt a bevétel. 1875–89 között 85 839 haszonvad és 59 893 kártékony vad került terítékre. Saját löveggyéke szerint az 1898. év végéig 2235 nagyvadat, 38 915 egyéb vadat hozott terítékre.

Az 1911-es statisztika 83 775 vadról ír. 1899 tavaszán Ferenc Ferdinánddal három nap alatt 66 özbakot, 1907 őszén, két nap alatt 3046 fácánt lövetett.

Vadásztársaival 1910-ben, tíz puskás társaságában, három nap alatt 10 618 fácánt hozott terítékre. Vendége volt Frigyes főherceg és felesége Izabella, aki szintén szenvedélyes vadász volt: két nap alatt 3324 fácánt ejtettek el.

A hírneves nagybirtokos, vadász és vadtenyésztő, a magyar vadászati kultúra neves mecénása 1933. május 4-én hunyt el Keszthelyen.

nyésztés és a magyar vizsla ügye tölti ki az életét. 1928-ban megírja rangos szakkönyvét, majd 1933-ig fácántenyésztőként és vadbefogóként dolgozik. Ezután négy évig a zempléni Majláth-uradalom vadtenyésztője és erdészvezetője.

Félix Endrével és Potoczky Györggyel kidolgozza a magyarvizsla-tenyésztés elvét és gyakorlatát, a tartás, betanítás, vadásztatás, versenyzés és törzskönyvezés kritériumait.

Kaposvárott megalakult a Magyar Vizslatenyésztők Országos Egyesülete, és 1920. május 19-én törzskönyvezték az első magyar vizslát. Bába alapító tagja és 1930–40 között titkára is ennek a szervezetnek. Kidolgozza a versenyszabályokat, versenyeket szervez, és elnöke a zsűrinek. Saját tenyésztésű vizsláival tizenhét díjat nyer.

1948-ban a Mezőgazdasági Minisztériumban tevékenykedik vadtenyésztési intézőként, ahol a hazai vadtenyésztés megszervezése a feladata. Tanulmányt

120 éve született Bába Károly (1890–1950)

Szegeden született 1890. február 1-én, a *Szegedi Napló* tulajdonosának fiaként. E városban tanul a főreál-gimnáziumban, majd 1908-tól Nagyváradon, a hadapródiskolában. Elkapja a háború forgószele, és 1917-ben, Galíciában súlyosan megsebesül. Felépülése után a vámőrségnél dolgozik, majd 1920-ban, századosként nyugdíjazták. 1925-ben Wiener-Neustadtban vadászmeisteri kurzust végez el. Ez időben a vadte-

ír a *Magyar Vadász* újságban a fácán és fogoly mesterséges tenyésztéséről.

Szakmai munkát irányít Gyulán, Dobozon, Sarkadon, Kelebián, Mezőhegyesen és Berzencén.

1950. június 20-án ér véget a zsemlyeszínű magyar vizsla nagy pártfogójának földi léte.

Ismert műve: *A magyar vizsla (tenyésztése, irányelvei, nyilvántartása, a vizsla gondozása, gyógyítása, tanítása és bevadásása)* (1928).

110 éve született

Fekete István

(1900–1970)

Somogyországban, Göllén született 1900. január 25-én, a községi tanító, az „iskolamester” fiaként. A somogyi táj és a természet szeretete inspirálja már felnőtt emberként, hogy megírja a kombajn mögött egerésző róka epizódját. Innen datálódik ismeretsége Kittenberger Kálmánnal, és életük végéig tart barátságuk.

A család később Kaposvárra költözik, itt tesz hadiérettségit. Besorozzák, de a frontra nem kerül ki. 1918-tól több éven át katonáskodik megélhetési kényszerből. 1923-ban beiratkozik a Debreceni Mezőgazdasági Akadémiára, majd egy év múlva átiratkozik Mosonmagyaróvárra. 1926-ban diplomázik, és elhelyezkedik segédgazdatisztként a bakócai Majláth-birtokon. Itt ismerkedik meg élete párjával. 1929-ben, házasságkötésük után Ajkán vállal gazdatiszti megbízatást egy 6000 holdas birtokon. 1931-ben jelenik meg első írása a Kittenberger-féle *Nimród*ban. A szerkesz-

tő rövidesen főmunkatársává választja. Csathó Kálmán révén munkakapcsolatba kerül az *Új Idők* lappal. 1936-ban megjelenik első regénye, ismert íróvá válik. 1940-ben már a Kisfaludy Társaság tagjává választják. 1941-ben előadói munkakörben dolgozik a Földművelésügyi Minisztériumban, és a család Budapestre költözik. Ekkor már ünnepelt író, neves magyar vadászok barátja. Az 1945-ös történelmi fordulat következtében félreállítják, zavaros körülmények között elveszti fél szemét. Alkalmi munkákból él, egy időben uszálykísérő, és patkányirtást is végez. Nagy nehezen állást kap a kunszentmártoni Halászmesterképző Iskolában.

1954-ben rokkantsági nyugdíjba vonul. 1955-ben jelenik meg a *Kele*, ettől kezdve az írás tölti ki az életét. 1970. június

23-án beteg szíve végleg felmondja a szolgálatot. A Farkasréti Temetőben helyezik örök nyugalomba.

2004-ben adatik meg, hogy végső nyughelyén, Göllén temethessék el.

Életműve 28 kötet, 610 szépirodalmi és publicisztikai írás. Ebből 140 jelent meg Kittenberger Kálmánnal.

Hítvallása volt: „A természet költészetének feltárásával hozzájárulni ha csak egy kicsit is az ifjúság érzelmi kultúrájának fejlesztéséhez.”

Művei hét nyelven, milliós példányszámban jelentek meg: *A koppányi aga testamentuma* (1937), *Zsellérek* (1939), *Csí* (1940), *Hajnal Badányban* (1942), *Egy szem kukorica* (1944), *Emberek között*, *Öreg utakon* (1944), *Gyeplő nélkül* (1947), *Lutra, Kele* (1955), *Tüskevár* (1957), *Bogánacs* (1957), *Téli berek* (1959), *Köd* (1960), *Kittenberger Kálmán élete* (1962), *Vuk* (1965), *Csend* (1965), *Barangolások* (1968), *Ballagó idő* (1970), *Rózsakunyhó*, *Tarka rét* (1973), *Ködös utak* (1979), *Erdei utakon* (1987), *Vadászatok erdőn, mezőn* (1987), *Derengő hajnal* (1989) stb.

110 éve született

báró Schell József

(1900–1970)

A Tolna megyei Tengelic község melletti Katalinpusztán született 1900. december 9-én, báró apa és grófi anya gyermekeként. A természethez vonzó ifjú a Képzőművészeti Főiskolán szeretett volna továbbtanulni, de a 600 hold nagyságú családi birtokból eredő szülői ráhatásra a mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémiát választja. Szinte

egy időben végez Anghy Csabával és Fekete Istvánnal, s ekkor már ismerik egymást Széchenyi Zsigmonddal.

Tizenhét évesen lövi meg élete első bikáját Gemencen, nagybátyja vendégeként. A későbbiekben terítékre hoz néhány szép őzbakot és gímibikát, azonban kerül velük a nyilvánosságot. Az 1920-as évek második felében a családi birtokot igazgatja, de inkább a természetábrázolás foglalkoztatja. Rövid ideig Szőnyi Istvánnál tanul magánúton. 1929-ben a Vigadóban mutatkozik be először 30 képpel az éves trófeakiállításon. 1930-ban Lipcse következik, az ottani nemzetközi vadászati kiállításon láthatók tollrajzai és vízfestményei.

Az 1930-as években a *Nimród Vadászlap* és a *Természet* közli tollrajzait, és ekkor jelenik meg a *Megint ősz lesz* című gyűjteményes könyve.

Az 1940-es évek végén a rendszer félreállítja mint osztályellenséget. 1950. május 1-én a családnak el kell hagynia a katalinpusztai kastélyt.

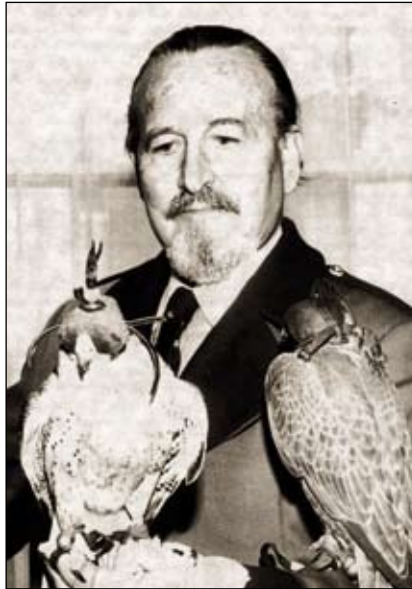
Ezután ingázva, segéd munkásként dolgozik, majd a család pestre költözik. 1956-ban jelennek meg ismét képei a *Magyar Vadászban*. 1959-től tagja lesz a Művészeti Alapnak. Ezután már hivatalosan is elismert művészként dolgozhatott.

Az 1960-as években nagy lelkesedéssel készítette el Széchenyi Zsigmond két könyvének illusztrációit, és ettől kezdve széles körben elismerik. 1967-ben Londonban öt képpel szerepel sikeresen. 1961-ben, Studinka László felkérésére több falfestményt is készített Rinyatamasiban és Lábodon. 1968-tól támogatja őt Karcag Iván, az újrainduló *Nimród Vadászújság* főszerkesztője. 17 Schellkép jelenik meg a lapban.

Nagy várakozással tekint az 1971. évi vadászati világkiállítás elé, mely nagy sikert hozhatott volna számára. 1970 őszén szarvasbőgésre kapott meghívást az ivánci erdőbe. Innen már betegen tért haza, és 1970. október 17-én örökre elhagyta szeretett családját.

Művészi hagyatékának legjava, több mint félszáz alkotás a gyöngyösi Mátra Múzeumba került dr. Nagy Gyula egykori főigazgató gyűjtése folytán.

Vadászati kultúránk kiemelkedő alakja volt.

zése után az Agrártudományi Egyetemen tanul tovább, ahol nagy barátságba kerül dr. Keve Andrással. A Madártani Intézetben is szívesen fogadták a lelkes fiatal embert. Vönöczky Schenk Jakab igazgató a tanítómestere.

1931-ben tíz hónapig tevékenykedik Gödöllőn, a Vadászati Hivatal solymásosztályán. Itt ismerkedik meg három pakisztáni solymással, akik csodálatos madarakat hoztak Indiából. 1938-tól kezdve többször is katonaruhába bújtatták, ami keserves hónapokat hoz számára. 1939-ben alapító tagja a Magyar Solymász Egyesületnek, ahol mint solymázmester tevékenykedik. Az egyesület elnöke Nemeskéri-Kiss Géza, aki jelentős hatással volt életútjára. Szakcikkeket jelentet meg saját illusztrációival a *Nimród Vadászújság*ban.

1942-ben kapcsolatba kerül Homoki Nagy Istvánnal, és szövetkezve Lelovich György solymással, létrehoznak egy solymásztelepet, amiben segítségükre

volt ifj. Tildy Zoltán. A telep a háború kezdetéig működött.

A háború után vadászati főfelügyelő Szolnok megyében. 1946-ban megalakítja a Magyar Solymászok Vadásztársaságát, Fegyverneken vezetője az ERTI Kísérleti Ragadozómadár-állomásának. 1948-ban az állomás átkerül Gödöllőre, ahol 1953-ig nagy sikerrel működik. Pártfogói, dr. Tildy Zoltán és dr. Szederjei Ákos a segítségére vannak.

1951-ben megalakul a MAVOSZ Solymász Szakosztálya, mely sok fiatalat vonz a ragadozó madarakhoz. Közben megszűnt a solymász vadásztársaság és a kísérleti állomás is.

Ezután Bátyiai Budapesti Állat- és Növénykert madárosztályának a vezetője, szirti sasával szerepel a *Gyöngyvirágtól lombhullásig* című filmben.

1957-ben áttelepül Angliába, ahol állatkertben és szárnyasvad-mentő telepen is dolgozik. 1960-ban létrehozza a *Wales Hawking Clubot*, amelynek haláláig elnöke marad. 1993. október 15-én szállt fel lelke a magasba.

Negyven kiadványa és könyve jelent meg Angliában.

Ismert művei: *Vágómadarak vadászatra való idomítása* (1947), *Vadmadárból vadászmadár* (1955), *Mesél a természet* (1956), *Életem a vadászmadarakkal* (1994).

dett, szabad idejében vadászott. A fiatalember a pécsi reálgimnáziumban, majd a soproni Erdőmérnöki Főiskolán tanul, ahol 1934-ben szerez diplomát. A vadászat egyébként már tizenkét éves kora óta élete részét képezi. 1935–36-ban a bodrogi Majláth-uradalomban, majd tíz évig a Pilisben és a Börzsönyben tevékenykedik. 1946-ban a Pécsi Erdőgazgatósághoz kerül, 1947-ben Szálkán erdőgondnok. 1950-ben a Bólyi Állami Erdőgazdasághoz kerül. 1953-tól főmérnök a Tamási Állami Erdőgazdaságnál.

1970-ben vonul nyugdíjba, szaktanácsadóként, élővad-befogásokban aktív szakemberként segíti a Gyulai Erdőgazdaság munkáját.

1945 után több írása jelent meg. Ismerőbb művei: *A dámvad* (1968), *Az erdei szalonka* (1971). A *10 év aranyérmes trófeái* (1971) kiadvány egyik társszerzője.

1999. június 27-én hunyt el Pincehelyen.

100 éve született

Bátyiai Holtzer Lóránt

(1910–1993)

1910. november 5-én született Szege-den, gazdag helyi kereskedőcsaládban. Természetszeretetét apjától örökölte, már nyolcévesen a ragadozó madarakat figyelte. A család Budapestre költö-

100 éve született

Szabolcs József

(1910–1999)

1910. március 10-én született Mecsek-szabolcsban, bányászcsalád sarjaként. Apja bányamérnökként tevékenyke-

CÍMJEJEGYZÉK

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
1027 Budapest Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355-6180, 212-2226
info@omvk.hu, www.omvk.hu

OMVK Baranya megyei Területi Szervezete

7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
06-72/ 332-354
omvkbm@dravanet.hu

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezete

6000 Kecskemét Mezei u. 1-3.
06-76/ 325-254
omvkbacs@omvkbacs.t-online.hu

OMVK Békés megyei Területi Szervezete

5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
06-66/ 321-234
omvkbekes@mail.globonet.hu

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete

3526 Miskolc, Tas u. 18.
06-46/ 504-125
info@vadaszszovetseg.hu

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezete

6727 Szeged, Irinyi J. u. 1. IV. em. 21.
06-62/ 420-362
omvkcsongrad@invitel.hu

OMVK Fejér megyei Területi Szervezete

8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
06-22/ 327-933
omvk.fejer@eqnet.hu

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezete

9023 Győr, Csaba u. 16. II. 204.
06-96/ 618-692
vadasz@omvkgyor.t-online.hu

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete

4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
06-52/ 417-447
omvkdeb4026@invitel.hu

OMVK Heves megyei Területi Szervezete

3300 Eger, Hibay K. u. 12.
06-36/ 517-123
heves@omvk.t-online.hu

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezete

2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
06-34/ 510-197
vadaszkem@vivamail.hu

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezete

3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
06-32/ 512-875
omvk.nograd@chello.hu

OMVK Főváros és Pest megyei Területi Szervezete

1051 Budapest, Nádor u. 34.
06-1/ 3119-608
omvkpest@t-online.hu

OMVK Somogy megyei Területi Szervezete

7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
06-82/ 526-288
omvksomogy@mail.datanet.hu

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete

4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
06-42/ 311-246
szabolcs@vadaszszovetseg.t-online.hu

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezete

5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
06-56/ 514-180
postmaster@szolnokmvk.t-online.hu

OMVK Tolna megyei Területi Szervezete

7100 Szekszárd, Tormay B. u. 18.
06-74/ 512-224
postmaster@tolna-omvk.t-online.hu

OMVK Vas megyei Területi Szervezete

9700 Szombathely, Puskás T. u. 7.
06-94/ 500-324
vas@omvk.hu

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezete

8200 Veszprém, Dózsa Gy. út 32.
06-88/ 422-298
veszprem@omvk.hu

OMVK Zala megyei Területi Szervezete

8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
06-92/ 599-440
vadaszkamara@zalaszam.hu

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYLET
1027 Budapest, Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355 6180, fax: 375-8378
info@vadaszativedegylet.hu, www.vadaszativedegylet.hu

Baranya megyei Vadásztársaságok Szövetsége

7626 Pécs, Felsővámház u. 44.
Tel: 06 72/ 332 354

Bács-Kiskun megyei Vadászsövetség

6000 Kecskemét, Árpád krt. 2.
Tel: 06 76/ 418 800

Békés megyei Vadászsövetség

5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
06 66/ 321 234

Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetség

3526 Miskolc, Tas u. 18.
Tel: 06 46/ 504 125

Csongrád megyei Vadászsövetség

6721 Szeged, Római krt. 18/b.
Tel: 06 62/ 423 645

Fejér megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége

8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
Tel: 06 22/ 327 933

Kisalföldi Vadászsövetség

9023 Győr, Zechmeister u. 9.
Tel: 06 96/ 311 512, 06 20/ 9353 527

Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége

4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Tel: 06 52/ 417 447

Heves megyei Vadászok Szövetsége
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
06 36/ 517 123

**Komárom-Esztergom megyei
Vadászszövetség**
2890 Tata, Tópart u. 8/c.
Tel: 06 34/ 384 063

Nógrád megyei Vadászszövetség
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
Tel: 06 32/ 512 875

**Vadászok és Természetvédők Közép-
Magyarországi Szövetsége**
1051 Budapest Nádor u. 34.
Tel: 06 1/ 3119 608

Somogy megyei Vadászok Szövetsége
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
Tel: 06 82/ 526 288

Vadászok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
Tel: 06 42/ 311 246

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Vadászszövetség
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Tel: 06 56/ 514 180

Tolna megyei Vadászszövetség
7100 Szekszárd, Tormay B. u. 18.
Tel: 06 74/ 512 224

Vas megyei Vadászszövetség
9700 Szombathely, Mérleg u. 1.
Tel: 06 30/9370 784

Veszprém megyei Vadász Szövetség
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 32.
Tel: 06 88/ 422 298

**Zala megyei Vadásztársaságok és
Vadgazdálkodók Szövetsége**
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
Tel: 06 92/ 599 440

Sopron Tájegységi Szövetség
9400 Sopron, Honvéd u. 1.
Tel: 06 99/ 506 810

Felsőtiszavidéki Vadgazdák Szövetsége
4405 Nyíregyháza, Debreceni út 138.
Tel: 06 42/ 490-019

Rábaközi Vadászszövetség
9322 Rábatamási, Szabadság út 87.
Tel: 06 96/ 282 342

**Borsod-Abaúj-Zemplén megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3525 MISKOLC
Dóczy J. u. 6.
06-46/515-740
borsodvad@fki.gov.hu

**Csongrád megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
6701 SZEGED
Deák F. u. 17.
06-62/553-460
csongrad-vadasz@fki.gov.hu

**Fejér megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
8001 SZÉKESFEHÉRVÁR
Deák F. u. 7-9. Pf. 43
06-22/511-283
fvmh-fejer@fki.gov.hu

**Győr-Moson-Sopron megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
9021 GYŐR
Jókai u. 12.
06-96/514-740
fvmh-gyor@fki.gov.hu

**Hajdú-Bihar megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
4002 DEBRECEN
Kossuth u. 12-14. Pf. 404
06-52/523-820
vadhalhajdu@fki.gov.hu

**Heves megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3301 EGER
Barkóczy u. 7. Pf. 145
hevesvad@axelero.hu

**Jász-Nagykun-Szolnok megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
5000 SZOLNOK
Kossuth L. u. 2.
06-56/505-397
vadaszat_halaszat-szolnok@fki.gov.hu

**Komárom-Esztergom megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
2801 TATABÁNYA V.
Győri út 13. Pf. 18.
06-34/312-204
kom-vadhal@fki.gov.hu

**Nógrád megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
3101 SALGÓTARJÁN
Baglyasi út 2. Pf. 196.
06-32/521-500
fvmh-nograd@fki.gov.hu

**Főváros és Pest megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
1135 BUDAPEST
Lehel út 43-47.
1389 Bp. Pf. 110.
06-1/ 485-69-04
mgshz-pest@fki.gov.hu

MEZŐGAZDASÁGI SZAKIGAZGATÁSI HIVATALOK
FÖLDMŰVELÉSÜGYI IGAZGATÓSÁG
VADÁSZATI ÉS HALÁSZATI OSZTÁLYOK CÍMEI

**Baranya megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Felügyelőség**
7600 PÉCS
Rákóczi u. 30. Pf. 428
06-72/512-455
vadasz-baranya@fki.gov.hu

**Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**

6000 KECSKEMÉT
Bajcsy-Zsilinszky krt. 2. Pf. 215
06-76/502 418
bacs-vadfel@fki.gov.hu

**Békés megyei Mezőgazdasági
Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály**
5600 BÉKÉSCSABA
Derkovits sor 2.
06-66/444-254
fvmvadasz04@bekesmegye.hu

Somogy megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
7400 KAPOSVÁR
Csokonai u. 3. Pf. 250
06-82/414-894
vadhal.somogy@axelero.hu

Szabolcs Szatmár-Bereg megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
4401 NYÍREGYHÁZA
Bessenyei tér 1.
06-42/594-110
fagyaszoltan@fki.gov.hu

Tolna megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
7101 SZEKSZÁRD
Augusz I. u. 7. Pf. 210
06-74/529-350
vadhal-tolna@fki.gov.hu

Vas megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
9702 SZOMBATHELY
Vörösmarty u. 9. Pf. 260
06-94/506-760
fvmh-vas@fki.gov.hu

Veszprém megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
8200 VESZPRÉM
Megyeház tér 1. Pf. 315
06-88/580-440
fvmvadasz@invitel.hu

Zala megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság
Vadászati és Halászati Osztály
8901 ZALAEGERSZEG
Bíró Márton u. 38. Pf. 186
06-92/321-440
fvmh-zala@fki.gov.hu

Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
6000 Kecskemét, József A. u. 2.
(76) 510-400
kefag@kefag.hu

Mecseki Erdészeti Zrt.
7623 Pécs, Rét u. 8.
(72) 508-200
mefart@mefa.hu

Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
5001 Szolnok, József A. u. 34.
(56) 512-110
nefag@nefag.hu

Nyírségi Erdészeti Zrt.
4401 Nyíregyháza, Kótaji u. 29.
(42) 598-450
mail@nyirerdo.hu

Pilisi Parkerdő Zrt.
2025 Visegrád, Mátyás király u. 4.
(26) 598-000
info@pprt.hu

Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt.
7400 Kaposvár, Bajcsy Zs. u. 21.
(82) 505-100
sefag@sefag.hu

Szombathelyi Erdészeti Zrt.
9700 Szombathely, Zanati u. 26.
(94) 329-977
titkarsag@szherdeszet.hu

Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.
9400 Sopron, Honvéd u. 1.
(99) 506-810
titkarsag@taeagr.hu

VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazd. Zrt.
8000 Székesfehérvár, Tolnai u. 1.
(22) 510-501
posta@vadex.hu

Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt.
2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
(34) 316-733
verteserdo@t-online.hu

Zalaerdő Zrt.
8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.
(93) 500-200
zalaerdo@zalaerdo.hu

HM Budapesti Erdőgazdasági Zrt.
1033 Budapest, Hévízi út 4/a
(1) 387-88-59
bp-erdo@bp-erdo.hu

HM Kaszói Erdőgazdaság Zrt.
7563 Somogyuszob-Kaszó
(82) 351-690
info@kaszort.hu

HM Veszprémi Erd. Zrt.
8200 Veszprém, Jutasi u. 10.
(88) 591-510
info@verga.hu

ERDŐGAZDASÁGOK CÍMLISTÁJA

Bakonyerdő Zrt.
8500 Pápa, Jókai út 46.
(89) 513-100
info@bakonyerdo.hu

Délalföldi Erdészeti Zrt.
6721 Szeged, Zsótér u. 4/b
(62) 551-340
dalerdr@dalerd.hu

Egererdő Zrt.
3300 Eger, Kossuth L. u. 18.
(36) 801-501
egererdo@egererdo.hu

Északerdő Zrt.
3525 Miskolc, Deák tér 1.
(46) 501-501
info@eszakerdo.hu

Gemenci Erd. Zrt.
6500 Baja, Szent Imre tér 2.
(79) 326-387
gemenc@atrtnet.hu

„Gyulaj” Erdészeti és Vadászati Zrt.
7090 Tamási, Szabadság u. 27.
(74) 573-940
gyulajrt@t-online.hu

Ipoly Erdő Rt.
2661 Balassagyarmat, Bajcsy-Zs. u. 10.
(35) 300-769
titkarsag@ipolyerdo.hu

Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.
9023 Győr, Corvin u. 9.
(96) 529-451
kaegrt@kaeg.hu

VADÁSZATI SZAKKÉPZÉST FOLYTATÓ EGYETEMEK, FŐISKOLÁK

Szent István Egyetem
2100 Gödöllő, Péter K. u. 1.
Tel: 06 (28) 410 200

Nyugat-Magyarországi Egyetem
9400 Sopron, Bajcsy Zs. u. 4.
Tel: 06 (99) 311 100

Kaposvári Egyetem
7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
Tel: 06 (82) 314 155

Debreceni Agrártudományi Egyetem
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
Tel: 06 (52) 486 288

Károly Róbert Főiskola
3200 Gyöngyös, Mátrai u. 36.
Tel: 06 (37) 518 447

SZTE Mezőgazdaság Főiskolai kar
Hódmezővásárhely, Andrassy út 15.
Tel: 06 (62) 246 466

**Csongrádi Oktatási Központ Bársony
István Mgszki Tagintézmény**
6641 Csongrád, Szentesi u. 2/a.
Tel: 06 (63) 570 820

**Diana Vadász-Felnőttképző Alapítványi
Szakképző Iskola és Kollégium**
6640 Csongrád, Jókai u. 14.
Tel: 06 (63) 483 790

**Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági
és Vendéglátóipari Szakközépiskola,
Szakiskola és Kollégium**
3300 Eger, Pozsonyi út 4-6.
Tel: 06 (36) 518 532

**Marcali Város Önkormányzat
Széchenyi Zs. Szakközép- és
Szakiskolája**
8734 Somogyzsitfa – Szócsénypuszta,
Ády Endre u. 8.
Tel: 06 (85) 312 051

**Széchenyi István Mezőgazdasági
Szakközépiskola és Kollégium**
4220 Hajdúböszörmény,
Radnóti Miklós u. 3.
Tel: 06 (52) 371 062

**FVM ASZK Szakképző Iskola Mátra
Tagintézmény**
3232 Mátrafüred, Erdész u. 11.
Tel: 06 (37) 520 250

**Bethlen Gábor Szakképző Iskola
és Kollégium**
5500 Gyomaendrőd, Hősök útja 40.
Tel: 06 (66) 386 028

**Herman Ottó Kertészeti-,
Környezetvédelmi-, Vadgazdálkodási
Szakképző Iskola és Kollégium**
9701 Szombathely, Ernst K. u. 1.
Tel. 06 (94) 512 420

**Baross László Mezőgazdasági
Szakközépiskola és Szakiskola**
4701 Mátészalka, Baross L. u. 12-14.
Tel: 06 (44) 500 376

**Jávorka Sándor Mezőgazdasági
Szakközépiskola és Szakmunkásképző
Intézet**
2890 Tata, Új u. 19.
Tel: 06 (34) 587 580

**Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola
Dráva-völgye Középkolajja**
7570 Barcs, Latinca S. u. 13.
Tel: 06 (82) 562 616

**TISZK Kiss Ferenc Erdészeti
Tagintézmény**
6721 Szeged, József A. sgt. 26.
Tel: 06 (62) 548 930

**NYIME Roth Gyula Gyakorló
Szakközépiskola és Kollégium**
9401 Sopron, Szent György u. 9.
Tel: 06 (99) 506 470

**Harruckern János Közoktatási
Intézmény**
5742 Elek, Szent István u. 4-6.
Tel: 06-66/240-561

Kérjük, adja adója 1 %-át

„A Magyar Vadgazdálkodásért”
Alapítványnak,

hogy együtt segíthessünk a hazai
vadgazdálkodóknak!

Adószám:

18111181-1-41

Köszönjük!

**az elejtett vad jelöléséről, valamint kezelésének és forgalomba hozatalának
élelmiszerhigiéniai és állat-egészségügyi feltételeiről**

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 76. §-a (2) bekezdésének 1., 19., 23., 26. és 28. pontjában, valamint a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 100. §-a (1) bekezdése c) pontjának 4., 15. és 26. alpontjában kapott felhatalmazás alapján, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladat-és hatásköréről szóló 162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet

1. §-ának c) és k) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendeltem el:

Általános rendelkezések

1. § (1) E rendelet szabályait az elejtett vagy elhullva talált vad esetében kell alkalmazni.
- (2) A tenyésztett vadra vonatkozó előírásokat külön jogszabály tartalmazza.
- (3) E rendeletnek a vad azonosító jellel történő megjelölésére vonatkozó rendelkezéseit a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényben meghatározott vadfajok esetében valamennyi elejtett egyednek alkalmazni kell, függetlenül attól, hogy a vadat emberi fogyasztásra szánták-e.
- (4) E rendelet végrehajtása során az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló, 2004. április 29-i 853/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 853/2004/EK rendelet) vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell.
- (5) A vadászatra jogosultnak, illetve a vadbegyűjtő hely üzemeltetőjének e rendelet előírásain túl az élelmiszerhigiénieről szóló, 2004. április 29-i 852/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 852/2004/EK rendelet) vonatkozó előírásait is be kell tartania.
2. § (1) A vadkísérő jegyet, valamint az apróvad gyűjtőigazolást a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal területi szerve (a továbbiakban: MgSzH területi szerve) bocsátja térítés ellenében a vadászatra jogosult rendelkezésére.
- (2) A vadászatra jogosult naprakész nyilvántartást köteles vezetni a felhasznált vadkísérő jegyek, illetve apróvad gyűjtőigazolások sorszámairól. Ezt a nyilvántartást öt évig meg kell őriznie.
- (3) A vadászatra jogosultnak, a vadbegyűjtő hely üzemeltetőjének, továbbá a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységnek rendelkeznie kell olyan naprakész dokumentációs rendszerrel, amely lehetővé teszi a vadhús nyomon követését -és szükség szerinti visszahívását - azoktól, akiktől a vadat kapják, vagy akiknek azt szállítják, valamint ezen információk bemutatását az MgSzH területi szerve részére.

Értelmező rendelkezések

3. § E rendelet alkalmazásában:
 1. *Apróvad*: a 853/2004/EK rendelet I. mellékletének 1.7. pontja szerinti állatfaj.
 2. *Apróvad gyűjtőigazolás*: az apróvadnak a képesített vadhúsvizsgáló által elvégzett húsvizsgálatát igazoló, az 1. számú melléklet szerinti kísérőirata.
 3. *Képesített vadhúsvizsgáló*: a 853/2004/EK rendelet III. melléklete IV. szakasza I. fejezetének 2. pontja szerinti képzett személy feladatait e rendelet szerint ellátni jogosult természetes személy.
 4. *Nagyvad*: a 853/2004/EK rendelet I. mellékletének 1.8. pontja szerinti állatfaj.

5. *Vadbegyűjtő hely*: a vadászatra jogosultak által beszállított, emberi fogyasztásra szánt lőtt vad átvételére és vadfeldolgozó üzembe szállításáig történő ideiglenes hűtve tárolására szolgáló, az MgSzH területi szerve által engedélyezett létesítmény. Nem minősül vadbegyűjtő helynek a vadászatra jogosult által e célból üzemeltetett létesítmény, amennyiben más vadászatra jogosulttól származó lőtt vadat nem tárolnak benne.

6. *Vadkísérő jegy*: alótt nagyvad megjelölésére és azonosítására szolgáló, valamint a lőtt nagyvad képesített vadhúsvizsgáló által elvégzett húsvizsgálatát igazoló, vízhatlan, írható anyagból készült, egyszer használatos zárású, a 2. számú melléklet szerinti azonosító eszköz.

Az elejtett vad forgalomba hozatala

4. § (1) A vadászatra jogosult a tulajdonában lévő emberi fogyasztásra szánt elejtett vadat az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) végrehajtására kiadott rendeletek, illetve az Európai Unió kötelezően alkalmazandó jogi aktusainak rendelkezései szerint – amennyiben természetvédelmi jogszabály nem tiltja –

- a) magánfogyasztásra felhasználhatja,
- b) kis mennyiségben magánfogyasztás céljára átadhatja vagy eladhatja az elejtőnek, mint végső fogyasztónak,
- c) kis mennyiségben magánfogyasztás céljára átadhatja vagy eladhatja az elejtőtől eltérő végső fogyasztónak,
- d) kis mennyiségben átadhatja vagy eladhatja a kizárólag a végső fogyasztót közvetlenül ellátó, a vadászterület határain belül található, illetve székhelyétől vagy a húsvizsgálat helyétől közúton maximum 1 óra alatt elérhető helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységnek, beleértve a saját maga által üzemeltetett ilyen vállalkozásokat is, vagy
- e) vadfeldolgozó üzemnek értékesítheti.

(2) Az (1) bekezdés b) és c) pontja szerint forgalomba hozott vad tovább nem forgalmazható.

(3) Az (1) bekezdés b)-d) pontjai szerint forgalomba hozott vad kis mennyisége nem haladhatja meg vadászatra jogosultanként havonta a 3000 kilogrammot, illetve naptári évente a 10 000 kilogrammot.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott mennyiségeket kültakaróval együtt, nagyvad esetében lábvégek és – a vaddisznó kivételével – fej nélküli, zsigerelt állapotában mérve kell számítani.

(5) Vadbegyűjtő hely útján vadat forgalomba hozni kizárólag vadfeldolgozó üzem felé lehet.

5. § (1) A vadászatra jogosult a 4. § (1) bekezdésének c) és d) pontja szerinti tevékenységének megkezdését, szüneteltetését vagy megszüntetését, a tevékenység megkezdését, szüneteltetését vagy megszüntetését követő öt munkanapon belül a vadászterület helye szerinti MgSzH területi szervének nyilvántartásba vétel céljából írásban bejelenti, az alábbi adatok feltüntetésével:

a) a vadászatra jogosult neve, székhelyének címe, levelezési címe, a vadászati hatóság által kiadott kódszáma,

b) vadászatra jogosult 4. § szerinti tevékenységének pontos megjelölése.

(2) Amennyiben az (1) bekezdés szerint nyilvántartásba vett vadászatra jogosult

a) az e rendelet szerint forgalmazható kis mennyiséget bizonyíthatóan túllépte,

b) nem nyilvántartott tevékenységet végez, vagy

c) tevékenységével az állategészségügyi, élelmiszer-higiéniai vagy élelmiszer-biztonsági jogszabályok előírásait súlyosan megsérti, az MgSzH területi szerve a vadászatra jogosultat a

nyilvántartásából törli. Az ezen okból nyilvántartásból törölt vadászatra jogosult ismételt nyilvántartásba vételére legkorábban a nyilvántartásból való törlését követő harmadik év eltelte után kerülhet sor.

(3) A vadászatra jogosult a 4. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja szerinti tevékenység során *a*) gondoskodik arról, hogy a hatósági állatorvos a lőtt vadat e rendelet előírásai szerint, az elejtéstől számított 24 órán belül, a vizsgálat elvégzésére alkalmas körülmények között megvizsgálhassa. Olyan lőtt vad esetében, amelynek húsa trichinella parazitát tartalmazhat, biztosítja, hogy a hatósági állatorvos a lőtt vadból a húspan elforduló trichinella hatósági vizsgálatára vonatkozó különleges szabályok megállapításáról szóló, 2005. december 5-i 2075/2005/EK bizottsági rendelet szerint mintát vehessen trichinella vizsgálatra;

b) naprakész nyilvántartást vezet a lőtt nagyvad esetében felhasznált vadkísérő jegy sorszámaról, a lőtt nagyvad fajáról, súlyáról, illetve apróvad esetében az apróvad gyűjtőigazolás sorszámaról, a lőtt apróvad darabszámaról, fajáról, valamint arról, hogy az adott lőtt vad melyik végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységbe került. Ezt a nyilvántartást az MgSzH területi szervének felhívására soron kívül bemutatja, valamint abból adatot szolgált.

(4) A vadászatra jogosultnak a 4. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja szerinti tevékenység végzéséhez rendelkeznie kell a 12. §-ban a vadbegyűjtő helyekre előírt feltételeknek megfelelő létesítménnyel, illetve nyilvántartásokkal.

(5) A hatósági állatorvos által kiállított húsvizsgálati igazolást, vagy annak a hatósági állatorvos által hitelesített másolatát a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységet üzemeltető élelmiszer-vállalkozó az árusítás helyén köteles tartani, és a fogyasztót kérésére tájékoztatni azok tartalmáról.

Az elejtett vad kezelése és vizsgálata

6. § (1) Az emberi fogyasztásra szánt, elejtett

- a*) nagyvadat az elejtést követően a lehető leghamarabb ki kell zsigereelni,
- b*) vad hűtését az elejtést követően elfogadhatóan rövid időn belül biztosítani kell, ehhez aktív hűtésre nincs szükség, ha az időjárási paraméterek a megfelelő hűtést biztosítják,
- c*) vad birtokosának biztosítania kell, hogy a nagyvad hőmérséklete teljes tömegében minél hamarabb érje el a 0-7 °C közötti értéket, a lőtt apróvad hőmérséklete pedig teljes tömegében a 0-4 °C közötti értéket, és azt a továbbiakban nem haladhatja meg,
- d*) vad szállítása és tárolása során meg kell akadályozni annak további szennyeződését,
- e*) vadat egymásra halmozva szállítani tilos.

(2) Valamennyi emberi fogyasztásra szánt, elejtett vadat e rendelet előírásai szerint vizsgálatnak kell alávetni.

(3) Kizárólag hatósági állatorvos által elvégzett húsvizsgálat után, a hatósági állatorvos rendelkezése szerint hozható forgalomba

- a*) a beteg vagy betegség gyanúja miatt kilőtt,
- b*) az életében rendellenes viselkedésű, mozgású, testtartású, valamint
- c*) a zsigerelesnél elváltozásokat mutató vad.

(4) Hatósági állatorvos által elvégzett húsvizsgálatnak kell alávetni a 4. § (1) bekezdésének *c*)-*e*) pontjai szerint forgalomba hozott vadat, mielőtt azt a végső fogyasztók számára forgalomba hoznák.

(5) Emberi fogyasztásra szánt vaddiszónó és más, trichinellózisra fogékony vad – a (6)-(7) bekezdésekben foglalt kivétellel – csak trichinella vizsgálatra akkreditált, vagy a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központja (a továbbiakban: MgSzH Központ) által trichinella vizsgálatra kijelölt laboratórium negatív eredményének birtokában hozható forgalomba.

(6) Az előzetes trichinella vizsgálat mellőzhető a 4. § (1) bekezdésének *b*) pontja szerinti forgalomba hozatal esetén, ez esetben az elejtőt írásban tájékoztatni kell a vizsgálat elmaradásáról és annak veszélyéről, továbbá a legközelebbi vizsgálati lehetőségről.

(7) A 4. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja szerinti forgalomba hozatal esetén az MgSzH területi szervének engedélyével a trichinella vizsgálat mellőzhető. Ez esetben a vizsgálat elmaradásának tényét és az ebből adódó kockázatról szóló tájékoztatást is fel kell tüntetni a fogyasztathatósági döntést igazoló dokumentumon.

(8) Állategészségügyi vagy élelmiszer-biztonsági okból az MgSzH területi szerve állategészségügyi intézkedés keretében előírhatja az elejtett vad kötelező hatósági állatorvosi vizsgálatát is, függetlenül azok forgalomba hozatali módjától.

(9) A 4. § (1) bekezdésének *e*) pontja szerinti forgalomba hozatalra szánt vad vizsgálatá során a 853/2004/EK rendelet III. melléklete IV. szakasza II. és III. fejezetének előírásait is be kell tartani.

7. § (1) Az emberi fogyasztásra szánt elejtett vadat az elejtő (vagy a kísérő hivatásos) vadász köteles megsemmisítéssel megvizsgálni és nagyvad esetén gondoskodni annak mielőbbi kizsigereleséről.

(2) Az elejtő (vagy a kísérő hivatásos) vadász köteles az általa észlelt minden elváltozást – a vad elejtését megelőzően megfigyelt rendellenességet is beleértve – jelezni a vad további vizsgálatát végző képesített vadhúsvizsgáló felé.

(3) Az emberi fogyasztásra szánt elejtett vadat csonkítatlanul, zsigereivel együtt kell bemutatni a vad további vizsgálatát végző képesített vadhúsvizsgáló részére. Trófeás vad esetében nem minősül csonkításnak a trófea eltávolítása.

(4) Valamennyi emberi fogyasztásra szánt vadat – a 4. § (1) bekezdésének *a*) pontja szerint felhasznált, vagy az elejtő, mint végső fogyasztó részére átadott vagy eladott apróvad kivételével – vizsgálat céljából az elejtést követő legrövidebb időn belül be kell mutatni képesített vadhúsvizsgálónak.

(5) A képesített vadhúsvizsgáló köteles az egészségügyi kockázatot jelentő jellemzők kizárására, illetve azonosítására irányuló, a vad szemrevételezése útján történő vizsgálatokat végezni. A vizsgálatnak nagyvad esetében ki kell terjednie valamennyi zsigerre is.

(6) A képesített vadhúsvizsgáló haladéktalanul értesíti a területileg illetékes hatósági állatorvost, amennyiben a vizsgálati során tapasztalt elváltozások, vagy az elejtő vadász által megfigyelt körülmények nem teszik lehetővé, hogy a lőtt vadat kifogásmentesnek minősítse.

(7) A vadat csonkítatlanul – a gyomor, illetve a belek kivételével –, zsigereivel együtt kell a hatósági állatorvos által végzett vizsgálatra bemutatni. Ha az elváltozások a gyomrot, illetve a beleket érintik, azokat is be kell mutatni.

(8) A hatósági állatorvos a képesített vadhúsvizsgáló értesítését követően a lehető legrövidebb időn belül a kifogásolt lőtt vadat megvizsgálja és dönt a fogyasztathatóságáról.

8. § (1) Az elejtő (vagy a kísérő hivatásos) vadász, amennyiben a nagyvad elejtése során nem figyelt meg a szokásostól eltérő viselkedést, valamint a zsigereles során sem tapasztalt a szokásostól eltérő jellemzőket, kitölti a vadkísérő jegynek az adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló rész első oldalát. A vadkísérő jegyről az azonosítást lehetővé tevő, perforáció mentén letéphető részt letépi, és azt rögzíti az állati testen a nagyvad hátsó lábán, a csánk fölött – a horgasinat (Achilles-in) befoglalóan. A vadkísérő jegynek az azonosítást lehetővé tevő, perforáció mentén letéphető részének a lőtt nagyvad csánkján történő megőrzése a vad – egésze vagy zsigereles teste – feldolgozásáig kötelező. A lőtt nagyvad elszállítását csak a vadkísérő jeggyel történt megjelölést követően szabad megkezdeni.

(2) A nagyvad elejtése után a képesített vadhúsvizsgáló a nagyvadat megvizsgálja, és kifogásmentesnek minősíti, amennyiben nem tapasztalt a szokásostól eltérő jellemzőket annak

testén és zsigerein, továbbá rendelkezik információval arról, hogy az elejtő (vagy a kísérő hivatásos) vadász az elejtés során a nagyvadon a szokásostól eltérő viselkedést nem figyelt meg, és nem áll fenn a környezeti szennyeződés gyanúja. A képesített vadhúsvizsgáló kitölti a vadkísérő jegynek az adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló részének második oldalát.

(3) Amennyiben a képesített vadhúsvizsgáló az apróvadvizsgálat során a szokásostól eltérő jellemzőket nem talált, továbbá rendelkezik információval arról, hogy az elejtő vadász az elejtés előtt az apróvadon a szokásostól eltérő viselkedést nem figyelt meg, és a környezeti szennyeződés gyanúja sem áll fenn, a lőtt apróvadat kifogásmentesnek minősíti. Ha a lőtt apróvadat a vadászatra jogosult a 4. § (1) bekezdésének c)-e) pontja szerinti forgalomba hozatalra szánja, a képesített vadhúsvizsgáló a vadászatra jogosult részére kitölti az apróvad gyűjtőigazolást, egyéb esetben megállapításait a saját nyilvántartásában rögzíti.

(4) A képesített vadhúsvizsgáló abban az esetben, ha a lőtt nagyvadat a vadászatra jogosult a végső fogyasztónak – ideértve az elejtőt, mint végső fogyasztót is –, kizárólag magánfogyasztásra átadja vagy eladja, a vadkísérő jegynek az adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló részét a vadászatra jogosultnak átadja. A vadászatra jogosult az átadott vadkísérő jegyeket az MgSzH azt kibocsátó területi szervének havonta visszaküldi. Az azonosítást lehetővé tevő, perforáció mentén letéphető rész a lőtt nagyvadat annak feldolgozásáig végigkíséri.

(5) A képesített vadhúsvizsgáló nyilvántartást vezet az általa megvizsgált nagyvad és apróvad fajáról, a felhasznált vadkísérő jegyek, illetve az apróvad gyűjtőigazolások sorszámaról, valamint az elvégzett vizsgálatok megállapításairól, amely adatokat öt évig köteles megőrizni.

(6) A képesített vadhúsvizsgáló által megvizsgált és kifogásmentesnek talált, a 4. § (1) bekezdés e) pontja szerinti forgalomba hozatalra szánt vad a vadbegyűjtő helyre, illetve vadfeldolgozó üzembe elszállítható. Kifogásolt vad csak abban az esetben szállítható el az elejtés helyétől számított maximum 30 km távolságra található vadbegyűjtő helyre, ha ott a hatósági állatorvos számára a húsvizsgálat körülményei adóttak, és a vad elkülönítve, külön légtérben tárolható oly módon, hogy a kifogásmentesnek minősített testek szennyezése kizárható.

9. § (1) A hatósági állatorvos megvizsgálja a vadászatra jogosult vagy az élelmiszer-válalkozás kérelmére az e rendelet szerint hatósági állatorvosi vizsgálatra kötelezett, vagy a vadászatra jogosult által bemutatott egyéb vad húsát. Amennyiben a lőtt vad húsát fogyasztásra alkalmasnak találja, a 3. számú melléklet szerinti húsvizsgálati igazolást állítja ki a vadászatra jogosult számára, amellyel a vad fogyasztásra alkalmasnak talált része forgalomba hozható.

(2) A hatósági állatorvos a vadat vagy annak részeit a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi előírások megállapításáról szóló, 2002. október 3-i 1774/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1774/2002/EK rendelet) 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának v. alpontja alapján 1. kategóriába tartozó anyagnak minősíti, amennyiben fennáll annak gyanúja, hogy az emberre vagy állatra átvihető járványos betegséggel fertőzött. Ebben az esetben a hatósági állatorvos a vad, illetve részei további sorsáról, elszállításának és megsemmisítésének módjáról, valamint az ártalmatlanságért felelős személy vagy szervezet meghatározásáról az 1774/2002/EK rendelet szabályainak megfelelően dönt.

(3) Amennyiben a hatósági állatorvos vizsgálatai során a vadat vagy annak részeit fogyasztásra alkalmatlannak minősíti, és nem áll fenn annak gyanúja, hogy az emberre vagy állatra átvihető járványos betegséggel fertőzött, a fogyasztásra alkalmatlan lőtt vadnak, illetve részeinek további sorsáról, elszállításának és ártalmatlanításának módjáról, valamint az ártalmatlanságért felelős személy vagy szervezet meghatározásáról döntést hoz. A fogyaszt-

tásra alkalmatlan lőtt vad, illetve bizonyos részeinek elszállítása és ártalmatlanítása során, amennyiben nem áll fenn az emberre vagy állatra átvihető járványos betegség gyanúja, az 1774/2002/EK rendeletben meghatározott 3. kategóriába tartozó anyagokra vonatkozó szabályokat kell betartani.

(4) A hatósági állatorvos az (1) bekezdés szerinti húsvizsgálat során a vadkísérő jegynek az adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló részét, illetve apróvad vizsgálat esetén az apróvad gyűjtőigazolást bevonja, és havonta visszaküldi az MgSzH azt kibocsátó területi szervének. A hatósági állatorvos nyilvántartást vezet az általa megvizsgált lőtt vadról, a húsvizsgálat eredményéről, nagyvad esetében a vadkísérő jegy sorszámaról, a lőtt vad fajáról, súlyáról, apróvad esetében az apróvad gyűjtőigazolás sorszámaról, az apróvad darabszámaról, fajáról.

(5) A vadfeldolgozó üzembe szállított lőtt vad esetében a hatósági vagy jogosult állatorvos a vadfeldolgozó üzemben végzi el a húsvizsgálatot, a vadkísérő jegyet, illetve az apróvad gyűjtőigazolást bevonja, arról másolatot készít, és az eredeti példányt az MgSzH azt kibocsátó területi szervének visszaküldi. A hatósági vagy jogosult állatorvos nyilvántartást vezet az általa megvizsgált lőtt vadról, a húsvizsgálat eredményéről, nagyvad esetében a vadkísérő jegy sorszámaról, a lőtt vad fajáról, súlyáról, apróvad esetében az apróvad gyűjtőigazolás sorszámaról, az apróvad darabszámaról, fajáról.

(6) A vadászatra jogosult, amennyiben a lőtt vadat közvetlenül más tagállamban lévő vadfeldolgozó üzemnek értékesíti, a szállítás előtt a vadkísérő jegyekről, az apróvad gyűjtőigazolásokról, valamint a szállítmány minden egyéb kereskedelmi dokumentumáról másolatot készít és azt a lőtt vad rendeltetési helyének megadásával az MgSzH területi szervének a szállítást követő 24 órán belül megküldi. A vadkísérő jegy, illetve az apróvad gyűjtőigazolás eredeti példánya a lőtt vadat a rendeltetési helyig végigkíséri.

10. § (1) A betegség vagy sérülés miatt életképtelen vagy szenvedő, továbbá a külön jogszabály szerint diagnosztikai célból elejteni rendelt vadon élő-, illetve zárttérben tartott vadászható állatot a vadászatra jogosult köteles kilövetni, és annak hulláját a kórok megállapítása céljából hatósági állatorvossal megvizsgáltatni, továbbá vad elhullásáról a hatósági állatorvost értesíteni, és annak rendelkezése szerint laboratóriumi vizsgálatra mintát szállítani.

(2) Az (1) bekezdésben leírt okból történő elejtés állategészségügyi indokoltságáról, valamint a nagyvad elhullásának okáról a vadászatra jogosult kérésére a hatósági állatorvos igazolást állít ki.

(3) Az (1) bekezdés szerint elejtett, vagy elhullva talált vadat az 1774/2002/EK rendelet előírásai szerint meg kell semmisíteni, kivéve, ha a vad elejtését sérülés indokolta, és a hatósági állatorvos az állat húsát emberi fogyasztásra alkalmasnak minősítette.

Vadbegyűjtő hely

11. § (1) Vadbegyűjtő helyet üzemeltetni csak az MgSzH kerületi hivatalának engedélyével lehet. A vadbegyűjtő helyekről az MgSzH nyilvántartást vezet, és a következő elemekből álló regisztrációs számmal látja el:

1. megyekód (NUTS),
2. VGY karakterek,
3. hat számjegyű futósorszám.

(2) A kiadott regisztrációs szám nem adható ki még egyszer.

(3) A vadbegyűjtő hely üzemeltetésének megszüntetését vagy szüneteltetését annak időpontjától számított 5 munkanapon belül az MgSzH területi szervének az élelmiszer-vállalkozónak írásban be kell jelentenie.

(4) Amennyiben az (1) bekezdés szerint engedélyezett vadbegyűjtő hely

a) nem felel meg e rendelet előírásainak, vagy
b) tevékenységével az állategészségügyi, élelmiszer-higiéniai vagy élelmiszer-biztonsági jogszabályok előírásait súlyosan megsérti, az (1) bekezdés szerinti engedélyét az MgSzH kerületi hivatala visszavonja.

(5) Azon vadbegyűjtő hely ismételt engedélyezésére, amelynek engedélye a (4) bekezdés b) pontja miatt került visszavonásra, legkorábban az engedély visszavonását követő harmadik év eltelte után kerülhet sor.

12. § (1) Vadbegyűjtő helyet létesíteni szilárd burkolattal ellátott, csatornázott vagy emésztővel rendelkező, bekerített helyen lehet, ahol ivóvíz minőségű víz áll rendelkezésre.

(2) A vadbegyűjtő helynek rendelkeznie kell a vad megfelelő hűtését lehetővé tevő vadhűtő berendezéssel, nagyvad átvétele esetén annak felfüggesztve történő hűtéséhez és tárolásához szükséges felszereléssel és berendezési tárggyal, és a nagyvad súlyának függésztve történő mérésére szolgáló berendezéssel.

(3) A vadhűtő kapacitásának lehetővé kell tennie, hogy az átvett vad a hűtés és tárolás során sem a padozattal, sem az oldalfallal, sem egyéb olyan felülettel nem kerül érintkezésbe, amely a lőtt vadat szennyezné, továbbá, hogy az egy időben tárolt összes nagyvad teljes tömegének hőmérséklete 0-7 °C között, illetve az egy időben tárolt összes apróvad teljes tömegének hőmérséklete 0-4 °C között legyen.

(4) A vadbegyűjtő helynek rendelkeznie kell

a) az állati eredetű melléktermékek gyűjtésére zárt, csorgásmentes, mosható és fertőtleníthető tartállyal, vagy azzal egyenértékű megoldással,

b) a vad húsvizsgálatát lehetővé tevő létesítménnyel, valamint olyan működőképes fényforrással, amely már a kezdődő, a húsvizsgálat szempontjából lényeges elváltozások észlelését is lehetővé teszi,

c) a létesítmény, illetve a járművek fertőtlenítését lehetővé tevő berendezéssel, illetve az ehhez elegendő mennyiségű, hatékony fertőtlenítő szerrel.

(5) A vadbegyűjtő hely üzemeltetőjének gondoskodnia kell

a) a vadhűtő hőmérsékletének regisztrálásáról,

b) az állati kártevők távoltartásáról,

c) a (6) bekezdés szerinti nyilvántartások naprakész vezetéséről.

(6) A vadbegyűjtő hely üzemeltetője az elejtett vad nyomkövethetőségének biztosítása érdekében nyilvántartást köteles vezetni

a) a beszállított vad fajáról,

b) nagyvad esetén a vad tömegéről, apróvad esetén darabszámáról,

c) a beszállított nagyvad vadkísérő jegyének, illetve apróvad esetén apróvad gyűjtőigazolásának sorszámáról,

d) a vad be-, illetve kiszállításának idejéről (év/hónap/nap/óra) és a beszállító személyéről (gazdasági társaság esetén annak megnevezésével),

e) a vad beszállításkor, illetve kiszállításkor mért maghőmérsékletéről.

A vadhúsvizsgáló képesítés

13. § (1) Vadhúsvizsgáló képesítést a vadbegyűjtő hely üzemeltetője, a hivatásos vadász és a sportvadász szerezhethet. Képesített vadhúsvizsgálói feladatokat az láthat el, aki részt vett az erre a célra meghirdetett elméleti és gyakorlati képzést nyújtó tanfolyamon, a tananyagból eredményes vizsgát tett, és az MgSzH területi szerve a tevékenység végzését nem korlátozta.

(2) A képesített vadhúsvizsgálók képzése iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzés. A tanfolyamon való részvétel alapkövetelménye az állami vadászvizsga megléte, a középfokú végzettség vagy minimum tíz év szakmai gyakorlat, vagy a hatósági állatorvos felügyelete alá

rendelt kísézők külön jogszabályban meghatározott szakképzési követelményeinek teljesítése. Mentésül a tanfolyamon való részvétel és a vizsgakötelezettség alól az a hivatásos vagy sportvadász, aki állatorvosi diplomával rendelkezik.

(3) A képesített vadhúsvizsgálók képzéséhez az oktatási anyagot az MgSzH Központ az Országos Magyar Vadászkamarával (a továbbiakban: vadászkamara) egyeztetve készíti el.

(4) A képesített vadhúsvizsgálók képzésének szervezését és lebonyolítását az MgSzH területi szerve a vadászkamara területi szervezetével együttműködésben végzi. A vizsgabizottság tagjai: az MgSzH területi szervezetének képviselőjében 2 fő és a vadászkamara illetékes területi szervezete képviselőjében 1 fő.

(5) A képesített vadhúsvizsgáló az MgSzH Központ által meghatározott továbbképzéseken köteles részt venni.

(6) Amennyiben az (1) bekezdés szerint képesített vadhúsvizsgáló tevékenységével az állategészségügyi, élelmiszer-higiéniai vagy élelmiszer-biztonsági jogszabályok előírásait súlyosan megsérti, az MgSzH területi szerve a tevékenység végzését korlátozza. Az ilyen személy csak újabb képzésen való részvétel és sikeres vizsga után végezhet vadhúsvizsgáló tevékenységet.

Záró rendelkezések

14. § (1) Ez a rendelet – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, egyidejűleg az állati eredetű élelmiszerekre vonatkozó egyes élelmiszer-higiéniai szabályokról szóló 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet [a továbbiakban: 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet] 1. §-ának a) pontja és 6. §-a, valamint a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 43. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

(2) E rendelet 3. §-ának 6. pontja 2010. március 1-jén lép hatályba, egyidejűleg a 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet 1. §-ának b) pontja és melléklete hatályát veszti.

(3) 2010. február 28-ig a rendelet vadkísérő jegyre vonatkozó előírásainak alkalmazásakor a 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet 1. §-ának b) pontját és mellékletét megfelelően alkalmazni kell azzal, hogy

a) a „vadkísérő jegy” szövegrész alatt a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 57. §-ának (1) bekezdésében meghatározott azonosítót és a 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet mellékletében szereplő vadkísérő jegyet együttesen,
b) a „vadkísérő jegy állati testhez történő rögzítést és azonosítást lehetővé tevő, perforáció mentén letéphető része” szövegrész alatt a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 57. §-ának (1) bekezdésében meghatározott azonosítót,

c) a „vadkísérő jegy adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló része” szövegrész alatt a 66/2006. (IX. 15.) FVM rendelet mellékletében szereplő vadkísérő jegyet kell érteni.

(4) Az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet mellékleteként kiadott Állategészségügyi Szabályzat 217. §-ának (1)-(4) bekezdése és 26/a. függeléké hatályát veszti.

(5) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg:

a) az élelmiszer-higiéniairól szóló, 2004. április 29-i 852/2004/EK európai parlamenti és a tanácsi rendelete 1. cikk (2) bekezdésének c) pontja, valamint 1. cikkének (3) bekezdése,

b) az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló, 2004. április 29-i 853/2004/EK európai parlamenti és a tanácsi rendelet 1. cikk (3) bekezdésének e) pontja, valamint 1. cikkének (4) bekezdése.

1. számú melléklet a 141/2009. (X. 29.) FVM rendelethez

APRÓVAD GYŰJTŐIGAZOLÁS MINTÁJA

Azonosítószám a következő adattartalommal:

1. a vadásztársaság helye szerinti megye kódja (NUTS),
2. hat számjegyű futósorszáma

Apróvad faja: Apróvad darabszáma:

Mezei/üregi nyúl

Fácán

Vadréce

Vadlúd

Egyéb (Az egyéb elejtett apróvad nevét is meg kell adni):

Elejtés helye (A legközelebbi település nevét kell megadni), ideje (év, hónap, nap, óra):

Elejtő neve, aláírása (Csak egyéni vadászat esetén kell kitölteni):

Vadászatra jogosult kódszáma:

Vizsgálat helye, ideje (év, hónap, nap, óra):

Vizsgáló nyilvántartási száma:

KIFOGÁSMENTES KIFOGÁSOLT – hatósági húsvizsgálatra

(aláhúzással jelölni a vizsgálat eredménye szerint)

Vizsgáló neve, aláírása:

2. számú melléklet a 141/2009. (X. 29.) FVM rendelethez

VADKÍSÉRŐ JEGY MINTÁJA

Adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló rész első oldala:

Plombaszám a következő adattartalommal:

1. a vadásztársaság helye szerinti megye kódja (NUTS),
2. a vadászati évet alkotó két naptári év évszámának utolsó két számjegye, perjellel elválasztva,
3. hat számjegyű futósorszáma.

Elejtés helye, (A legközelebbi település nevét kell megadni) ideje (év, hónap, nap, óra)

Vad faja, kora (A korcsoportot kell megadni, amely lehet: fiatal, középkorú, idős):

Elejtés előtt tapasztalt elváltozások:

KIFOGÁSMENTES KIFOGÁSOLT – hatósági húsvizsgálatra

(aláhúzással jelölni a vizsgálat eredménye szerint)

Elejtő neve, aláírása:

Adatok és a húsvizsgálattal kapcsolatos megállapítások rögzítésére szolgáló rész második oldala:

Tapasztalt elváltozások:

Vadászatra jogosult kódszáma:

Vizsgálat helye, ideje (év, hónap, nap, óra):

Vizsgáló nyilvántartási száma:

KIFOGÁSMENTES KIFOGÁSOLT -hatósági húsvizsgálatra

(aláhúzással jelölni a vizsgálat eredménye szerint)

Vizsgáló neve, aláírása:

Az azonosítást lehetővé tevő, perforáció mentén letéphető rész:

Vonalkód és plombaszám a következő adattartalommal:

1. a vadásztársaság helye szerinti megye kódja (NUTS),
2. a vadászati évet alkotó két naptári év évszámának utolsó két számjegye, perjellel elválasztva,
3. hat számjegyű futósorszáma.

3. számú melléklet a 141/2009. (X. 29.) FVM rendelethez

HÚSVIZSGÁLATI IGAZOLÁS MINTÁJA

a lőtt vadnak a végső fogyasztó részére, illetve a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó létesítménybe történő szállításához

Sorszám:

Lőtt nagyvad faja:

Lőtt nagyvad tömege:

Vadkísérő jegy sorszáma:

Lőtt apróvad faja:

Lőtt apróvad darabszáma:

Apróvad gyűjtőigazolás sorszáma:

Vadászatra jogosult kódszáma:

Vizsgálat helye, ideje (év, hónap, nap, óra):

Lőtt vad rendelési helye:

Alulírott hatósági állatorvos igazolom, hogy a fent leírt lőtt vadat megvizsgáltam, azokat fogyasztásra alkalmasnak találtam.

A húsvizsgálattal kapcsolatos egyéb észrevétel:

Érvényesség: kiállításától számított 2 nap, az előírt tárolási, szállítási és értékesítési feltételek esetén.

Hatósági állatorvos neve:

Hatósági állatorvos bélyegzőjének száma:

Vizsgálat helye és ideje:

20..... év hónap nap

P. H.

.....

aláírás

TARTALOM

2010. évi naptár	5
Tizenkét hónap	6
A vaddisznó	
<i>Ökológia, életmód – Állománykezelés a vadkárrok csökkentésére</i>	30
Mindenki nagyvadja, a vaddisznó.....	46
A vaddisznó – biológiai és állat-egészségügyi ismereteink tükrében	54
Disznóskutyák	63
Vaddisznók világszerte	72
Az erdeiszonka-monitoring 2009. évi tavaszi időszakának értékelése	88
Gépjármű–vad ütközése okozta vadelhullások	
Magyarországon 1997–2007	98
Választások 2009	112
Négyen	176
Emlékezve elmélkedni	180
Évfordulósok	184
Címjegyzék	190
Jogszabályváltozás	198